

22
NĀGA VARMA'S

KARNĀTAKA BHĀSHĀ-BHŪSHANA.

The oldest grammar extant of the language.

ನಾಗವರ್ಮ ಕೃತ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ.

ಗನಾಧಿಕಾರಿಣಿಂ ತಪ್ರಪ್ತೀರಕಮ ಚವಿವಾ ದ್ವಾಕ್ಷರಕಂ ಏಂಗಡಿಲೊವಂ
ಎರೂಗಾವಚನಂ ಗಳೊಳೆತ್ತೊಂದುಕಾರಮದೊಡೆಲೊವುರೂ
ಶಿಬಸೂತ್ರಂ ದುಕಾರಂ ಪ್ರೊವಮೂರಿ ಎತ್ತಿ ಅಳವಂಜಿರೆಪ್ಪರೊ
ಭಟ್ಟರಸ್ತೂಲೊ ಏಃ ೧೦೦೦ ಬಸೂತ್ರದಿಂ ಬಗವತ್ಪುರಸ್ಕಾರಂ
ಸಿಪಮೂರಿ ಎ ಲ್ಲೊಳಯಂಜಿ ರೊಲೊಂಗೆದಮುಂದೆ ಪ್ರಣಿ
೨೪ ಮೈಸೂರ ಮಹಾನದಿ ಮಂಜುನಾಥಯಂಜಿರಿ ಎಲ್ಲೊಳವೆವಿಂಜಿ

EDITED,

WITH AN INTRODUCTION,

BY

LEWIS RICE, M. R. A. S.,

Director of Public Instruction.

BANGALORE:

MYSORE GOVERNMENT PRESS,

1884.

21A

19144

N12<517674938 021

LS

UBTÜBINGEN

NAGA VARMA'S

KARNATAKA BHASHA-BHUSHANA.

The oldest grammar extant of the language.

ನಾಗವರ್ಮ ಕೃತ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭುಷಣ.

ಗನಾಮದಲಿಂಗಾಂತಪ್ರಪುರಕಮಚವಿನಾದ್ಯುಪುರಕಂಪಿಂಗಡೆಲೊಬಂ
೨ಗುಗಿವಚನಂ ಗಳೊಳೆತ್ತುಂದುಕಾರಮಾದೊಡೆಲೊಪಂಯ
೨ಬಸೂತ್ರದಿಂ ದುಕಾರಂಲೊಪಮಾನಿಲ್ಲಲಚವಂಚಿರೆಸ್ತೆ
೨ಪುರಸ್ತುಲೊ ಓಃಯಂಬಸೂತ್ರದಿಂಪೂವಪುರಸ್ತುಲೊ
೨ಪಮಾನಿವ ಲ್ಲಚಯಂಚಿರೆಂಯಾಶಿಂಗದಮುಂದೆಪ್ಪಿ
೨ಧಮೈಕಮಚನದಮುಂಬವಿಪುರಯಂನಿಶಿಲ್ಲಲಚಮಂಚಿ

EDITED,

WITH AN INTRODUCTION,

BY

LEWIS RICE, M. R. A. S.,

Director of Public Instruction.

BANGALORE:

MYSORE GOVERNMENT PRESS,

1884

19

21 A 19144

CONTENTS.

	Page
INTRODUCTION :—	
<i>I. Nāga Varmma[^] and his Works</i> ...	i
<i>II. The Kannada Language</i> ...	v
<i>Table to illustrate the formation of the Kannada character</i>	vi
<i>III. Kannada Literature</i> ...	x
<i>Alphabetical Index to Authors and Works</i>	xxxix

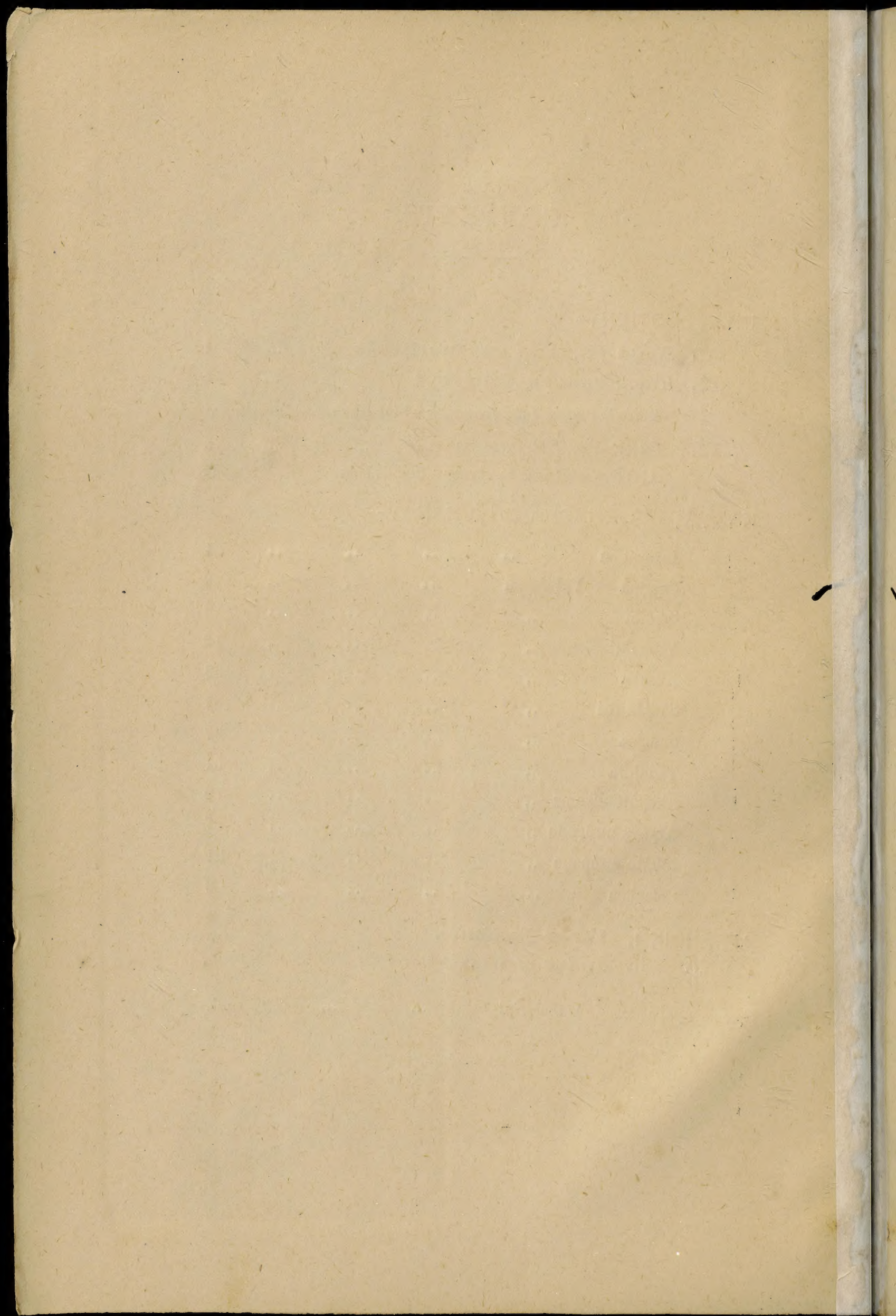
KARṆĀṬAKA BHĀSHĀ BHŪSHANA :—

Invocation	1
Samjñā	Vidhānam	2
Sandhi	„	8
Vibhakti	„	16
Kāraka	„	29
S'abda-rīti	„	37
Samāsa	„	47
Taddhita	„	61
Ākhyāta-niyama	„	70
Avyaya-nirūpaṇa	„	87
Nipāta-nirūpaṇa	„	91
Colophon	96

APPENDIX I. *Variae Lectiones.*

„ II. *Index of Words used in the Examples.*

Specimen page from L manuscript	Title page.
--	-----	-----	-------------

INTRODUCTION.

I. *Nāga Varmma* and his Works.

Nāga Varmma is the oldest grammarian of the Kannada or Karnāṭaka (so called Canarese) language whose works are now extant, though by no means the earliest author in that language. Whether he had any predecessors in formulating the rules of its grammar we have no knowledge. The only standard writers on Kannada grammar that came after him were Kēs'i Rājā, who was about half a century or more later, and Bhaṭṭākalanka Deva, who probably belonged to the commencement of the 17th century.

Though Nāga Varmma's exact date is not specifically given, yet, from the authors he quotes, it can safely be decided that he was flourishing at the latest in the first twenty years of the 12th century. He traces his descent from a Brahman family of the Kaundinya gotra, residing at the city of Vengi in the Vengi country (the modern Krishna district), and was the first-born son of Venṇamayya and Pōlikabbe or Pōtikabbe.* He was evidently a Jaina, but would seem to have written under certain S'aiva influence. In connection with what we know of the history of his fellow-countryman Pampa, it may be conjectured that Nāga Varmma left Vengi on embracing the Jaina faith, and settled in some part of the Karnāṭa territory which was subject to the sway of the Western Chālukya kings: in all probability somewhere in the neighbourhood of the present Shimoga, Dharwad and Bellary districts.†

This view is borne out by a consideration of the political changes which had taken place at Vengi at the period referred to, in conjunction with the allusions

*His genealogy in full is thus given :—In the Vengi vishaya, one of the best in the world, among its chief seven grāmas, was the beautiful Vengi-paḷu. In it dwelt the learned and honorable Venṇamayya, skilled in the Vedas, an ornament to the Kaundinya gotra. That distinguished Brahman's wife was Kaundikabbe. They had a son Dānamayya, whose wife was Kundakabbe. Of these two the first-born son was Venṇamayya, honoured by Brahmans, walking in the path of Manu, acquainted with all elegant arts, versed in the laukika and vaidika s'āstras, a great linguist (*anekāksharan*). His wife, filled with devotion to her husband, was Pōlikabbe. To them was Nāga Varmma the first born son.

† Possibly at Poḷalu, the modern Hoḷalu, on the Tungabhadra, in the west of Bellary district. See sūtra 175.

found in our author to the ruling powers of his day. In 1063 the kingdom of Vengi, which for upwards of 450 years before had been governed by the kings of the Eastern Châlukya dynasty, had passed, partly by conquest and partly by matrimonial alliance, into the possession of Râjendra Chôla, and for about half a century onwards a succession of Chôla kings continued to rule over it. But the word Chôla only once occurs in Nâga Varmmâ, while on the other hand all his sympathies seem to be with the Western Châlukya and Ganga kings, whose names he freely introduces into the examples under his rules. And the single instance in which he directly refers to the government under which he was living, though not very definite, yet seems clearly to point to deliverance from a country subject to invasion and revolution.

Aranam pâliyumam pudungolisikonḍ îbhûmiyum bhûmipan |
nere yôlg endum ilâtaḷam baḷevudakk olgâlam utkîlvaram |
baṛanam pinguge—

“May the king be happily united with this land, protected from Yama and the edge of the sword. That the land may prosper, be the inroads (lit. foot-soles) of uprooters and famine ever turned back.”

Moreover, that he was very intimately acquainted with the Kannaḍa literature of his time needs little proof, for his writings abound with evidence of it. Now we know that in and about the regions bordering on the Tungabhadra, and especially at Puligere, Huligere or Pulikara-nagara (the modern Lakshmesvara in the Dharwad district), which in the 10th century was the capital of a subordinate Châlukya prince, was then concentrated the chief literary activity directed to the cultivation of the Kannaḍa language. And at a later age, or in the 12th century, this part of the country seems to have been included in the Ganga principality which had then been established, also under Châlukya supremacy, with its capital at Kurugôḍ, a little north of Bellary. There is, further, reason to suppose that Nâga Varmmâ was specially intimate and perhaps a co-worker with Guṇa Varmmâ, whom he designates Bhuvanaika Vîra. But this is no literary title; and from inscriptions we learn that it belonged to the Ganga prince Udayâditya, who was the chief general and minister of the Châlukya king Bhuvanaika Malla (reigned 1069—1076), and who subsequently became governor of the Banavase Twelve Thousand (the modern Shimoga district) with adjoining tracts. Udayâditya is likewise the name of an author, and he would thus be identical with Guṇa Varmmâ, the Bhuvanaika Vîra and friend of Nâga Varmmâ.

Other precise grounds for the date assigned to Nâga Varmmâ are the following. He quotes Naya Sena by name, and that in a sūtra of the present grammar; in an integral portion therefore of the text. Now Naya Sena has supplied us with 1115 as the date of his own work. Again, it is worthy of note that Nâga Varmmâ, in naming the authorities consulted for his dictionary, does not mention Hemachandra who died in 1172; an omission which is unaccountable had they been contemporary. It is also clear beyond doubt that

Nâga Varmma preceded Kês'i Râjâ, whose period is that of Basava, the founder of the Lingâyit sect in about 1165. The question is thus narrowed within very close limits, and we are shut up to the conclusion that Nâga Varmma lived during the latter part of the 11th and first quarter of the 12th centuries.

His compositions, so far as they are known to us, are the following: in what order they were published is uncertain, but the first is quoted in the next three.

1. Kâvyâvalôkana;
2. Chhandô'mbudhî;
3. Karnâṭaka Bhâshâ Bhûṣhaṇa;
4. Vastu Kôṣ'a;
5. Kâdambarî.

The *Kâvyâvalôkana* is a work on the art of poetry, forming a handbook of rules for Kannaṭa metrical composition. The sūtras are in Kannaṭa verse, and copiously illustrated by stanzas in the same language, either of original composition or more generally quotations from former or contemporary poets. The author in some of his opening lines says—

Kavigalḡ idu kai-gannaḡi |
 kavitege bâl-modal udâtta vâg-devateg ud-|
 bhava-hêtu kôṣ'a-griham ene |
 bhuvanadoḡ idu parêdu nilpud ond achchariye ||

"Being a hand-mirror for poets, the source of prosperity to poetry, the cause of birth to the bountiful speech-goddess, a treasure-house of terms—is it a wonder if this should shine and endure in the world?"

The work is in 5 *adhikaraṇas*, sub-divided into *prakaraṇas*. The former are named respectively:—i. S'abda-smṛiti; ii. Kâvyamalavyâvṛitti; iii. Guṇa-vivekam; iv. Rîti-krama-rasa-nirûpaṇam; v. Kavi-samayam. The 1st chapter contains an epitome of the grammar of the language and is in 6 sections, entitled—1. Samjñâ prakaraṇam; 2. Sandhi p.; 3. Nâma p.; 4. Samâsa p.; 5. Taddhita p.; 6. Âkhyâta p. The 2nd chapter has 2 sections—1. Pada-padârtha-sandhi-dôsha p.; 2. Sâra-vichâra p. The 3rd chapter is in 3 sections, named—1. Mârḡa-darsanam; 2. S'abdâlankâra-nirṇayam; 3. Arthâlankâram. They seem collectively to form what their author calls the Kavi-râja-mârḡa: this he describes to be the system prevailing in Southern India (dakṣhiṇa-dêṣ'a-varti) as distinguished from that of the North (Vaidarbha-Gauḍa-mârḡa-bhêda). The remaining chapters appear not to be sub-divided, but it is unfortunate that notwithstanding every effort for several years no complete copy has been met with of this interesting and important work.*

The *Chhandô'mbudhî* is the only existing authority on Kannaṭa chhandas or prosody.† It is also written in Kannaṭa, in the form of verses addressed by

* Arthâlankâram has been lately published by itself at Mysore, edited by B. Mallappa of the Maharaja's College.

† Published at Mangalore in 1875, edited by the Rev. F. Kittel.

Nāga Varmma to his wife, the verses being so composed as themselves to furnish examples of the rules to be illustrated. He professes to have taken as his guide the sūtras of Pingala, the work on Sanskrit prosody. He appears however also to have followed another Pingala, the author of sūtras for Prākṛit prosody. But though these served as guides, the arrangement and most of the nomenclature of his work are his own, which also unlike theirs is metrical. It is divided into 5 *ās'vāsas* preceded by a *pīṭhike* or introduction. The 1st and 2nd treat of Akshara gaṇas, and are named—i. Samjñādhikāram; ii. Sama-vṛitta vivaraṇam. The 3rd and 4th treat of Mātrā gaṇas; and the 5th of Kannaḍa Mātrā gaṇas. The following statement of his views on the classification of Indian languages is of interest.

Samskr̥itam Prākṛitam Apabhraṃs'am Pais'āchikam emba mūru vare
bhāshegalol puttuvā Dravid-^āAndhra-Karṇāṭak-ādi śaṭ-panchāśat sarvavishaya
bhāshā-jātigaḷ akkum.

"Born in the three and a half languages—Sanskrit, Prākṛit, Apabhraṃs'a and Pais'āchika—are the Draviḍa (Tamil), ^āAndhra (Telugu), Karṇāṭaka (Kannaḍa) and other the various languages of all the fifty-six countries." The lists of these chapanna dēs'as or 56 countries of Indian geography vary considerably in different works: most of them include the known countries but are eked out with names of more or less mythical regions.

The *Karṇāṭaka Bhāshā Bhūṣhaṇa* is the present work—a Karṇāṭaka Vyākaraṇa or grammar, in Sanskrit sūtras, after the manner of Pāṇini. The sūtras are accompanied by a vṛitti or explanatory gloss, by the author, also in Sanskrit. To this more particularly it would appear the name Karṇāṭaka Bhāshā Bhūṣhaṇa applies, though the whole work is also so called. For the colophon runs—

Karṇāṭaka-sūtra-vṛittau tad Bhāshā-Bhūṣhaṇa-nāmani |

while at the end of each parichchheda we have—

Iti Karṇāṭaka-Vyākaraṇa-vṛittau Bhāshā-Bhūṣhaṇe, &c.

On the other hand one version omits the words Vyākaraṇa-vṛittau. Under each rule are given numerous examples and some quotations from authors, of whom Pampa, Naya Sena, Haripāla and Guṇa Varmma are mentioned by name. An account of these will be found further on. The present edition is a recension formed from the collection of three *ōle* or palmyra leaf copies, which have been distinguished as A—the text—B and C. They are all Jain copies and therefore the more likely to be genuine reproductions of the original. Lingāyit and Brāhman versions however also exist*, which are marked chiefly by alteration of all sectarian names and ascriptions in the examples to such as are agreeable to those forms of faith. These various readings I have given for what they are worth in

* While this is going through the press, a Brahman version in the Kannaḍa character has appeared at Mysore, got up in poor style, edited by Pustakam Alasingalāchāri, who may thus claim to be the first publisher of the work, never before printed.

an appendix though they can at no time have formed a part of the work as it came from its author. The latter is divided into 10 *parichchhedas*, of which the names are.—1. Samjñâ vidhânâ; 2. Sandhi v.; 3. Vibhakti v.; 4. Kâraka v.; 5. S'abda-rîti v.; 6. Samâsa v.; 7. Taddhita v.; 8. Âkhyâta-niyama v.; 9. Avyaya-nirûpaṇa v.; 10. Nipâta v. With the view of making it available for consultation by European scholars this edition has been printed in the Roman character, as well as in Kannaḍa for local use.

The *Vastu Kôś'a* is a Samskrîta-Karnâṭa nighaṇṭu or dictionary, composed in many artificial metres, giving the meanings of Sanskrit words used in Kannaḍa. In its compilation our author states that he made use of Vararuchi, Halâyudha, S'as'vata, Amarakôś'a and other authorities. The work contains Ekârtha, Nânârtha and Sâmanya kânḍas.

The *Kâdambarî* is a close rendering into Kannaḍa of Bâṇa's celebrated romance of the same name in Sanskrit.*

The foregoing list will show the importance of Nâga Varmmâ's works for the study of the language. That writings of such value should have been allowed to lie so long neglected is I fear chiefly to be attributed to sectarian prejudice; but political changes, and the vicissitudes of the Kannaḍa speaking countries under the dominion of Mahrattas and of Muhammadans, have doubtless had no inconsiderable share in putting a virtual stop to scholarly cultivation of the language.

In accordance with the prevailing fashion of his day Nâga Varmmâ assumes various *noms de plume* by which he is indiscriminately quoted or referred to in the works of others. The principal are Kavi Râja and Kavi Râja Hamsa, but he also calls himself Nâki, Nâkiga or Pinâki.

II. The Kannaḍa Language.

Kannaḍa—the Karnâṭaka of the Sanskrit pandits and the Canarese of European writers—is one of the family of South Indian languages of which Telugu, Tamil and Malayâlam are the other principal representatives. But Karnâṭaka as a generic term embraces both Kannaḍa and Telugu, which have the same written character, and by implication the various dialects of the former, which, so far as reduced to writing, also employ that character. The name Kannaḍa may be a *tadbhava* formed from Karnâṭa, the derivation of which is unknown. But a probable origin has been suggested by Dr. Gundert in *kare nâḍu*, the "black country", referring to the black cotton soil which characterises the plateau of the southern Dekhan in which this language is spoken.† The form Karnâṭaka

*I do not of myself know this to be a work by Nâga Varmmâ, but I am confidently assured of it by competent native scholar.

† Mr. C. P. Brown has tried to discover a clue to the derivation of Kannaḍa from the name of Canada, the British Dominion in North America, which according to him is a word unknown to the aborigines. But the results are somewhat blank, for he professes to have found that it means *ca nâḍa*, "we have nothing."

looks adjectival, but the *Vis'vagunâdars'ana*, a work more than 200 years old derives it from *karna* and *ataka*, which is explained in the Mackenzie Mss. as meaning "passing to the ears" of all men, and hence applied to "this honoured and renowned country." Whatever its origin, the term is of considerable antiquity, as it occurs at the beginning of the 5th century in Varâhamihira.

Kannada is spoken throughout the west of the Nizam's Dominions, the South Mahratta country, the Ceded Districts, Canara, Mysore and Combatores. A line drawn from Bidar in the Nizam's Dominions due south to the junction of the Bhavânî with the Kâvêrî, and thence westwards through Coimbatore by the base of the Western Ghats to the coast a little north of Mangalore, with one drawn from Bidar south-west through Sholapur and Kolhapur round the east of the Goa territory to about Honavar on the coast, will in a general way indicate the region occupied by the Kannada language.

The following dialects of Kannada are also spoken within the same tracts:

Koḍagu, Kuḍagu or Coorg, in the country of that name.

Tulu or Tuluva in South Canara.

Tuda or Toda, by the race of that name in the Nilgiris.

Kota, by the tribe so called in the Nilgiris.

Baḍaga, by the people bearing that name in the Nilgiris.

The numbers of the races speaking Kannada and its dialects are estimated at about ten millions.

From the works of authors and from inscriptions there may be distinguished three stages of the language,—Pûrvada Hale Kannada, the former or Primitive Old Canarese, Hale Kannada or Old Canarese, and Hosa Kannada, the new or modern Canarese now current.* Pûrvada Hale Kannada is described by Wilks as the language of Banavasi, the ancient capital of the Kadambas, to the north-west of the Mysore country, a city which is mentioned in the *Mahawanso* as one to which a Buddhist missionary was sent in the 3rd century B. C., and is also named by Ptolemy in the 2nd century A. D. This early form of the language may be said to have continued in use to the end of the 7th century. From the 8th to the 14th century was the Hale Kannada period, and that during which the language was brought to a high state of cultivation by a succession of gifted writers of the Jaina faith. They refer to the language preceding their time as Hale Kannada, and denominate what they used as Hosa Kannada, though it is what is now understood by us as Hale Kannada. Hence the necessity for discriminating the three stages as above specified; but the limits assigned to them are not to be taken absolutely, and the periods in different parts of the Kannada region may be found to overlap or run into one another.

* The different forms of these names are Pale Kannada or by euphony Pale Gannada, Hale Kannada or Hale Gannada, and Posa Kannada or Posa Gannada, Hosa Kannada or Hosa Gannada.

TABLE to illustrate the formation of the KANNADA character.

Name.	South Asoka.	Western Cave.	Purvada Hale Kannada.	Hale Kannada.	Hosa Kannada.	Telugu	South Asoka.	Western Cave.	Purvada Hale Kannada.	Hale Kannada.	Hosa Kannada.	Telugu
Period.	B. C. 250.		to A. D 800	800-1500	Current form		B. C. 250.		to A. D 800	800-1500	Current form	
CONSONANTS							VOWELS (initial.)					
k	𑀓	𑀓	𑀓	𑀓	𑀓	𑀓	a	𑀓	𑀓	𑀓	𑀓	𑀓
kh	𑀔	𑀔	𑀔	𑀔	𑀔	𑀔	ā	𑀕	𑀕	𑀕	𑀕	𑀕
g	𑀖	𑀖	𑀖	𑀖	𑀖	𑀖	i	𑀗	𑀗	𑀗	𑀗	𑀗
gh	𑀘	𑀘	𑀘	𑀘	𑀘	𑀘	ī	𑀙	𑀙	𑀙	𑀙	𑀙
ng	𑀚	𑀚	𑀚	𑀚	𑀚	𑀚	u	𑀛	𑀛	𑀛	𑀛	𑀛
ch	𑀜	𑀜	𑀜	𑀜	𑀜	𑀜	ū	𑀝	𑀝	𑀝	𑀝	𑀝
chh	𑀞	𑀞	𑀞	𑀞	𑀞	𑀞	ri	𑀟	𑀟	𑀟	𑀟	𑀟
j	𑀠	𑀠	𑀠	𑀠	𑀠	𑀠	e	𑀡	𑀡	𑀡	𑀡	𑀡
jh	𑀢	𑀢	𑀢	𑀢	𑀢	𑀢	ai	𑀣	𑀣	𑀣	𑀣	𑀣
ñ	𑀤	𑀤	𑀤	𑀤	𑀤	𑀤	o	𑀥	𑀥	𑀥	𑀥	𑀥
t	𑀦	𑀦	𑀦	𑀦	𑀦	𑀦	ō	𑀧	𑀧	𑀧	𑀧	𑀧
th	𑀨	𑀨	𑀨	𑀨	𑀨	𑀨	au	𑀩	𑀩	𑀩	𑀩	𑀩
ṭ	𑀪	𑀪	𑀪	𑀪	𑀪	𑀪						
ṭh	𑀬	𑀬	𑀬	𑀬	𑀬	𑀬						
ḍ	𑀮	𑀮	𑀮	𑀮	𑀮	𑀮						
ḍh	𑀰	𑀰	𑀰	𑀰	𑀰	𑀰						
ṇ	𑀲	𑀲	𑀲	𑀲	𑀲	𑀲						
ṇh	𑀴	𑀴	𑀴	𑀴	𑀴	𑀴						
ṣ	𑀶	𑀶	𑀶	𑀶	𑀶	𑀶						
ṣh	𑀸	𑀸	𑀸	𑀸	𑀸	𑀸						
ś	𑀺	𑀺	𑀺	𑀺	𑀺	𑀺						
śh	𑀼	𑀼	𑀼	𑀼	𑀼	𑀼						
ṣ	𑀾	𑀾	𑀾	𑀾	𑀾	𑀾						
ṣh	𑀿	𑀿	𑀿	𑀿	𑀿	𑀿						
ṣ	𑁀	𑁀	𑁀	𑁀	𑁀	𑁀						
ṣh	𑁁	𑁁	𑁁	𑁁	𑁁	𑁁						
ṣ	𑁂	𑁂	𑁂	𑁂	𑁂	𑁂						
ṣh	𑁃	𑁃	𑁃	𑁃	𑁃	𑁃						
ṣ	𑁄	𑁄	𑁄	𑁄	𑁄	𑁄						
ṣh	𑁅	𑁅	𑁅	𑁅	𑁅	𑁅						
ṣ	𑁆	𑁆	𑁆	𑁆	𑁆	𑁆						
ṣh	𑁇	𑁇	𑁇	𑁇	𑁇	𑁇						
ṣ	𑁈	𑁈	𑁈	𑁈	𑁈	𑁈						
ṣh	𑁉	𑁉	𑁉	𑁉	𑁉	𑁉						
ṣ	𑁊	𑁊	𑁊	𑁊	𑁊	𑁊						
ṣh	𑁋	𑁋	𑁋	𑁋	𑁋	𑁋						
ṣ	𑁌	𑁌	𑁌	𑁌	𑁌	𑁌						
ṣh	𑁍	𑁍	𑁍	𑁍	𑁍	𑁍						
ṣ	𑁎	𑁎	𑁎	𑁎	𑁎	𑁎						
ṣh	𑁏	𑁏	𑁏	𑁏	𑁏	𑁏						
ṣ	𑁐	𑁐	𑁐	𑁐	𑁐	𑁐						
ṣh	𑁑	𑁑	𑁑	𑁑	𑁑	𑁑						
ṣ	𑁒	𑁒	𑁒	𑁒	𑁒	𑁒						
ṣh	𑁓	𑁓	𑁓	𑁓	𑁓	𑁓						
ṣ	𑁔	𑁔	𑁔	𑁔	𑁔	𑁔						
ṣh	𑁕	𑁕	𑁕	𑁕	𑁕	𑁕						
ṣ	𑁖	𑁖	𑁖	𑁖	𑁖	𑁖						
ṣh	𑁗	𑁗	𑁗	𑁗	𑁗	𑁗						
ṣ	𑁘	𑁘	𑁘	𑁘	𑁘	𑁘						
ṣh	𑁙	𑁙	𑁙	𑁙	𑁙	𑁙						
ṣ	𑁚	𑁚	𑁚	𑁚	𑁚	𑁚						
ṣh	𑁛	𑁛	𑁛	𑁛	𑁛	𑁛						
ṣ	𑁜	𑁜	𑁜	𑁜	𑁜	𑁜						
ṣh	𑁝	𑁝	𑁝	𑁝	𑁝	𑁝						
ṣ	𑁞	𑁞	𑁞	𑁞	𑁞	𑁞						
ṣh	𑁟	𑁟	𑁟	𑁟	𑁟	𑁟						
ṣ	𑁠	𑁠	𑁠	𑁠	𑁠	𑁠						
ṣh	𑁡	𑁡	𑁡	𑁡	𑁡	𑁡						
ṣ	𑁢	𑁢	𑁢	𑁢	𑁢	𑁢						
ṣh	𑁣	𑁣	𑁣	𑁣	𑁣	𑁣						
ṣ	𑁤	𑁤	𑁤	𑁤	𑁤	𑁤						
ṣh	𑁥	𑁥	𑁥	𑁥	𑁥	𑁥						
ṣ	𑁦	𑁦	𑁦	𑁦	𑁦	𑁦						
ṣh	𑁧	𑁧	𑁧	𑁧	𑁧	𑁧						
ṣ	𑁨	𑁨	𑁨	𑁨	𑁨	𑁨						
ṣh	𑁩	𑁩	𑁩	𑁩	𑁩	𑁩						
ṣ	𑁪	𑁪	𑁪	𑁪	𑁪	𑁪						
ṣh	𑁫	𑁫	𑁫	𑁫	𑁫	𑁫						
ṣ	𑁬	𑁬	𑁬	𑁬	𑁬	𑁬						
ṣh	𑁭	𑁭	𑁭	𑁭	𑁭	𑁭						
ṣ	𑁮	𑁮	𑁮	𑁮	𑁮	𑁮						
ṣh	𑁯	𑁯	𑁯	𑁯	𑁯	𑁯						
ṣ	𑁰	𑁰	𑁰	𑁰	𑁰	𑁰						
ṣh	𑁱	𑁱	𑁱	𑁱	𑁱	𑁱						
ṣ	𑁲	𑁲	𑁲	𑁲	𑁲	𑁲						
ṣh	𑁳	𑁳	𑁳	𑁳	𑁳	𑁳						
ṣ	𑁴	𑁴	𑁴	𑁴	𑁴	𑁴						
ṣh	𑁵	𑁵	𑁵	𑁵	𑁵	𑁵						
ṣ	𑁶	𑁶	𑁶	𑁶	𑁶	𑁶						
ṣh	𑁷	𑁷	𑁷	𑁷	𑁷	𑁷						
ṣ	𑁸	𑁸	𑁸	𑁸	𑁸	𑁸						
ṣh	𑁹	𑁹	𑁹	𑁹	𑁹	𑁹						
ṣ	𑁺	𑁺	𑁺	𑁺	𑁺	𑁺						
ṣh	𑁻	𑁻	𑁻	𑁻	𑁻	𑁻						
ṣ	𑁼	𑁼	𑁼	𑁼	𑁼	𑁼						
ṣh	𑁽	𑁽	𑁽	𑁽	𑁽	𑁽						
ṣ	𑁾	𑁾	𑁾	𑁾	𑁾	𑁾						
ṣh	𑁿	𑁿	𑁿	𑁿	𑁿	𑁿						
ṣ	𑂀	𑂀	𑂀	𑂀	𑂀	𑂀						
ṣh	𑂁	𑂁	𑂁	𑂁	𑂁	𑂁						
ṣ	𑂂	𑂂	𑂂	𑂂	𑂂	𑂂						
ṣh	𑂃	𑂃	𑂃	𑂃	𑂃	𑂃						
ṣ	𑂄	𑂄	𑂄	𑂄	𑂄	𑂄						
ṣh	𑂅	𑂅	𑂅	𑂅	𑂅	𑂅						
ṣ	𑂆	𑂆	𑂆	𑂆	𑂆	𑂆						
ṣh	𑂇	𑂇	𑂇	𑂇	𑂇	𑂇						
ṣ	𑂈	𑂈	𑂈	𑂈	𑂈	𑂈						
ṣh	𑂉	𑂉	𑂉	𑂉	𑂉	𑂉						
ṣ	𑂊	𑂊	𑂊	𑂊	𑂊	𑂊						
ṣh	𑂋	𑂋	𑂋	𑂋	𑂋	𑂋						
ṣ	𑂌	𑂌	𑂌	𑂌	𑂌	𑂌						
ṣh	𑂍	𑂍	𑂍	𑂍	𑂍	𑂍						
ṣ	𑂎	𑂎	𑂎	𑂎	𑂎	𑂎						
ṣh	𑂏	𑂏	𑂏	𑂏	𑂏	𑂏						
ṣ	𑂐	𑂐	𑂐	𑂐	𑂐	𑂐						
ṣh	𑂑	𑂑	𑂑	𑂑	𑂑	𑂑						
ṣ	𑂒	𑂒	𑂒	𑂒	𑂒	𑂒						
ṣh	𑂓	𑂓	𑂓	𑂓	𑂓	𑂓						
ṣ	𑂔	𑂔	𑂔	𑂔	𑂔	𑂔						
ṣh	𑂕	𑂕	𑂕	𑂕	𑂕	𑂕						
ṣ	𑂖	𑂖	𑂖	𑂖	𑂖	𑂖						
ṣh	𑂗	𑂗	𑂗	𑂗	𑂗	𑂗						
ṣ	𑂘	𑂘	𑂘	𑂘	𑂘	𑂘						
ṣh	𑂙	𑂙	𑂙	𑂙	𑂙	𑂙						
ṣ	𑂚	𑂚	𑂚	𑂚	𑂚	𑂚						
ṣh	𑂛	𑂛	𑂛	𑂛	𑂛	𑂛						
ṣ	𑂜	𑂜	𑂜	𑂜	𑂜	𑂜						
ṣh	𑂝	𑂝	𑂝	𑂝	𑂝	𑂝						
ṣ	𑂞	𑂞	𑂞	𑂞	𑂞	𑂞						
ṣh	𑂟	𑂟	𑂟	𑂟	𑂟	𑂟						
ṣ	𑂠	𑂠	𑂠	𑂠	𑂠	𑂠						
ṣh	𑂡	𑂡	𑂡	𑂡	𑂡	𑂡						
ṣ	𑂢	𑂢	𑂢	𑂢	𑂢	𑂢						
ṣh	𑂣	𑂣	𑂣	𑂣	𑂣	𑂣						
ṣ	𑂤	𑂤	𑂤	𑂤	𑂤	𑂤						
ṣh	𑂥	𑂥	𑂥	𑂥	𑂥	𑂥						
ṣ												

The
spread of
over time
in which
256 India
in India
some D
written
As a
character
As a
vari
vari
dynasty

The
the 9th
change
and the
illustra

D
called
Mr. C
object
a root
maxi

their c
Tusca
neare
the D
Ugri
family
right
put
lake

of the
between

The written character which is common to Kannaḍa and Telugu, and which spread over the south and was carried even to Java, is derived, through that of the cave inscriptions of Western India, from the south As'oka character, or that in which the Girnar inscription of As'oka's edicts is written, belonging to about 250 B. C. Previous to this date no specimens of writing have been discovered in India. But it has recently been announced that Professor Sayce has deciphered some Babylonian tablets in the British Museum as old as the 7th century B. C. written in an Aramaic character which appears to be the source of the south As'oka.* "It may be accepted as a scientific fact" says Mr. Cust "that all the characters used in the East Indies can sooner or later be traced back to the As'oka inscriptions, and through them to the Phœnician alphabet, and thence backwards to the hieratic ideographs of the old kingdom of Egypt, and thence to the venerable hieroglyphics of the fourth dynasty."† The period assigned to this dynasty is 2,450 B. C.‡

The Kannaḍa character as used in inscriptions shows a decided transition in the 9th and 15th centuries in the shape of those letters which have undergone change, thus marking the Pūrvada Hale Kannaḍa and the Hale Kannaḍa periods, and the growth of the Hosa Kannaḍa character. The accompanying table illustrates the prevalent forms of the letters at the different periods.

By European writers the group of languages which includes Kannaḍa is called the Dravidian family. The distinctive features of this family, as stated by Mr. Cust, are "that in its gender it distinguishes between rational and irrational objects; it has an oblique form for many of its nouns; it specialises the meaning of a root by the use of formatives; it modifies the root itself to convey different meanings and relations: it has a negative voice."

"The Dravidian languages" says Dr. Caldwell "occupy a position of their own, between the languages of the Indo-European family and those of the Turanian or Scythian group—not quite a midway position, but one considerably nearer the latter than the former. The Scythian family to which on the whole the Dravidian languages may be regarded as most nearly allied is the Finnish or Ugrian, with some special affinities as it appears to the Ostiak branch of that family; and this supposition derives some confirmation from the fact brought to light by the Behistun tablets that the ancient Scythic race by which the greater part of Central Asia was peopled prior to the irruption of the Medo-Persians belonged not to the Turkish, or to the Mongolian, but to the Ugrian stock."

On the other hand Dr. Pope has advocated the Indo-European relationship of the Dravidian languages on the ground "of deep-seated and radical affinities between them and the Celtic and Teutonic languages." But Dr. Caldwell replies

* *Academy*, 17 June 1882.

† *Mod. Lang. of the East Indies*, 19.

‡ Rawlinson's *Herodotus*, II, 341.

that "of all the members of the Indo-European family the Celtic is that which appears to have most in common with the Scythian group, and especially with the languages of the Finnish family, languages which may possibly have been widely spoken in Europe previously to the arrival of the Celts."

"The Dravidian tongues" writes Professor Whitney "have some peculiar phonetic elements, are richly polysyllabic, of general agglutinative structure, with prefixes only, and very soft and harmonious in their utterance: they are of a very high type of agglutination, like the Finnish and Hungarian... Excepting that they show no trace of the harmonic sequence of vowels, these languages are not in their structure so different from the Scythian that they might not belong to one family with them, if only sufficient correspondences of material were found between the two groups."

The native grammarians as a rule deduce all the Indian languages from Sanskrit through one or other of the Prākṛits. Nāga Varma, who was as far as we know the earliest Kannaḍa grammarian, assumes, as we have seen above,* the existence in India of three and a half mother languages—Sanskṛita, Prākṛita, Apabhraṃsa and Paisāchika—from which sprung the fifty-six daughter languages—Drāviḍa, A'ndhra, Kārṇāṭaka, &c. According to him the original Kannaḍa alphabet probably did not contain the lingual and dental vowels (*ri, rī, lī, lī*) and the aspirated consonants which now assimilate it to the Sanskrit alphabet. On the other hand it has some characteristic letters not contained in Sanskrit. Thus, among the vowels Kannaḍa has both a short and a long form of *e* and *o*, while Sanskrit has only the long form. And in addition to the Sanskrit consonants, Kannaḍa has *ḷa*, *ṛa* and *ḷa*. The first of these only is now in use† and corresponds with the lingual *ḷa* of Vedic Sanskrit. The other two are obsolete, though the *ṛa* is still used in Telugu. The date of the disappearance from Kannaḍa literature of *ḷa* is about the 13th century, while *ṛa* was disused after the 18th century.

Modern Kannaḍa, as in current use for literary purposes, comprises four classes of words—*tatsama*, pure Sanskrit words; *tadbhava*, Sanskrit words changed to suit the language; *dēs'ya*, indigenous words; and *grāmya*, provincialisms. To these a later classification adds *anyadēs'ya*, foreign words. But, from the standard authorities among the earlier cultivators of the language, it is evident that Kannaḍa was not dependent upon Sanskrit as an aid in composition, but was quite self-sufficient and well adapted for independent use as a vehicle for the expression of thought. A knowledge of Sakkada, as Sanskrit was called in Kannaḍa—considered to be a *tadbhava* formed from the word Sanskrita—was the necessary mark of a scholar, and the special attention paid to the cultivation of the learned language was no doubt combined with a corresponding disregard

* p. iv.

† An example in the *Karnāṭaka Śabdānuśāsana* quaintly says:—Kannaḍigaṛ ḷa-kāraṇaṇa oḍambattar.

for the vernacular, as we see perhaps even more in our own day. From this cause imported expressions have largely come into use, especially through the writings of Brāhmanas, who venerate the sacred language, and in fact of that alone may be said to make a study. But such was not the case in the best age of Kannaḍa literature. The Jains who were its cultivators were not behindhand in their knowledge of Sanskrit; but they advocated purism in the use both of Kannaḍa and of Sakkada, and condemned the mongrel composition of those who, professing to write in the former, were too indolent or too careless to perfect themselves in it and attempted to make up for their deficient knowledge of Kannaḍa by an indiscriminate resort to Sanskrit.

Thus, Naya Sena, who is referred to as an authority even by Nāga Varmamā, says—

Posa-Kannaḍadin vyāva- l
 rāṇisuvem sat-kṛitīyam endu Kannaḍamam chin- l
 tisi kūḍalārad akkaṇa- l
 misukada-Sakkadaman ikkuv avanum kaviyē ||
 Sakkadamam pēlvare nere-
 Sakkadamam pēlge s'uddha-Kannaḍadoḷu tan- l
 d ikku-ud ī Sakkadangaḷa l
 takkude berasalke gṛītamumam tailamumam ||

“Is he a poet who, saying I will write a good poem in Hosa Kannaḍa, being unable to think of Kannaḍa words, uses incongruous Sanskrit that will not squeeze in? If he write Sanskrit, let him write entirely in Sanskrit; but to bring these Sanskritisms and thrust them into pure Kannaḍa—will it do to mix ghī and oil?”

Nāga Varmamā, too, in an example which also occurs in Kēs'i Rājā, has the following:—

Pale-Gannaḍada padangole l
 kole-Sakkadamam tagulchi jāṇ-eḍam uttum l
 melasam gōd ant ire pē- l
 ly ali-gavigaḷa kavite budharan erdeg oḷisugume ||

“If into Hale Kannaḍa verses they stick in corrupt Sanskrit, that a clever deaf man would discern—as if pepper were like wheat—can the poetry of such ruination-poets please the heart of the wise?”

So also Ponna, whose real name was Savaṇa, prides himself on the ability to write in both Sakkada and Kannaḍa, whence his cognomen of Ubhaya Kavi Chakravartti:—

Yeraḍ eḍege vappanam mach- l
 charisuvanum nuḍige Sakkadam Kannaḍam em- l
 b eraḍum kaviteya balmige l
 beṛaḷ ettidan iḷeyoḷ ī Kurulgaḷa Savaṇam ||

"Lest any should bear malice for his precision in language of two kinds, by his ability in both Sakkada and Kannaḍa poetry he caused the finger to be raised (indicating him as number one, without a second) * throughout the world, this Kurulgaḷa Savana."

Likewise Aggaḷa calls himself *Ubhaya-kavitā-vis'āradhan*, skilled in both kinds of poetry.

In those old inscriptions, moreover, which display the most literary skill, separate verses in Sanskrit and in Kannaḍa are interspersed with one another according to the opportunities afforded by the theme, in such a way as greatly to heighten the general effect.

Kes'i Rājā, in the concluding stanza of the *S'abdamānidarpaṇa*, lays down the following as the standard of good Kannaḍa.

Gamaka-samāsādim ra-la-kuḷakṣaḷādim s'ruti-sahya-sandhiyim |
samuchitamāgi barpa sati-saptamiyim sama-Sanskṛit-ōktiylim |
va-ma-ha-pa-bhēdadim virahit-āvyaya-Sanskṛita-lingādim pado- |
ttama-s'ithilatvadim yati-vilanghanādind aridalte Kannaḍam ||

"With energetic compounds, with distinction of ra, la and la, with euphonic combinations, moving fitly along (*i. e.* in harmony with the subject); from the use of the locative-infinitive, from apt Sanskrit vocables†, from marking the distinction between va, ma, ha, and pa, from (?) the absence of Sanskrit gerunds and genders‡, from the gliding consonants of well chosen words, from precision in rhyme:—is it not by these that Kannaḍa is known?"

III. Kannaḍa Literature.

The first cultivators of the Kannaḍa language for literary purposes were the Jains, and down to about A. D. 1300 we have none but Jaina authors. For about two centuries they were succeeded principally by Lingāyit and S'aiva writers, and from about 1500 date the Brahmanical and Vaishnava works. There were

* Such is the evident meaning of the poet; but for interesting light upon this phrase, showing, when taken in conjunction with the claims he sets up as given in the notice of him farther on, a not unlikely allusion to Kālidāsa, see Sir E. Clive Bayley on the *Genealogy of Modern Numerals*, (J. R. A. S., Jan. 1883, p. 4) and Mr. Fleet on *The Ring Finger*, (*Ind. Ant.*, iv, 85). In reckoning the "nine gems" of Vikramāditya's court on the fingers, Kālidāsa was always reckoned first (on the little finger of the left hand), but no one was counted on the next (or ring finger) because none of his contemporaries could be reckoned as even second to him: this finger was *anāmika*, without a name.

† Under his sūtra 80, *sama-Sanskṛita* is exemplified as referring to names, such as Kāma, Bhīma, Rāma, Soma, Nārada, Nārāyaṇa, &c.

‡ This phrase also is illustrated by his sūtra 80, which runs as follows:—

Samudita sankhyāvyaya-rahi- | tam enisi vartipa nighaṇṭuvina nāma-padô- |
ttama-varṇa-prakṛitigalam | sama-Sanskṛita-vesaran ittu lingam mālpar ||

subsequently occasional publications by Jains, but most of the literature of the later period originated with the other sects.

The leading characteristic of the Jain earlier works is that they are *champu kâvyas*, or poems in a variety of composite metres, interspersed with paragraphs in prose. The Lingâyits brought into use the *ragale* and *shatpad*; metres of the more modern works. While the most recent compositions are in *yaksha gâna* metre, and some in prose only.

It would appear that the chief impulse under which the language attracted the special attention of scholars to its systematic study and culture was coincident with the break up of the Ganga power that resulted from the capture of Talakâdu by the Chôlas, who thence extended their conquests till possessed of the Eastern Châlukya territory of Vengi, whence two or three of the most prominent early Kannada authors derive their origin.

But it must not hastily be concluded that no literary effort was put forth in an earlier phase of the language; for one form which the persecutions under Kumârila Bhaṭṭa, and later under S'ankarâchârya in the 8th century, took was the destruction of Buddhist and Jain literature. It was on the occasion of S'ankara's casting such works into the waters of the Tungabbhadra—so the story goes—that one book was observed to keep floating and could not be made to sink. On examination it proved to be the *Amara Kos'a*, which, being thus as it were evidently destined to be immortal, was suffered to live.

The earliest notices that have come to light of local authorship are contained in the inscriptions of the Ganga kings, who ruled over the south of the Mysore country and adjoining regions from about the end of the 2nd century to the end of the 9th. From this source we get the following particulars* :—

A. D.

c. 240. ^A*Mādhava* ^A*Rājā* wrote a treatise or commentary on the rules of adoption (*dattaka-sūtra-vṛttech-praṇetā*, *dattaka-sūtra-vyākhyā-praṇetā*).

c. 470. ^A*Avinīta* wrote a commentary on 15 cantos of the *Kirātârjunīya* (*Kirātârjunīya-pañchadas'a-sargga-tīkākāro*). This celebrated poem by Bhâravi is in 18 cantos.

Next, in an inscription of the Châlukya kings we have mention of—

634. ^A*Ravikīrtti*, a poet whose fame equalled that of Kâlidâsa and Bhâravi (*kavitâs'rita-Kâlidâsa-Bhâravi-kīrttiḥ*).

Resorting now to the evidence derived from literature, we glean the following information. Where actual or approximate dates are given it is believed that they may be relied on, but the time and place of those authors to whom no

* The information relating to the Jain period, never before published, is taken from articles recently contributed by me to the *Journal of the Royal Asiatic Society, London*.

dates are assigned may require re-adjustment as our knowledge of the subject increases. A special difficulty in these investigations has arisen from the variety of names which one author assumes or by which he was known.

? 650. *Samanta Bhadra*—named together with Kavi-parimeshti and Pūjyapāda, invariably in this order, by Pampa, Ponna, Naya Sena and several other old poets, as forming the earliest and most distinguished trio among the authors who preceded them. A Chālukya inscription of the 11th century speaks of Samanta Bhadra as famous for his poetical skill. The following works are ascribed to him:—*Devāgama-stotra*, *Nyāya-nis'chaya-vārttikāṅkāra*, *Uktyānus'āsana*, *Bhāshā-manjarī*, *Chintāmaṇi-tippaṇi*, *Aṣṭa-sahasra-tippaṇi*, *Ratna-karaṇḍaka*.

? 670. *Kaviparimeshti*—always, as above stated, mentioned between Samanta Bhadra and Pūjyapāda. The name is no doubt a *nom de plume*, and we shall find that the assumption of such names became a regular fashion among poets and was carried to extravagant lengths. His real name has not been discovered nor any account of his works.

690. *Pūjyapāda* is specially known for his skill in *s'abda s'āstra* or as a grammarian, but he is referred to as a poet along with the two preceding, as above described. A Chālukya inscription records a grant made in 729 to a pandit who had been his house-disciple. On this ground Pūjyapāda may be placed at the end of the 7th century. The following works are attributed to him:—*Jainendra-nyāsa*, *Pāṇini-s'abdāvatāra*, *Kārikāvṛtti*, *Surasa-sangraha*, *Sarvārtha-siddhi*.*

788. *Akalanka*, *Akalanka Chandra*, is mentioned by Pampa, Ponna, and others, and is named in an old inscription as excelling in *tarka s'āstra*. According to Wilson, he was a Jain from S'ravaṇa Belgola, who, at the date given, disputed with the Buddhists in the presence of Hemas'ītala, king of Kāñchī, and defeating them, procured their banishment to Kandy in Ceylon. Ponna styles him the *jaya-vādi*, and Nāgachandra states that "at the radiance of the moonlight of his speech the Digambara *chakora* rejoiced and the lotus of opponent speakers shut up."† Kamalabhava, describing

* There are reasons for supposing that he was the author of the *Jainendra-vyākaraṇa* itself, and that he also bore the name of *Devanandī*.—See *Ind. Ant.* xii, 20. The following quotations are there given by Mr. Pathak in support of these statements:—

From the *Dharma-parikṣhe*.

Bharadim Jainendramam bhāsuram enal oredam Pāṇinīyakke tīkum |
baredam Tatvārthamam tippaṇadin aripidam yantra-mantrādi s'āstro- |
tkaramam bhū-rakṣan-ārtham virachisi jasamum tāḍidam vis'va-vidyā- |
bharanam bhavy-āli-ārādhitā-pada-kalam Pūjyapādam vratīndram ||

From the *Nandī-sangha-gurvāvalī*.

Yas'ah-kīrttir yas'o-nandī Devanandī mahā-yatih |
S'rī-Pūjyapād-āparākyo guṇanandī guṇākaraḥ ||

† Akalanka-chandra vāk-chan- | drikeyin dhavaḷise Digambara-s'rī-bhavya |
prakara-chakōram nālidudu | mukulitav āyt anyavādi-vadanāmbhōjam ||

the effect of his eloquence, says *itara-mata-vâdi-mano-nayanam mugîdudu*. The following are said to be works by him :—*Devâgama-stotra-nyâsa*, *Pramâṇa-ratna-pradîpa*.

—*Vidyânanda*, *Vâdi Vidyânanda*, is mentioned by Naya Sena. His period is not known. The following works bear his name :—*S'lokavârttik-âlankâra*, *Âpta-mîmâṃsa-nyâsa*.

941. *Pampa*, *Hampa*, *Kavitâguṇârṇava*, *Guru Hampa*, *Purâṇa Kavi*, *Sukavijananamanasottamsa Hamsa*, *Sujanottamsa Hamsa Râjâ*. By these and other names is this distinguished poet referred to, with whose publications a great impulse seems to have been given to the study of Kannada. From his first work, the *Âdi Purâṇa*, we learn that he was born in 902. But his second work, called *Vikramârjuna Vijaya* or the *Pampa Bhârata*, which established his fame, tells us that both were written in the same year, 941. His genealogy is thus given. In the Bengi maṇḍala was a beautiful town named Vengi; connected with which were the agrahâras of Kottûru, Nîḍuguṇḍi and Vikramapura. The last, which was the chief of these, was renowned as the residence of Mânava (or Mâdhava) Somayâji, of the Vatsa gotra. His son was Abhimâna-chandra, whose son was Komarayya, whose son was Abhirâma Deva Râya. He, believing the Jina faith to be superior to that of the Brahmans, became a Jaina; and his son, distinguished as *Kavitâguṇârṇava*, was Pampa.* Other poets having related the Bhârata at great length, some excelling in description and some in the narrative, all the pandits agreed that Pampa was the one who could do justice to it without sacrificing any of the story. On their petition he made the attempt; and taking his king as Arjuna, crowned him as the hero.

The following is a summary of the account of this royal patron. In the sky of the Chalukya vamsa, Yuddha Malla shone as its moon. And he ruled over a $1\frac{1}{4}$ lakh country (*sa-pâda-laksha-kshitiyam*). His son was Ari Kesari, who, with the ministers of the Bange vishaya, penetrated into the kingdom of Nirupama Deva, and inscribed his fame on all the points of the compass. He had two sons, the chief of whom was Narasimha Bhadra Deva. This Narasinga's eldest son was Dugdha Malla; whose eldest son was Baddiga. He was skilled in forty-two modes of warfare, and obtained the name of Sôlada Gaṇḍa (invincible champion). As if seizing a crocodile, he entered into the water and proudly seized Bhîma. To Baddiga was born Yuddha Malla, whose son was Narasimha. His guru was Subhadra muni. Erapa having gone over to the

* The statement in the original is as follows :—

Jâtiyoḷ ellam uttamada jâtiya vipra kulange nambal ê |
mâto Jinêndra dharṇamame valam dôre dharṇmadol endu nambi sa- |
jjâtiyan uttarôttarame mâḍi negalchidan int ilâtma vi- |
khyâtiyan âtan âtana magam negaldam Kavitâguṇârṇavam ||
Pampam.

Lâlas asking them for an estate, this Kali Narasimha offered him a much better mandala, and confirmed it with a strong promise. He subdued the chiefs of the seven Mâlala (?); and plucked from the Gûrjara Râja's arms the goddess of victory, whom, though desirous of keeping, he had held too loosely. The Mahipâla fled as if struck by thunderbolts, staying neither to eat, nor rest, nor pick himself up; while Narasimha pursuing, bathed his horse at the junction of the Ganges and established his fame. His queen was Chandrânane. To them was born Ari Kesari Râja. He protected Vijayâditya, who took refuge with him on being attacked by Sakala Chakravartti named Gujjiga (or Gojjiga). Finding that in the four matters—bounty, valour, conquest, fame—he excelled even Baddiga and Narasimha, Guṇârṇava made that Ari Kesari his hero, and identifying him with Arjuna, undertook this poem.

So powerful was the effect of his poetry, that by means of it, in the war of his own king of the Jôla country*, he enabled him to win the very crowns of the hostile chiefs†. And Ari Kesari, taking him as a friend, directed him to write this *itihâsa kathe*, which he finished in one year; and the king rewarded him with the village of Dharma-uram, situated in the Bachche Sâsira (or Thousand) as a *s'âsana agrahâra*, which he re-named Sâram. In the pith (*tirula*) of the Kannaḍa of Puligere, the royal city, did he write, naturally and without effort‡; thus his Bhârata and Âdi Purâṇa put all former poems under their feet §. Resolved, while doing his secular duty on the one hand, and his Jaina religious duties on the other, that he would essay for the good of the world to write the Bhârata and the Âdi Purâṇa, he completed the one in six months, and the other in three months. For these works, like Vyâsa, he got the name of Purâṇa Kavi; and they were read by all classes of people, by servants as well as by the greatest poets.

Such is the account, full of incident, that Pampa gives of himself and of his times. The following works are also said to be by him:—*Laghu Purâṇa*, *Pârs'vanâtha Purâṇa*, *Paramâgama*.

* It would appear as if we had here direct evidence of the position of the Jôla or Jôra country mentioned in the travels of the Chinese pilgrim Hiwen Thsang, the identification of which has exercised the ingenuity of many commentators without any satisfactory solution. If Dharma-uram be the modern Dharmavaram in the Bellary district, the Jôla territory would perhaps include the Dharvad and Bellary districts, as far as Karnul, close to which General Cuningham has pointed out the existence of an old Joram or Jorampur.

† Kavite negaḷteyam nirisi Jôḷada pâḷe nijâdhinâthan â-
havadoḷ arâti nâyakara paṭṭave sâṇisi sanda pempu bhû-
bhuvanadoḷ âḍugum belage mikk abhimânada mâtu kîrttiyam
vivarisi sandan em kaviyo sat kaviyô Kavitarṅguṇârṇavam ||

‡ Râja sudhâni puṭavaha
sâjâda Puligereya tiruḷa Kannaḍadoḷ nir-
vyâjad esakadoḷu pudid o-
nd ôjeya balav iniya kavite Pampana kavite ||

§ Munnina kabbaman ellam ikki meṭṭilavu.

—*Asaga*, is named by Ponna and Kesi Râja, the former of whom claims to be a hundredfold better as a Kannaḍa poet (*Kannaḍa kaviteyol Asagan-gam nûrmmadi*). Asaga and Agasa denote a washerman*. There is a *Varddhamâna-svâmi-kâvya* by him, but this is in Sanskrit.

c. 950. *Jinachandra*, is mentioned by Ponna as a contemporary and the author of *Pûjyapâda charita*. He is described as the equal of Akalanka and a new Samanta Bhadra.

c. 950. *Ponna*, *Honna*, *Ponniga*, *Ponnimayya*, *Kavi-chakravartti*, *Ubhaya-kavi-chakravartti*, ?*S'ânti Varmma*. Such are the names by which he is referred to in literature, but his real name was *Savana*, *Kurulgala Savana*, *Sarva Deva*, ?*Sarva Varmma*, as given by himself in the *S'ânti Purâna*. From this, and from Ranna's work, the following particulars have been obtained regarding him:—In Panguṇûru, a town of the Kamme des'aṭ in the Vengi maṇḍala, dwelt a chief Brahman (*divijonnata*) named Nâgamayya, of the Kaundîṇya gotra, celebrated for his learning, the equal of Yajnavalkya. "In his heart was born the Jina mata"—that is, he became a Jaina. His wife was Nâgiyabbe, and they had two sons—Mallapa and Ponnamayya—who rose to be distinguished ministers and generals under the Châlukya king Tailapa (reigned. 973—997). In Mallapa was united all learning, with skill in state policy, horsemanship, bravery, shelter for those who took refuge with him, good fortune and religion. Pandits and poets considered his house as their *tuvârmmane* (the home of their birth). The word he uttered in the king's assembly never proved false, hence throughout all countries was he believed. The brave Mallapa blessed the Bhû-vallabha, saying "You shall obtain a son and a victory," and called upon all present to hear. Ponna was all modesty, brave as mount Mandara, in ability (?) Ajanna, in justice the son of Dharma. Having the qualities of Baladeva and Vâsudeva, of Râma and Lakshmaṇa, the history of Mallapa and Ponnamayya threw into the shade that of Bhîma and Arjuna.

On the *paroksha* (or death) of their guru Jinachandra Deva, these two, in commemoration of the event, caused Ponniga to write a purâṇa, which they published through all the world. This was the *S'ânti Purâṇa*, which its author styles the *Purâṇa Chûḍâmaṇi*. For his superiority over all other poets

* But in selecting this poet with whom to measure himself in Kannaḍa, as he does with Kâlidâsa in Sakkada (see next page), Ponna may indicate an acquaintance with the author of similar sounding name, Asanga, under whom a revival of Buddhist literature took place, and who is supposed to have been contemporary with Kâlidâsa, their period being about 550 A. D.—See the *Renaissance of Sanskrit Literature* in Max Müller's *India—what can it teach us?* pp. 290, 302 ff.

† The large class of Smârta and Mâdhva Brahmans in Mysore called *Kamme*, seem to have no knowledge of the origin of their name. They all speak Kannaḍa except a few who use Telugu. The *Kannaḍa Kamme* are found chiefly in the eastern division. The *Ulcha* or *Urcha Kamme*, in the south and east: the *Bobbûru Kamme*, in the south and west. Panguṇûru might be the modern Punganûru, capital of a Zamindari of the same name in North Arcot, but this would bring the limits of Vengi further south than is generally supposed.

in command of both Kannaḍa and Sakkada, he received the title of *Ubhaya Kavi Chakravartti* from the king Krishna* (perhaps, though this is uncertain, the Raṭṭa or Rāshtrakūṭa king, also known as Nirupama and Akāla-varsha, ruling in 945). In Kannaḍa poetry he was a hundred-fold of Asaga, and in Sanskrit poetry a hundred-fold of Kālidāsa of old, while in arrangement (*rachane*) he was four-fold both combined.† He denounces the poets of the day as merely copying old works and proclaiming them as their own. Though they professed to write in the three languages and a half ‡, everything was stolen from others; but throughout the kingdom of letters (*akkarada rājya*) not a child could say this, even in play, of the Kavi Chakravartti.§ From these unstinted praises, and the notices of him in other poets, there must be further writings by this author. But with regard to the *S'ānti Purāṇa*, it appears that on the death of Mallapa, his daughter Attiyabbe, in commemoration of the event, and that the work he had caused to be written might not be lost to the world, had a thousand copies made at her own expense. Mallapa for his filial piety had been called *ammaṇa bhakta*; and she by this act perpetuated in the family the name of *tande bhakta*.

—*Chāmunda Rāya*, ? *Ganga-bhūṣaṇa*, author of the *Chāmunda Rāya Purāṇa*. Ranna's patron bore this name, but whether he was the same person is not known. There is also by a *Chāṇḍa Rāyā*, a work called *Abhinava Das'a-kumāra-charita*.

983. *Ranna*, *Kavi Ratna*, *Abhinava Kavi-chakravartti*,—is named by Nāgachandra and Mangarasa. He was the author of the *Ajita Tīrthakara Purāṇa*, in which he gives many particulars regarding himself and Ponna, who was a generation before him. Ranna was of the Balegāra kula, that of the bangle-sellers, and a sun to the Vanik kula (the Vais'yas). He was born in the year Saumya (949) in Muduvaḷalu, a village of the Jambukhaṇḍi Seventy, in the Beḷugare Five Hundred. This Beḷugare or Beḷugale nād was to the north of a stream flowing into the "big river" at Arekegaṭṭa, to the south of Taddavāḷi. (Most likely the reference is to Mudhol and the Jamkhaṇḍi

* Bhuvanada Kannaḍa Sakkada l kavigaḷ sale sāle sōle Savaṇang ittam l
sa-vivēkam Ubhaya-kavi-cha- l kravartti-vesaram nijāhitōṣṇam Krishṇam ll

† Kannaḍa kaviteyoḷ Asagan- l gam nūrmmaḍi rēkheg aggaḷam Sakkadadoḷ l
munulla Kālidāsangam nūrmma- l ḍi nālmaḍi rachaneyoḷ Kurulgaḷa Savaṇam ll See note, p. xv-

‡ The reference probably is to the three and a half languages mentioned in Nāga Varmma. See above, pp. iv, viii.

§ Yeseyade pūḷdu keṭṭa paḷe-gabbaman āvagam emmav endu bā- l
jisi perargg ittud allade bahu-s'rutam embinam ekkalāvanam l
posayipa kammayippa samakattuva binnaṇam ill adakke ran- l
jisav erdegollav īgaḍina kabbiga-vandigaḷ ondavindigaḷ ll
Nōḍire pēḷva mūru vare bhāshagaḷam perar-arthamam perar l
māḍida dēs'iyam perara binnaṇamam perar ōjeyam tadam l
māḍuva kaḷvu koḷva khāḷar ikkem l kabbiga-gaḷḷar endu kū- l
āḷis l āgaḍ akkarada rājya-ḷoḷ l Kavi-chakravarttiyā ll

jaghir in the Belgaum district, where the Gatprabha flows to the Krishna). His mother was Abbalabbe, his father Janavallabhendra; and he had three elder brothers—Dhīlabāhu, Rêchanna and Gunimāramaiyya. His guru was Ajitasen-âchârya, and his lord was Châün'a Râya. His wives were Jakki and Sânti, by whom he had a son Râya and a daughter Attiyabbe.

The circumstances under which his work was written may be thus summarised. Of Mallapa and Ponnimayya (previously mentioned in the account of Ponna) the latter was treacherously attacked by Gomindira, but without so much as disturbing the scarf he wore, he smote the invader and put an end to his pride. The victor then retired to the banks of the Kâvêrî and there went to *sura loka*. This looks as if he may have been severely wounded. Mallapa, on the other hand, "Apratima Malla, the protected by the Châ'ukyas," lived to become a chief minister under Ahava Malla Deva (Satyâs'raya, who ruled 997—1008). He took to wife Kabbe, the daughter of Nâgiyabbe and Nâgamayya (these are also the names of his own father and mother), and they had five sons—Gunḍamaiyya, E'lamaiyya, Ponnamaiyya, Ahava Malla and Valla—and two daughters—Attiyabbe and Gunḍamabbe. The eldest son, Gunḍa, gained a victory over Gonara and thus did credit to his father. The two daughters were given in marriage to Nâga Deva, the son of Dalla, a favourite minister of the king's; and Attiyabbe bore a son called Paḍuvala Taila. Nâga Deva, surnamed Haivatsa Râja, Mōra'a Malla, bee at the lotus-feet of Ahava Malla Deva, distinguished himself in the Komara war (or war with the Komaras), rushing like a lion upon these people of another faith (*anya mata*). The king, who was witness of his bravery, made him a chamupati: in a subsequent battle he defeated the army of Panchala; and also by command of Ballaha pursued after Mallama from Karaha'a. Thus having gained great glory, he went to *suraloka*.

Then Gunḍamabbe, thinking within herself that the fate of a woman is either to follow her lord or to take *Jina dîkshe*, came to Attiyabbe, and with folded hands said, "You have a brave and distinguished son. You remain. I beg leave to go with Nâga Deva." Thus having besought her, she embraced her husband and was consumed in his funeral fire. This her faithfulness is worthy of celebration and her observance of the rite was a glory to the *mahâsatî* Gunḍamabbe. The apsaras were filled with disappointment to lose so handsome a man, and the pair were in *nirvâṇa loka*.*

Attiyabbe then said to herself, "My younger sister in one moment passed through the fire to her lord. I being the elder must for many days consume in the fire of hardship and fasting." Thus fasting, the protection of her offspring, and giving of charity preserved her alive; and she acquired the fame

* I am not aware that the practice of *sati* among the Jains has been noticed before, though religious suicide, or *sallêkhana* as it was called, was common enough, as shown in the inscriptions at S'raṇa Belgôla published by me in the *Indian Antiquary*, II, 265, 322.

that no one in the world was equal to the mother of Paḍavaḷa Tailapa, the Nūrmmaḷi Taila. She made 1,500 Jina images of gold and jewels, and for each of them made bells, shrines, golden lamps, splendid robes and rich triumphal arches. Her son Paḍavaḷa Taila, also called Anniga Deva, was instructed in all wisdom by Nemichandra muni, his disciple Kânûrggara Tilaka, and the learned Ayyanayya; and rose to be a commander of the emperor's army.

It was by desire of Attiyabbe, whom he calls the Dâna-chintâmaṇi, that Ranna wrote this poem, which he styles the *Purâṇa-tilaka*, his ambition being that it should endure as long as the *Âdi Purâṇa* and the *S'ânti Purâṇa*. As among kings Taila was a help to the independent emperor Rāja Jaya, so among poets was Kavi Ratna a help to poetry. Being an emperor in the empire of poetry, he received the name of Kavichakravartti Ranna. Among numerous other praises of Pampa and Ponna, he says—"Through the fortunate poet Pampa was the glory of the language spread abroad, and shining with his qualities none are superior to Ubhaya Kavi Chakravartti and Abhinava Kavi Chakravartti. Among poets the two former are the most meritorious, the two latter the most successful; two of them only are fortunate—Kavitâgûṇârṇava and Kaviratna. The *Âdi Purâṇa* and the *Ajita Purâṇa* being composed by them, the flag of the Dviṇa vamsa (Brahmans) and the flag of the Vaisṇavas were Pampa and Ratna. As Pampa and Ponniga were honoured in the.....* Râjya, so was Kavi Ratna, the Ubhaya Kavi, in the Châṇûkya Râjya. Like the accepted dictum of the *Jainendra*, and the dictum of the *S'abdânus'âsana*, being well acquainted with both grammars, were the words of Kavi Ratna celebrated. The three histories he wrote were like the three jewels, namely, *Paras'urâma-charita*, *Chakres'vara-charita*, and *Ajita-tirthes'vara-charita*." The latter concludes with the announcement that it was finished in S'aka 915, the year Vijaya. There is also said to be a *Sâhasa-Bhîma-vijaya* by Kavi Ratna. Likewise a *Bharates'vara-charitra* (see the *Chakres'vara-charita* above mentioned) and *Aparâjita-s'ataka* by Ratnakara.

c. 990. *Nemichandra, Kavirâja-kunjara*. The exact date of this author is not known, but he is probably to be identified with the tutor of Taila mentioned above by Ranna. Mangarasa calls him *Angika Nemi*, and mentions his poem—the *Lîlâvatî*, a *s'ringâra kâvya*. The poetry is of a high order, but the work fully maintains the profession of its erotic character. The hero and heroine are prince Kandarpa Deva and the princess Lîlâvatî. The former belonged to Jayantipura, an old name of Banavasi. The author praises Samanta Bhadra, Akalanka, Pûjyapâda† and Ranna as follows:—

* It is a great disappointment that I cannot supply this name, which it would have been of the highest interest to clearly know. The word in the M. S. is at the end of a leaf and is unfortunately broken off. Every endeavour to get another copy has been unsuccessful.

† This is the only instance in which Kaviparimeshtî is not mentioned between Samanta Bhadra and Pûjyapâda.

Yannage Samanta-Bhadrane kavîs'varôl sa-kal-^AAkalanka-De-l
vane vara-vada-vidyaro'asêsha-visêshaka-pûjya-Pûjyapâ-l
dane pada-vâkya-kôvidaro' aty-abhinûâtana-Rannar appam a-l
tt ina kavi-vâdi-s'âbdikaro' âg enitt ulloḍam aḷkar ulloḍam ||

“To me Samantra Bhadra among the chief poets, the sweet toned Akalanka Deva among the most eloquent speakers, the universally honoured Pûjyapâda among those skilled in verse and prose, the most recent Ranna, a master among poets, speakers and grammarians—being such, they have my affection.”

—*Gajankus'a*, named by Naya Sena, and *Gajaga*, named by Kes'i Râja, may be the same.

1060—88. *Bilhana*—was *vidyâpati* at Kalyâṇa to the Châlukya king Vikrama, who reigned 1076—1127. He wrote the *Vikramânka Deva Charita* or *Vikramânka-kâvya*, a poem recounting the adventures of his patron.* He was born in Kashmir, in a learned family of Madhyades'i Brahmans. His father, Jyesh'hakalas'a, wrote a commentary on the *Mahâbhâshya*. His mother was Nâga Devî, and his elder and younger brother were both poets. After finishing his education in Kashmir, Bilhana visited various royal cities and sacred places in Hindustan, and coming to the south, having travelled as far as Râmes'vara, finally settled at Kalyâṇa under the royal patronage as above stated. It seems probable that he left Kashmir not later than 1065, and wrote this poem at an advanced age, about 1085. The following are also said to be works by this author—*Panchâs'ikha*, *Râmacharita* or *Râmastuti*, and? *Alankâra-s'âstra*.

—*Gunabhadra* is mentioned by Nâga Varmmâ. He was the author of *Uttara Purâṇa*: also of *Âtmânus'âsana*.

c. 1070. *Gunachandra*—is mentioned by Naya Sena, who says that his feet were worshipped by the king Bhuvanaika Malla (reigned 1069 to 1076). The works assigned to him are *Pârs'vâbhyudaya* and *Mâghanandîs'vara*.

—*Gunanandi* referred to by Kes'i Râja may be the same as one of the preceding.

—*Haripâla* is quoted by Nâga Varmmâ and Bhattâkalanka. Nothing more is known of him. But there is a *Dharma-s'armâbhyudaya* by a *Harichandra*.

c. 1070—1100. *Guna-varmmâ*^A—is praised by Naya Sena. Nâga Varmmâ styles him *Bhuvanaika Vîra*, a name befitting a warrior rather than a poet. Kes'i Râja describes him as the author of a *Harivams'a*. The title Bhuvanaika Vîra seems to identify him with *Udayâditya* (also the name of an author), the Ganga prince who was the chief minister and a successful general under the Châlukya king Bhuvanaika Malla (reigned 1069—1076), and subsequently governor of the Banavase Twelve Thousand. The celebrated Jain temple

* Published at Bombay, edited by Dr. G. Bühler, C. I. E.

of the Gangas at Lakshmes'var was probably erected by him. Other works by this author are *Pushpadanta Purāṇa* and *Devachandra-prabha-stotra*.*

1115. *Naya Sena*,—is named by Nāga Varṃmā in one of his sūtras. He describes himself as *Digambara Dāsa*, and was the author of *Dharmm-āmṛita*, which he styles the *Kāvya-ratna*.† He wrote it at Muḷugunda (perhaps the present Mulgund in the Dharwar district), and finished it in S'aka 1037, the year Nandana. Extracts have already been given from him showing that he was an advocate for purism in the use of Kannaḍa. The following is the testimony he bears to his predecessors:—

Asagana dés'i Ponnana mahōnnati-vetta beḷangu Pampan ond |
as'adrus'am app apūrvva rasa-bhāva Gajāṅkus'an olpu-vettu ran- |
jisuva sad-arttha-dṛishti Guṇa-varṃmana jāṇ Kavi-Ratṇan ôje s'ô- |
bhise nelas ikke dhāruṇi manam goḷe mat kritiyol nirantaram ||

“Asaga's style, Ponna's majestic skill, Pampa's unequalled taste, Gajāṅkus'a's depth of meaning, Guṇa Varṃma's knowledge, Kavi Ratṇa's manner—may all these be ever united in my poem.”

—*Samba Varṃmā*, mentioned by Nāga Varṃmā, and *Sankha Varṃmā*, mentioned by Rudra Bhaṭṭa, are probably the same person, the letters *kh* and *b* being easily mistaken for one another. Beyond the names nothing more is known.

c. 1070—1120. *Nāga Varṃmā*, *Kavi Rāja*, *Kavirāja Hamsa*, the earliest grammarian of the Kannaḍa language whose works have come down to us. Author of *Kāvya-āvalōkana*, *Chhando'mbudhī*, *Karṇāṭaka Bhāshā Bhūshana*, *Vastu Kōs'a* and *Kādambarī*. For full particulars regarding him see Part I of the present Introduction.

c. 1120. *Bāna*—was the author of the *S'rī Harsha Charita*, a life of Harsha Varddhana of Thānesar, who came to the throne in 1088. *Sumano-Bāna*, described as a poet, whose daughter was the mother of Kes'i Rāja, may have been the same person.

—*Mallikārjuna*, the father of Kes'i Rāja, and a poet. He is said to be the author of *Chhōra-kathe*, the adventures of two princes, Somas'ekhara and Chitras'ekhara, in the disguise of robbers. According to tradition the principal scene of their exploits was Nilāvati-paṭṇa, the present Nirgunda in the Chitaldroog District.

—*Kumudēndu* is mentioned by Devachandra as having written a *Kumudēndu Rāmāyana*.

—*Maghanandi* is stated by Kamalabhava, whose guru he was, to have been Kumudendu's disciple; and by Devachandra to have written a *Rāma-kathe*. There is a *Padārtha-sāra* by an author of this name.

* Wilson says Guṇa Varṃma “is considered to have been contemporary with Vira Ballāḷa Rāja.”

† There is also said to be a *Dharmmāmṛita* by *Asadhara*.

—[^]*Balachandra* was the guru of Nâgachandra, and a story about him in Kamalabhava is given below. His works are said to be *Tatva-ratna-dîpika* and *Prâbhritaka-traya-vyâkhyâna*; also *Srâvakâchâra*.

1158. [^]*Nâchi Râja* was the author of *Nâchirâji*, a commentary in Kannaḍa on the *Amara Kos'a*. His date is based on an inscription.

c. 1170. [^]*Nâgachandra*, *Abhinava Pampa*, the author of the *Râmachandra Charita Purâṇa*, known as the *Pampa Râmâyana*,* also of *Mallinâtha Purâṇa*, and of a little treatise on morals called *Jinamuni-tanayâ*, with which words each stanza concludes.† There is also an [^]*Arâdhana nîti* by *Chandrakîrtti*, which is probably to be assigned to this author. No particulars are given by him of his personal history, but he praises Samanta Bhadra, Kaviparimeshtî, Pûjyapâda and Akalanka Chandra, also Pampa, Ponna and Ranna, naming the purâṇa written by each. The only guide to his period is that his guru was Bâlachandra muni. Of a muni of this name Kamalabhava relates that the king Simhana, though his tutor was Vinayendra brati, was as great a fool as an elephant (*hasti-mûrkhan*) and filled with pride: yet he was publicly compelled to do obeisance to Bâlachandra muni. Taking this Simhana to be the prince of that name among the Yâdava kings of Devagiri, who came to the throne in 1210, and the muni to be the same as one named in a grant made 20 years earlier to a disciple, the date in the margin has been conjecturally given. That it is not far out is further proved by Nâgachandra's mention as a contemporary of S'rutakîrtti, who it will be seen below was guru to Aggala. Of our author Karnapârya says—"In writing poems Ponna may almost compare with Nava Pampa, and no one before or after has excelled these. Though later in date (*adyatara*), yet being praised as master (*dore*) of the oldest poets, great was the fame that Nâgachandra obtained." Devachandra says—"Among those who have written Sanskrit and Kannaḍa poems Nâgachandra was distinguished for his skill."

c. 1170. [^]*S'rutakîrtti* was Aggala's guru. Nâgachandra says that "he cut off the wings of his opponents with the *syâd vâda* weapon in the same manner as Devendra smote off the wings of the mountains." Also that he was the author of a *Râghava Pânḍavîya*. He appears moreover to have written a *Jina-stuti*.

c. 1175. [^]*Viranandi* is named in Nâgachandra. A work called *Chandraprabha kâvyamâla* is ascribed to him.

1189. *Aggala*, *Argala Deva*, was the author of the *Chandraprabha Purâṇa*, which he finished in S'aka 1111, the year Saumya. He was of the Mûla sangha, Dêsi gaṇa, Pustaka gachcha and Kundakundânva. His father

* This work has been published by me at Bangalore, with an Introduction and Analysis.

† According to Wilson the author in this work is called *Chandra-kîrtti-chitti*, a native of Champa.

was Sântîs'a and his mother Vâchâmbikâ. He specially invokes S'rî Chandra-prabha of Ningales'vara-pura and S'ruta kîrtti muni, apparently his guru, and styles himself *Ubhaya-kavitâ-vis'âradan*, learned in both poetries. In regard to his work, which he styles the *Kṛiti-ratna*, he says—

Nayadim Pampan oraldû nirmmisida Ponnâ prîtiyim pēda bha-
kti'in â Ratna kavîs'varam samedâ tat kâvya trayakkam jaga |
traya'mum mum beleyâgi pōyt ene balikk âm pēda Chandraprabhō-
daya vistâri yenippa kâvyav id amūlyatvakke pakk âgade ||

“That which Pampa beautifully composed, and Ponna told with affection, and Ratna Kavi related with devotion—those three poems beforehand absorbed the value of the three worlds: the *Chandraprabhodaya* which I related afterwards, must it not therefore remain invaluable?”

As an *Aggaḷa Lîlâvatî* is mentioned in other works, it would appear that he must have written a poem of this name also.

—*Chandrabhattacha* is named by Kes'i Râja. There is a *Gomaṭîs'vara-pratishṭha-charitra* by a *Chandraya Kavi*.

—*Manasija* mentioned in Kes'i Râja is perhaps identical with *Chittaja* mentioned in the following lines by [^]is'vara—

. Pampanam |
Chittaja-Nâga Varmma-sudhiyam kavi-Kes'ava-Ranna-mukhyaram |
chittado! iṭṭu pēve kṛitiyam vibudhar mana-mechchutirppanam ||

“Keeping in mind Pampa, the learned Chittaja and Nâga Varmma, the chief of poets Kes'ava and Ranna, I will write a poem pleasing to the wise.”

—*S'rîvijaya*, also mentioned by Kes'i Râja.

c. 1160—1200. *Kes'i Râja*, [^]Kes'ava, author of the *S'abda-manî-darpana*, the oldest grammar of the language written in Kannada itself.* He was a Jain, and quotes from “Gajaga, Guṇanandi, Manasija, Asaga, Chandrabhatta, Guṇa Varmma, Srîvijaya, Honna and Hampa.” His father was Mallikârjuna and his mother the daughter of the poet Sumano-Bâṇa. He styles himself *Yâdava-katakâchârya*, âchâri of the Yâdava army, or as we might say “chaplain to the forces.” The period of the Yâdava kings of Devagiri extends from 1188 to 1312. On the other hand, in the *Basava Purâṇa*, finished in 1369, a Kes'i Râja is described as a devoted S'aiva at Kalyâra in the time of Bijjala and of Basava who founded the Lingâyit sect about 1165. Our author indeed is claimed by the Lingâyits and mentioned with special approval by subsequent writers of that sect. He may therefore possibly have embraced the new faith, but there is no trace of it in this work. From inscriptions we learn

* Published at Mangalore and Bangalore.

that there was a Kes'ava or Kes'i Râja, descended from a Brahman family of the Bhâradvaja gotra, who came to be Herggade Dandanâyaka of the Banavase Twelve Thousand under the king Bijjala, and held that office down to 1160 at least. In making a gift to a temple in 1157, he was at the unusual pains of providing for *Kannada-akshara-sikshe-ghaliyâr*, learned men to teach Kannada letters. Whether these several persons of this name were identical with the author is not clear. The *S'abda-mani-darpana* is in verse, and gives the following as the names of his other works:—*Chôla-pâlaka-charita*, *Subhadràharana*, *Prabodha-chandra*, *Kirâta*. None of these has been obtained as yet.

—*Bandhu Varmma*^A is mentioned by Mangarasa. He was the author of *Harivams'âbhyudaya*, and *Jivasambôdhane*.

—*Janna*, *Jannuga*, ?*Janârdhana*, is praised by Kamalabhava and by Mangarasa, the latter of whom states that he wrote the *Anantanâtha charita*.

c. 1200. *Kamalabhava*, the author of a *S'ântis'ara Furâna*, not to be confounded with Ponna's work of like name, which is in 12 âs'vâsas, whereas the present one is in 16. Kamalabhava has the appearance of being an assumed name. He was of the Dêsi gâṇa, the Postaka gachcha and the Kondakundânvaṇya. His guru was Mâghanandi. As he mentions Aggala, and also relates the story before given (under Nâgachandra) of how the prince Simhana was compelled to reverence Bâlachandra muni, his period would be about 1200. He praises Samanta Bhadra, Kaviparimeshî and Pûjyapâda, and bears the following testimony to his predecessors:—

Jina-samaya-prakâs'a-kṛita sat-kavi Hampana pempuvetta Hon-l
nana kavi Nâgachandrana negalteya Rannana sanda Bandhu Va-l
rmmana budha Nêmichandrana jagan nuta Jannana ranjip Aggala-l
yyana kṛiti saundarî subhagam âvagam irkke madiya kâvyadôl ||

"Those luminaries of the Jina congregation, the true poet Hampa, the famous Honna, the poet Nâgachandra, the celebrated Ranna, the great Bandhu Varmma, the learned Nemichandra, the world-praised Janna, the famous Aggala—may the beauties of all their poems for ever dwell in mine."

c. 1220. *Karnapârya*^A, *Kannapa*, *Karnama*, *Karna Varmma*, was the author of *Nêminâtha Purâna*, and is mentioned as such by Mangarasa. He wrote it for Vijayâditya, son of Govarddhana, king of Kilekila durga (apparently in the Kolhapur country) and a devoted adherent of the S'râvaka dharmma. Vijayâditya's wife was Sonnala Devî, and his younger brother Lakshmana. The latter having expressed a wish that some one should relate the history of Nêmi Jinendra, Karnapârya undertook it, also including therein the Harivams'a and the Kuruvams'a. His praise of Nâgachandra or Nava Pampa has already been quoted.

—*Dharani Pandita*, *Dharani-dharendra*, wrote *Bijjala Râya charita* and *Varângana charita*.

c. 1225. *Mangarasa*, *Manga Râja*, the author of a *Harivams'a* or *Nemi Jinés'a Sangati*, in which he describes himself as the son of Vijayêndra Râja, prabhu of Kalluhalli. His notices of former authors are specially valuable from his naming their works. The following poets are mentioned by him as having written Kannaḍa champu kâvyas, namely, Pampa, Ranna, Guṇa Varṃmâ, Jannuga, Naya Sena,* Ponna, Nâgachandra, Kaṇṇapa, Angika Nêmi, and Bandhu Varṃmâ. Other works ascribed to this author are *Manmatha charitra*, an account of Pradyumna, the son of Krishna and Rukmini; *Samyaktva Kaumudi*, a collection of tales as to their adoption of the Jain faith related by Arhaddâsa and his eight wives, overheard by Uḍitodaya Râja; *Karṇâṭa S'abda-manjari*.

—*Amrita nandi*, author of *Dhanvantari nighantu* or *Akârâdi nighantu*, a vocabulary of medical terms; also of a work on composition.

c. 1300. *Vidyanâtha* wrote the *Pratâparudrîya*.

—*Ganes'vara*, author of *Sâhitya-sanjivana*.

—*Kâma*, *Kavi-kâma*, wrote a work on composition. S'âlva speaks of the *Nâga Varṃmâ-Kavikâmâdi-mârḡa*.

From this period † the Jains, who had hitherto had the field entirely to themselves, appear only now and then among Kannaḍa authors, their place being taken by Lingâyt writers till 1508, when Brahmanical works make their appearance with the Kannaḍa translation of the Mahâ Bhârata. It is not difficult to account for the disappearance from the arena of literature about this time of the Jains, who for centuries had proved themselves such pre-eminent scholars and the enlightened cultivators of the Kannaḍa language. The decline of their political power led to their withdrawal from literary pursuits. The conversion of the Hoysala king Bitti Ballâla from Jainism to the religion of Vishnu by Râmânujâchâri in 1117, whence he took the name of Vishnu Varddhana by which he is more familiarly known in history, was the first blow to Jaina influence. The foundation of the Lingâyt faith by Basava about 1160, and the assassination in 1165 of the Kalachurya king Bijjala, with the final overthrow

* By a singular error he names Ranna instead of Naya Sena as the author of *Dharmma charita*. The error probably arose from Ranna being called Kavi Ratna and the *Dharmmâmṛita* being called Kâvyâ Ratna.

† The following is a miscellaneous list of Jain works and authors whose place I am unable to determine.

<i>Varddhamâna Purâṇa</i>	by	Vâṇi-vallabha.
<i>Nâga-kumâra-charitra</i>	„	Bâhu Bali kavi.
<i>Arddha Nemi Purâṇa</i>	„	Kavi-mano-gehi-dipa.
<i>Guṇaṭa svâmi-charitra</i>	}	Chandramani.
<i>Loka-svarûpa</i>		
<i>Prakriya-nîti-vâkyâmṛita</i>	„	Soma Deva Sûri.
<i>Vidagdha-mukha-mandana</i> (a book of riddles)	„	Dharma Dâsa.
<i>Haya-lakshana-s'âstra</i> (a book on horses)	„	Padmaṇṇa Paṇḍita
<i>Buddhi-sâgara-charitre</i>		
<i>Vajrabâhu-kathe</i>		
<i>Triloka-s'ataka.</i>		

about 1190 of the Kalachuryas, completed the subversion of the predominance the Jains had hitherto enjoyed in the Kannada countries. They had now to give way to the votaries of S'iva and Vishṇu, especially to the Jangamas as representing the former; and in the reign of Krishna Râya of Vijayanagar the Brahmans came more prominently to the front.

The following is an approximate list of authors who contributed to Kannada literature in the modern period.*

c. 1290. *Haris'vara*, *Hampe Haripam*, a Lingâyt, who wrote in *ragale* metres. He is said in the *Channa Basava Purâṇa* to have been the chief of the *karnikas* or revenue accountants at Halebidu. When king Ballâla asked for his accounts, he seems to have excused himself by saying that the *kaḍata*† caught fire from a lamp in the temple of Virûpâksha and was burnt. He was consequently compelled to retire to that temple, situated in Pampâ kshetra (on the Tungabhadra). There he wrote the *Girijâ-kalyâṇa*‡ and *S'iva-gaṇa*, and there ended his days. He was also the author of *Nambiyannana Ragale*, a work containing 37 *ragale* stories of Lingâyt saints, the first being Nambiyanna: this seems the reason why the book is popularly known by the above title, for it bears no specific name given by its author. There is also a *Mahâ-deva Ragale* said to be by *Harihars'vara*.

c. 1300. *Râghava*, *Râghavânka*, a Lingâyt, who wrote in *sha'padi* metres and claims to have invented them. According to the *Râghavânka charitra* he was the disciple of Haris'vara, being a son of the latter's sister Rudrâṇi by Mahâdeva Bhaṭṭa. He was born at Hampe or Pampâ-pura in the Kuntala dês'a on the banks of the Tungabhadra. He first recited the *Haris'-chandra kâvya* at the court of Deva Râja in Pampâ-pura; but this gave such great offence to his guru, who was his uncle, that he devoted himself thenceforward to *Somanâtha saikâvyas*. He visited Hoysala nagara to see Kere Padmarasa, the minister of king Narasimha, and there encountered a Vaishṇava named Tribhuvana Tâta, whom he confuted and converted to a Vîra S'aiva. On returning to Hampe, he heard that there were bad poets (*kukavi*) at the court of Rudra Pratâpa of Orungal, called eka-,dvi-,tri-sandhâgrâhis. Whereupon he proceeded there, was well received by the king, and established his superiority by composing a *Vîres'vara kathe*. After this, his guru directed him to go to Belur, where he ended his days, and Padmarasa (the minister) erected a tomb for him. He seems also to have written *Âdayyana* (or *Ândayyana*) *kathe*; and the original of the *Anubhava-s'ikhâmani* is said to have been by him. There is also a *Siddharâmes'vara-kathe* by this author.

* In much of the information regarding the Lingâyt literature I follow the Revd. F. Kittel.

† Cloth covered with a composition of charcoal and gum, and made up in the form of a folding book; used by merchants, shopkeepers and others for writing accounts and records on. It is written on with potstone, like a slate.

‡ There is a *Girijâ-kalyâṇa* in yaksha gâna metre by *Ganges'a*.

c. 1300. *Somes'vara*, *Somes'a*, *Somanâtha Kavi*, the author of *Somes'vara S'ataka*, verses on morality, in *mattebhavikrîdita* metre: also of *Gaṇa-sahasra-nâma*, the thousand names of the Pramatha gaṇa, Rudra gaṇa and Bhakta gaṇa. He is said to have been an Ârâdhya Brahman from Pâlkurike in the Godâvari district, but became a Lingâyit and wrote the *Basava Purâṇa* in Telugu. His linga was at Puligiri-nagari (the modern Hulikal patṇa) and he died at Kalleya. There is an *Akrûra-charitra* by a *Somanâtha*.

c. 1300. *Harabhakta* was a Lingâyit mendicant of Anekanjanûr, and was the author of a *Veda-bhâshya*.

c. 1330. *S'iva Kavi*, *S'iva Kavî's'a*, apparently wrote a version of the *Basava Furâṇa*. He is described as belonging to Bâlachandra-nagara, but lived at one time at Bâyi-bidiri, probably Bidar in the Nizam's dominions. There is a *Sirumana kathe* by an author of this name, who seems however much later. Also *Paramârtha-prakâsika* by a *S'iva Yogi*.

1369. *Bhîma Kavi*, author of the generally received *Basava Purâṇa* in Kannada, composed in *shatpadi* metre. He was the son of S'iva Kavi, and his work is dated 1369.

—*S'ankara*, an Ârâdhya Brahman, who wrote a *Basava Purâṇa* in Sanskrit.

—*Mallanârya*, *Malhana*, *Mallanâchâri*, was a native of Gubbi in the Tumkur district. He wrote *Viras'aivâmrîta*, *S'ivabhaktara Purâṇa*, and *Bhâva-chintâratna* or *Satyendra Chôla kathe*, the latter based on a Tamil itihâsa by Pille Naynâr. Our author also wrote a *Râmastavarâja* in Telugu. There is also a *Purâtana-ragale* by him.

—*Kavi Bomma*, *Brammaya Kavi*. These two have been taken to be identical and may have been Jains. The former was the author of *Chaturâsya Nighantû*. The latter wrote *Jinadatta-Râya-Charitra* and *Dvâdas'ânupreksha*. He may further be the *Brahma Deva*, author of *Samaya parikshe*. There was also a *Kumâra Bammarasa* who wrote a *Sanatkumâra charitra*.

—*Singi Râja*, *Singi Râjâchârya*, author of *Mala Basava charitra* or *Hara-kathâ-s'aradhi*, containing stories similar to those of the Basava and Channa Basava purâṇas.

1398. *Abhinava Manga Râja*, author of the *Manga Râja Nighantû* or *Kavi Mangâbhidâna*, a valuable dictionary in Kannada verse on the plan of the Amara Kos'a, giving the Kannada meanings of Sanskrit words commonly used in the language. He describes himself as of the Kanne (? Kamme) kula and Vis'vâmitra gotra. He wrote under the patronage of Timmârya Râmârasa and by the blessing of S'as'ipura Somes'a. The nighantû is dated S'aka 1320, the year Bahudhânya. In it he professes to copy Nâga Varmmâ's *Nighantû*. He also styles himself *Abhinava Bâlasarasvati Manga Râja* and

Bâlas'ârâde Manga Râja. Another work called *Chintâmani pratipada* is said to be by him.

c. 1460. *Châma arasa*, a Lingâyit who wrote the *Prabhulinga-lîle*, a life of Prabhulinga, also called Prabhu deva, Allama prabhu and Gohes'vara linga, who was an incarnation of S'iva's gaganâtha, and born as the son of Nirahankâra and Sujnâni. To try him, Pârvatî caused her tâmasa guṇa or Mâyê to be born as the daughter of Mohini Devi and king Mamakara Prabhu of Banavase-pura in the Belavala des'a. But Allama withstood her temptations, obtained the linga of Anumisha, was seated by Basava on the s'ûnya pîṭha at Kalyâna, and finally died at S'rîs'aila a little before Basava. Our author lived at the court of Praudha Râya of Vijayanagar (reigned 1451—1465), and his work was translated into Telugu by Pidupati Somayya, and into Tamil by Sivaprakâsa Des'ika.

—*Linga, Guru Linga, Lingana*, author of the *Kabbigara Kaipidi* (poets' handle), 100 verses in shatpadi, containing a vocabulary of Sanskrit and Kannaḍa words; written, as he states, to aid in understanding the former chief S'iva-kavis. The author, who was the son of a Brahman named Virûpâksha (an author of this name occurs in 1585), and a worshipper of the Virûpâksha linga at Pampâ-pura, became the first minister of the Râya of Uggehalli (? in Manjarabad). Other works ascribed to him are *Bhikshatana Kârya*, and *Chôla sangatya*. There was also a *Mahalinga* who wrote *Ashtavarṇa tilaka*; and a *Basava-Linga*, who wrote the *Sivâdhikya Purâṇa*. These may be identical persons. (See also infra p. for a Basava Linga.)

c. 1480. *Tôta Ârya, Tôta Siddhalinga, Tôta Yati, Siddhes'a*, author of the *S'abda-manjari*, a vocabulary of Sanskrit and Kannaḍa words, in 120 shatpadi verses. From the *Channa Basava Purâṇa* it appears that with the accession in 1479 of Narasa to the Vijayanagar throne, the influence of the Vîras'aivâchâra had to give way to that of the anâchâra, the Vaishṇava faith. At that time Niranjana Gaṇes'vara was born in the person of our author as the son of Gosala Channa Basaves'vara, and was called Siddhes'a. He retired to the garden (*tôṭa*) of Kaggere, where his S'iva dhyâna made him famous, and thence he received the names given above.

1508. *Kumâra Vyâsa*, the assumed name of a Brahman who translated the first 10 parvas of the *Mahâ Bhârata* into Kannaḍa in shatpadi metre. His real name seems to have been *Nâraṇappa*, the gaṇḍa of Kôdivâla. He dedicated his work to the god Vîra Nârâyana of Gadagu in the Dharvad district, and wrote it about the time of the coronation of Krishna Râya, king of Vijayanagar (reigned 1508—1530). This seems to be the earliest Brahmanical work in the Kannaḍa language.

c. 1510. *Timmana*, translator of the remaining parvas, called the *Krishṇa Râja Bhârata*. The preface states that when Krishna, the son of Narasa, ruling in glory and happiness, had heard the Bhârata kathâ, addressing

his poets he said to Timmaṇa, the son of the great poet Bhānu,—“Kumāra Vyāsa has already well composed ten parvas. Do thou relate the remaining parvas of the Bhārata.” Whereupon Timmaṇa, the son of Bhānu bhaṭṭa, according to the instruction of the king, composed the rest of the work in the same metre (*bhāmini shatpadi*).

—*Īsvara Kavi*, *Abhinava Kes'i Rāja*, *Abhinava Kes'ava*, author of the *Kavijihvābandhana*, a work on prosody, in which he teaches the use of “the *vaḍi* according to the Āndhra mārga, as it is used only in Telugu.” The work is in 4 chapters, which treat respectively of i. Gaṇas; ii. Prāsu and Vaḍi; iii. Aksharas; iv. Alankāra. It is written in verse, chiefly in *kanda* and *samavṛitta* metres.

—By an author unknown, but probably at about this time, was made the Kannada version of the *Panchatantra*.

1538. *Purandara*, *Vīṭhala* of Pandaripura, a Vaishṇava dāsa who wrote a number of *Vaishṇava Dāsarapada*, or hymns in praise of Vishnu, in ragale metre. He appears to have lived at Vijayanagar during the reign of Achyuta Rāya (reigned 1530—1542) and to have died in 1564.

c. 1540. *Kanaka*, *Kanaka Dāsa*, *Kanaka Rājottama*, a Vaishṇava dāsa, perhaps of the same period. He is said to have been a Beda, and belonged to Kāḡinele. His principal work was *Mohana-tarangini*, written in ragale metre. It contains puranic stories about suras, asuras and Krishna, professing to be related by the author to his wife. He also wrote a *Krishṇa charitra* and *Krishṇa-bhakti-sāra*.

1585. *Virūpāksha Pandita*, a Lingāyit, who wrote the *Channa Basava Purāṇa*, dated 1585, in shatpadi metre. His guru was Siddha Vires'a of the Hiri maḡha at Vidyānagara, who, he says, became the guru of 700 vara khalindaras (Muhammadan faqirs), went to Makhya (Mecca), caused rain (*maḡe*) to fall at a time of drought, was revered by the Suritāḡa (i. e. the Sultan) and hence was called *Maḡe Malles'a*. This author may also have written *Tribhuvana-tīlaka*.

c. 1590. *Kumāra Vālmiki*, the assumed name of the author of the *Torave Rāmāyaṇa*, a Kannada version of Vālmiki's work. It is in shatpadi metre, and dedicated to the god Narasimha of Torave in the Sholapur district, whence its name. The opening lines praise “Kumāra Vyāsa, the author of the beautiful Kannada Bhārata.”

c. 1590. *Chātu Vīṭhalanātha*, ? *Gopinātha*, author of the Kannada version of the *Bhāgavata Purāṇa*, written in shatpadi metre. Also by a *Vīṭhala* there is a work called *Vidagdha chūḍāmaṇi*.

c. 1595. *Venkaya Ārya*, *Hari Dāsa*, author of the *Krishṇa-līlābhyaḡudaya*, an epitome of the 10th skanda of the Mahā Bhāgavata, in shatpadi verses, dedicated to the god Venkaṭa S'auro (the Krishna of Tirupati).

Our author was descended from a Brahman family of Kāḍagatūr, in the Penu-gonḍa country. His grandfather was a devoted Vaishṇava, of northern Kannaḍa origin, of the Jāmadagnāvatsa gotra, and disciple of Madhva muni. His father was Venkārya Timma, his mother S'eshāmbe, his younger brother Nārāyaṇa.

c. 1595. *Adriśa appa*, author of the *Praudha-Rāya-charitra* in shatpadi verses. It contains S'aiva stories professing to be related to Praudha Rāya of Vidyānagara by his minister Jakkanārya to overcome his supposed leaning towards Vaishnavism, and containing more detailed accounts of legends briefly alluded to in the Basava Purāṇas. Our author was a disciple of Maḷe Malles'a, and the son of Anna appa, a des'āyi of the Kollāpura paragane in the Bijapura prānta.

—*Abhinava Vādi Vidyānanda*, a Jaina swāmi who made a collection of extracts from the old poets, called *Kāvya Sāra*, soarranged as to illustrate the several sentiments of poetry. His date is unknown, but he may belong to the 16th century.

—*Devottama* was the author of *Nānārtha ratnākara*, a Samskrita-Karṇāṭa vocabulary, based upon Nāga Varmma's *Abhidānārtha* and (? Mangarasa's) *S'abda-manjari*. He was a Jaina, and of the dvija vams'a. His period is unknown.

—*Devachandra*, *Devachandra Dvija*, *Vibudhendu*, a Jaina who wrote two prose works, the *Rāmākathāvatāra* and the *Rājāvali kathe*. He may be identical with the preceding, or a totally different person, living at quite another period, whether ancient or modern.* In the first work he states that he kept Abhinava Pampa's poem before him as a guide, and gives some information about former Jaina writers of the Rāmāyaṇa story, among whom he names Chāmunḍa Rāya, Nāgachandra, Māghanandi, Kumudendu, and Naya Sena.

—*Vritti vilāsa*, a Jaina who was the author of *S'āstra-sāra* and of *Dharma-parīkṣhe*. His date is quite unknown.

1604. *Bhaṭṭākalanka Deva*, *S'rī Bhaṭṭākalanka*, a Jaina who was the author of the *Karṇāṭaka S'abdānuśāsana*, an exhaustive grammar of the language in Sanskrit sūtras, after the manner of Pāṇini, with a commentary, also in Sanskrit, called *Bhāṣhā Manjari*, and a further voluminous commentary on the latter, in the same language, called *Manjari Makaranda*, the whole after the manner of the Mahābhāṣhya. The work is dated in S'aka 1526, the year S'ubhakrit. It is divided into 4 pādas, and professes to be an independent authority (*svopājñā*). To a Bhaṭṭākalanka are also ascribed *Aṣṭās'īti*, *Prati-shṭā-kalpa*, *Rājavārttikālakāra*.

c. 1650. *Nanja Kavi*, *Nanjaya*, was the author of *Kanṭhīrava Narasa Rāja charitre*, the exploits of this king of Mysore, who ruled 1638 to 1658; also of *Kapota Vākya*.

* See below, under Varāha Timmappa, for a Vibudhendu.

—*Nanjunda Kavi* wrote the *Kumâra Râma charitra*, an account of Kumâra Râma, the son of Kampila Râya of Hosadurga near Vijayanagar, who gained great distinction as a military leader under Pratâpa Rudra of Warankal. This author may be identical with the foregoing. His work has been rendered into Telugu as *Râma-nâtha-kathâ*.

—*Govinda Vaidya*, author of *Kanîhîrava Narasa Râja Vijaya*, the conquests of the above named king of Mysore (ruled 1638—1658).

c. 1650. *Nijaguna Yogi*, an Ârâdhya Brahman, who is mentioned by Shadakshara Deva. He was the author of several works, namely, *Kaivalya paddhati*, consisting of *ragale* songs, in the Vaishnava dâsa manner, on yoga, &c.; *Anubhava-sâra*; *Paramânubhava-bodhe*; *Paramârtha Gîte*, instructions in Vedânta given by a guru to his disciple, in a variety of *lalita ragale*; *Purâtana tripadi*, verses in this measure on the 63 purâtanas or Saiva saints; *Viveka-chintâmani*, a champu work containing a Saiva concordance of the vedas, purâṇas, &c. This work has been translated into Tamil.

—*Chikka Nanjesa*, *Chikka Nanjaya*, author of *Râghavânka charitra*, an account of the poet Râghava (see above, p. xxv), written in *shaṭpadi* verses. The author was a disciple of Panchavanîge Siddha Nanjesa, guru of Pâvalli-pura (Hubballi in Dharwad). Among others of his predecessors he mentions Châmarasa and Tôṭa ârya.

—*S'ântes'a Linga*, a guru under whom was written the *S'ivakath-âmṛita sâra*, a Lingâyit version of the *Brahmottara Purâṇa*, written in *shaṭpadi* verse.

—*Sahajananda*, author of *Bhaktirasâyana*, prayers in *shaṭpadi* verse. His guru was Sachchidânanda, probably the first Sringeri guru of that name, who was consecrated 1622 and died 1663.

1657. *Shadakshara Deva*, a Lingâyit, and author of the celebrated *Râja-Sekhara-Vilâsa*, which divides with the *Jaimini Bhârata* the honour of being the most highly esteemed poem in Kannaḍa. It is dated as above. Except a few *ragale* verses, it is written in the champu style of the best period. The subject is the adventures of Râja Sêkhara, son of the king Satyendra Chôṭa of Dharmavatipura, as recounted in the *Bhâvachintâratna* of Mallanârya (see above, p. xxvi). Our author belonged to Yelandur, a Jaghir in the south of Mysore, and was the disciple of Chikka Vîra, who was the disciple of Revana Sidda desika, of the Danugûr maṭha, to the south of Bangalore. He lived and wrote under royal patronage as head of the Virakta maṭha at Bidar in the Nizam's dominions, and died at Yelandur. His other works in Kannaḍa were *Vrishabhendra-Vijaya*, written in 1671, and *S'abara-S'ankara vilâsa*. But he also wrote *Kavi karna rasâyana*, *Bhaktâdhikya* and *S'ivâdhikya* in Sanskrit.

c. 1678. *Ranganâtha*, *Srî Ranga*, wrote the *Anubhavâmṛita*, a popular treatise on pantheism, in *shaṭpadi* verse. His father was Mâlinga of the Saha

vâsi family : his guru, Sahajânanda (see above, p. xxx), and he was a devoted worshipper of the Mallikârjuna linga of S'rigiri or S'risaila.

c. 1670. *Channaiya* wrote the *Deva Râja Vijaya*, a poem containing the genealogy of the Mysore Râjas and the history of Dodda Deva Râja (ruled 1659—1672), with his defeat of Sivappa Nâyak of Bednur in the attempt made by the latter to restore S'rî Ranga Râya, the last representative of Vijayanagar, who had fled to him for refuge.

—*Chikka Deva Râja*, one of the most distinguished of the Mysore kings, who reigned 1672 to 1704. His early youth was passed at Yelandur, where he formed an intimacy with a Jaina named Vis'hâlâksha Pandit, who adhering to him in confinement and exile, was partly instrumental in gaining for him the succession to the throne, and became his first prime minister. Chikka Deva Râja was the author of *Gîta-gopada* and *S'esha-dharma*.

c. 1685. *Tirumalaiyangar*, *Tirumalâchârya*, wrote *Chikka Deva Râja yas'obhûshana*, *Chikka Deva Râja Vijaya*, *S'esha Kalâmidhi*, and *Apratima Vîra charitram*, a work on rhetoric. When the Yelandur pandit, Chikka Deva Râja's minister as above stated, was assassinated, he with his dying breath recommended this author, who was a Brahman, as his successor, and the king appointed him accordingly.

—*Chikkopâdhyâya* was also a mantri to Chikka Deva Râja, and wrote the following works :—*Rukmângada charitre*, *S'uka Saptati*, *Yâdavagiri mâhâtmya*, *Venkatagiri charitre*, *Kâmandaki nîti*, *Divya-suvi Mahâ-prabandha*.

1689. *Rudra*, *Rudra Bhaṭṭa*, author of *Jagannâtha Vijaya*, consisting of stories about Kṛishṇa. According to tradition he wrote this work with the intention of eclipsing the reputation acquired by the Lingâyit poet Sha'akshara Deva (see supra, p. xxx). The latter, when already famous as the author of *Râja S'ekhara Vilâsa* and *Vṛishabhendra Vijaya*, came to a Brahman agrahâra, and was received with such distinction, that Rudra Bhaṭṭa, offended at the honour shown to a heretic, resolved to outdo him in poetry, and produced the *Jagannâtha Vijaya*. But an assembly of the learned, having examined the respective works, decided that Rudra Bhaṭṭa's was not superior : he was therefore compelled to yield up his pretensions to Sha'akshara Deva, who generously restored to him his titles. Rudra, in keeping with the above tradition, and possibly aided by Sâlva (see infra, p. xxxii), mentions only Jains as his predecessors, namely, Sankha-Varmmâ, Sânti-Varmmâ, Guṇa-Varmmâ, Manasija, Karṇama, Pampa, Chandra-bhaṭṭa, Ponnamayya and Gajâṅkus'a. He seems also to have written *Rasakalike* and *Viraktara Kāvya*.

1691. *Lakshmî's'a*, author of the *Jaimini Bhârata*, the most admired and popular poem in the Kannaṇa language, which reputation it shares with the *Râja S'ekhara Vilâsa*. The author was a Brahman of the Lhâradvaja

gotra, belonging to Devapura, the modern Devanur in the Banavar taluq of Kadur District. His father's name was Annama. No more information regarding himself is contained in his work, where he modestly introduces himself merely as—

Sad-vinuta-Karnâta-kavi-chûta-vana-Chaitra Lakshmîs'an emb ôrvanu !

"One, Lakshmîs'a, spring to the mango grove of the justly praised Karnâta poets." There has been much discrepancy in the dates assigned to him. The Devanur sthala purâna puts him in 1137, while Wilson says that he dedicated his work to Vîra Ballâla, who reigned from 1191 to 1211 or later. But the *vârdhika shatpadi* metre indicates a more modern period for the work; and a continuation of the tradition above given regarding Rudra Bhaṭṭa seems to be decisive as to its exact date. Lakshmîs'a, it is said, was Rudra's friend, and hearing of his defeat as above related, resolved to wipe out this disgrace of the Brahmans. He accordingly composed his *Jaiminî Bhârata*, of which the assembly of the learned so highly approved, that they conferred on him the title of *Karnâta-kavi-chûta-vana-Chaitra*, engraved on a plate of gold. *

c. 1695. *S'âlva*, a Jaina, author of the *Rasaratnâkara*, a Kannada work on dramatic composition. It is in 3 chapters:—1. S'ringâra-prapancha; 2. Rasa-vivarâṇa; 3. Nâya-nâyikâ vivarâṇa. He refers as his authorities to Amṛita-nandi, Rudra Bhaṭṭa, Vidyânâtha, Hemachandra, Nâga Varmmâ, Kavi Kâma, Udayâditya, Gaṇes'vara, &c.

* These traditions are embodied in certain *Kavi-charitra-padyas*, for the following extracts from which I have to thank Siddhânti Subrahmanya S'âstri, Kannada Pandit in the Madras Presidency College, who formerly obtained them from his preceptor Ranga Pandit,

Siva-kalâbda-S'aka S'ukla-varsha Mâ-1

dhav-asit Ârka-dina Jîva-vâradôl !

bhavigal ella vara Rudra Bhaṭṭanê !

kavi yanalk oredan ondu kâvyamam !!

Arasal Jagannâtha-Vijayam enip â kabbi !

muru-dôsha-pûga-parichitam âgil â kshanika !

varar adam Râja-S'êkhara-Vilâsake paḍiyan oreyadire Rudra Bhaṭṭam !!

paribhavake guriyâdan endu sabhikar pêlda !

pariy aritu karuṇadin â Shaḍakshara Deva !

birudugal koṇḍu mugul ittu mannisi poredan ada kêli Lakshmîs'anu !!

Hari-charitadim kûḍi Hari-mêdha-parva-kathe !

yoreda vârdhika-shatpadigalinda Jaiminiya !

vara-sûkti-tâtparya-bhara-garbbhitam ad âgi rasikarka! anumôdisal !!

pari-ariy-alankâra-rasa-bhâva-pushtiyim !

meredu dugun-êndu Kale parimit âbdada S'akadi !

Hari-vâra Kârtikad-asita panchamî Prajâpati S'aradi sangam enalu !!

Kannaḍa-kabbigar âtana !

mannisi Lakshmîs'an ôrvanê kavi-ratnam !

sannutan end uru-birudam !

chinnadi Kavi-chûta-Chaitran ene bared ittar !!

1713. *Puttaiya*, *Nagarada Puttaiya*, author of the *Maisûru Arasugala Pûrvâbhyudaya*, a history of the Mysore kings which was one of the chief authorities used by Wilks for his History. The manuscript was saved from among those which Tipu Sultân had contemptuously ordered to be taken for boiling the *kulti* or gram for the horses.

—*Nishthûra Saniayya*, author of *S'abdamanidarpana-vyâkhyâna*, a commentary on Kesi Râja's work. He is a modern writer, and quotes from the *S'abdânus'âsana* and its commentaries.

—By an author unknown, living perhaps at this time, was written the *Akhandes'vara vachana*, also called the *Shatsthalâcharana*, a Lingâyit work on sectarian topics.

c. 1760. *Varâha Timmappa*, wrote some *Vaishnava-dâsa-pada*. His family seems to have been persecuted by Vibudhendu yati, and fled to Tirupati from Sâgara when the latter place fell into the hands of the Navâb (Haidar).

—*Nanja Râja*, or *Nanji Râja*, wrote *S'aiva dharma* and *S'ivabhakti mahâtmye*: also a *Harivams'a* and a *Linga Purâna*, both in prose. He is said to belong to Kalale.

—*Vithala*, *Abhinava Purandara*, also wrote *Vaishnava-dâsa-pada*.

—*Madhva*, *Madhva Dâsa*, was another writer of *Vaishnava-dâsa-pada*. He was also the author of *Abhimanyu kâlaga* in ragale metre, in which he praises Purandara Dâsa; and of *Chitrasena-kâlaga-prasanga*, an episode of the Mahâ Bhârata, in yaksha gâya for recitation on the native stage. According to the latter work he belonged to Kuḍuma-pura (? Udupi).

1761. *Surâla*, a Jaina who was the author of *Padmâvati Devi kathe*, written in ragale metre. He says that it was composed for Chennamma Devi of the râni-vâsa (queen's palace) of S'ri Chandras'ekhara Chikka Râya Chautâ of Puttikâpura, perhaps Puttur near Mangalore. Representatives of the Chautâ kings are still found on the Western coast: according to this author they are descended from the Kadambas.

1768. *Râmachandra*, was the author of *Anubhava s'ikhâmani*, dated in the year Sarvadhâri. He seems to represent that the original of the work was composed by Râghava, the disciple of Hampe Harihara (see above, p. xxv), in s'ara shatpadi, and that he re-wrote it in bhâmini, vârdhika and s'ara shatpadis. His father bore the same name as himself, and was the karṇika of Kurutukôte in the Krutupura paragane. His purohita was Bommi bhaṭṭa of Jaḍa Hebballi, and he was a worshipper of the Virûpaksha linga at Hampe. His guru was Pedda arasa of the Gautama gotra, the Ângirasa Âyâsya pravara, and Baudhâyana sûtra of the Yajuh s'âkha; and his maternal uncle Govinda Sâmba, who was karṇika of Mayyûrapura, showed him the road to good poetry.

—About this time was composed the *Nala-charitra* in shatpadi by an author who seems to have been a worshipper of Channiga Râya of Varapura.

—Here also may come the *Nijalinga s'ataka*, consisting of shatpadi verses in praise of Siva, by an author whose linga was at Kadrubhavapura on the bank of the Tungabhadra.

—*Venka, Hampa Venka, Pradhâna Venkappa* of Râmapuri (in the Koratagiri taluq), wrote the *Sudhâ-laharî*, in 2 tarangas (or waves). It contains the story of Râdhâ and Kṛishṇa, and the author's professed object is to supersede the *Kâdambarî* of Bâṇa. He says—"That being by Bâṇa (arrow), and this by one whose kula des'ika is Kodandapâṇi (bow in hand), as the bow is greater than the arrow, so is the work of Bâṇa lighter (*lâghava*) than this. Hitherto the ears of the learned have been filled with the *Kâdambarî* (toddy) juice; with this *Sudhâ-laharî* (stream of nectar) will I purify them." He also wrote *Sivashṭapadi*, a work like the *Gîta-Govinda*, but in praise of Siva. Also *Das'arûpaka*, illustrating the 10 kinds of dramatic poetry; and *Chid-advaita-bhâshya*, composed of sûttras with bhâshya on the advaita system of the Vallabhâchâryas. The *Pârvatî-koravanji-kathe* in yaksha gâna is also by an author of similar name.

—*Lakshmi Nâranappa*, a Brahman of Mâgaḍi, was the author of *Gangâvatârâna*, a champu work; and of *Vainateya s'ataka*, verses in praise of Garuḍa.

—*Sidda Vîranâchârya*, was the author of the *Anâdi-Vîra-S'aiva-Sangraha*, a work in 27 prakaraṇas. The author reveres the Some's a Linga of Aipura (Aihole in Dharwad).

—*Sâmbayya*, wrote *Karibhantâna-kathe* and *Sârangadhara charitre*, both in yaksha gâna. He is described as the son of Siddhayya.

—*Bhîma Sena*, was the author of *Sâpa-s'âstra*, a work on cookery. He is described as of Virâta-nagari (Hangal in Dharwad).

—*Bâlâlochana*, made a version of *Battîsu-puttale kathe*, the 32 stories relating to Vikramâditya told to Bhoja Râja by as many images which decorated the steps of his throne.

c. 1800. *Sarvajna*, a Lingâyit who wrote the *Sarvajña vachana* in tripadi; also the *Sarvajña Kâlajñâna*, professing to be prophecy. He appears to have been the son of Basavarasa, a S'aiva Brahman of Mâsur in Dharwad, by a Mâlava widow whom he met at Ambalûr when returning from a pilgrimage.

—*Rangayya*, a Lingâyit who wrote a *Kumâra Râya charitra* (see above, p. xxx) in raga'le metres. His father was Channa Bhujanga, a panchâla or artificer of the Kannaḍa country, and he was a worshipper of the god Vighna-râja of Tagaḍûr (? near Talakâḍ).

—Here may be mentioned the *Gangâ-Gaurî-samvâda* in raga'le verses by an unknown author.

c. 1800. *Channappa* wrote the *S'iva-s'arana-lîlâmṛita*, a work in yaksha gâna verse, containing stories of Lingâyit saints. The author was an Ayya or Lingâyit priest of Nidugal.

—About this time was written the *Mones'vara Purâṇa*, by an author who was a disciple of Gangâdhara guru, but professes to be ignorant of the rules of composition. The work is an account of the miracles of Mona, a Lingâyit saint who lived at Bijapur during the Muhammadan rule there.

c. 1810. *Chidânanda*, author of *Chidakhaṇḍânubhava-sâra* and of *Hari-bhakti-rasâyana*, both in shatpadi verse, on Vedânta subjects.

c. 1820. *Chidânandâvadhuta*, author of the *Jñâna-sindhu*, a work in shatpadi verse on Vedântism. He was the disciple of Chidânanda Bhârati (see foregoing), a guru of Ayodhyâ-pura on the banks of the Tunga-bhadra. If S'ringeri be meant, the dates of Sachchidânanda Bhârati are 1770 to 1814, and of Abhinava Sachchidânanda Bhârati 1814 to 1817.

—*Krishna Râja*, wrote the *Anubhava-rasâyana*, a prose tract on religious topics. Also *Châmundikâ-laghu-nighantû*.

1830. *Venkates'a Bhaṭṭa* wrote the *Vithoba-charitra* or *Viṭhala charitra*, in ragale verse, at Kundâpura on the Western coast.

c. 1840. *Sântayya*, a Sârasvata Brahman of Gersappe (Kshemapura), who became Principal Sadr Amin at Mangalore, composed a number of prasangas in yaksha gâna metre for recitation on the native stage, taking for his subjects stories from the Bhârata and Râmâyana. Some of these works are *Bhîshma-parva*, *Droṇa-parva*, *Karṇa-parva*, *Ekâdas'i prasanga*, *Jarâsandha-kâlaga*, *Suratha-Sudhanva-kâlaga*, *Saubhadra-kalyâṇa*, *Sîtâ-kalyâṇa*, *Sîtâ-viyoga*, *Lavana-samhâra*, *Râvaṇa-digvijaya*.

The following is a miscellaneous list of works and authors whose place has not been determined :—

<i>Jivandhara-charitra</i>	by	Bhâskara kavi.
<i>Nannaya-charitra</i>	„	Râma kavi.
<i>Brahmayya-suvi</i>	„	Râmayya.
<i>Kâliyara-kâvya</i>	}	Channa Males'a.
<i>Dîpakali-charitra</i>		
<i>Bichchha-dâna</i>	„	Kumâra Malayya.
<i>Yama-Basavana kâlajñâna</i>	„	Yamayya jñâni.
<i>Sâkâra Siddhânta charitra</i>	„	Nandikes'vara.
<i>Anjanâ Devî charitre</i>	„	Mâyanna chettî.
<i>Yogarâtnâkara</i>	„	Brahma Jayakîrtti.
<i>Kshapana-sâra.</i>	„	Mâdhava-chandra.
<i>Herâra hennina sangatya</i>	„	Mahâdeva.
<i>Sivagana-charitra</i>	„	Sântavîra des'ika.
<i>Gurubhaktiyândara-charitra</i>	„	Prâsa-bhûshana.

<i>Shadsthala-upades'a</i>	}	by	Kumâra Bangunâtha.
<i>Prabhu-devara vachana</i>			
<i>Vikrama-vilâsa</i>			
<i>Prahlâda-charitra</i>			
<i>Suyoga-charitra</i>			
<i>Shadsthala-jñâna-sârâmṛita</i>			Siddhes'vara Deva.

<i>Rudra Bhârata.</i>	}		<i>Samdra-purâna.</i>
<i>Siddharâmaya-charita.</i>			<i>Siddha-yoga-mâla.</i>
<i>Râjendra-vijaya.</i>			<i>Vijaya-kumâra kathe.</i>
<i>Gajendra-moksha.</i>			<i>Svetângani kathe.</i>
<i>Vidura-nîti.</i>			<i>Vîrasangayana sangatya.</i>
<i>S'ânti-ganes'vara sangatya.</i>			<i>Vetâla pancha-vims'ati kathe</i>
<i>Sa'-guru-rahasya.</i>			<i>Chikka'yana sangatya.</i>
<i>Shadsthala-tilaka.</i>			<i>Bhairaves'vara kathe.</i>
<i>Guru-bodhâmṛita.</i>			<i>Hari kathâmṛita sâra.</i>
<i>Linga-charita.</i>			

Among more modern works may be named—

Tennâla Râmakrishna hâsyarasa kathâ, stories of Tennâla Râmakrishna, who was the court fool or jester to Krishṇa Râya of Vijayanagar (ruled 1508—1530) at the time that Appâji was mantri,

Hamsa vims'ati kathâ, 20 love tales by a swan.

<i>Krishṇârjuna-dundume</i>	}	by	Basava Linga.
<i>S'arana Basava ragale</i>			
<i>Sauminî kathe</i>			
<i>S'iva-bhakti-sâra</i>			
<i>Krishṇa-pârijâta</i>			
			S'ivadhyâna Râmayya.
			Apparâla Tammanṇa of Raichor.

Hosa Gannada nuḍi-gannadi, a grammar by Krishṇamâchâri, College Munshi at Madras.

<i>Hanumad-vilâsa.</i>	}		<i>S'ivarâtri kathe.</i>
<i>Lava-Kus'a-kâlaga.</i>			<i>Sudhâma-charitra.</i>
<i>Kîchaka-samhâra.</i>			<i>Subodhâmṛita.</i>
<i>S'iva-pârijâta.</i>			<i>Kalâvati-parinaya.</i>

Sânanda ganes'vara kathe.

It would be difficult to make an exhaustive list up to the present date, but few original works now appear of literary importance. Republication of former writings that are popular chiefly occupies the attention of the presses. It has been part of my duty for several years annually to review the publications of Mysore, the principal country in which Kannaḍa works are printed. And my experience leads me to the opinion that (omitting notice of school books) the yaksha gâṇa stories from the Mahâ Bhârata, Râmâyana and other similar works have been the most popular books of late years. Then follow religious verses embodying the *bhakti sâra* of different sects, *nâmâvali* hymns in praise of particular deities, songs of Krishṇa and the milkmaids, with verses on *nîti*

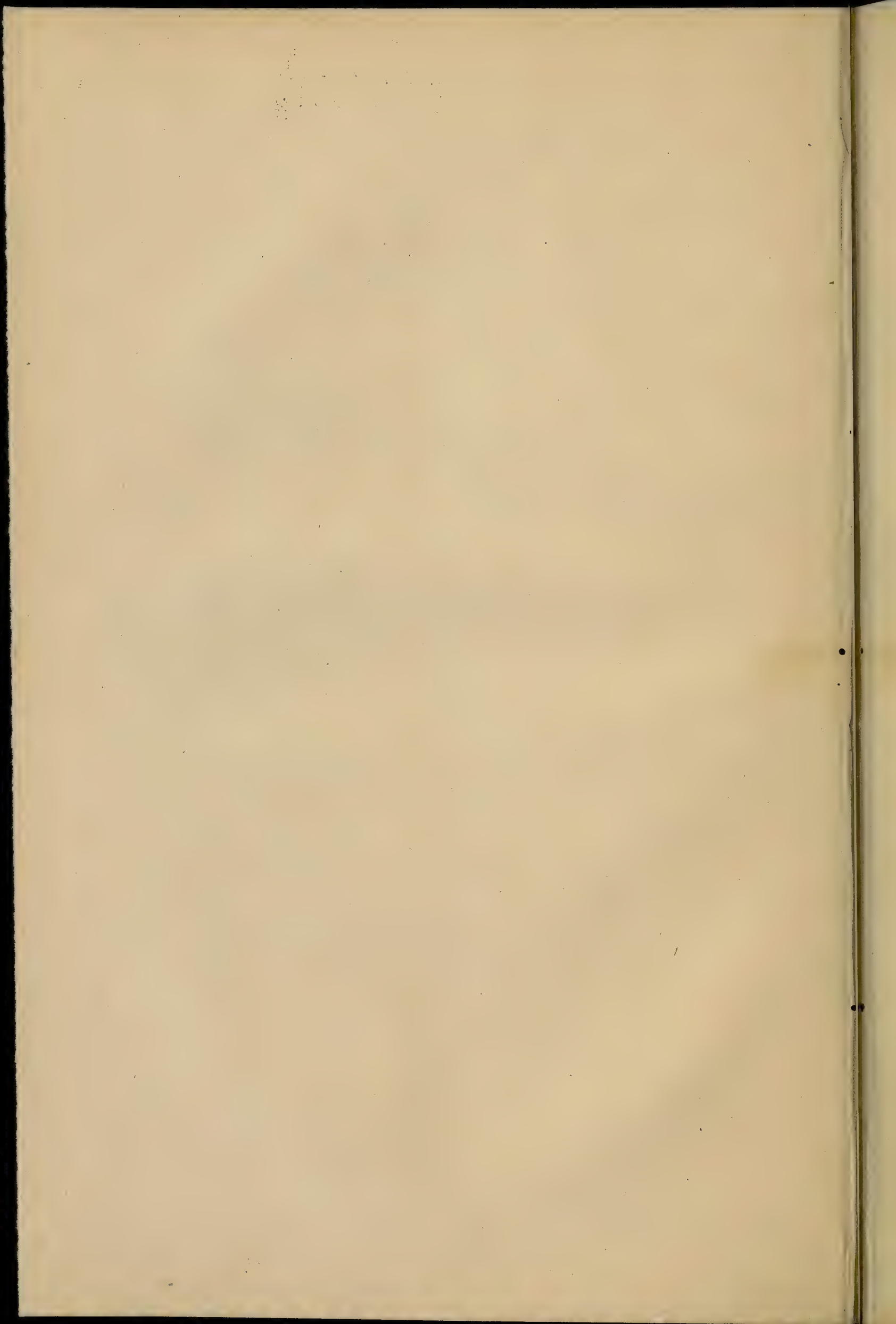
sâra or morality. The various amusing stories about Tennâla Râmakrishna, and those told by the Betâla to Vikrama, and by the *puttale* or images decorating his throne to Bhoja Râja, are steady favourites. In addition, a few works on astrology, omens, horoscopy, &c., seem to be in good demand. The *Jaimini Bhârata*, *Râja S'ekhara vilâsa* and other standard works, with the Lingâyit sectarian books, and Vedântic writings, command a fair sale.

But as an outcome of European education, a strong desire seems to have sprung up for dramatic works of a higher order than the yaksha gâna stories that have hitherto satisfied rustic audiences. This aspiration has found expression in the *Bhrânti-vilâsa* by Tirumalâchârya, adapted from Shakespeare's "Comedy of Errors"; and in the *Jayasimha Râja charitre*, adapted from Shakespeare's "Cymbeline." A translation has also been made of Kâlidâsa's *S'akuntalâ*, with the view of putting it on the stage in a manner approaching the European fashion. Attempts at novel writing too have begun.

Here this review of Kannada literature from the earliest times may fitly be brought to a conclusion. No such complete statement has ever before been made public. The extent and range of this body of writings will doubtless excite surprise, so virtually unexplored has the field remained, and so little acquaintance is there with the resources of the language. The early excellence of the compositions and the modern decline will be patent to all. But interest is even now awakening in the mother tongue of the Kannadigas; while the Native State of Mysore, recently restored to its own rulers, has a special mission to discharge, in relation to the learned world of Orientalists in general and to Karnâṭaka and South India in particular, in vindicating the claims and promoting a revival of the culture of its sonorous and expressive language. Should the furtherance of this object be in any degree stimulated or aided by the present investigation, the labour bestowed on these researches will not be without fruit.

LEWIS RICE.

BANGALORE,
September 1882.

Names of Authors, in alphabetical order.

- Abhinava Kavi Chakravartti p. 16, 18.
 „ Kes'ava 28.
 „ Kes'i Râja 28.
 „ Manga Râja 26.
 „ Pampa 21, 29.
 „ Purandara 33.
 „ Vâdi Vidyânanda 29.
 Adris'a appa 29.
 Aggala 10, 21, 23.
 Akalanka 12, 15 18.
 „ Chandra 12, 21.
 Amrita-nandi 24, 32.
 Angika Nemi 18, 24.
 Argala Deva 21.
 Asadhara 20.
 Asaga 15, 20, 22.
 Avinîta 11.
 Bâhubali Kavi 24.
 Bâlachandra 21.
 Bâlâlôchana 34.
 Bammarasa, Kumâra 26.
 Bâpa 20.
 Bandhu Varmma 23, 24.
 Basava Linga 27, 36.
 Bhâskara Kavi 35.
 Bhattâkalanka Deva 19, 29.
 Bhîma Kavi 26.
 Bhîma Sena 34.
 Bhuvanaika-vîra 2, 19.
 Bilhana 19.
 Bomma 26.
 Brahma Deva 26.
 Brahmayakîrtti 35.
 Brammaya Kavi 26.
 Châma arasa 27, 30.
 Châmunda Râya 16, 29.
 Chandra bhâtta 22, 31.
 „ kîrtti 21.
 „ „ chitti 21.
 „ manî 24.
 Chandraya Kavi 22.
 Channa Males'a 35.
 Channappa 35.
 Channayya 31.
 Châtu Viṭṭhalanâtha 28.
 Châtûnḍa Râja 16.
 Chidânanda 35.
 „ Avadhûta 35.
 Chikka Deva Râja 31.
 „ Nanjaya 30.
 „ Nanjes'a 30.
 Chikkopâdhyâya 31.
 Chittaja 22.
 Devachandra 20, 29.
 „ Dvija 29.
 Devanandi 12.
 Devottama 29.
 Dharani pandita 23.
 „ dbarendra 23.
 Dharma Dâsa 24.
 Digambara Dâsa 20.
 Gajaga 19, 22.
 Gajânkus'a 19, 20, 31.
 Ganes'vara 24, 32.
 Ganga-bhûshana 16.
 Ganges'a 25.
 Gopinâtha 28.
 Govinda Vaidya 30.
 Guṇabhadra 19.
 Guṇachandra 19.
 Guṇa-nandi 19, 22.
 Guṇârnavâ
 Guṇa Varmma 2, 4, 19, 20, 22, 24, 31.
 Guru Hampa 13.
 Guru Linga 27.
 Guru-prasâda 36.
 Hampa 13, 22, 23.
 Hampa Venka 34.
 Hampe Haripam 25.
 Hamsa, Kavi Râja 5, 20.
 Hamsa Râja, Sujanottamsa 13.
 Harabhakta 26.
 Harichandra 19.
 Hari Dâsa 28.
 Harihares'vara 25.
 Haripâla 4, 19.
 Haris'vara 25.
 Honna 15, 22, 23.
 Is'vara Kavi 28.
 Janârdana 23.
 Janna 23.
 Jannuga 23, 24.
 Jayavâdi 12.
 Jinachandra 15.
 Kâma 24.
 Kamalabhava 12, 21, 23.
 Kanaka 28.
 „ Dâsa 28.
 „ Râjottama 28.
 Kannapa 23, 24.
 Karṇama 23, 31.
 Karṇapârya 21, 23.

- Karna Varmma** 23.
Kavi Bomma 26.
 „ chakravartti 15, 16, 18.
 „ chûta-vana-Chaitra 32.
 „ Kâma 24, 32.
 „ Mano-gebi-dîpa 24.
 „ Parimeshti 12, 18, 21, 23.
 „ Ratna 16, 18, 20.
 „ Râja 5, 20.
 „ „ Hamsa 5, 20.
 „ „ Kunjara 18.
Kavitâgunârjuna 13, 18.
Kes'ava 22.
Kes'i Râja 3, 9, 10, 15, 19, 20, 22, 33.
Krishna Râja 35.
Krishnamachari 36.
Kumâra Bammarasa 26.
 „ Bangunâtha 36.
 „ Malayya 35.
 „ Vâlmiki 28.
 „ Vyâsa 27.
Kumudendu 20, 29.
Kurulgala Savana 10, 15.
Lakshmi Nâranappa 34.
Lakshmi's'a 31.
Linga 27.
Lingana 27.
Mâdhava Râja 11.
 „ Chandra 35.
Madhva 33.
 „ Dâsa 33.
Mâghanandi 20, 29.
Mahâdeva 35.
Mahâlinga 27.
Male-malles'a 28, 29.
Malhana 26.
Mallaâchari 26.
Mallaârya 26.
Mallikârjuna 20.
Manasija 22, 31.
Manga Râja 24.
Mangarasa 16, 18, 23, 24, 29.
Mâyanna chetti 35.
Nâchi Râja 21.
Nâgachandra 12, 16, 21, 23, 24, 29.
Nagarada Puttâiya 33.
Nâga Varmma 1—5, 8, 9, 16, 19, 20, 22, 26, 29, 32.
Nâki 5.
Nâkiga 5.
Nandikes'vara 35.
Nanja Kavi 29.
 „ Râja 33.
Nanjaya 29.
Nanji Râja 33.
Nanjunda Kavi 30.
Narahari 36.
Nâranappa 27.
Nava Pampa 21, 23.
Naya Sena 2, 4, 9, 12, 13, 19, 20, 24, 28.
Nemi, Angika 18, 24.
Nemichandra 18, 23.
Nijaguna Yogi 30.
Nishthûra Sanjayya 33.
Padmaâna pandita 24.
Pampa 1, 4, 12, 13, 18, 20, 21, 22, 24, 31.
Pinâki 5.
Ponna 9, 12, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 24.
Ponniga 15.
Ponnimayya 15, 31.
Pradhâna Venkappa 34.
Prâsa-bhûshana 35.
Pûjyapâda 12, 18, 21, 23.
Purâna Kavi 13.
Purandara 28.
Puttâiya 33.
Râghava 25, 33.
Râghavânka 25.
Râmachandra 33.
Râma Kavi 35.
Râmâyya 35, 36.
Ranganâtha 30.
Rangayya 34.
Ranna 15, 16, 18, 21, 22, 23, 24.
Ratna, Kavi 16, 18, 20, 22.
Ratnakara
Ravi kirtti 11.
Rudra 31.
 „ Bhatta 20, 31, 32.
Sahajânanda 30.
S'âlva 24, 32.
Samanta Bhadra 12, 15, 18, 21, 23.
S'amba Varmma 20.
Sambayya 34.
Sanjayya, Nishthûra 33.
S'ankara 26.
S'ankha Varmma 20, 31.
S'ântavîra des'ika 35.
S'ântayya 35.
S'ântes'a Linga 30.
S'ânti Varmma 15, 31.
Sarvajña 34.
Sarvva Deva 15.
 „ Varmma 15.
Savana 9, 15.
Shadakhara Deva 30, 31.
Sidda Vîranâchârya 34.
Siddhes'a 27.
Siddhes'vara Deva 36.
Singi Râja 26.
Singi Râjâchârya 26.
S'iva Kavi 26.
S'iva Kavis'a 26.
S'iva Yogi 26.

- Soma Deva Sûri 24.
 Somanâtha Kavi 26.
 Somes'a 26.
 Somes'vara 26.
 S'ri Bhattâkalanka 29.
 „ Ranga 30.
 „ Vijaya 22.
 S'ruta Kirtti 21.
 Sujanottamsa Hamsa Râja 13.
 Sukavijanamano manasottamsa Hamsa Râja 13.
 Sumano Bâna 20, 22.
 Surâla 33.
 Tammanna 36.
 Timmanna 27, 28.
 Timmappa, Varâha 33.
 Tirumalaiyengar 31.
 Tirumalâchârya 31.
 Toṭa ârya 27, 30.
 „ Siddalinga 27.
 „ Yati 27.
 Ubhaya Kavi Chakravartti 9, 15 16, 18.
 „ Kavita-vis'âradan 10, 22.
 Udayâditya 2, 19, 32.
 Vâdi Vidyânanda 13.
 Vâni-Vallabha 24.
 Varâha Timmappa 33.
 Venka 34.
 Venkates'a Bhaṭṭa 35.
 Venkaya ârya 28.
 Vibudhendu 29.
 Vidyânanda 13.
 Vidyânâtha 24, 32.
 Vîra Nandi 21.
 Vîra Râja 36.
 Virûpâksha paṇḍita 28.
 Viṭhala 28, 33.
 Vritti Vilâsa 29.
 Yâdava Kaṭakâcharya 22.
 Yamayya jñâni 25.

Names of Works, in alphabetical order.

- Abhidânârtha p. 29.
 Abhimanyu-kâlaga 33.
 Abhinava Das'akumâra-charita 16.
 ^ Adayyana kathe 25.
 ^ Adi Purâṇa 13, 14, 18.
 Aggaḷa Lîlâvatî 22.
 Ajita-tîrthakara purâṇa 16, 18.
 Ajita-tîrthes'vara charita 18.
 Akârâdi Nighanṭu 24.
 Akhanḍes'vara vachana 33.
 Akrûra charitra 26.
 Alankâra-s'âstra 19.
 Anâdi Vîra S'aiva sangraha 34.
 Anantanâtha charita 23.
 ^ Andayyana kathe 25.
 ^ Anjanâ Devî charitre 35.
 Anubhavâmrîta 30.
 Anubhava-rasâyana 35.
 „ sâra 30.
 „ s'ikhâmani 25, 33.
 Aparâjita-s'ataka 18.
 Apratima Vîra charitam 31.
 ^ Apta-mîmâmsa-nyâsa 13.
 ^ Arâdhana Nîti 21.
 Arddha Nemi Purâṇa 24.
 Aṣṭasahasra tippaṇi 12.
 Aṣṭas'îti 29.
 Aṣṭavarṇa-tilaka 27.
 ^ Atmânus'âsana 19.
 Basava Purâṇa 22, 26.
 Battîsu-puttale-kathe 34.
 Bhâgavata Purâṇa 28.
 Bhairaves'vara kathe 36.
 Bhaktâdhikya 30.
 Bhakti-rasâyana 30.
 Bhârata, Jaimini 30, 31, 32, 37.
 „ Pampa 13, 14.
 Bharates'vara-charitra 18.
 Bhâshâ-Bhûshaṇa, Kaṇṇâṭaka 3, 20.
 Bhâshâ-manjarî 12, 29.
 Bhâvachintâratna 26, 30.
 Bhikshâtana kâvya 27.
 Bhîṣma Parva 35.
 Bhrânti vilâsa 37.
 Bichehha-dâna 35.
 Bijjala Râya charita 23.
 Brahmaya-suvi 35.
 Brahmottara Purâṇa 30.
 Buddhi-sâgara-charitre 24.
 Chakres'vara charita 18.
 Châmunḍa Râya Purâṇa 16.
 Châmundikâ laghu nighanṭu 35.

- Chandraprabha Kāvya-māla 31.
 " Purāṇa 21.
 Chandraprabhodaya 22.
 Channa Basava Purāṇa 25, 27, 28.
 Chaturāsya Nighanṭu 26.
 Chhando'mbudhi 3, 20.
 Chhora kathe 20.
 Chidadvaita bhāshya 34.
 Chidakhandanubhava-sāra 35.
 Chikka Deva Rāja Vijaya 31.
 " " Yas'obbhūṣhaṇa 31.
 Chikkayyana sangatya 36.
 Chintāmaṇi pratipada 27.
 " tippani 12.
 Chitrasena kālaga prasanga 33.
 Chōla pālaka charita 23.
 Chōla sangatya 27.
 Das'arūpaka 34.
 Dattaka-sūtra-vṛitti 11.
 " " vyākhyā 11.
 Devachandra-prabha-stotra 20.
 Devāgama-stotra 12.
 " " nyāsa 13.
 Deva Rāja vijaya 31.
 Dhanvantari Nighanṭu 24.
 Dharmamāmṛita 20, 24.
 Dharma-parikṣhe 12, 29.
 Dharmas'armābhhyudaya 19.
 Dīpakali charitra 35.
 Divya-suvi- mahāprabandha 31.
 Droṇa Parva 35.
 Dvādas'anupreksha 26.
 Ekādas'i prasanga 35.
 Gajendra-moksha 36.
 Gaṇa-sahasra-nāma 26.
 Gangā-Gaurī-samvāda 34.
 Gangāvatarāṇa 34.
 Girijā-kalyāṇa 25.
 Gīta-gopada 31.
 Gomātes'vara-pratishṭha-charitra 22.
 Gumāṭa-svāmi-charitra 24.
 Gurubhaktiyāndara charitra 35.
 Guru-bodhāmṛita 36.
 Hamsa vims'ati kathā 36.
 Hanumad vilāsa 36.
 Hara-kathā s'aradhi 26.
 Hari-bhakti-rasāyana 35.
 Harikathāmṛita sāra 36.
 Haris'chandra kāvya 25.
 Harivams'a 19, 24, 33.
 Harivams'ābhudaya 23.
 Haya-lakshana-s'āstra 24.
 Herūra hennina sangatya 35.
 Hosa Gannāda nuḍi-gannāḍi 36.
 Jagannātha-Vijaya 31.
 Jaimini Bhārata 30, 31, 32, 37.
 Jainendra-nyāsa 12.
 Jainendra vyākaraṇa 12.
 Jarasandha kālaga 35.
 Jayasimha Rāja charitre 37.
 Jinadatta-Rāya-charitra 26.
 Jina-muni-tanaya 21.
 Jina-stuti 21.
 Jīva-sambodhane 23.
 Jīvandhara-charitra 35.
 Jnāna-sindhu 35.
 Kabbigara Kaipīḍi 27.
 Kādambarī 3, 5, 20, 34.
 Kaivalya-paddhati 30.
 Kalāvati parinaya 36.
 Kāliyara Kāvya 35.
 Kamandaka-nīti 31.
 Kanṭhīrava Nar. sa Rāja charitre 29.
 " " " vijaya 30.
 Kapota Vākya 29.
 Karibhantana kathe 34.
 Kārika-vṛitti 12.
 Karṇāṭa S'abda-manjari 24.
 Karṇāṭaka Bhāshā Bhūṣhaṇa 3, 4, 20.
 " S'abdānus'āsana 29.
 Karṇa-parva 35.
 Kavi-jihvābandhana 28.
 Kavi-karṇa-rasāyana 30.
 Kavi-Mangābhīdāna 26.
 Kāvya-ratna 20.
 " sāra 29.
 Kāvya-āvalokana 3, 20.
 Kichaka-samhāra 36.
 Kirāta 23.
 Kirātārjunīya-ṭika 11.
 Kṛishṇa-bhakti-sāra 28.
 " charitra 28.
 " līlābhudaya 28.
 " pārijāta 36.
 " Rāya Bhārata 27.
 Kṛishṇārjuna dundume 36.
 Kriti-ratna 22.
 Kshapana-sāra 35.
 Kumāra Rāma charitra 30.
 " Rāya charitra 34.
 Kumudendu Rāmāyana 20.
 Laghu Purāṇa 14.
 Lava-Kusa-kālaga 36.
 Lavana-samhāra 35.
 Līlāvati 18.
 " , Aggaḷa 22.
 Linga charita 36.
 Linga Purāṇa 33.
 Loka-svarūpa 24.
 Māghanandīs'vara 19.
 Mahā Bhārata 24, 27.
 Mahādeva Ragale 25.
 Maisur Arasugaḷa pūrvābhudaya 33.
 Mala Basava charitra 26.

Mallinātha Purāṇa 21.
 Manga Rāja Nighanṭu 26.
 Manjari-makaranda 29.
 Manmatha charitra 24.
 Mohana-tarangini 28.
 Mones'vara Purāṇa 35.
 Nāchi Rāji 21.
 Nāga-kumāra-charitra 24.
 Nala-charitra 34.
 Nambiyaṇṇana Ragale 25.
 Nānārtha-ratnākara 29.
 Nannaya-charitra 35.
 Nemi Jines'a sangati 24.
 Neminātha Purāṇa 23.
 Nijalinga s'ataka 34.
 Nyāya-nis'chaya-vārttikālankāra 12.
 Padārtha-sāra 20.
 Padmāvatī Dēvi kathe 33.
 Pampa Bhārata 13.
 „ Rāmāyaṇa 21.
 Panchas'ikha 19.
 Pancha Tantra 28.
 Pāṇini-s'abdāvatāra 12.
 Paramāgama 14.
 Paramānubhava-bodhe 30.
 Paramārtha-gīte 30.
 „ -prakāsika 26.
 Paras'u-Rāma-charita 18.
 Pārs'vanātha Purāṇa 14.
 Pārs'vābhyaudaya 19.
 Pārvaṭi-Koravanji kathe 34.
 Prabhrīta-traya-vyākhyāna 21.
 Prabhu-devara vachana 36.
 Prabhulinga-līle 27.
 Prabodha-chandra 23.
 Prahlāda charitra 36.
 Prakriya-nīti-vākyāmrīta 24.
 Pramāṇa-ratna-pradīpa 13.
 Pratāpa-Rodrīya 24.
 Pratishṭā-kalpa 29.
 Praudha-Rāya-charitra 29.
 Pūjyapāda-charita 15.
 Purāṇa-chūḍāmaṇi 15.
 „ -tilaka 18.
 Purātana Ragale 26.
 „ tripadi 30.
 Pushpadanta Purāṇa 20.
 Rāghavānka-charitra 25, 30.
 Rāghava-Pāṇḍaviya 21.
 Rāja-S'ekhara-vilāsa 30, 31, 37.
 Rājāvali-kathe 29.
 Rājāvārttikālankāra 29.
 Rājendra-vijaya 36.
 Rāmachandra-charita-purāṇa 21.
 Rāma-charita 19.
 Rāmākathāvatāra 29.
 Rāma kathe 20.

Rāmanātha katha 30.
 Rāmastavarāja 26.
 Rāma-stuti 19.
 Rāmāyaṇa, Kumudendu 20.
 „ , Pampa 21.
 „ , Torave 28.
 Rasakalike 31.
 Rasaratnākara 32.
 Ratna-karandaka 12.
 Rāvaṇa-digvijaya 35.
 Rudra Bhārata 36.
 Rukmāṅgada-charitre 31.
 S'abara-s'ankara-vilāsa 30.
 S'abda-maṇi-darpaṇa 10, 22, 23.
 „ „ „ vyākhyāna 33.
 S'abda-manjari 27, 29.
 „ „ Karmāta 24.
 S'abdānus'āsana, Karmāṭaka 33.
 Sahasa-Bhīma-vijaya 18.
 Sāhitya-sanjivana 24.
 S'aiva-dharma 33.
 Sākāra Siddhānta charitra 35.
 S'akuntala 37.
 Samaya-parīkṣhe 26.
 Samyaktva-kaumudi 24.
 Sānanda gaṇes'vara kathe 36.
 Sanatkumāra-charitre 26.
 S'ānti-gaṇes'vara sangatya 36.
 S'ānti Purāṇa 15, 16, 18.
 S'āntis'ara Purāṇa 23.
 S'ārāṇa Basava ragale 36.
 Sārāṅadhara charitre 34.
 Sarvajña-kālajñāna 34.
 „ -vachana 34.
 Sarvvārtha-siddhi 12.
 S'āstra-sāra 29.
 Satguru-rahasya 36.
 Satyendra-Chōla-kathe 26.
 Saubhadra-kalyāṇa 35.
 Sauminī kathe 36.
 Saundara Purāṇa 36.
 Sesha-dharma 31.
 „ -kalānidhi 31.
 Shadsthala tilaka 36.
 „ upades'a 36.
 „ jñāna-sārāmṛita 36.
 Shaṭsthala-charaṇa 33.
 Siddharāmaya-charita 36.
 Siddharāmes'vara-kathe 25.
 Siddha-yoga-māla 36.
 Śirumana-kathe 26.
 Sīta-kalyāṇa 35.
 „ -viyoga 35.
 Sivabhaktara purāṇa 26.
 S'ivabhakti-mahātmye 33.
 S'iva-bhakti-sāra 36.
 S'ivādhikya 30.

S'ivâdhikya Purâṇa 27.
 S'ivagaṇa 25.
 „ -charitra 35.
 S'ivakathâṃṛita-sâra 30.
 S'iva-pârijâta 36.
 S'ivarâtri kathe 36.
 S'iva-s'arapa-lilâṃṛita 35.
 S'ivasṭapadi 34.
 S'loka-vârttikâlankāra 13.
 Soma's'vara-s'ataka 26.
 S'râvakâchâra 21.
 Subhadrâ-haraṇa 23.
 Subodhâṃṛita 36.
 Sudhâ-laharî 34.
 Sudhâma charitra 36.
 S'uka-saptati 31.
 Surasa-sangraha 12.
 Sûpa s'âstra 34.
 Suratha-Sudhanva-kâlaga 35.
 Suyoga charita 36.
 Svetângani kathe 36.
 Tatva-ratna-dîpika 21.
 Tennâla Râmakrishṇa hâsyarasa kathâ 36.
 Torave Râmâyana 28.
 Tribhuvana-tilaka 28.
 Triloka-s'ataka 24.
 Uktyânus'âsana 12.
 Uttara Purâṇa 19.
 Vainateya s'ataka 34.

Vaishnava Dâsa-pada 28, 33.
 „ Dâsara pada 28.
 Vajrabâhu-kathe 24.
 Varâṅgana charita 23.
 Varddhamâna Purâṇa 24.
 „ svâmi-kâvya 15.
 Vastu-kos'a 3, 5, 20.
 Veda-bhâshya 26.
 Venkaṭagiri-charitre 31.
 Vetâla pancha-vims'ati kathe 36.
 Vidagdha chûḍâmaṇi 28.
 „ mukha-mandana 24.
 Vidura nîti 36.
 Vijaya-kumâra kathe 36.
 Vikramânka-Deva-charita 19.
 „ -kâvya 19.
 Vikramârjuna-vijaya 13.
 Vikrama-vilâsa 36.
 Viraktara kâvya 31.
 Vira-S'aivâṃṛita 26.
 Vira-sangayyana sangatya 36.
 Vîres'vara kathe 25.
 Viṭhala-charitra 35.
 Viṭhoba charitra 35.
 Viveka-chintâmaṇi 30.
 Vṛishabhendra-vijaya 30, 31.
 Yâdavagiri mahâtmya 31.
 Yama Basavana kâlajnâna 35.
 Yoga-ratnâkara 35.

NĀGA VARMA'S
KARṆĀTAKA BHĀSHĀ BHUṢHAṆA.

[Invocation.]

*Sarvajñam tad aham vande Parañjyotis tamo'pāham ।
Pravṛittā yan mukhād devī sarva-bhāshā-Sarasvatī ॥*

[The Supreme Light (or Intelligence) do I adore, that All-knowing disperser of the darkness (of ignorance), from whose mouth proceeded the goddess, the Sarasvatī of all languages.]

ನಾಗ ವರ್ಮಾ ಕೃತ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾ ಭೂಷಣ.

ಮಂಜುಳ ಶ್ಲೋಕಃ ।

ಸರ್ವಜ್ಞಂ ತದಹಂ ವಂದೇ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಃ ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಂ ।
ಪ್ರವೃತ್ತಾಯನ್ಮುಖಾದೇವೀ ಸರ್ವಭಾಷಾ ಸರಸ್ವತೀ ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ ॥ ಸಕಲ ಭಾಷಾತ್ಮಕಳಾದ ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯು ಯಾರ ಮುಖದ ದೆಣೆಯಿಂದ ಪ್ರವ
ರ್ತಿಸಿದಳೋ ಅಂಥಾ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದಂಥಾ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂಥಾ
ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದಂಥಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತೇಜೋರೂಪನಾದಂಥಾವನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

(I. The Alphabet.)

Samjnâ Vidhânam.

Sûtra 1.—*Atha Karṇâṭaka-s'abda-siddhiḥ.*

Vṛitti.—*Atha s'abdo'yam ādau māṅgalyārthah | māṅgalyādini s'āstrāṇi
pradanta iti prasiādheh | adhikārārtho vā | mayā Karṇāṭaka-vishaya-
s'abda-siddhir adhikriyata ity arthah |*

[Here begin the rules of the Karnāṭaka language.]

Sūtra 2.—*Akârâdayah prasiddhâ varṇāḥ.*

Vṛitti.—*Akârâdayo varṇâ hakâra-paryavasânâh prasiddhâ eva veditavyâh | teshâm anâdi-kâla-prasiddhatvâd anyathâ nopadeshṭavyâh |*

[The letters (of the alphabet) from α to ha are well known (from time immemorial: it is unnecessary to repeat them.)*].

Sūtra 3.—*Teshv ādau chaturdas'a svarāḥ.*

Vṛitti.—*Teshv akârâdishu varṇeshv âdau chaturdas'a-vyavasthitâs'chaturdas'a-varṇâs svара-samjñâ bhavanti | te ke | a â, i î, u û, ri rî, lri lṛi, e ai, o au. |*

[The first fourteen letters are vowels.]

೧. ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಧಾನಂ .

ಸೂತ್ರ || ಅಥ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದ ಸಿದ್ಧಿಃ || ೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಥ ಶಬ್ದೋಯಮಾದೌ ಮಾಬ್ಜಲ್ಯಾರ್ಥಃ | ಮಾಬ್ಜಲ್ಯಾದೀನಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪ್ರದತ್ತ
ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ | ಅಧಿಕಾರಾರ್ಥೋವಾ | ಮಯಾ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಷಯ ಶಬ್ದ ಸಿದ್ಧಿರಧಿಕೃತ
ಇತ್ಯರ್ಥಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮುಖ್ಯವಾಚನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಿಸಿದ್ಧಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾದಯಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾವರ್ಣಾಃ || ೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾದಯೋ ವರ್ಣಾ ಹಕಾರ ಪಠ್ಯವಸಾನಾಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ಎವ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ || ತೇಷಾ
ಮುನಾದಿಕಾಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾದನ್ಯಥಾ ನೋಪದೇಷ್ಯವ್ಯಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರ ಮೊದಲು ಹಕಾರ ಸ್ವರಂತವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅನಾದಿಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ತೇಷ್ಯಾದಾ ಚತುರ್ದಶ ಸ್ವರಾಃ || ೩ ||

ವೃತ್ತಿ॥ ತೇಪ್ಪಕಾರಾದಿಮ ವರ್ಣೇಷ್ಟಾದೌ ಚತುರ್ದಶ ವೈವಸ್ವಿತ್ವತ್ವತುರ್ದಶ ವರ್ಣಾಸ್ಸೈರ
ಸಂಜ್ಞಾ ಭವನ್ತಿ॥ ತೇಕೇ॥ ಅ ಆ ಇ ಈ ಉ ಊ ಋ ೠ ಎ ಐ ಒ ಔ॥

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇರುವ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಗಳೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ
ಆಗಿದೆ.

* From what follows it appears that the original letters of the Kannaḍa alphabet were,
Vowels :—a á i i' u ú é é ai o ó au. *Anusvāra* :—am. *Visarga* :—ah.
Consonants :—k g ṇ ch j ñ ṭ ḍ ṇ t ḍ n p b m y r l v s h l r ḷ.

[^]Sūtra 4.—*Eka-dvi-tri-mātrās te hrasva-dīrgha-plutāḥ.*

Vṛitti.—*Atra ta iti tach-chhabdopādānam vyaktārtham | akārādi-svara-vyaktā ye varṇā eka-dvi-tri-mātrās santah yathā-saṅkhyam pratyekam pratyekam hrasva-dīrgha-pluta-samjñikā bhavanti | a1 ā2 ā3 ity ādi sāmānyāpekshayā saṅkhyāpi na virudhyate |*

[Accordingly as they are of one, two, or three *mātrā* (quantity in metre), they are *hrasva* (short), *dīrgha* (long); or *pluta* (prolonged). Thus a1, ā2, ā3 &c.]

[^]Sūtra 5.—*Ed-otau hrasvau cha.*

Vṛitti.—*Ekāraukārav api kvachid bhāshāyām hrasvau bhavataḥ | nityam sandhy-akṣharāṇi dīrghānīty upades'ād idam vachanam | udāharāṇe | ele, ēlakki, sele, sēle, ole, ōle |*

[E and o have also a short form in this language (though in Sanskrit always long).]

[^]Sūtra 6.—*Kādayas trayas-trims'ad vyañjanāni.*

Vṛitti.—*Ka-kāra-prabhṛitayas trayas-trims'at-parimitā ye varṇāḥ praty ekam te vyañjana-samjñā bhavanti | te ke | ka-kārādi ha-kārāntāḥ | ka, kha, ga, gha, ṇa | cha, chha, ja, jha, ṇa | ṭa, ṭha, ḍa, ḍha, ṇa | ta, tha, da, dha, na | pa, pha, ba, bha, ma | ya, ra, la, va, s'a, sha, sa, ha |*

[Beginning with *ka*, there are thirty three consonants.]

ಸೂತ್ರ || ಏಕದ್ವಿತ್ರಯತ್ರಾಸ್ತೇ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಪ್ಲುತಾಃ || ೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ತ ಇತಿ ತೇಫ್ಲೋ ಪಾದಾನಂ ವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥಂ | ಅಕಾರಾದಿ ಸ್ವರವ್ಯಕ್ತಾಯೇ ವ ಣಾ ಏಕದ್ವಿತ್ರಯತ್ರಾಸ್ತಂತಃ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘಪ್ಲುತ ಸಂ ಜ್ಞಿಕಾ ಭವಂತಿ | ಅಂ ಆಂ ಉಂ ಋಂ ಌಂ ಘಂ ಙಂ ಛಂ ಜಂ ಷಂ ಣಂ ತಂ ಥಂ ದಂ ಧಂ ನಂ ಪಂ ಫಂ ಬಂ ಮಂ ಯಂ ರಂ ಲಂ ವಂ ಶಂ ಸಂ ಹಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾದಿಸ್ವರಗಳು ಬಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಮಾತೃಗಳನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾದಾಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವ ದೀರ್ಘ ಪ್ಲುತಗಳೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏದೋತೌ ಹ್ರಸ್ವೌ ಚ || ೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರೌಕಾರಾವಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ವಾಹ್ಯಾಯಾಂ ಹ್ರಸ್ವೌ ಭವತಃ | ನಿತ್ಯಂ ಸಂದ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ದೀರ್ಘಾಣೀತ್ಯುಪದೇಶಾದಿದಂ ವಚನಂ | ಉದಾಹರಣೇ || ಎಲೆ, ಎಲಕ್ಕಿ | ಸೇಲೆ, ಸೇಲಕ್ಕಿ | ಒಲೆ, ಒಲಕ್ಕಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಏಕಾರ ಒಕಾರಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವಗಳಾಗುವವು | ಸಂದ್ಯಕ್ಷರಾದಿ ಯಾನಾಗೂ ದೀರ್ಘಗಳೇ ||

ಸೂತ್ರ || ಕಾದಯಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಸಂಶದ್ವ್ಯಂಜನಾನಿ || ೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಕಾರ ಪ್ರಭೃತಯಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಸಂಶತ್ವರಿಮಿತಾಯೇ ವರ್ಣಾಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ತೇ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಜ್ಞಿಕಾ ಭವಂತಿ | ತೇ ಕೇ | ಕಕಾರಾದಿ ಹಕಾರಾಂತಾಃ | ಕ ಖ ಗ ಘ ಙ | ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ | ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ | ತ ಥ ದ ಧ ನ | ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ | ಯ ರ ಲ ವ ಶ ಸ ಹ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಕಾರಂ ಕಡೆಯಾದ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳು ವ್ಯಂಜನಗಳೆನ್ನು ಸುವವು.

[^]Sūtra 7.—*Vargās te mântāh pañcha-pañcha pañcha.*

Vṛitti.—*Te punah ka-kārādayo māvasānā-varṇāh pañcha-pañcha-bhūtvā pañchaiva varga-samjñā veditavyāh | te ke | kakārādi mântāh | ka kha ga gha ṇa ka-vargah | cha chha ja jha ṇa cha-vargah | ṭa ṭha ḍa ḍha ṇa ṭa-vargah | ta tha da dha na ta-vargah | pa pha ba bha ma pa-vargah | akāra ihoḥchāraṇārthah |*

[Of these, five fives down to ma form five *vargas* (or groups).]

[^]Sūtra 8.—*Anunāsikās teshām pañchamāh.*

Vṛitti.—*Teshām pañcha-vargāṇām ante vyavasthītā ye varṇāh te anunāsika-samjñā bhavanti | te ke | ṇa ṇa ṇa na māh |*

[The fifth letter of each is *anunāsika* (a nasal).]

[^]Sūtra 9.—*Vibhāṣhayā ya-va-lāh.*

Vṛitti.—*Ya-va-lā ity ele varṇāh vibhāṣhayā vikalpena anunāsika-samjñā bhavanti |*

Prayoga.—*Samyuta, sayyuta; yam lokam, yallokam; semve, seve; gāmve, gāve; kāmpam, kāpam* ; kamlane kanaldū, kallane kanaldū ; ity ādi |*

[Before *ya, va, or la*, it may optionally combine with them.]

ಸೂತ್ರ || ವರ್ಗಾಸ್ತೇ ಮಾನ್ತಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಪಂಚ || ೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇ ಪುನಃ ಕಕಾರಾದಯೋ ಮಾವಸಾನಾ ವರ್ಣಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಭೂತ್ವಾ ಪಂಚೈವ ವರ್ಗಸಂಜ್ಞಾ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ | ತೇ ಕೇ | ಕಕಾರಾದಿ ಮಾನ್ತಾಃ || ಕ ಖ ಗ ಘ ಬ ಕವರ್ಗಃ | ಚ ಛ ಜ ಝ ಞ ಚವರ್ಗಃ | ಟ ಠ ಡ ಢ ಣ ಟವರ್ಗಃ | ತ ಥ ದ ಧ ನ ತವರ್ಗಃ | ಪ ಫ ಬ ಭ ಮ ಪವರ್ಗಃ | ಅಕಾರ ಇಹೋಚ್ಚಾರಣಾರ್ಥಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರವೇ ಕಡೆಯಾಗಿವುಳ್ಳ ಇಪ್ಪತ್ತೈದಕ್ಷರಗಳು ಐದೈದಕ್ಷರ ಗಳುಳ್ಳವಾಗಿ ಐದು ವರ್ಗಗಳಾಗುವವು | ಇವುಗಳಿಗೆ ಕವರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ||

ಸೂತ್ರ || ಅನುನಾಸಿಕಾಸ್ತೇಷಾಂ ಪಂಚಮಾಃ || ೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇಷಾಂ ಪಂಚವರ್ಗಾಣಾಂ ಅನ್ತೇ ವೃವಸ್ಥಿತಾ ಯೇ ವರ್ಣಾಃ ತೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ | ತೇ ಕೇ | ಬ ಞ ನ ಮಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ವರ್ಗಗಳ ಐದನೇ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅನುನಾಸಿಕಗಳೆನ್ನಿ ಸುವವು.

ಸೂತ್ರ || ವಿಭಾಷಯಾ ಯವಲಾಃ || ೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯವಲಾ ಇತ್ಯೇತೇ ವರ್ಣಾಃ ವಿಭಾಷಯಾ ವಿಕಲ್ಪೇನ ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂಯುತ, ಸಯ್ಯುತ | ಯಂಲೋಕಂ, ಯಲ್ಲೋಕಂ | ಸೆಂವೆ, ಸೆವೆ | ಗಾಂವೆ | ಕಾಂವೆ, ಕಾಪಂ | ಕಂಲನೆ ಕನಲ್ಪ, ಕಲ್ಲನೆ ಕನಲ್ಪ | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯಕಾರ ವಕಾರ ಲಕಾರಗಳು ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅನುನಾಸಿಕಗಳೂ ಆಗುವವು ನಿರನು ನಾಸಿಕಗಳೂ ಆಗುವವು |

* This example seems doubtful.

Sūtra 10.—*La-ra-dair eva la-ra-lāh.*

Vritti.—*Prayatnās'rayāt la-ra-daire va la-ra-la iti des'iyākshare bhavanti | teshām vibhāshayā prithak prithak prayoga niyamārtham ayam ārambhah | tad yathā | mole, mole ; kale, kale ; more, more ; kode, kole ; kaḍal, kaḷal | ity āli | Samskrita padeshu teshām aikyam eva | salilam, saḷilam ; khaḍgam, khaḷgam |*

[*La, ra, la** in indigenous words stand for *la, ra, ḍa*. (Their use is optional.)]

Sūtra 11.—*Nātra prāyeṇa vargāṇām dvitīya chaturthāh.*

Vritti.—*Asmin Kārṇāṭaka-vishaye vargāṇām dvitīya-chaturtha-varṇāḥ kha gha chha jha tha dha pha bha ity ete prāyeṇa na vidyante | prāyeṇeti vachanāt saṅkhyānukarāṇādau dris'yante | tat katham |*

Prayoga.—*Saṅkhyāyām:—irchhāsiram, ērchhāsiram, ūrchhasiram | anu-karāṇe:—ghaṇane, ghaḷlene, chiḥilene, dhummane, dhoṅkane, dhōpene, bhōṅkene | ādi grahaṇād anyatrāpi | ghaḷiyam, jhaḷam, dhaḷam, bhāram, dhoṅkaram, ṭhakku, ṭhōḷike |*

[The second and fourth letter of each *varga* (i. e. the aspirated consonants) were perhaps not in the language originally.]

ಸೂತ್ರ || ಲರಡೈರೇವ ಲ ಾ ಲಾಃ || ೧೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯಾತ್ ಲರಡೈರೇವ ಲ ಾ ಲಾ ಇತಿ ದೇಶೀಯಾಕ್ಷರೇ ಭವಂತಿ | ತೇಷಾಂ ವಿಭಾಷಯಾ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ಪ್ರಯೋಗ ನಿಯಮಾರ್ಥಮಯಮಾರಮ್ಭಃ | ತದ್ಯಥಾ | ಮೋಲೆ, ಮೋಳೆ | ಕಲೆ, ಕಳೆ | ಕೋಡೆ, ಕೋಲೆ | ಕಡಲ್, ಕಲಲ್ | ಇತ್ಯಾದಿ | ಸಂಸ್ಕೃತಪದೇಷು ತೇಷಾಮೈಕ್ಯಮೇವ | ಸಲಿಲಂ, ಸಲಿಲಂ | ಬಡ್ಕಂ, ಬಡ್ಕಂ || ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲ ರ ಡ ಯಂಬಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಲ ಾ ಲಾ ಯಂಬಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ದೇಶ್ಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರ || ನಾತ್ರ ಪ್ರಾಯೇಣ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥಾಃ || ೧೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಷಯೇ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥ ವರ್ಣಾಃ ಖ ಘ ಙ ಞ ಠ ಡ ಧ ಧ ಧ ಇತ್ಯೇತೇ ಪ್ರಾಯೇಣ ನ ವಿದ್ಯಂತೇ | ಪ್ರಾಯೇಣೇತಿ ವಚನಾತ್ ಸಂಖ್ಯಾನುಕರಣಾದೌ ದೃಶ್ಯಂತೇ | ತತ್ಕಥಂ | ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ || ಇರ್ಚಾಸಿರಂ | ಏರ್ಚಾಸಿರಂ | ಊರ್ಚಾಸಿರಂ || ಅನುಕರಣೇ || ಘಣ ನೆ | ಘಳಿನೆ | ಚಿಹಿಲನೆ | ಧುಮ್ಮನೆ | ಧೊಂಕನೆ | ಧೋಪನೆ | ಭೋಂಕನೆ || ಆದಿಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರಾಪಿ || ಘಳಿಯಂ | ಜಹಾಳಂ | ಧಹಂ | ಭಾರಂ | ಧೊಂಕರಂ | ರಕ್ಕು | ರೋಳಿಕೇ || ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗಗಳ ಎರಡನೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಣಗಳಾದ ಖ ಘ ಙ ಞ ಠ ಡ ಧ ಧ ಧ ಎಂಬೀವರ್ಣಗಳು ಇಲ್ಲ. ಆದರೇ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೇಣ ಎಂಬ ಪದವಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನುಕರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವವು. ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಂದದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವವು.

* Of these three letters two are now obsolete: *la* (ಲ) disappears from written compositions after about the 13th century, and *ra* (ರ, represented in Nāgari inscriptions by *ṛ*) after about the 18th century. The remaining letter *la* (ಲ, represented by the Vedic *ṛ*) a cerebral, continues as an essential and characteristic letter of the Kannada language. This is indicated by one of the examples under a rule in the *Kārṇāṭaka Saḍānuśāsana* which runs as follows:—*Kannadigar la-kāraman oḍambattar*, the Kannadigas (or Canarese people) adopted the letter *la*.

Sūtra 12.—*S'a-shau cha.*

Vṛitti.—*S'a-sha-kārau dvāv apy asmin Karnāṭaka-vishaye na stah |*

Prayoga.—*S'as'i, sasi ; s'is'u, sisu ; vesham, vésam ; sesham, sésam |*

[Nor s'a and sha.]

Sūtra 13.—*Rikârâdayas chatvâras svarâs' cha.*

Vṛitti.—*Ri ri ri ri ity ete chatvâras svara-samjñikâs' cha asmin Karnāṭaka-bhāṣhântare na santi |*

Prayoga.—*Rishi, risi ; riṇam, riṇam ; vṛishabha, basava ; evam ādi |*

[Nor the four vowels from ri (ri, ri, ri, ri)]

Sūtra 14.—*Anusvâro binduh.*

Vṛitti.—*Kara-tāla-nikshipta nistulodātta *muktāphalānukâri bindur anusvâra-samjñō bhavati | kevalasyāsya bindoh prayogābhāvād akâras sannidhīyate | am ity ādi |*

[Anusvâra is an open dot (resembling a faultless pearl).]

ಸೂತ್ರ || ಕರ್ನಾಟಕ || ೧೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರ್ನಾಟಕ ದ್ವಾವಪ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷಯೇ ನ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಸಿ, ಸಸಿ | ಕಿಸು, ಸಿಸು | ವೇಷಂ, ವೇಸಂ | ಸೇಷಂ, ಸೇಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾರಂಗಳು ಮಿಲ್ಲ || ಹಾಗಂದರೆ ಕೆ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಸಸಿ ಯೆಂದಾಗುವದು, ಆದರೆ ಕೆ ಯೆಂದು ತತ್ಸಮ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವೇ ಅಗುವಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಗಳುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದದ್ದು.

ಸೂತ್ರ || ಋಕಾರಾದಯಶ್ಚ ತ್ವಾರಸ್ವರಾಶ್ಚ || ೧೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಋ ಋ ೩೩ ಇತ್ಯೇತೇ ಚತ್ವಾರಸ್ವರ ಸಂಜ್ಞೆ ಕಾಶ್ಚ ಅಸ್ತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಂತರೇ ನ ಸಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಋಷಿ, ರಿಸಿ | ಋಣಂ, ರಿಣಂ | ವೃಷಭ, ಬಸವ | ಏವಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಋ ಋ ೩೩ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಗಳು ಈ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಅನುಸ್ವಾರೋ ಬಿಂದುಃ || ೧೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರತಲನಿಕ್ಷಿಪ್ತ ನಿಸ್ತುಲೋದಾತ್ತ *ಮುಕ್ತಾಫಲಾನುಕಾರಿ ಬಿಂದುರನುಸ್ವಾರಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ || ಕೇವಲಸ್ಯಾಸ್ಯ ಬಿಂದುಃ ಪ್ರಯೋಗಾಭಾವಾದಕಾರಸ್ಸನ್ನಿಧೀಯತೇ | ಅಂ ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬಿಂದುವೆಂತಲೂ ಅನುಸ್ವಾರವೆಂತಲೂ ಸೊನ್ನೆಗೆ ಹೆಸರು. ಬಿಂದು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅಂಕಂ ಎಂದು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ||

* In B the vṛitti begins here.

* ದ್ವಿ || ಮುಕ್ತಾ ಎಂಬದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 15.—*Sa upary-adhas tāch-cha visargah.*

Vṛitti.—*Sa eva bindur upary-adhas'-cha vyavasthito visarga-samjñō bhavati | ah kah ity ādi |*

[Two such dots one above the other are *visarga*.]

Sūtra 16.—*Vibhaktyantam padam.*

Vṛitti.—*Nāmākhyāta vibhaktyantam yachchhabda rūpam tat pada samjñam bhavati |*

Prayoga.—*Kaiyvolam divadante sasiyind esedattu | ity ādi |*

[An inflected word is *pada*.]

Sūtra 17.—*Paraspara sannikarshas samhitā.*

Vṛitti.—*Vis'ishṭānām varṇānām anyonya-sannikarshas samsleshas samhitā sandhir ity uchyate |*

[The union of letters is *sandhi*.]

Iti Karnātaka-vyākaraṇa-vṛittau Bhāshā-bhāshane Samjñā-vidhānam nāma prathamah parichchhedah |*

ಸೂತ್ರ || ಸ ಉಪರೈಧಸ್ತಾಚ್ಚ ವಿಸರ್ಗಃ || ೧೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ ಏವ ಬಿನ್ದುರುಪರೈಧಶ್ಚ ವೈವಸ್ಥಿತೋ ವಿಸರ್ಗ ಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ || ಅಃ ಕಃ ಇತ್ಯಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದೇ ಸೊನ್ನೆಯನ್ನು ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಳಗೂ ಇಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಗವೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯು || ಅಃ ಎಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ ||

ಸೂತ್ರ || ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಪದಂ || ೧೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಾಮಾಖ್ಯಾತ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಯಚ್ಚಬ್ದರೂಪಂ ತತ್ಪದ ಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕೈಯ್ಯೊಲಂ ದಿವದಂತೆ ಸಸಿಯಿಂದೆಸೆದತ್ತು | ಇತ್ಯಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಾಮವಿಭಕ್ತಿ ಯಾಗಲಿ ಆಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ ಕಡೆಯಾಗುಳ್ಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪದವೆಂದು ಸಂಜ್ಞೆ ||

ಸೂತ್ರ || ಪರಸ್ಪರ ಸನ್ನಿಕರ್ಷಸಂಹಿತಾ || ೧೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಷ್ವಾನಾಂ ವರ್ಣಾನಾಮನೋನೈ ಸನ್ನಿಕರ್ಷಸಂಹಿತೇಷು ಸನ್ನಿರಿತ್ಯುಚ್ಯತೆ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ಣಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರವೆಂದರೆ ಒಂದೊಂದರೊಡನೆ ಕೂಡಿಸುವುದು ಸಂಧಿಯನ್ನಿಸುವುದು ||

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಿ* ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಧಾನಂ
ನಾಮ ಪ್ರಥಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* In B, the words *vyākaraṇa-vṛittau* are omitted in the concluding sentence of every chapter

* ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಿ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

(II. Union of Letters.)

Sandhi Vidhānam.

Sūtra 18.—Sandhau.

Vṛitti.—Sandhāv-ity-ayam-adhikārah ita uttaram yad vivakshyate tat pu-
nas sandhau bhavātīty avagantavyam |

[“ In sandhi ” to be understood with each of the following rules.]

Sūtra 19.—Svare svarasya lopaḥ.

Vṛitti.—Svare parato'vasthite pūrva-svarasya lopo bhavati |

Prayoga.—Enna-arasam, ennarasam ; enna-āḷdam, ennāḷdam ; munn-
iravam, munniravam ; kīrtu-iravam, kīrtiravam.

[A final vowel in uniting with a following initial vowel is omitted.]

Sūtra 20.—Prakṛiter ud-etoḥ.

Vṛitti.—Siddhe vidhir ārabhyamāṇo niyamārtho' yam yogah | prakṛites sam-
bandhinas svarasya lopo yadi syāt ukāra-ekārayor eva nānyasya | svarā-
dhikārāder hrasva-lopo-niyamyate na punah prakṛiteḥ |

Prayoga.—Mātu-ellam, mā'ellam ; lēsu-ellam, lēsellam ; nālige-ulvane
bālgum, nāligulvane bālgum |

[Also final u and e of radical forms.]

೨. ಸನ್ನಿ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಸನ್ನಿ || ೧೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸನ್ನಿವಿತ್ತಯಮಧಿಕಾರಃ ಇತ ಉತ್ತರಂ ಯದ್ವಿವಕ್ಷ್ಯತೇ ತತ್ಪುನಃಸನ್ನಿ ಭವತಿ
ತ್ಯವಗಂತವ್ಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇದು ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರ, ಮುಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಿಧಾನಗಳು ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತ
ವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು ||

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ || ೧೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವರೇ ಪರತೋವಸ್ಥಿತೇ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎನ್ನ-ಅರಸಂ, ಎನ್ನರಸಂ | ಎನ್ನ-ಆಳ್ದಂ, ಎನ್ನಾಳ್ದಂ | ಮುನ್ನ-ಇರವಂ, ಮು
ನ್ನಿರವಂ | ಕೀರ್ತು-ಇರವಂ, ಕೀರ್ತಿರವಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಕೃತೇರುದೇತೋಃ || ೨೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಿದ್ಧೇ ವಿಧಿರಾಭ್ಯಮಾಣೋ ನಿಯಮಾರ್ಥೋಯಂ ಯೋಗಃ | ಪ್ರಕೃತೇಸ್ವಮ್ಪನ್ನಿನ
ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ ಉಕಾರವಿಕಾರಯೋರೇವ ನಾನ್ಯಸ್ಯ | ಸ್ವರಾಧಿಕಾರಾದೇ
ಹ್ರಸ್ವ ಲೋಪೋ ನಿಯಮ್ಯತೇ ನ ಪುನಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾತು-ಎಲ್ಲಂ, ಮಾತೆಲ್ಲಂ | ಲೇಸು-ಎಲ್ಲಂ, ಲೇಸೆಲ್ಲಂ | ನಾಲಿಗೆ-ಉಲ್ವನೆ ಬಾಳ್ಗಂ,
ನಾಲಿಗುಲ್ವನೆ ಬಾಳ್ಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿಯಮಾರ್ಥವಾಗಿ
ಈ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಶಬ್ದದ ಉಕಾರ ವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ
ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಮೊದಲ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವದು.

Sūtra 21.—*Na nāma-bhāga-pradhvamse.*

Vṛitti.—*Yasmin nāma-bhāga-pradhvamso bhavati tasmīn ukāraikārayor lopo na bhavati |*

Prayoga.—*Paṭu-ivam, paṭuyivam ; gālu-ival, gālu-yival ; āse-oddu, ase-yoddu ; kuḍure-alku, kuḍureyaluku ; paḍe-idu, paḍeyidu |*

[But not if it destroys the sense.]

Sūtra 22.—*Ā-ī-varṇaikāraikāreḥyo yah.*

Vṛitti.—*Ākārād ikārād ekārād aikārāch-cha yakāro vyavadhāyako bhavati | varṇa-grahane savarṇa-grahanam | kāra-grahane kevala-grahanam | tākāro dīrgha nirdeśārthah |*

Prayoga.—*Ā-eḍe, āyede ; s'ri-eḍe, s'riyede ; kavi-ar, kaviyar ; naḍe-endu, naḍeyendu ; rai-odavittu, raiyodavittu |*

[An initial vowel following upon final *ā, ī, ē, ai* (or their short forms), *y* comes between.]

Sūtra 23.—*Akārāntāch-chāvadhāraṇārtha e.*

Vṛitti.—*Akārāntāchchhabda-rūpād avadhāraṇārtha ekāre pare yakāro vyavadhāyako bhavati |*

Prayoga.—*Ātana-ē, ātanayē ; avala-ē, avalayē |*

[When a word ending in *a* takes *ē* emphatic, *y* comes between.]

ಸೂತ್ರ || ನ ನಾಮಭಾಗ ಪ್ರಧ್ವಂಸೇ || ೨೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯಸ್ಮಿನ್ ನಾಮ ಭಾಗ ಪ್ರಧ್ವಂಸೋ ಭವತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಉಕಾರೈಕಾರಯೋರ್ಲೋಪೋ ನ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪಟು-ಇವಂ, ಪಟುಯಿವಂ | ಗಾಳು-ಇವಳ್, ಗಾಳುಯಿವಳ್ | ಆಸೆ-ಬಡ್ಡು, ಆಸೆಯಿಬಡ್ಡು |
ಕುಡುರೆ-ಅಕ್ಕು, ಕುಡುರೆಯಕ್ಕು | ಪಾಢೆ-ಇದು, ಪಾಡೆಯಿದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಎಲ್ಲಿ ನಾಮಭಾಗ ಪ್ರಧ್ವಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಕಾರ ಎಕಾರಗೆ
ಳಿಗೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಆ ಈ ವರ್ಣೈಕಾರೈಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ || ೨೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಕಾರಾದೀಕಾರಾದೇಕಾರಾದೈಕಾರಾಚ್ಚ ಯಕಾರೋ ವ್ಯವಧಾಯಕೋ ಭವತಿ | ವರ್ಣ
ಗ್ರಹಣೇ ಸವರ್ಣಗ್ರಹಣಂ | ಕಾರಗ್ರಹಣೇ ಕೇವಲ ಗ್ರಹಣಂ | ತಕಾರೋ ದೀರ್ಘನಿರ್ದೇಶಾರ್ಥಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಆ-ಎಡೆ, ಆಯೆಡೆ | ಸ್ರೀ-ಎಡೆ, ಸ್ರೀಯೆಡೆ | ಕವಿ-ಅರ್, ಕವಿಯರ್ | ನಡೆ-ಎಂದು,
ನಡೆಯೆಂದು | ರೈ-ಬದವಿತ್ತು, ರೈಯೊದವಿತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಾರ ಈಕಾರ ಏ ಐ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದರೇ ಯಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಯೆಂದದ್ದರಿಂದ
ಸವರ್ಣವಾದ ಆಕಾರ ಈ ಯೆಂದದ್ದರಿಂದ ಸವರ್ಣವಾದ ಇಕಾರವೂ ಗ್ರಹಿಸಿಯಿದೆ ಯೆಂದರಿ
ಯುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಚಾವಧಾರಣಾರ್ಥ ಏ || ೨೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಚಬ್ದರೂಪಾದವಧಾರಣಾರ್ಥ ಏಕಾರೇ ಪರೇ ಯಕಾರೋ ವ್ಯವಧಾಯಕೋ
ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆತನ-ಏ, ಆತನಯೇ | ಅವಳ-ಏ, ಅವಳಯೇ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕವಾದ ಏ ಯಂಬದು ಪರವಾದರೆ ಇದಕ್ಕೆ
ಯಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

Sūtra 24.—*Vo vṛi-varṇebhyaḥ.*

Vṛitti.—*Okārāntād aukārāntād ukārāntād rikārāntāch-cha vakāro vyava-
dhāyako bhavati |*

Prayoga.—*Kuḍu-udu, kuḍuvudu ; manu-ina, manuvina ; pū-ina, pūvina ;
hōtri-ē, hōtriyē ; gō-ina, gōvina ; glau-am, glauvam |*

[An initial vowel following upon final *o*, *au*, *u* or *ri*, *v* comes between.]

Sūtra 25.—*Ed-odanta-nipātās svare prakṛityā.*

Vṛitti.—*Ekārāntā okārāntās' cha ye nipātās te svare prakṛityā bhavanti ||*

Prayoga.—*Elē idāvudu, arē yadeyōl, ayyō akata, ohō irali iddante irkkum |*

[Interjections ending in *ē* or *ō* do not form *sandhi* with a vowel following.]

Sūtra 26.—*Vis'ankāyādhāraṇayoh.*

Vṛitti.—*Vis'ankāyām avadhāraṇe cha vartamānās' s'abdāḥ svare pare pra-
kṛityā bhavanti |*

Prayoga.—*Āneyō adriyō ; ahīyō'rajjuō ; alkkumē ? āgadu ; poravanē ālvam ;
kūrpanē āptam |*

[When doubt or emphasis are expressed there is no *sandhi*.]

ಸೂತ್ರ || ವೋ ವೃವರ್ಣಭ್ಯಃ || ೨೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಓಕಾರಾಂತಾ ಉಕಾರಾಂತಾ ಉಕಾರಾಂತಾ ರಿಕಾರಾಂತಾಚ್ಚ ವಕಾರೋ ವ್ಯವಧಾಯಕೋ
ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಡು-ಉದು, ಕುಡುವುದು | ಮನು-ಇನ, ಮನುವಿನ | ಪೂ-ಇನ, ಪೂವಿನ |
ಹೋತ್ಯ-ಏ, ಹೋತ್ರಿಯೇ || ಗೋ-ಇನ, ಗೋವಿನ | ಗ್ಲೌ-ಅಂ, ಗ್ಲೌವಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಓ ಏ ಉ ಋ ಕಾರಾಂತಗಳು ಪರವಾದಾಗ ವಕಾರ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏದೋದಂತ ನಿಪಾತಾಸ್ವರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ || ೨೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರಾಂತಾ ಉಕಾರಾಂತಾಸ್ತೇ ಯೇ ನಿಪಾತಾಸ್ವರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೇ ಇದಾವುದು ! ಅರೇ ಯದೇಯೋಲ | ಅಯ್ಯೋ ಅಕತ | ಓಹೋ ಇರಲಿ
ಇದ್ದಂತೆ ಇರಕ್ಕುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಏಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತಗಳಾದ ನಿಪಾತ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ವರಪರವಾದರೆ
ಸಂಧಿಯಾಗವು.

ಸೂತ್ರ || ವಿಶಬ್ಧಾ ವಧಾರಣಯೋಃ || ೨೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಶಬ್ಧಾ ಯಾವಧಾರಣೇ ಚ ವರ್ತಮಾನಾಶಬ್ದಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆನೆಯೋ ಅದ್ರಿಯೋ | ಅಹಿಯೋ ರಾಜ್ಜು | ಅಕ್ಕುಮೇ ಆಗದು | ಪೊರವನ್ನೇ
ಆಳ್ವಂ | ಕೂರ್ಪನೇ ಆಪ್ತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಶಬ್ದ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಧಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಸಂಧಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ.

^ASūtra 27.—*Plutās' cha.*

Vṛitti.—*Tri-mātrā ye varṇās te cha svare pare prakṛityaiva tishṭhanti |*

Prayoga.—*Elē anṇā3, itta bā3; kukkū kū3 yendu kōḷi kūgitt āgaḷ |*

[Also a final *pluta* (prolonged vowel) forms no *sandhi* with a following initial vowel.]

^ASūtra 28.—*Varga-prathamānām tritīyās* samāsottara-padādaḥ.*

Vṛitti.—*Varga-prathamākṣharāṇām samāsottara-padādaḥ vartamānānām teshām tritīyā varṇā bhavanti |*

Prayoga.—*Hale-Kannadam, HaleGannadam; āḷi-kabbam, āḷigabbam; ken-taḷir, kendaḷir; bān-tore, bāndore |*

[When the second member of a compound word begins with the first letter of a *varga* (a surd), it is exchanged for the third of the same *varga* (a sonant).]

^ASūtra 29.—*Nādishṭa-rephāt.*

Vṛitti.—*Ādes'a-vihitāt parināmīno rephāt tasmāt parabhūtānām tritīyā na bhavanti |*

Prayoga.—*Mār-koral, mārkorāl; mār-tale, mārtaḷe; mār-paḍe, mārpaḍe |*

[But not when the first member ends in *r*.]

ಸೂತ್ರ || ಪು ತಾಶ್ಚ || ೨೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ರಿಮಾತ್ರಾ ಯೇ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ಚ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಷ್ಠಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೇ ಅನ್ನಾ೩ ಇತ್ತ ಬಾ೩ | ಕುಕ್ಕು ಕು೩ ಯೆಂದು ಕೋಲಿ ಕುಗಿತ್ತ ಆಗಾಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪು ತಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಸನ್ನಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾನಾಂ ತೃತೀಯಾಃ ಸಮಾಸೋತ್ತರಪದಾದೌ || ೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಾಣಾಂ ಸಮಾಸೋತ್ತರ ಪದಾದೌ ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ತೇಷಾಂ ತೃತೀಯಾ ವರ್ಣಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹಳೇ-ಕನ್ನಡಂ, ಹಳಗನ್ನಡಂ | ಆಳಿ-ಕಬ್ಬಂ, ಆಳಿಗಬ್ಬಂ | ಕೇ-ತಳಿರ್, ಕೆಂದಳಿರ್ | ಬಾ-ತೋರೆ, ಬಾಂದೋರೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸದ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅದರದರ ವರ್ಗ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾಗುವವು ||

ಸೂತ್ರ || ನಾದಿಷ್ಟರೇಫಾತ್ || ೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆದೇಶವಿಹಿತಾತ್ಪರಿಣಾಮಿನೋ ರೇಫಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ಪರಭೂತಾನಾಂ ತೃತೀಯಾ ನ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾರ್-ಕೊರಲ್, ಮಾರ್ಕೊರಲ್ | ಮಾರ್-ತಲೆ, ಮಾರ್ತಲೆ | ಮಾರ್-ಪಡೆ, ಮಾರ್ಪಡೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ರೇಫೆಗೆ ಪರವಾದರೆ ಅದರದರ ವರ್ಗತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಬರುವದಿಲ್ಲ.

* In B the sūtra ends here.

* ದ್ವಿ || ಸಮಾಸೋತ್ತರ ಪದಾದೌ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

^ÂSûtra 30.—*Cha-ṭa-vargayos' cha.*

Vṛitti.—*Cha-ṭa-vargayoh prathamâksharayos' cha sva-īritīyau na bhavatah |*

Prayoga.—*Kaḍuchannam, kaḍuchâgi, ūrachalli, mâtatepparam, posatoppige, posatankam, māṇitekke, kalatippaṇam |*

[Nor when the first letter of the second member is of the *cha* or *ṭa* varga.]

^ÂSûtra 31.—*Svara-ya-ra-lebhyo bahulam vah pavargasya.*

Vṛitti.—*Svarât yakârât rephât lakârât parasya pavargasya bahulam vakârâdes'o bhavati |*

Prayoga.—*Posa-pesar, posavesar; ele-bidir, elevidir; mai-besam, maivesam; kal-bâle, kalvâle; pul-mane, pulvane; nîr-pâvu, nîrvâvu |*

Bahula-grahanât kvachin-na bhavati | Prayoga | naḍubênu, uḍumôlam, kemmugil, pâlnosar, balmugal, kârmugil |

[An initial letter of the *pa* varga becomes *v* in uniting with a final vowel, *y*, *r*, or *l*.
But not always.]

ಸೂತ್ರ || ಚಟವರ್ಗಯೋಃ || ೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಚಟವರ್ಗಯೋಃ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಯೋಶ್ಚ ಸ್ವತೃತೀಯೌ ನ ಭವತಃ |

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡುಚನ್ನಂ | ಕಡುಚಾಗಿ | ಉರಚಲ್ಲಿ | ಮಾತಟಿಪ್ಪರಂ | ಪೊಸಟೊಪ್ಪಿಗೆ | ಪೊಸಟಂಕಂ | ಮಾಣಿಟೆಕ್ಕೆ | ಕಲಟಿಪ್ಪಣಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಚಟ ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೂ ಸಮಾಸ ಪರಪದದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾಗವು ||

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಯರಲೇಭ್ಯೋ ಬಹುಳಂ ವಃ ಪವರ್ಗಸ್ಯ || ೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವರಾತ್ ಯಕಾರಾತ್ ರೇಫಾತ್ ಲಕಾರಾತ್ ಪರಸ್ಯ ಪವರ್ಗಸ್ಯ ಬಹುಳಂ ವಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಸವೆಸರ್, ಪೊಸವೆಸರ್ | ಎಳೆಬಿದಿರ್, ಎಳೆವಿದಿರ್ | ಮೈವೆಸಂ, ಮೈವೆಸಂ | ಕಲ್ಬಾಳಿ, ಕಲ್ಬಾಳಿ | ಪುಲ್ಮನೆ, ಪುಲ್ಮನೆ | ನೀರ್ಪಾವು, ನೀರ್ಪಾವು ||

ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಾತ್ಯಪಿನ್ಯ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ನಡುವೇನು | ಉಡುಮೋಲಂ | ಕೆಮ್ಮುಗಿಲ್ | ಪಾಲ್ಮೋಸರ್ | ಬಾಲ್ಮುಗಲ್ | ಕಾರ್ಮುಗಿಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವರ ಯಕಾರ ರೇಫ ಲಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರನಾದ ಪವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ವಕಾರವಾಗುವದು. ಬಹುಳ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಾಗದು.

[^]Sūtra 32.—*Vyañjanād ala-yāt sasya chah.*

Vṛitti.—*La-ya-kāra-varjita-vyañjanāt paratas sakārasya chakārādes'o bhavati !*

Prayoga.—*Nuṇ-saram, nuṇcharam ; in-saram, iñcharam ; ōr-saradi, ōrchavadi !*

Bahulam ity anuvartate tatah kvachin na bhavati ! Prayoga ! kaṇ-sōlam, kaṇsōlam ; kīl-sari, kīlsari !

[An initial s becomes *ch* in uniting, with any final consonant but *y* or *l*. But not always]

[^]Sūtra 33.—*Kvachij-jatvam.*

Vṛitti.—*Tādṛis'asya sakārasya kvachij-jatvam jakāro bhavatīty arthah !*

Prayoga.—*Mun-sūr, muñjūr ; mun-sulige, muñjulige ; pon-sarige, poñjarige ; mun-seragu, muñjeragu ; kaṇ-sodar, kaṇjodar !*

Ala-yād iti kim ! mēlsari, pōlsari, maisōṅku, kaisōre, bāyisari !

[In some cases it becomes *j*.]

ಸೂತ್ರ || ವ್ಯಂಜನಾದಲಯಾತ್ಸಸ್ಯ ಚಃ || ೩೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಯಕಾರ ವರ್ಜಿತ ವ್ಯಂಜನಾತ್ ಪರತಸ್ಸಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನುಣ-ಸರಂ, ನುಣ್ಜರಂ | ಇನ್-ಸರಂ, ಇಂಚರಂ | ಓರ್-ಸವಡಿ, ಓರ್ಚವಡಿ |
ಬಹುಳಮಿತ್ಯನುವರ್ತತೇ ತತಃ ಕ್ವಚಿನ್ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಕಣ-ಸೋಲಂ, ಕಣ್ಣೋಲಂ |
ಕೀಲ್-ಸರಿ, ಕೀಲ್ಸರಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಕಾರ ಯಕಾರಗಳಲ್ಲದೆ ನಿಂತ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರವಾಗುವದು. ಬಹುಳವೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆಯಾಗದು.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ವಚಿಜ್ಜತ್ವಂ || ೩೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾದೃಶಸ್ಯ ಸಕಾರಸ್ಯ ಕ್ವಚಿಜ್ಜತ್ವಂ ಜಕಾರೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮುನ್-ಸೂರ್, ಮುಂಜೂರ್ | ಮುನ್-ಸುಲಿಗೆ, ಮುಂಜುಲಿಗೆ | ಪುನ್-ಸರಿಗೆ, ಪುಂಜರಿಗೆ |
ಮುನ್-ಸೆರಗು, ಮುಂಜೆರಗು | ಕಣ್-ಸೋಡರ್, ಕಣ್ಣೋಡರ್ |
ಅಲಯಾದಿತಿ ಕಿಂ || ಮೇಲ್ಸರಿ | ಪೋಲ್ಸರಿ | ಮೈಸೋಂಕು | ಕೈಸೋರ್ | ಬಾಯಿಸವಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳು ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರವಾಗುವದು ||

Sūtra 34.—*Saṅkhyāyām chhatvam.*

Vṛitti.—*Saṅkhyā-vishaye vartamānasya la-ya-rahita-vyañjanād uttarasya sakārasya chhakārādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Mūvattir-sāsiram, mūvattirchhāsiram ; ippattār-sāsiram, ippattārchhāsiram ; paḍinēṇ-sāsiram, paḍinēṇchhāsiram ; eṇ-sāsiram, eṇchhāsiram |*

Ala-yād iti kim | nālsāsiram, aisāsiram |

[In numerals it becomes *chh.*]

Sūtra 35.—*Na-ṇa-la-ya-lā dvih svare hrasva-pūrvāḥ.*

Vṛitti.—*Hrasvākshara-pūrvākāḥ na-ṇa-la-ya-lā-kārāḥ svare pare dvirbhāvam āpadyante |*

Prayoga.—*Pon-ullavane kulīnam, ponnulavane kulīnam ; pon-alli, ponnalli ; chitrada pen-ante vōl, chitrada pennante vōl ; maṇ-ellam, manṇellam ; kal-ellam, kallellam ; pal-ellam, pallellam ; nel-ellam, nellellam ; maiy-olage maiyyolage ; kaiy-alli, kaiyyalli ; mul-ulla, mullulla |*

Hrasva pūrva iti kim | tān-endum, tānendum, ; jāṇ-indam, jāṇindam ; mēl-ārgam, mēlārgam ; bāy-āram, bāyāram ; kēl-ītam, kēlītam |

[An initial vowel in uniting with final *n*, *ṇ*, *l*, *y* or *ḷ* preceded by a short vowel, doubles them. But not when they are preceded by a long vowel.]

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಚತ್ವಂ || ೩೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾ ವಿಷಯೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಲ ಯ ರಹಿತ ವ್ಯಾಂಜನಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಸಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂವತ್ತಿರ್-ಸಾಸಿರಂ, ಮೂವತ್ತಿರ್ಚಾಸಿರಂ | ಇಪ್ಪತ್ತಾರ್-ಸಾಸಿರಂ, ಇಪ್ಪತ್ತಾರ್ಚಾಸಿರಂ | ಪದಿನೇಞ-ಸಾಸಿರಂ, ಪದಿನೇಞ್ಚಾಸಿರಂ | ಎಞ-ಸಾಸಿರಂ, ಎಞ್ಚಾಸಿರಂ || ಅಲಯಾದಿತಿ ಕಿಂ || ನಾಲ್ಪಾಸಿರಂ | ಅಸಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಕಾರ ಯಕಾರ ವೃತ್ತಿರಿಕ್ತವಾದ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಲಿಖ್ಯದೇಶ ಕೆಯನ್ನು ನುಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಛಕಾರವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ನಲಯಳಾ ದ್ವಿಃ ಸ್ವರೇ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾಃ || ೩೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಕಾಃ ನಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಮಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋ-ಉಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ, ಪೊನ್ನಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ | ಪೋ-ಅಲ್ಲಿ, ಪೊನ್ನಲ್ಲಿ | ಚಿತ್ರದ ಪೆಣ್-ಅಂತೆನೋಲ್, ಚಿತ್ರದ ಪೆಣ್ಣಂತೆನೋಲ್ | ಮಣ್-ಎಲ್ಲಂ, ಮಣ್ಣೆಲ್ಲಂ | ಕಲ್-ಎಲ್ಲಂ, ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ | ಪಲ್-ಎಲ್ಲಂ, ಪಲ್ಲೆಲ್ಲಂ | ನೆಲ್-ಎಲ್ಲಂ, ನೆಲ್ಲೆಲ್ಲಂ | ಮೈಯ್-ಬಳಗೆ, ಮೈಯ್ಯೊಳಗೆ | ಕಯ್-ಅಲ್ಲಿ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ | ಮುಳ್-ಉಳ್ಳ, ಮುಳ್ಳುಳ್ಳ ||

ಹ್ರಸ್ವ ಪೂರ್ವ ಇತಿ ಕಿಂ || ತಾ-ಎಂದು, ತಾನೆಂದು | ಜಾಣ್-ಇಂದಂ, ಜಾಣೆಂದಂ | ಮೋಲ್-ಆರ್ಗಂ, ಮೋಲ್ಗಾರ್ಗಂ | ಬಾಯ್-ಆರಂ, ಬಾಯಾರಂ | ಕೇಳ್-ಈತಂ, ಕೇಳೀತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಗಳು ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳ ನಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೇ ಇವು ದ್ವಿತ್ವಗಳಾಗುವವು. ದೀರ್ಘಪೂರ್ವಗಳು ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳ ನಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ದ್ವಿತ್ವಗಳಾಗವು.

[^]Sūtra 36.—Nānekākṣhara-pade.

Vṛitti.—*Hrasva-pūrvēpi dvi-tryādi-svara-sampanne pade vyavasthitā na-na-la-ya-la-kārāḥ svare pare dvirbhāvam nāpadyante* |

Prayoga.—*Pavan-unṭu, pavanunṭu ; konar-ellam, konarellam ; s'eraṇ-ellam, s'eraṇellam* |

[And not in dissyllables or polysyllables.]

[^]Sūtra 37.—Avyayeshu.

Vṛitti.—*Avyaya-s'abdeshu vartamānāḥ na-na-la-ya-la-kārāḥ svare pare dvirbhāvam nāpadyante* |

Prayoga.—*Smarana vōl-ītam, smarana vōlitam* |

[Nor in indeclinables.]

Iti Karṇāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Sandhi-vidhānam
nāma dvitīyah parichchhedah* |

ಸೂತ್ರ || ನಾನೇಕಾಕ್ಷರಪದೇ || ೩೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹ್ರಸ್ವ ಪೂರ್ವೇಪಿ ದ್ವಿತ್ಯಾದಿ ಸ್ವರಸಮ್ಪನ್ನೇ ಪದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ನಣಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಂ ನಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪವಣ-ಉಂಟು, ಪವಣುಂಟು | ಕೊನರ್-ಎಲ್ಲಂ, ಕೊನರೆಲ್ಲಂ | ಕರಣ-ಎಲ್ಲಂ, ಕರೆಣೆಲ್ಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಗಳು ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳವಾದಾಗ್ಯೂ ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಪದದಲ್ಲಿನ ನಣಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಾಗದು.

ಸೂತ್ರ || ಅವ್ಯಯೇಷು || ೩೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅವ್ಯಯ ಶಬ್ದೇಷು ವರ್ತಮಾನಾಃ ನಣಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಂ ನಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸ್ಮರನ ವೋಲ್-ಈತಂ, ಸ್ಮರನ ವೋಲೀತಂ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವ್ಯಯ ಕಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಣಲಯಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ದ್ವಿತ್ವವಾಗದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತೌ* ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಸನ್ನಿ ವಿಧಾನಂ
ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* See note p. 7.

* ೩ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(III. Declension.)

Vibhakti Vidhānam.

[^]Sūtra 38.—*Arthavad akriyāvāchi kṛidantam cha liṅgam.*

Vṛitti.—*Kriyāvāchino'nyad arthavach-chhabda-rūpam kṛitpratyaṅantan cha liṅga-samjñam bhavati |*

[The primary suffix of a word having meaning but not used as a verb, denotes gender.]

[^]Sūtra 39.—*Tato vibhaktayah.*

Vṛitti.—*Tasmāl-liṅga-samjñāt parā vibhaktayo hy utpadyante | tāstu |*

[The case termination follows after that of gender.]

[^]Sūtra 40.—*M-am-im-ke-ar-ad-ōl.*

Vṛitti.—*M, am, im, ke, ar, ad, ōl iti kramena sapta vibhaktayo jñātavyāḥ.*

Prayoga.—*Nelam, nelanam, nelanim, nelake, neladattanim, nelada, neladōl |*

[*M, am, im, ke, ar, ad, ōl*, taken in order, are the seven cases (or case terminations).]

೨. ವಿಭಕ್ತಿ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅರ್ಥವದಕ್ರಿಯಾವಾಚಿ ಕೃದಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಂ || ೩೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನೋನ್ಯದರ್ಥವಚ್ಛಬ್ದರೂಪಂ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕವಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುವ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಕಬ್ಬವನ್ನು ಲಿಂಗವೆನ್ನುವರು.

ಸೂತ್ರ || ತತೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || ೩೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಸ್ಮಾಲ್ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಾತ್ಪರಾ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಹ್ಯುತ್ಪದ್ಯಂತೇ || ತಾಸ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಲಿಂಗದ ದೆಕೆಯಿಂದ ಪರವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಮಮಿಮ್ಕಯರದೋಳ್ || ೪೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಮ | ಅಮ | ಇಮ | ಕೆ | ಅರ್ | ಅದ | ಒಳ್ | ಇತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೆಲಂ | ನೆಲನಂ | ನೆಲನಿಂ | ನೆಲಕ್ಕೆ | ನೆಲದತ್ತಣಿಂ | ನೆಲದ | ನೆಲದೋಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮ | ಅಮ | ಇಮ | ಕೆ | ಅರ್ | ಅದ | ಒಳ್ | ಎಂಬವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಥಮಾದಿ ಸಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಂದರಿವುದು.

Sūtra 41.—*Dvitra-bahutvayor gaḷ ādau.*

Vṛitti.—*Tāsām vibhaktīnām ādau dvitra-bahutva-vishaye gaḷ-āgamo bhavati |*

Prayoga.—*Kaṅgaḷ, kaṅgaḷam, kaṅgaḷim, kaṅgaḷge, kaṅgaḷattanim, kaṅgaḷa, kaṅgaḷōḷ |*

[In the dual and plural they are preceded by *gaḷ*.]

Sūtra 42.—*Sarvanāma-guṇavachanānām avu tad ante.*

Vṛitti.—*Sarvanāmnām guṇavachanānām cha dvitra-bahutve vivakshite teshām ante vibhaktishu parābhūtāsu avu bhavati |*

Prayoga.—*Adu, idu, udu, āvudu, elladu, peratu, peradu, ēn, ete sarvanāma-s'abdāḥ | oḷḷitu, mellitu, beṭṭitu, ity-ādāyo guṇavāchaka-s'abdāḥ |*

Prayoga | *ellavu, ellavam, ellavarim, ellavargge, ellavarattanim, ellavara, ellavarōḷ | guṇavachane | iniyavu, iniyavam, iniyavarim, iniyavarkke, iniyavarattanim, iniyavara, iniyavarōḷ, ity ādi |*

[But in pronouns and adjectives by *avu*.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವಯೋರ್ಗಾಳಾದೌ || ೪೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಸಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಮಾದೌ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವ ವಿಷಯೇ ಗಾಳಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಣ್ಣಳ್ | ಕಣ್ಣಳಂ | ಕಣ್ಣಳಿಂ | ಕಣ್ಣಳ್ | ಕಣ್ಣಳತ್ತಣಿಂ | ಕಣ್ಣಳ್ | ಕಣ್ಣಳೋಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಆದಿಯೊಳಗೆ ಗಳ್ ಎಂಬುದು ಆಗಮವಾಗುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನಾನಾಮವು ತದಂತೇ || ೪೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸರ್ವನಾಮ್ನಾಂ ಗುಣವಚನಾನಾಂ ಚ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ತೇಷಾಮಂತೇ ವಿಭಕ್ತಿ ಪು ಪರಾಭೂತಾಸು ಅವು ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು | ಇದು | ಉದು | ಅವುದು | ಎಲ್ಲದು | ವೆರತು | ವೆರದು | ಏನ್ | ಏತೇ ಸರ್ವನಾಮ ಶಬ್ದಾಃ | ಒಳ್ಳಿತು | ಮೆಲ್ಲಿತು | ಬೆಟ್ಟಿತು | ಇತ್ಯಾದಯೋ ಗುಣವಾಚಕ ಶಬ್ದಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲ್ಲವು | ಎಲ್ಲವಂ | ಎಲ್ಲವರಿಂ | ಎಲ್ಲವರ್ಗೇ | ಎಲ್ಲವರತ್ತಣಿಂ | ಎಲ್ಲವರ | ಎಲ್ಲವರೋಳ್ || ಗುಣವಚನೇ || ಇನಿಯವು | ಇನಿಯವಂ | ಇನಿಯವರಿಂ | ಇನಿಯವರ್ಕ್ಕೇ | ಇನಿಯವರತ್ತಣಿಂ | ಇನಿಯವರ | ಇನಿಯವರೋಳ್ || ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸರ್ವನಾಮಗಳಿಗೂ ಗುಣವಾಚಕಗಳಿಗೂ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನ ವಿವಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವು ಎಂಬುದು ಬರುತ್ತದೆ.

Sūtra 43.—*Strī-purusha-vāchishv ir-ar-dir-vir kvachit.*

Vritti.—*Strī-purusha-vāchakeshu s'abdeshu vartamānānām vibhaktīnām ādau kvachit ir ar dir vir ity ete gaḥ āpavādās san nirdis'yante |*

Prayoga.—*Peṇḍir, taṭṭir, sallar, tammandir, tāyindir, aṇṇandir, tandevir | atra gaḥ api kvachid bhavati | magal, aiyāṅgal, appaṅgal | kvachid ubhayam cha | māvaṅgal, māvindir, attegal, attēvir, ity ādi |*

[Words relating to men and women take *ir, ar, dir* or *vir* in some cases, instead of *gaḥ*.
In some cases both.]

Sūtra 44.—*Svārthe'tah kaḥ.*

Vritti.—*Atah ebhyaḥ param svārthe kaḥ bhavati |*

Prayoga.—*Panditarkaḥ, sutarkaḥ, vichāra pararkaḥ | kevalād api kvachid bhavati | makkaḥ, nālkaḥ, kōlkaḥ.*

[In others of this class *kaḥ* is used.]

Sūtra 45.—*Sanikhyāyām vah.*

Vritti.—*Sanikhyā-vāchaka-s'abdāt parāsām vibhaktīnām ādau vakāro bhavati |*

Prayoga.—*Ōrvaḥ, īrvaḥ, mūvar |*

[When numerals, the case termination is preceded by *v.*]

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ವಾಚಿಷ್ವ ರದಿರ್ವಿಕ್ವಚಿತ್ || ೪೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ವಾಚಕೇಷು ಶಬ್ದೇಷು ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಮಾದೌ ಕ್ವಚಿತ್ ಇರ್ ಅರ್ ದಿರ್ ವಿರ ಇತ್ಯೇತೇ ಗಳಾವಾದಾನ್ಸನ್ನಿರ್ದಿಶ್ಯಂತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೆಂಡಿರ್ | ತಾಟಿರ್ | ಸಲ್ಲರ್ | ತಮಂದಿರ್ | ತಾಯಿಂದಿರ್ | ಅಣ್ಣಂದಿರ್ | ತಂದೆವಿರ್ | ಅತ್ರ ಗಳಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ಭವತಿ || ಮಗಲ್ | ಮಯಂಗಲ್ | ಅಪ್ಪಂಗಲ್ | ಕ್ವಚಿದುಭಯಂ ಚ | ಮಾ ವಂಗಲ್, ಮಾವಂದಿರ್ | ಅತ್ತೆಗಲ್, ಅತ್ತೆವಿರ್ | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇರ್, ಅರ್, ದಿರ್, ವಿರ್ ಎಂಬವು ಗಳ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಗಳ ಎಂಬದೂ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಎರಡೂ ಬರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಾರ್ಥೇತಃ ಕಃ || ೪೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತಃ ಏಭ್ಯಃ ಪರಂ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಃ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಂಡಿತರ್ಕಃ | ಸುತರ್ಕಃ | ವಿಚಾರಪರರ್ಕಃ | ಕೇವಲಾದಪಿ ಕ್ವಚಿದ್ಭವತಿ | ಮ ಕ್ಕಃ | ನಾಲ್ಕಃ | ಕೊಲ್ಕಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ನಿಂತ ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಃ ಯೆಂಬದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಮಃ || ೪೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಾತ್ಪರಾಸಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಂ ಆದೌ ವಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒರ್ವಃ | ಈರ್ವಃ | ಮೂವಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಕಾರಾಗಮನಾ ಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 46.—*Ato'anusvārah prathamauka-vachanasya.*

Vṛitti.—*Akārāntāl-līngāt parasya* prathamā-vibhakter eka-vachanasya anusvāro bhavati |*

Prayoga.—*Maram, dharmam, dānam, evam ādi |*

[The first (nominative) case singular of words ending in *a*, becomes *anusvāra*.]

Sūtra 47.—*Anyasmāl-lopah.*

Vṛitti.—*Anakārāntāl-līngād uttarasya prathamā-vibhakter eka-vachanasya lopā eva syāt |*

Prayoga.—*Hari, kari, nari, vidhu, vadhu, pitri, kere, tore |*

[In words not ending in *a*, it is omitted.]

Sūtra 48.—*Guṇokter avāu upāntyaśvadheh.*

Vṛitti.—*Guṇavachanasya s'abdasya avau pare upāntyaśvadher avayavasya lopas syāt |*

Prayoga.—*Kariyavu, piriyaṇu, dōḍḍiyavu | bahulam ity anuvartate | dōḍḍidavu, oḷḷidavu |*

[Adjectives, on taking *avu* (see 42), drop their last syllable. But in some cases not.]

ಸೂತ್ರ || ಅತೋ'ನುಸ್ವಾರಃ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ || ೪೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾಲ್ಲಿಂಗಾತ್ಪರಸ್ಯ * ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೀರೇಕವಚನಸ್ಯ ಅನುಸ್ವಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮರಂ | ಧರ್ಮಂ | ದಾನಂ | ಏವಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಪಃ || ೪೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಕಾರಾಂತಾಲ್ಲಿಂಗಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೀರೇಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪ ಏವ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿ | ಕರಿ | ನರಿ | ವಿದು | ವಿದುಃ | ಪಿತ್ರಿ | ಕೇರಿ | ತೋರಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲದ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಲೋಪವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು.

ಸೂತ್ರ || ಗುಣೋಕ್ತೇರವಾವುಪಾಂತ್ಯಾವಧೇಃ || ೪೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಗುಣವಚನಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಅವಾ ಪರೇ ಉಪಾಂತ್ಯಾವಧೇರವಯವಸ್ಯ ಲೋಪಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯವು ! ಪಿರಿಯವು | ದೊಡ್ಡಿಯವು || ಬಹುಳಮಿತ್ಯನುವರ್ತತೇ | ದೊಡ್ಡಿದವು | ಒಳ್ಳಿದವು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಲವತ್ತೆರಡನೇ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಗುಣವಾಚಕಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಜರಲಾಗಿ ಕಡೆಯ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗುವದು.

* In B *uttarasya*.

* ದ್ವಿ | ಲಿಂಗಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಎಂದು ಪಾಠವಿದೆ.

Sūtra 49.—*Sarvanāmnas tad-āder api.*

Vṛitti.—*Sarvanāma-samjñasya avau pare upāntyasya'avadher avu s'abdādes' cha lopo bhavati |*

Prayoga.—*Avu, ivu, uvu, ellavu |*

[Pronouns, on taking *avu*, drop their last syllable.]

Sūtra 50.—*Ad-antān-nāgamah pūrvasmin gaḥ.*

Vṛitti.—*Akārāntāch-chhabda-rūpād gaḥ pūrvasmin nakārāgamo bhavati |*

Prayoga.—*Janāṅgal, hayaṅgal | bahulādhikārāt kvachid vikalpah | maraṅgal, maragal, phalaṅgal, phalagal | akārāntād iti kim | maḍigal, manegal, vīrgal, sālgaḥ |*

[Words ending in *a*, take *n* before *gaḥ*. But not always.]

Sūtra 51.—*Svarādau nāgamah pumsī.*

Vṛitti.—*Akārāntāt pulliṅgāt svarādi-vibhakti-gaṇe parato'vasthite nakārāgamo bhavati |*

Prayoga.—*Arasanam kaṇḍar, sachivanam muñche, keḷeyana baladol |*

[Masculines ending in *a*, take *n* before a case termination beginning with a vowel.]

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವನಾಮ್ನ ಸ್ತದಾದೇರಪಿ || ೪೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸರ್ವನಾಮಸಂಜ್ಞಸ್ಯ ಅವೌ ಪರೇ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯಾವಧೇರವುಶಬ್ದಾದೇಶ್ಚ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವು | ಇವು | ಉವು | ಎಲ್ಲವು |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ಅವು ಬರಲಾಗಿ ಉ ಲೋಪವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅದನ್ತಾನ್ಮಾಗಮಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಗಳಃ || ೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಛಬ್ದ ರೂಪಾದ್ಗಳಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ನಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಜನಂಗಳ | ಹಯಂಗಳ || ಬಹುಲಾಧಿಕಾರಾತ್ತ್ವಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪಃ || ಮರಂಗಳ | ಮರಗಳ | ಫಲಂಗಳ | ಫಲಗಳ || ಅಕಾರಾನ್ತಾದಿತಿ ಕಿಂ || ಮಡಿಗಳ | ಮನೆಗಳ | ಉರ್ಗಗಳ | ಸಾಲ್ಗಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗಳ ಎಂಬದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರದಲ್ಲಿ ನಕಾರಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಲಾಧಿಕಾರದಿಂದ ವಿಕಲ್ಪವೂ ಉಂಟು.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಾದೌ ನಾಗಮಃ ಪುಂಸಿ || ೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾತ್ಪುಲ್ಲಿಂಗತ್ವಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರತೋ'ವಸ್ಥಿತೇ ನಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರಸನಂ ಕಂಡರ್ | ಸಚಿವನಂ ಮುಂಚೆ | ಕೆಳೆಯನ ಬಲದೊಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತವಾದ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾದಿಯಾಗಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ನಕಾರಾಗಮ ಬರುತ್ತದೆ.

Sūtra 52.—*Napumsaka-liṅge dah.*

Vṛitti.—*Napumsaka-liṅga-vishaye akārāntāt svarādi-vibhakti-gaṇe pare dakārāgamo bhavati |*

Prayoga.—*Manadim bēgam, manadattarim bēgam, jaladōl tandam |*

[Neuters similarly take d.]

Sūtra 53.—*Vibhāshāyām amo ma-nau.*

Vṛitti.—*Dvitiyāika-vachane napumsaka-liṅgād akārāntād vibhāshāyām makāra-nakārau bhavatah | Samskr̥ita-s'abdasya makāra eva |*

Prayoga.—*Kulamam, chalamam, nelamam, polamam, nelanam, polanam |*

[In the second (accusative) case singular, they take m and n. If Sanskrit words, only m.]

Sūtra 54.—*Anusvārasya cha.*

Vṛitti.—*Padānte vartamānasyānusvārasya svare pare makāra-nakārāv-ādes'au bhavatah | kvachid vakāras' cha |*

Prayoga.—*Ivam adhika-balam, ivan-adhika-balam ; puruvaram intidu, puravaran-intidu |*

[A final anusvāra, uniting with an initial vowel, becomes m or n : sometimes v.]

ಸೂತ್ರ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗೇ ದಃ || ೫೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ ವಿಷಯೇ ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಸ್ವರಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ದಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ | ಮನದತ್ತರಿಂ ಬೇಗಂ | ಜಲದೋಲ ತಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಮೊದಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಕಾರಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವಿಭಾಷಾಯಾಮಮೋ ಮನೌ || ೫೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನೇ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಭಾಷಾಯಾಮ ಮಕಾರನಕಾರೌ ಭವತಃ | ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಮಕಾರ ಏವ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಲಮಂ | ಚಲಮಂ | ನೆಲಮಂ | ಪೊಲಮಂ | ನೆಲನಂ | ಪೊಲನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದದ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಏಕಲ್ಪವಾಗಿ ಮಕಾರ ನಕಾರಗಳಾಗುವವು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮಕಾರವೇ ಆಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಚ || ೫೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪದಾಂತೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯಾನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಮಕಾರ ನಕಾರಾವಾದೇಶೌ ಭವತಃ | ಕೃತಿದ್ವ್ಯಕಾರಶ್ಚ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇವಂ ಅಧಿಕಬಲಂ, ಇವನಧಿಕಬಲಂ | ಪುರವರಂ-ಇಂತಿದು, ಪುರವರನಂತಿದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪದಾಂತದಲ್ಲಿನ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಮಕಾರ ನಕಾರಗಳಾದೇಶಗಳಾಗುವವು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ವಕಾರಾದೇಶವೂ ಉಂಟು.

Sūtra 55.—*Ukārāntāt tritīyādishu in-āgamo bhavati.*

Vṛitti.—*Ukārāntāl-liṅgāt parāsu tritīyādi-vibhaktishu in-āgamo bahulam bhavati |*

Prayoga.—*Guruviniṁ nītiṅṇam, manuviniṁ migil, pempinol sura-nagaram, guruvina manam | bahula-grahāṇāt kvachin na bhavati | guruva matam, manuva kulam | bahulāt kvachin nityam | maḍuvinol, gaḍuvinol, guruvinol, manuvinol |*

[Words ending in *u*, take *in* before the third (instrumental) and remaining case terminations. But not always. In some cases it is essential.]

Sūtra 56.—*Ar ukārasya saṅkhyā-sarvanāma-guṇavachaneshu.*

Vṛitti.—*Saṅkhyā-sarvanāma-guṇavāchaka-vishaye vartamānasya s'abdasya sambandhina-ukārasya tritīyādi-vibhakti-gaṇe pare ar-ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Ondarim, eraḍarim, adarim, idarim, oḷḷidarim |*

[Numerals, pronouns and adjectives similarly take *ar*.]

Sūtra 57.—*Dig-vāchibhyo'ṇ.*

Vṛitti.—*Dig-vāchakebhyas tritīyādau pare ante an bhavati |*

Prayoga.—*Mūḍanim, paḍuvanīm, baḍaganīm, paḍuvange, baḍagange, teṅkana des'eyim, baḍagana des'eyim |*

[Words relating to direction similarly take *an*.]

ಸೂತ್ರ || ಉಕಾರಾನ್ತಾತ್ತ್ವತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿನಾಗಮೋ ಭವತಿ || ೫೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉಕಾರಾನ್ತಾಲ್ಲಿಂಗತ್ವರಾಸು ತೃತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿಷು ಇನಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಗುರುವಿನಿ ನೀತಿಂ | ಮನುವಿನಿ ಮಿಗಿಲ | ಪೆಂಪಿನೋ ಸುರನಗರಂ | ಗು
ರುವಿನ ಮನಂ || ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಾತ್ ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತಿ || ಗುರುವ ಮತಂ | ಮನುವ ಕುಲಂ ||
ಬಹುಳಾತ್ ಕ್ವಚಿನ್ನಿತ್ಯಂ || ಮಡುವಿನೋ | ಗಡುವಿನೋ | ಗುರುವಿನೋ | ಮನುವಿನೋ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಕಾರಾನ್ತ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ತೃತೀಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಳವಾಗಿ ಇನಾಗಮ
ನಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಳಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇನಾಗಮವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇನಾಗಮವು
ನಿತ್ಯವು.

ಸೂತ್ರ || ಅರುಕಾರಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾ ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚನೇಷು || ೫೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾ ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚಕ ವಿಷಯೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾನಿ
ಉಕಾರಸ್ಯ ತೃತೀಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಅರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಂದರಿಂ | ಎರಡರಿಂ | ಅದರಿಂ | ಇದರಿಂ | ಬಳ್ಳಿದರಿಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯಾವಚಕ ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾದಿ
ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಅರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದಿಗ್ವಾಚಿಭ್ಯೋ'ಣ || ೫೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಿಗ್ವಾಚಕೇಭ್ಯಸ್ತೃತೀಯಾದೌ ಪರೇ ಅನ್ತೇ ಅಣ್ವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂಡಣಿಂ | ಪಡುವಣಿಂ | ಬಡಗಣಿಂ | ಪಡುವಣಿ | ಬಡಗಣಿ | ತೆಂಕಣ ದೆ
ಯಿಂ | ಬಡಗಣ ದೆಶೆಯಿಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಿಗ್ವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ತೃತೀಯಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ಅಣ್
ಎಂಬುದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

[^]Sūtra 58.—*Vāl atah prathamā-dvītiyayoh.*

Vṛitti.—*Alkārāntād dig-vāchinah prathamā-dvītiyayor al vā bhavati |*

Prayoga.—*Mūḍal, mūḍa, paḍuval, paḍuva, teṅkal, teṅka, baḍagal, baḍaga |*

[But those ending in *a* take *al* in the first (nominative) and second (accusative) cases.]

[^]Sūtra 59.—*Saptamyām cha.*

Vṛitti.—*Saptamī-vibhaktau parāyām alkārāntād dig-vāchino vā tad al bhavati |*

Prayoga.—*Tenkalirddam, tenkirddam, vattalirddam, vattirddam |*

[Also in the seventh (locative) case.]

[^]Sūtra 60.—*Uta et.*

Vṛitti.—*Digvāchi-sambandhina-ukārasya saptamī-vibhaktau parāyām ēd bhavati |*

Prayoga.—*Mēgirddudu, kelage pōdam, oḷage beḷagu, porage kattale | uta iti kim | ittal, attal, ettal |*

[But *e* in this case when they end in *u*.]

ಸೂತ್ರ || ವಾಲತಃ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋಃ || ೫೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಚಿನಃ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋರಲ್ಪಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂಡಲ್ | ಮೂಡ | ಪಡುವಲ್ | ಪಡುವ | ತೆಂಕಲ್ | ತೆಂಕ | ಬಡಗಲ್ | ಬಡಗ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ದಿಗ್ವಚಿ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯೇ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅಲ್ ಎಂಬಾದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚ || ೫೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತೌ ಪರಾಯಾಮಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಚಿನೋ ವಾ ತದಲ್ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೆಂಕಲಿದ್ದಂ | ತೆಂಕಿದ್ದಂ | ವತ್ತಲಿದ್ದಂ | ವತ್ತಿದ್ದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ದಿಗ್ವಚಿಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಪ್ತಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರನಾದರೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅಲ್ ಎಂಬದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಉತ ಏತ್ || ೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಿಗ್ವಚಿ ಸಮ್ಬಂಧಿನ ಉಕಾರಸ್ಯ ಸಪ್ತಮೀ ವಿಭಕ್ತೌ ಪರಾಯಾಮೇದ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೇಗಿದ್ದುದು | ಕೆಳಗೆ ಪೋದಂ | ಬಳಗೆ ಪಳಗು | ಪೊರಗೆ ಕತ್ತಲೆ ||

ಉತ ಇತಿ ಕಿಂ || ಇತ್ತಲ್ | ಅತ್ತಲ್ | ಎತ್ತಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಿಗ್ವಚಿ ಸಮ್ಬಂಧವಾದ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ಸಪ್ತಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರನಾದರೆ ಏಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಕಾರಕ್ಕೆಂಬದು ನಿತ್ಯಾರ್ಥಸೂಚಕಂ.

Sūtra 61.—* *Dam tritīyāyāh.*

Vṛitti.—*Tritīyā-vibhakti-antasya s'abdasya tad ante dam bhavati |*

Prayoga.—*Dharmmadindam, dānadindam, dayeyindam, kudipindam |*

[*Dam* is added to the termination of the third (instrumental) case.]

Sūtra 62.—*Ed-antatā cha.*

Vṛitti.—*Tritīyāntasya s'abdasya ekārāntatā bhavati | anusvāra-hīnam kvachit kevalam dah |*

Prayoga.—*Adarinde, idarinda, yadriśchheyyinde, santushṭiyinda | gada-dinde bagedantāge Surendranim kramade kalyāṇa dvayam |*

[Sometimes *de* is used, sometimes *da* without the anusvāra.]

Sūtra 63.—*Akārāntāch-chaturthyās tritīyo'anusvāra-pūrvah pumsi.*

Vṛitti.—*Akārāntāl-lingāt parasyās' chaturthyāh pumsi tritīyo varṇo'anusvāra-pūrvah bhavati |*

Prayoga.—*Indraṅge, chandraṅge, narendraṅge, peraṅge, magaṅge |*

[In masculines ending in *a*, the fourth (dative) case termination is the third *varga* letter (*g*) preceded by anusvāra.]

ಸೂತ್ರ || *ದಂ ತೃತೀಯಾಯಾಃ || ೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತೃನ್ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ತದನ್ತೇ ದಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಧರ್ಮಾದಿಂದಂ | ದಾನದಿಂದಂ | ದಯೆಯಿಂದಂ | ಕುಡಿಪಿಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದದ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂ ಎಂಬದು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಎದಂತಾ ಚ || ೬೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೃತೀಯಾನ್ತಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಏಕಾರಾಂತಾ ಭವತಿ | ಅನುಸ್ವಾರ ಹೀನಂ ಕ್ವಚಿತ್ಕೇವಲಂ ದಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದರಿಂದೆ | ಇದರಿಂದ | ಯದೃಚ್ಛೆಯಿಂದೆ | ಸಂತುಷ್ಟಿಯಿಂದ | ಗದದಿಂದೆ ಬಗೆ ದಂತಾಗೆ ಸುರೇಂದ್ರನಿಂ ಕ್ರಮದ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದದ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಎತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಅನುಸ್ವಾರವಿಲ್ಲದೆ ದಕಾರ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಚ್ಚತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯೋ'ನುಸ್ವಾರಪೂರ್ವಃ ಪುಂಸಿ || ೬೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾಲ್ಲಿಜ್ಞಾತ್ವರಸ್ಯಾಚ್ಚತುರ್ಥ್ಯಃ ಪುಂಸಿ ತೃತೀಯೋ ವರ್ಣೋ'ನುಸ್ವಾರ ಪೂರ್ವೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇಂದ್ರಂಗೆ | ಚಂದ್ರಂಗೆ | ನರೇಂದ್ರಂಗೆ | ಪೆರಂಗೆ | ಮಗಂಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾನ್ತ ಪುಲ್ಲಿಂಗಶಬ್ದದ ಚತುರ್ಥ್ಯವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಕವರ್ಗದ ಮೂರನೇ ವರ್ಣವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನುಸ್ವಾರವನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ.

* In B the sūtra begins with *ante*.

* ದ್ವಿ | ಅನ್ತೇ ಎಂಬದು ಸೂತ್ರಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶೇರಿಸಿ ಇದೆ.

[^]Sūtra 64.—*Vā napumsakād dvitvam.*

Vṛitti.—*Napumsaka-vishayād akārāntāt paratra vyavasthitāyās' chaturthyāh dvitvam vā bhavati |*

Prayoga.—*Kulakke, kulake; chalakke, chalake; manakke, manake; jawnakke, jawanake; matakke, matake |*

[But in neuters ending in *a* it may optionally be doubled.]

[^]Sūtra 65.—*S'eshāt tritīyatvam.*

Vṛitti.—*Akārāntād anyasmāch-chheshāch-chhabdarūpāt parasyās' chaturthyāh tritīyatvam eva bhavati |*

Prayoga.—*Matige, yatige, naduge, giduge, ūrge, nīrge |*

[In all other words it becomes *ge*.]

[^]Sūtra 66.—*Sarvanāmnō'lingāt ko vā.*

Vṛitti.—*Alingāt sarvanāmnah parāyās' chaturthi-vibhakteh pūrvah kakāro bhavati vā |*

Prayoga.—*Adakke, adake; idakke, idake |*

[Save in neuter pronouns, which have *ke*.]

ಸೂತ್ರ || ವಾ ನಪುಂಸಕಾದ್ವಿತ್ವಂ || ೬೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಪುಂಸಕವಿಷಯಾದಕಾರಾಂತಾತ್ಪರತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಯಾಸ' ಚತುರ್ಥ್ಯಾಹ ದ್ವಿತ್ವಂ ವಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಲಕ್ಕೆ, ಕುಲಕೆ | ಚಲಕ್ಕೆ, ಚಲಕೆ | ಮನಕ್ಕೆ, ಮನಕೆ | ಜಾವನಕ್ಕೆ, ಜಾವನಕೆ | ಮತಕ್ಕೆ, ಮತಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅನ್ವಯ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವವಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಶೇಷಾತ್ಪ್ರತೀಯತ್ವಂ || ೬೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾಂತಾದನ್ಯಸ್ಮಾಚ್ಛೇಷಾಚ್ಛಬ್ದರೂಪಾತ್ಪರಸ್ಯಾಸ' ತೃತೀಯತ್ವಮೇವ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮತಿಗೆ | ಯತಿಗೆ | ನಡುಗೆ | ಗಿಡುಗೆ | ಉರ್ಗೆ | ನೀರ್ಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲದ ಇತರ ಶಬ್ದಗಳ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರವಾದ ಗೆ ಯೆಂಬುದೇ ಆಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವನಾಮ್ನೋ' ಲಿಂಗಾತ್ಪ್ರೋ ವಾ || ೬೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಲಿಂಗಾತ್ಸರ್ವನಾಮ್ನಃ ಪರಾಯಾತ್ಮತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತೇಃ ಪೂರ್ವಃ ಕಕಾರೋ ಭವತಿ ವಾ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದಕ್ಕೆ, ಅದಕೆ | ಇದಕ್ಕೆ, ಇದಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಸರ್ವನಾಮ ಶಬ್ದದ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಕಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 67.—*Attanīm tv-anusandheyah pañchamyāh.*

Vṛitti.—*Pañchamy-antasyābhivyaṅkṭaye punas tad ante attanīm ity anu-sandheyah |*

Prayoga.—*Urattanīm bandam, avanattanīm bhayam, kereyattanīm tandam |*
[Attanīm is added to distinguish the fifth (ablative) case termination.]

Sūtra 68.—*Dirghādēs'ash shashṭhyā yatheshṭam.*

Vṛitti.—*Shashṭhy-antasya s'abḍasya dirghādes'ah kāmachārato vidhātavyah |*

Prayoga.—*Narendranā parijanam, pērmme dharmmadā, lokam ākānteyā |*
yatheshṭatvāt kvachid dirgho na | madanana kaidu, chandana kanti,
vasantana sobagu |

[The final letter of the sixth (genitive) case may be long at will.]

Sūtra 69.—*Dvityāntasya vā svare.*

Vṛitti.—*Dvityā-vibhakti-antasya svare pare dirgho vā bhavati |*

Prayoga.—*Haripālasya prayogah * | kallān ēridam, billān ērisidam | tathā*
*Guna-varmna-kaver Bhuvanaika-vīrasya prayogah * | vams'astha vṛittam |*

Enitt enitt ambuja patra nētreya |

ghana stanāṅgaḥ baḷayaḥ kirāteya ||

Anitt anittam vanadol vanē-charam |

tanattu billān adan antu kisugum || iti ||

[When followed by a vowel, the termination of the second (accusative) case may become long.]

ಸೂತ್ರ || ಅತ್ತಣಿಂ ತ್ವನುಸಂಧೇಯಃ ಪಂಚಮ್ಯಾಃ || ೬೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಂಚಮ್ಯಂತಸ್ತುಭಿವ್ಯಕ್ತಯೇ ಪುನಸ್ತದಂತೇ ಅತ್ತಣಿಮಿತ್ಯನುಸಂಧೇಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉರತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ | ಅವನತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ | ಕೇರಿಯತ್ತಣಿಂ ತಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಂಚಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಸ್ವಪ್ಪವಾಗಿ ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಣಿಂ ಎಂಬದನ್ನು ಶೇರಿಸಬೇಕು.

ಸೂತ್ರ || ದೀರ್ಘಾದೇಶಸ್ವ ಪ್ತ್ಯಾ ಯಥೇಷ್ಟಂ || ೬೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವಪ್ತ್ಯಂತಸ್ತು ಶಬ್ದಸ್ಯ ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ ಕಾಮಚಾರತೋ ವಿಧಾತವ್ಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನರೇಂದ್ರನಾ ಪರಿಜನಂ | ಪೇರ್ಮೆ ಧರ್ಮದಾ | ಲೋಕಮಾಕಾಂತಯಾ || ಯಥೇ

ಷ್ಟತ್ವಾತ್ತ್ವಚಿದ್ವೀರ್ಘೋ ನ || ಮದನನ ಕೈದು | ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ | ವಸಂತನ ಸೊಬಗು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದದ ಸ್ವಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾದೇಶ ಮಾಡಲಾಗುವದು. ಯಥೇಷ್ಟ ಮೆಂದು ಸೂತ್ರಕಾರರ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿರುವದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ದೀರ್ಘವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ವಾ ಸ್ವರೇ || ೬೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದೀರ್ಘೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿಪಾಲಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ * || ಕಲ್ಲಾನೇರಿದಂ | ಬಿಲ್ಲಾನೇರಿಸಿದಂ || ತಥಾ ಗುಣ

ವರ್ಮಕವೇರ್ಭವನ್ಯೇಕವೀರಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ * || ವಂಶಸ್ಥ ವೃತ್ತಂ ||

ಏನಿತ್ತ ನಿತ್ತಂಬುಜ ಪತ್ರನೇತ್ರಿಯಾ |

ಘನಸ್ತನಂಗಳ್ ಬಳೆಯ್ಕಿರಾತೆಯಾ ||

ಅನಿತ್ತ ನಿತ್ತಂ ವನದೋಳ್ ವನೇಚರಂ |

ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾನದನಂತು ಕೀಸುಗುಂ || ಇತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅನ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವರ ಪರವಾದರೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ದೀರ್ಘವಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

* Not in C. Guna-varmna was the author of a *Harivams'a* in Kannada.

* ತೃ || ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 70.—*Saptamyā alli vā.*

Vṛitti.—*Līṅga-samjñāyām nihitāyām saptamyās sthāne allīti vā bhavati |*

Prayoga.—*Manadalli, manadol; banadalli, banadol |*

[The seventh (locative) case termination may optionally become *alli*.]

Sūtra 71.—*Āmantrane prathamaiḥ-vachanasya lopah.*

Vṛitti.—*Āmantranārthe vihitasya prathamaiḥ-vachanasya lopa eva bhavati |*

Prayoga.—*Ele annā, ele akkā |*

[The first (nominative) case of address (vocative) is without termination.]

Sūtra 72.—*Etvam vā tad antasya.*

Vṛitti.—*Āmantranārthe vartamānasya prathamā-vibhaktyaika-vachanasya etvam vā bhavati |*

Prayoga.—*Māle malligeye, tāmbelere, koīane | vā s'abdo'yam vyavasthāna vibhāśhāyām vartamāno grihyate | atah ele deva, ele bhūpa |*

[Or it may become *e*]

ಸೂತ್ರ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿ ವಾ || ೭೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗ ಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ನಿಹಿತಾಯಾಂ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಸ್ಥಾನೇ ಅಲ್ಲಿತಿ ವಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನದಲ್ಲಿ, ಮನದೊಳ್ | ಬನದಲ್ಲಿ, ಬನದೊಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತ್ರಿಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಂಬದಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಆಮನ್ತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಸ್ಯ ಲೋಪಃ || ೭೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥೇ ವಿಹಿತಸ್ಯ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಸ್ಯ ಲೋಪ ಏವ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೆ ಅನ್ನಾ | ಎಲೆ ಅಕ್ಕಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಕ್ಕೆ ಲೋಪವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏತ್ವಂ ವಾ ತದಂತಸ್ಯ || ೭೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತೈಕವಚನಸ್ಯ ಏತ್ವಂ ವಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಲೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯೆ | ತಾಂಬೆಲೆರೆ | ಕೊನೇ || ವಾ ಶಬ್ದೋ'ಯಂ ವೈವಸ್ಥಿತ ವಿಭಾಷಾಯಾಂ ವರ್ತಮಾನೋ ಗೃಹ್ಯತೇ | ಅತಃ ಎಲೆ ದೇವ | ಎಲೆ ಭೂಪ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಮನ್ತ್ರಣಾರ್ಥದ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತೈಕ ವಚನಕ್ಕೆ ಏತ್ವವಾದರೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಾ ಶಬ್ದದಿಂದ ಎಲೆ ದೇವ ಎಲೆ ಭೂಪ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿನ ಪೃತಿಪೇಧಕ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಸೂಚಕ ವಾಗುತ್ತದೆ.

Śūtra 73.—*Irāslesho gaḷah.*

Vṛitti.—*Sambodhana-vishaye dvitva-bahutve vartamānasya gaḷ-antasya irāslesho bhavati |*

Prayoga.—*Daiyvaṅgaḷira, maraṅgaḷira, nandanāṅgaḷira, nentargāḷira |*

[In the vocative dual and plural, *gaḷ* is followed by *ira*.]

Śūtra 74.—*Dīrgholktir Naya-senasya.*

Vṛitti.—*Sambodhanārthe vartamānasya sarvasyāpi s'abda-rūpasya Naya-sena-muner mate dīrgho bhavati |*

Prayoga.—*Dēvā binnapam, dēva binnapam; s ugi, sugi; vidhū, vidhu; kântē kānte; gīḷigāḷirā, gīḷigāḷira |*

[According to Naya Sena*, the vocative termination should always be long.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau† Bhāshā-bhūṣaṇe Vibhakti-vidhānam
nāma tritīyah parichchhedah |*

ಸೂತ್ರ || ಇರಾಶ್ಲೇಷೋ ಗಳಃ || ೭೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಬೋಧನ ವಿಷಯೇ ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಗಳನ್ತಸ್ಯ ಇರಾಶ್ಲೇಷೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೈವ್ಯಂಗಳಿರ | ಮರಂಗಳಿರ | ನಂದನಂಗಳಿರ | ನೆಂತರ್ಗಳಿರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಬೋಧನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಗಳನ್ತಕ್ಕೆ ಇರ ಯೆಂಬುದು ಶೇರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿನಯಸೇನಸ್ಯ || ೭೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಬೋಧನಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಶಬ್ದರೂಪಸ್ಯ ನಯಸೇನಮುನೇರ್ಮತೇ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇವಾ ಬಿನ್ನಪಂ, ದೇವ ಬಿನ್ನಪಂ | ಸುಗೀ, ಸುಗಿ | ವಿಧೂ, ವಿಧು | ಕಾಂತೇ, ಕಾಂತೆ | ಗಿಳಿಗಿಳಿರಾ, ಗಿಳಿಗಿಳಿರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಯಸೇನ ಮುನಿ ಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಬೋಧನದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತೌ † ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ವಿಭಕ್ತಿ
ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ತೃತೀಯಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* Naya Sena was the author of *Dharmamrta*, which he finished in A. D. 1115.

† See note p. 7.

ಎನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(IV. Uses of the Cases.)

Kāraka Vidhānam.

Sūtra 75.—*Atha kārakam nirūpyate.*Vṛitti.—*Samjñā-sandhi-vibhakti-niyam-ānantaram kartri-karma-karāṇa-sampradān-āpādāna-svāmī-ādihikarāṇ-ākhyam kārakam yathā kramam nirūpyate ।*

[Here begin rules for the uses of the cases.]

Sūtra 76.—*Liṅgārtha-vachana-mātre prathamā.*Vṛitti.—*Liṅge arthe vachane cha vishaye prathamā vibhaktir bhavati ।*Prayoga.—*Liṅge:—Dēvam, nṛipam, nallam, nallal, ālam, jalam । arthe:—uchham, nīcham, uddam, biddam । vachana-mātre:—ondanum, eradanum ।*

[The first (nominative) case indicates gender, sense and number.]

Sūtra 77.—*Sambodhane cha.*Vṛitti.—*Sambodhanam abhimukhī-karāṇam । asminn-arthe cha prathamā vibhaktir bhavati । āmantrane prathamāika-vachanasya lopa* iti lopah ।*Prayoga.—*Nṛipendra ।**Etvam vā tad-antasyety† etvam । Prayoga । kānte, kolane, vasantame ।*

[The vocative shows the same of the object addressed. (The nominative is used for this).]

೪. ಕಾರಕ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅಥ ಕಾರಕಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ || ೭೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಜ್ಞಾಸಂಧಿವಿಭಕ್ತಿನಿಯಮಾನಂತರಂ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕರಣಸಂಪ್ರದಾನಾಪಾದಾನ ಸ್ವಾಮ್ಯಾಧಿಕರಣಾಖ್ಯಂ ಕಾರಕಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಜ್ಞಾ ಸಂಧಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪಂಚೈದಗಿಂದ ಯಥಾ ನಿಯಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಈ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ ಕರಣ ಸಂಪ್ರದಾನ ಅಪಾದಾನ ಸ್ವಾಮ್ಯಾಧಿಕರಣಗಳೆಂಬ ಕಾರಕಾರ್ಥಭೇದಗಳನ್ನು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸೂತ್ರ || ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಮಾತ್ರೇ ಪ್ರಥಮಾ || ೭೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗೇ ಅರ್ಥೇ ವಚನೇ ಚ ವಿಷಯೇ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಲಿಂಗೇ || ದೇವಂ | ನೃಪಂ | ನಲ್ಲಂ | ನಲ್ಲಳ್ | ಆಲಂ | ಜಲಂ || ಅರ್ಥೇ || ಉಚ್ಚಂ | ನೀಚಂ | ಉದ್ದಂ | ಬಿದ್ದಂ || ವಚನಮಾತ್ರೇ || ಬಂದನುಂ | ಎರಡನುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುವದು, ಅಂದರೆ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯೇ ವಿವಕ್ಷ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಮ್ಬೋಧನೇ ಚ || ೭೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮ್ಬೋಧನಮುಖೀಕರಣಂ | ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಚ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ | ಆಮನ್ತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪ ಇತಿ ಲೋಪಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೃಪೇಂದ್ರ ||

ಎತ್ವಂ ವಾತದನ್ತಸ್ಯೇತ್ಯೇತ್ವಂ || ಪ್ರಯೋಗ || ಕಾಂತೆ | ಕೊಳನೆ | ವಸಂತಮೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮ್ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ಮಾತಾಡುವದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಯದುರಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಅಂಥ ಆರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುವದು. ೭೦ನೇ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಪವೂ ೭೦ನೇ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಎತ್ವವೂ ಆಗುವದು.

* This is the 71st Sūtra.

† This is the 72nd Sūtra.

Sūtra 78.—*Dvītiyā karmāṇi.*

Vṛitti.—*Yat kriyate tat karma | tach-cha nivartyam kāryam prāpyam vais'eshikam vishaya-bhūtam iti pañcha vidham | teshu dvītiyā vibhaktir bhavati |*

Prayoga.—*Nivartyārthe :—maneyam māḍidam | kāryārthe :—paḥupam kaḍidam | prāpyārthe :—ūram aḍidam | vais'eshikārthe :—paṭṭanān aḍidam | vishayārthe :—nēsaram nōḍidam |*

Tad īpsitānīpsitatvena punar dvīdhā bhavati | Prayoga | īpsitārthe :—kūlan aṭṭam, bālam kūydam | anīpsitārthe :—pāvam dāḍidam, koradan edaḍidam |

[The second (accusative) case shows the object of an action. This is of five kinds accordingly as the object is one made or produced, acted on, reached, defined, or observed. These again are divided into objects of desire or of aversion.]

Sūtra 79.—*Kālādhvanor avichchede.*

Vṛitti.—*Kāle vā adhvani vā avichchedah kriyā-vyāptis tatra dvītiyā bhavati |*

Prayoga.—*Ondu varushan irddam, tiṅgaḷan ōḍidam, ōrgāvudam paridam, jāvamam nīdde-gaḍidam |*

[Also duration of time or extent of space.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತೀಯಾ ಕರ್ಮಣಿ || ೭೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯತ್ಕ್ರಿಯತೇ ತತ್ಕರ್ಮ | ತಚ್ಚ ನಿವರ್ತ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ವೈಶೇಷಿಕಂ ವಿಷಯಭೂತ ಮಿತಿ ಪಂಚವಿಧಂ | ತೇಷು ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿವರ್ತ್ಯಾರ್ಥೇ | ಮನೆಯಂ ಮಾಡಿದಂ | ಕಾರ್ಯಾರ್ಥೇ | ಪಳುಪಂ ಕಡಿದಂ | ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥೇ | ಊರನ್ನೆದಿದಂ | ವೈಶೇಷಿಕಾರ್ಥೇ | ಪಟ್ಟಣನ್ನೆದಿದಂ | ವಿಷಯಾರ್ಥೇ | ನೇಸರಂ ನೋಡಿದಂ ||

ತದೀಪ್ಸಿತಾನೀಪ್ಸಿತತ್ವೇನ ಪುನರ್ದ್ವಿಧಾ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಈಪ್ಸಿತಾರ್ಥೇ | ಕೂಳನಟ್ಟಂ | ಬಾಳಂ ಕೂಯ್ದಂ || ಅನೀಪ್ಸಿತಾರ್ಥೇ | ಪಾವಂ ದಾಡಿದಂ | ಕೂರಡನೆಡಪಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯಾವದು ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಕರ್ಮ | ಆಕರ್ಮವು ನಿವರ್ತ್ಯ, ಕಾರ್ಯ, ಪ್ರಾಪ್ಯ, ವೈಶೇಷಿಕ, ವಿಷಯಭೂತ ಯಂಬೈದು ವಿಧವಾಗಿ, ಇವು ಪುನಃ ಈಪ್ಸಿತ ಅನೀಪ್ಸಿತ ಯೆಂಬರಡು ಭೇದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಭೇದವನ್ನು ದಾಹರಣಿಗಳ ಮೂಲವಾಗಿ ಊಹಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಕಾಲಾಧ್ವನೋರವಿಚ್ಛೇದೇ || ೭೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಾಲೇ ವಾ ಅಧ್ವನಿ ವಾ ಅವಿಚ್ಛೇದಃ ಕ್ರಿಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ತತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂದು ವರುಷನಿದ್ದಂ | ತಿಂಗಳನೋದಿದಂ | ಓರ್ಗಾವುದಂ ಪರಿದಂ | ಜಾವಮಂ ನಿದ್ದೆಗೈದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಂದರೆ ತೀರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯೆಯಾಗುವದು.

^ASūtra 80.—*Kartri-karāṇayos tṛtīyā.*

Vṛitti.—*Yah kriyām karoti sa kartā | sādḥakatānam karāṇam | tasmīn kartari-karāṇe cha vivakṣhite tṛtīyā bhavati |*

Prayoga.—*Kartari :—Dēvadattānim māḍalpattudu, Yajñadattānim pēlal-pattudu | karāṇe :—kudugōlim kuydam, paras'uvim kadidam |*

[The third (instrumental) case shows the agent or instrument of an action.]

^ASūtra 81.—*Hetāv api.*

Vṛitti.—*Hetur-nāma nimittam | tasmīnn-arthepi tṛtīyā vibhaktir bhavati |*

Prayoga.—*Ōlagadindam irddam, ājñeyinde bandam |*

[Also the cause.]

^ASūtra 82.—*Sampradāne chaturthi.*

Vṛitti.—*Karmanā kārāṇa-bhūtopādhi-niyates savivakṣhitatvam sampradānam | tasmīnn-arthe chaturthi vibhaktir bhavati |*

Prayoga.—*Upādhyāyāṅge dakṣiṇeyam koṭṭam, Brāhmanāṅge gōvanittam* |*

[The fourth (dative) case shows the indirect object of an action.]

ಸೂತ್ರ || ಕರ್ತೃಕರಣಯೋಸ್ತೃತೀಯಾ || ೮೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯಃ ಕ್ರಿಯಾಂ ಕರೋತಿ ಸ ಕರ್ತಾ | ಸಾಧಕತಮಂ ಕರಣಂ | ತಸ್ಮೈ ಕರ್ತರಿ ಕರಣೇ ಚ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ತೃತೀಯಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರ್ತರಿ | ದೇವದತ್ತನಿಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು | ಯಜ್ಞದತ್ತನಿಂ ಪೇಲಲ್ಪಟ್ಟುದು | ಕರಣೇ | ಕುಡುಗೋಲಿಂ ಕುಯ್ದಂ | ಪರಸುವಿಂ ಕದಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯಾವದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೋ ಅದು ಕರ್ತಾ, ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದದ್ದು ಕರಣ, ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹೇತುವಃ || ೮೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹೇತುರ್ನಾಮ ನಿಮಿತ್ತಂ | ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇಪಿ ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಓಲಗದಿಂದಮಿರ್ದಂ | ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹೇತುವೆಂದರೆ ನಿಮಿತ್ತ, ಅಂಥಾ ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆಯಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಮ್ಪ್ರದಾನೇ ಚತುರ್ಥೀ || ೮೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರ್ಮಣಾ ಕಾರಣಭೂತೋಪಾಧಿನಿಯತೇಸ್ಸವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಂ ಸಮ್ಪ್ರದಾನಂ | ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉಪಾಧ್ಯಾಯಂಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಕೊಟ್ಟಂ | * ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗೆ ಗೋವನಿತ್ತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕರ್ಮದೊಡನೆ ಕಾರಣ ಭೂತಮಾಪ್ತ ಪದವು ಸಮ್ಪ್ರದಾನವೆನಿಸುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

* This second example is given only in B.

* ದ್ವಿ || ಈ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎರಡನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಇದೆ.

[^]Sûtra 83.—*Ruchi-hitershyâ-bhayeshu cha.*

Vṛitti.—*Ruchyâdishv api chaturthî bhavati |*

Prayoga.—*Dêvadattânge môḍakam ruchiyu, pas'uvînge hitam tṛiṇam, âryaṅge s'âṇasugam durjanam, pulig-añjugam janam |*

[Also the object to which like, friendship, envy or fear is referred.]

[^]Sûtra 84.—*Manyukarmāny-anâdare cha.*

Vṛitti.—*Kopa-kṛitye anâdare cha gamyamâne prâpyârthe chaturthî bhavati |*

Prayoga.—*Avana pulge kashṭavâgi bagedam, âtana mâtan ond-adikege kolvam |*

[Or to which an act of anger or disrespect is referred.]

[^]Sûtra 85.—*Namaskriyâ-svasty-âdishu cha.*

Vṛitti.—*Eshv artheshu cha chaturthî bhavati |*

Prayoga.—*Devânge namaskâram geydam, arasaṅg-eragidam, prajeg-ellam svasti yakkum, bhadram s'âsanakke |*

Âdi-s'abdât svâhâ-svadhâ-vaushad-artheshu chaturthî bhavati | Prayoga | Agnige svâhâ-kâram pitrigalige svadhâ-kâram Indraṅge vaushat-kâram priyam ; mallânge prati-mallam samartham |

[Or the object of an obeisance or benediction, or of the ritual invocations *svâhâ, svadhâ, vaushad.*]

ಸೂತ್ರ || ರುಚಿಹಿತೇಶ್ಯಭಯೇಷು ಚ || ೮೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ರುಚ್ಯಾದಿಷ್ವಪಿ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇವದತ್ತಂಗೆ ಮೋಡಕಂ ರುಚಿಯು | ಪಶುವಿಗೆ ಹಿತಂ ತೃಣಂ | ಆರ್ಯಂಗೆ ಶನುಗಂ ದುರ್ಜನಂ | ಪುಲಿಗಂಜುಗಂ ಜನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರುಚಿ, ಹಿತ, ಈರ್ಷ್ಯವೆಂಬ ಹೊಟ್ಟೆಚಿಕ್ಕು, ಭಯವೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥೀಯಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ವಃಸ್ಯು ಕರ್ಮಣ್ಯನಾದರೇ ಚ || ೮೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೋಪಕೃತ್ಯೇ ಅನಾದರೇ ಚ ಗಮ್ಯಮಾನೇ ಪ್ರಾಪ್ಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವನ ಪುಲಗೆ ಕಪ್ಪವಾಗಿ ಬಗೆದಂ | ಆತನ ಮಾತನೊಂದಡಿಕೆಗೆ ಕೊಳ್ಳಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೋಪಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಿರಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ್ಥೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಮಸ್ಕರಯಾ ಸ್ವಸ್ತಾದಿಷು ಚ || ೮೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಷ್ವರ್ಥೇಷು ಚ ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇವಂಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಂ ಗೆಯ್ದಂ | ಅರಸಂಗೆರಗಿದಂ | ಪ್ರಜೆಗೆಲ್ಲಂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಕ್ಕಂ | ಭದ್ರಂ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ||

ಆದಿಶಬ್ದ ತ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾವಾಪಡರ್ಥೇಷು ಚತುರ್ಥೀ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಅಗ್ನಿಗೆ ಸ್ವಾಹಾ ಕಾರಂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವಧಾಕಾರಂ ಇಂದ್ರಂಗೆ ವಾಪಟ್ಟಾರಂ ಪ್ರಿಯಂ | ಮಲ್ಲಂಗೆ ಪ್ರತಿನಲ್ಲಂ ಸಮರ್ಥಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಂಬದರಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ವಾಪಟೆಯುವವುಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ್ಥೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 86.—*Apādāne pañchamī.*

Vṛitti.—*Apādānam apanayah | tasmīn vivakshite pañchamī bhavati |*

Prayoga.—*Ūrattānim bandam, bettadattānind ilidam, puliyattānim bhayam, S'rīvīranattānim rakshaṇam** |

[The fifth (ablative) case shows the object separated from.]

Sūtra 87.—*Sva-svāmī-sambandhe shashthī.*

Vṛitti.—*Asmīnn-arthe shasṭhī prayojyate |*

Prayoga.—*Ennodane nādereyam, marada kombu, maleya pinḍu, ponna geḷḷe |*

[The sixth (genitive) case denotes possession.]

Sūtra 88.—*Adhikarāṇe saptamī.*

Vṛitti.—*Adhārārthe saptamī bhavati |*

Prayoga.—*Nudivavarol kaḍu jāṇam, kaligalol meygali, nararol uttamam, kaiyyol kaṇkaṇam, toreyl bilvam, neleyol puttirddam, purvinol kampu |*

[The seventh (locative) case denotes location.]

ಸೂತ್ರ || ಅಪಾದಾನೇ ಪಂಚಮಿ || ೮೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಪಾದಾನಮಪನಯಃ | ತಸ್ಮಿನ್ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಪಂಚಮಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಊರತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ | ಬೆಟ್ಟದತ್ತಣಿಂದಿಲಿದಂ | ಪುಲಿಯತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ | ಶ್ರೀವೀರ
ನತ್ತಣಿಂ ರಕ್ಷಣಂ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಪಾದಾನಮೆಂಬ ಅಪನಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಿವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪನಯ
ನೆಂದರೆ ಆದೇಶಿಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಸಂಬಂಧೇ ಷಷ್ಠಿ || ೮೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಷಷ್ಠಿ ಪ್ರಯೋಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎನ್ನೊಡನೆ ನಾಡೆಯಂ | ಮರದ ಕೊಂಬು | ಮಲೆಯ ಪಿಂಡು | ಪೊನ್ನಗೆಟ್ಟೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಸಮ್ಪನ್ದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಧಿಕರಣೇ ಸಪ್ತಮಿ || ೮೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಧಾರಾರ್ಥೇ ಸಪ್ತಮಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನುಡಿವವರೊಳ್ | ಕಡುಜಾಣಂ | ಕಲಿಗಳೊಳ್ಳೆಯಲಿ | ನರರೊಳುತ್ತಮಂ |

ಕೈಯ್ಯೊಳ್ಳಂಕಣಂ | ತೊರೆಯೊಳ್ ಬೀಳ್ವಂ | ನೆಲೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದ್ದಂ | ಪುನ್ನಿನೊಳ್ ಕಂಪು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಧಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

* In C this is preceded by *svargadattānind ilidam Varddhamaṇam*. B has *Kṛishṇanatta-
nim rakshaṇam* instead of it.

* ಪಾ | ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದತ್ತಣಿಂದಿಲಿದಂ ವರ್ಧಮಾನಂ ಎಂದು ಇದೆ. ದ್ವಿ | ಯಲ್ಲಿ
ಕೃಷ್ಣನತ್ತಣಿಂ ರಕ್ಷಣಂ ಎಂದು ಇದೆ.

Sūtra 89.—*Nirdhāraṇe cha kriyayā guṇena vā.*

Vṛitti.—*Sajātīyaugha kriyayā guṇena vā yā nirdiś'yate nirdhāryate tan-nirdhāraṇam | tatra vivakṣhite shashṭhī-saptamyau vibhakti bhavatah |*

Prayoga.—*Purusharoḥ kshattriyam s'ūram, nuḍivavarōḥ kaḍu jāṇam (Akalanikam*), kavigaḷōḥ uttamam (Siddha-senam*), jñānigala ballaham |*

[Also distinction among those of the same class on account of conduct or character.
(Both genitive and locative are used in this sense).]

Sūtra 90.—*Āsām vyatyayo bahulam.*

Vṛitti.—*Āsām sapta-vibhaktīnām bhāṣhāsu prāyena vyatyāso† bhavati | yathā :—*

[In composition the following differences arise in the use of the cases.]

Sūtra 91.—*Pañchamy-arthe tṛitīyā.*

Vṛitti.—*Spashtam |*

Prayoga.—*S'ereyattanim bardunikidam, s'ereyim bardunikidam‡; mane-yattanim poramattam, maneyim poramattam |*

[The third (instrumental) is used in the sense of the fifth (ablative).]

ಸೂತ್ರ || ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ ಕ್ರಿಯಯಾ ಗುಣೇನ ವಾ || ೮೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಜಾತೀಯೌಘ ಕ್ರಿಯಯಾ ಗುಣೇನ ವಾ ಯಾ ನಿರ್ದಿಶ್ಯತೇ ನಿರ್ಧಾರ್ಯತೇ ತನ್ನಿರ್ಧಾರಣಂ | ತತ್ರ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಶಷ್ಠೀ ಸಪ್ತಮ್ಯೌ ವಿಭಕ್ತಿ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪುರುಷರೋಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಶೂರಂ | ನುಡಿವರೋಃ ಕಡುಜಾಣಂ (ಅಕಲಂಕಂ*) | ಕವಿಗಳೊಳುತ್ತಮಂ (ಸಿದ್ಧಸೇನಂ*) | ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬಲ್ಲಹಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಜಾತೀಯಗಳಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ ಗುಣದಿಂದಲಾಗಲಿ ಯಾವದು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೋ ಅದು ನಿರ್ಧಾರಣವು | ಅದರಲ್ಲಿ ಶಷ್ಠೀ ಸಪ್ತಮ್ಯೌ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಆಸಾಂ ವ್ಯತ್ಯಯೋ ಬಹುಳಂ || ೯೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಸಾಂ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತೀನಾಂ ಭಾಷಾಸು ಪ್ರಾಯೇಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸೋ‡ ಭವತಿ || ಯಥಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಯೇಳು ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಯಕಮಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ | ಅದು ಹಾಗಂದರೆ :—

ಸೂತ್ರ || ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥೇ ತೃತೀಯಾ || ೯೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಶರೆಯತ್ತಣಿಂ ಬರ್ದುಂಕಿದಂ, ಶರೆಯಿಂ ಬರ್ದುಂಕಿದಂ‡ | ಮನೆಯತ್ತಣಿಂ ಪೊರ ಮಟ್ಟಂ, ಮನೆಯಿಂ ಪೊರಮಟ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಂಚಮ್ಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

* These names are in C only.

† Viparyāso in B.

‡ This example not in C.

* ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇದೆ. † ದ್ವಿ | ಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಯಾಸೋ ಎಂದು ಇದೆ.

‡ ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

^ASûtra 92.—*Shashṭhy-arthe chaturthî.*

Vṛitti.—*Shashṭhy-arthe vivakshite kvachich-chaturthî vibhaktih prayujyate* |

Prayoga.—*Neladereyam, nelakkereyam; Srîyadhîs'varam, Srîgadhîs'varam (S'ântinâtham*)* |

[The fourth (dative) in the sense of the sixth (genitive).]

^ASûtra 93.—*Dvîtîyârthe chaturthî.*

Vṛitti.—*Dvîtîyâyâm chaturthî bhavati* |

Prayoga.—*Bhû-tâpakke bigurtu Vishnu padedam Matsyâvatârâṅkamam†* |

[The fourth (dative) in the sense of the second (accusative).]

^ASûtra 94.—*Prathamârthe shashṭhî.*

Vṛitti.—*Prathamâyâs-sthâne shashṭhî prayogah* |

Prayoga.—*Nîm bare Muramathana, nîm bare Madana‡* |

[The sixth (genitive) in the sense of the first (nominative).]

^ASûtra 95.—*Tritîyârthe saptamî.*

Vṛitti.—*Spashtam* |

Prayoga.—*Chaladinî avane doreyâdam, chaladoḷ avane doreyâdam; kodaliyim kadidam, kodaliyoḷ kadidam* |

[The seventh (locative) in the sense of the third (instrumental).]

ಸೂತ್ರ || ಪಷ್ಠ್ಯರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೇ || ೯೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಷ್ಠ್ಯರ್ಥೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಕ್ವಚಿಚ್ಚತುರ್ಥೇ ವಿಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೆಲದೇರೆಯಂ, ನೆಲಕ್ಕೇರೆಯಂ | ಶ್ರೀಧೀಶ್ವರಂ, ಶ್ರೀಗಧೀಶ್ವರಂ (ಶಾಂತಿನಾಥಂ*) ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಷ್ಠ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಚತುರ್ಥೇ ವಿಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥೇ ಚತುರ್ಥೇ || ೯೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ ಚತುರ್ಥೇ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಭೂತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗುರ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಾಂಕಮಂ† ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥೇ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಥಮಾರ್ಥೇ ಪಷ್ಠೀ || ೯೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಥಮಾಯಾಸ್ಥಾನೇ ಪಷ್ಠೀ ಪ್ರಯೋಗಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀಂ ಬರೆ ಮುರಮಥನ | ನೀಂ ಬರೆ ಮದನ ‡ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಷ್ಠೀಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ ಸಪ್ತಮೀ || ೯೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಚಲದಿಂದವನೆ ದೊರೆಯಾದಂ, ಚಲದೊಳವನೆ ದೊರೆಯಾದಂ | ಕೊಡಲಿಯಿಂ ಕಡಿದಂ, ಕೊಡಲಿಯೊಳ್ ಕಡಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತೃತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮೀ ಬರುತ್ತದೆ.

* Only in C.

† For this example C has *Bhû-tâpakke bigurtu bhûpa padedam râjyâdhikâritvamam*.

‡ C has only *bandan â bhûpana*.

* ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

† ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಭೂತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗುರ್ತು ಭೂಪ ಪಡೆದಂ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿತ್ವಮಂ ಎಂದು ಇದೆ.

‡ ತೃ | ಬಂದನಾಭೂಪನ ಎಂದಿದೆ.

^ASūtra 96.—*Jātir ekavad bahvākhyāyām.*

Vṛitti.—*Jāti-vāchaka-s'abdo bahutvākhyāne eka-vachanavad bhavati bahulam |*

Prayoga.—*Kariyavu, karigalavu ; kaḥ beladavu, kaigal beladavu | bahulādhikārāt strī-purusha-vishaye kvachin na bhavati | (Brāhmaṇar bandar, sūleyar nakkar.*)*

[Words relating to a kind or class having a plural signification are used in the singular ; but sometimes not, when they relate to men or women.]

^ASūtra 97.—*Saṅkhyeye saṅkhyāsu cha.*

Vṛitti.—*Saṅkhyeye saṅkhyāsu api vartamāno yas s'abdah sopy ekavad bhavati vā |*

Prayoga.—*Des'e pattu, des'egalu pattu ; mūru nāllu, mūrugalū nāllu ; padinaidavar |*

[Numerals remain in the singular.]

^ASūtra 98.—*Bhāvavachanepi.*

Vṛitti.—*Bhāvākhyāyām api vartamāno yas s'abdah sopy ekavad bhavati |*

Prayoga.—*Kappu, bilpu, tanbu, pērmme | bahula-grahṇāt bilpugaḷu |*

[Also abstract nouns.]

Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau† Bhāshā-bhūṣane Kāraka-viḍhānam nāma chaturthah parichchhedah |

ಸೂತ್ರ || ಜಾತಿರೇಕವದ್ಬಹುವಾಕ್ಯಯಾಂ || ೯೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಜಾತಿನಾಚಕಶಬ್ದೋ ಬಹುತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ ಏಕವಚನವದ್ಬಹುಲಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯವು, ಕರಿಗಳವು | ಕೈ ಬೆಳದವು, ಕೈಗಳೆ ಬೆಳದವು || ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ವಿಷಯೇ ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಜಾತಿನಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಬಹುತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಬಹುಲವಾಗಿ ಏಕವಚನದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಳಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಪುಂ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. [ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಂದರೆ, ಸೂಳೆಯರ ನಕ್ಕರೆ.*]

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸುಚಿ || ೯೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ವರೂಪಿ ವರ್ತಮಾನೋ ಯಶ್ಚಬ್ದಸ್ತೋಽಯೇಕವದ್ಬಹುಲಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ದೇಶ ಪತ್ತು, ದೇಶಗಳು ಪತ್ತು | ಮೂರು ನಾಲ್ಕು, ಮೂರುಗಳು ನಾಲ್ಕು | ಪದಿ ನೈದವರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯೇನಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಏಕಲ್ಪವಾಗಿ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಭಾವವಚನೇಪಿ || ೯೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭಾವಾಖ್ಯಾಯಾಮಪಿ ವರ್ತಮಾನೋ ಯಶ್ಚಬ್ದಃ ಸೋಽಯೇಕವದ್ಬಹುಲಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಪ್ಪು, ಬಿಟ್ಟು, ತಣ್ಣು, ಪೇಮ್ಮೆ || ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಾತ್ ಬಿಟ್ಟುಗಳು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭಾವನಾಮನಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಬಹುಳವಾಗಿ ಯೇಕವಚನದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಬಹುಳಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಾದ ಪ್ರಯೋಗವುಂಟು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಾ† ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ ಕಾರಕ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಚತುರ್ಥಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ

* In C only.

* ತೃ | ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

† See note p. 7

† ೭ನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(V. Forms of Words.)

S'abda-rīti Vidhānam.

Sūtra 99.—*Nīn-ān-tān prathamā-vibhaktau.*Vṛitti.—*Ninn-enna-tannānām yushmad-asmad-anyad-artha-prathamānām nīn ān tān iti rūpāny anukramena bhavanti |*Prayoga.—*Nīn irdde, ām bande, tām pōdam |*[*Nīn, ān, tān* are the first (nominative) cases of *ninna, enna, tanna* ; meaning thine, mine, his.]Sūtra 100.—*Nina-ena-tanās' chaturthyās tṛitīyatvam chāsyāh.*Vṛitti.—*Ninn-enna-tanna-ity eteshām punas' chaturthā-vibhaktau parato yāthā saṅkhyam nina-ena-tana-ity ete ādes'ā bhavanti | asyās' chaturthyās tṛitīyatvam cha bhavati |*Prayoga.—*Ninage, enage, tanage |*[*Ninna, enna, tanna* in the fourth (dative) case take the form *nina, ena, tana* ; and this fourth (dative) case is used in the sense of the third (instrumental).]Sūtra 101.—*Dvi-bahvor nasya mah.*Vṛitti.—*Dviva-bahutve vivakshite eshām nakārasya makārādes'o bhavati |*Prayoga.—*Nīm, ām, tām, nimage, yamage, tamage, nimma, emma, tamma, nimmoḷ, emmoḷ, tammoḷ |*[In the dual and plural their *n* becomes *m*.]

ಶಬ್ದರೀತಿ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ನೀನಾನ್ತಾನ್ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೌ || ೯೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿನ್ನೆನ್ನತನ್ನಾನಾಂ ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದನ್ಯದರ್ಥಪ್ರಥಮಾನಾಂ ನೀನ್ ಆನ್ ತಾನ್ ಇತಿ ರೂಪಾಣ್ಯನುಕ್ರಮೇಣ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀನಿರ್ದೇ | ಆಂ ಬಂದೆ | ತಾಂ ಪೊದಂ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯುಷ್ಮತ್ ಅಸ್ಮತ್ ಅನ್ಯತ್ ಯಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಎನ್ನ ತನ್ನ ಯಂಬವುಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೀನ್, ಆನ್, ತಾನ್ ಯಂಬ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಿನವನತನಾಶ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯತ್ವಂ ಚಾಸ್ಯಾಃ || ೧೦೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿನ್ನೆನ್ನತನ್ನ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪುನಶ್ಚ ತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತೌ ಪರತೋ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ ನಿನ ವನ ತನ ಇತ್ಯೇತೇ ಆದೇಶಾ ಭವಂತಿ | ಅಸ್ಯಾಶ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯತ್ವಂ ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿನಗೆ | ಎನಗೆ | ತನಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿನ್ನೆನ್ನ ತನ್ನ ಯಂಬವುಗಳಿಗೆ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರವಾದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿನ ಎನ ತನ ಯಂಬವಾದೇಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಚತುರ್ಥೀಗೇನೆ ಪುನಃ ತೃತೀಯತ್ವವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿಬಹ್ವೋರ್ನಸ್ಯ ಮಃ || ೧೦೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಏಷಾಂ ನಕಾರಸ್ಯ ಮಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀಂ | ಆಂ | ತಾಂ | ನಿಮಗೆ | ಎಮಗೆ | ತಮಗೆ | ನಿಮ್ಮ | ಎಮ್ಮ | ತಮ್ಮ |

ನಿಮ್ಮೊಳ್ | ಎಮ್ಮೊಳ್ | ತಮ್ಮೊಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಮಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 102.—*Adu-idu-udūnām ante va-tau pumsi.*

Vṛitti.—*Eteshām prakṛiti-vis'eshānām pul-liṅga-vivakshāyām sarvāsu vibhaktishu parabhūtāsv ante va-tau bhavatah |*

Prayoga.—*Avam, ivam, uvam, avanam, ivanam, uvanam, ātam, ūtam, ūtanam, ātanam, ūtanam, ūtanam |*

[The roots of *adu, idu, udu*, on taking the masculine terminations of all the cases change their last syllable to *va* and *ta*.]

Sūtra 103.—*Val-ke-cha striyām.*

Vṛitti.—*Tesham strīva-vivakshāyām sarvāsu vibhaktishu antyasya val-ke iti bhavatah |*

Prayoga.—*Aval, ival, uval, avalam, ivalam, uvalam, āke, ūke, ūkeyam, ūkeyam, ūkeyam |*

[For the feminine of all the cases to *val* and *ke*.]

Sūtra 104.—*Dirghah ka-tayoh.*

Vṛitti.—*Eteshām eva ka-tayoh pūrva-svarasya dirgho bhavati | pūrvokt-odāharāṇeshv eva spashṭam |*

[The vowel is lengthened before *k* and *t*.]

ಸೂತ್ರ || ಆದುವುಡುವುನಾಮನೇ ವತೌ ಪುಂಸಿ || ೧೦೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏತೇಷಾಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಾಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರ ಭೂತಾಸ್ವನೇ ವತೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವಂ | ಇವಂ | ಉವಂ | ಅವನಂ | ಇವನಂ | ಉವನಂ | ಆತಂ | ಈತಂ | ಉತಂ | ಆತನಂ | ಈತನಂ | ಉತನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಇದು ಉದು ಯಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಗಳೂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ವಕಾರ ತಕಾರಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ವಳ್ಕೇಚ್ಚತ್ರಿಯಾಂ || ೧೦೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇಷಾಂ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಾಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ಅನ್ತ್ಯಸ್ಯ ವಳ್ಕೇ ಇತಿ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಅವಳ್ | ಇವಳ್ | ಉವಳ್ | ಅವಳಂ | ಇವಳಂ | ಉವಳಂ | ಆಕೆ | ಈಕೆ | ಉಕೆ | ಆಕೆಯಂ | ಈಕೆಯಂ | ಉಕೆಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವುಗಳ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅನ್ತದಲ್ಲಿ ವಳ್ ಕೆ ಯಂಬವುಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ದೀರ್ಘಃ ಕತಯೋಃ || ೧೦೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏತೇಷಾಃ ಮೇವ ಕತಯೋಃ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ಪೂರ್ವೋಕ್ತೋದಾಹರಣೇಷ್ಯೇವ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಕಕಾರ ತಕಾರಗಳ ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗೊಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

Sūtra 105.—*Strī-pumsayor vyatyāsah kvachit.*

Vṛitti.—*Strī-linga-pul-lingayoh kvachit karuṇopatyak-ābhilāshādi-s'abdeshu viparyāso bhavati* |

Prayoga.—*Karuṇam, upatyakam, abhilāshe* |

[(Sanskrit) masculines and feminines, such as *karuṇa*, *upatyaka*, *ābhilāsha*, change their form (as in the examples).]

Sūtra 106.—*Nityam kaṭatrāḍau napumsakatvam.*

Vṛitti.—*Kaṭatra-prabhṛiti-s'abdeshu napumsakatvam nityam eva bhavati* |

Prayoga.—*Idu kaṭatram, adu kūsū* |

[*Kaṭatra*, &c., are always neuter.]

Sūtra 107.—*Āto laghur et.*

Vṛitti.—*Lingāntasyākārasya vibhaktishu para-bhūtaṣu laghu-bhūta ekāro bhavati* |

Prayoga.—*Vasudhā, vasudhe ; chandrikā, chandrike ; vanita, vanite ; dayā, daye, ity ādi* |

Akārasyāpi kvachit | Prayoga | *Abhilāsha, abhilāshe ; udāharana, udāharane ; darbha, darbhe** |

[The final *ā* (of Sanskrit words) becomes *e* short (also sometimes the final *a*).]

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂಸಯೋರ್ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ ಕ್ವಚಿತ್ || ೧೦೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗಯೋಃ ಕ್ವಚಿತ್ ಕರುಣೋಪತ್ಯಕಾಭಿಲಾಷಾದಿಶಬ್ದೇಷು ವಿಸರ್ಯಾ ನೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರುಣಂ | ಉಪತ್ಯಕಂ | ಅಭಿಲಾಷೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕರುಣ ಉಪತ್ಯಕ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಿತ್ಯಂ ಕಳತ್ರಾದೌ ನಪುಂಸಕತ್ವಂ || ೧೦೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಳತ್ರಪ್ರಭೃತಿಶಬ್ದೇಷು ನಪುಂಸಕತ್ವಂ ನಿತ್ಯಮೇವ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇದು ಕಳತ್ರಂ | ಅದು ಕೂಸು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಳತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಪುಂಸಕತ್ವವು.

ಸೂತ್ರ || ಆತೋ ಲಘುರೇತ್ || ೧೦೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗಾಂತಸ್ಯಾಕಾರಸ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಸು ಪರಭೂತಾಸು ಲಘುಭೂತ ಏಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವಸುಧಾ, ವಸುಧೆ | ಚಂದ್ರಿಕಾ, ಚಂದ್ರಿಕೆ | ವನಿತಾ, ವನಿತೆ | ದಯಾ, ದಯೆ | ಇತ್ಯಾದಿ ||

ಅಕಾರಸ್ಯಾಪಿ ಕ್ವಚಿತ್ || ಪ್ರಯೋಗ || ಅಭಿಲಾಷ, ಅಭಿಲಾಷೆ | ಉದಾಹರಣ, ಉದಾಹರಣೆ | ದರ್ಭ, ದರ್ಭೆ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಲಘು ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಲಘು ಏಕಾರವಾಗುವದುಂಟು.

* Not in C.

* ತ್ರಿ || ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 108.—*Īd-ūtau hrasvan cha.*

Vṛitti.—*Lingāntayor ikārokaṛayoh hrasvan bhavatas' s'abtau vākyālanikāre*

Prayoga.—*Pakshi, pakshi ; nadī, nadi ; nārī, nāri ; vadhū, vadhu ; Sarayū, Sarayu,* evam ādi* |

[Final ī and ū become short.]

Sūtra 109.—*Naikākshara-pade.*

Vṛitti.—*Ā-ī-ū-ity ekāksharam yat padam tasmīn eteshām hrasvo na bhavati* |

Prayoga.—*Ū, jyā, s'rī, hrī, bhrū* |

[But final ā, ī, ū are not shortened in monosyllables.]

Sūtra 110.—*Dhātos tri-s'abdasya vārah.*

Vṛitti.—*Dhātor vilitasya tri-s'abdasya ar-ādeso bhavati vā* |

Prayoga.—*Kartāram, kartri ; bhartāram, bhartri* ; dhātāram, dhātri ; hātāram, hātri** |

[The tri of a Sanskrit root may become ar.]

ಸೂತ್ರ || ಈದೂತೌ ಹ್ರಸ್ವಂ ಚ || ೧೦೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಿಂಗಾಂತಯೋರೀಕಾರೋಕಾರಯೋಃ ಹ್ರಸ್ವಂ ಭವತಶ್ಚಬ್ದೌ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಕ್ಷಿ, ಪಕ್ಷಿ | ನದಿ, ನದಿ | ನಾರಿ, ನಾರಿ | ವಧೂ, ವಧು | ಸರಯೂ, ಸರಯು* | ಏವಮಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತ ಈಕಾರ ಉಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಹ್ರಸ್ವಂ ನಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ನೈಕಾಕ್ಷರಪದೇ || ೧೦೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆ ಈ ಉ ಇತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ಯತ್ಪದಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಏತೇಷಾಂ ಹ್ರಸ್ವೋ ನ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉ | ಜ್ಯಾ | ಶ್ರೀ | ಹ್ರೀ | ಭ್ರೂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಈ ಉ ಯಂಬ ಸ್ವರಗಳೊಳ್ ಯೇಕಾಕ್ಷರ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹ್ರಸ್ವನಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಧಾತೋಸ್ತೌ ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಾರಃ || ೧೧೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೋರ್ವಿಹಿತಸ್ಯ ತೌ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಅರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ವಾ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರ್ತಾರಂ, ಕರ್ತೃ | ಭರ್ತಾರಂ, ಭರ್ತೃ* | ಧಾತಾರಂ, ಧಾತೃ | ಹೇತಾರಂ | ಹೇತೃ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತದ ತೌ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಅರಾದೇಶ ಬರುತ್ತದೆ.

[^]Sūtra 111.—*Rānto Vedhasi vidhātuh.*

Vṛitti.—*Vidhātṛi-s'abdasya Vedhasy arthe rānto bhavati |*

Prayoga.—*Vidhātram, Vidhātām |*

[*Vidhātṛi* when applied to Brahma has the termination *ra*.]

[^]Sūtra 112.—*Aro'nyatra.*

Vṛitti.—*Anyatra kriyā-vāchino dhāto rikārāntasya ar-ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Pitar, pitṛigaḥ, bhrātaram, bhrātrigaḥ |*

[Except in the root of a verb, the terminal *ri* of other words becomes *ar*.]

[^]Sūtra 113.—**Tas' cha.*

Vṛitti.—*Kvachid rikārādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Māndhātā, Māndhātṛi |*

[Sometimes *ta*.]

[^]Sūtra 114.—*S'vā-yuvādhvanām ānah.*

Vṛitti.—*S'van-yuvan-adhvan ity eteshām āntasya āno bhavati |*

Prayoga.—*S'vā, s'vānam ; yuvā, yuvānam ; adhva, adhvanam | s'vānaṅgal, yuvānar, adhvanāṅgal bahu-vachane |*

[*S'van, yuvan, adhvan* obtain the termination *āna*.]

ಸೂತ್ರ || ರಾನ್ತೋ ವೇಧಸಿ ವಿಧಾತುಃ || ೧೧೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಧಾತೃಶಬ್ದಸ್ಯ ವೇಧಸ್ಯರ್ಥೇ ರಾನ್ತೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವಿಧಾತ್ರಂ | ವಿಧಾತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕವಾದ ವಿಧಾತೃ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರಾನ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಆರೋ'ನ್ಯತ್ರ || ೧೧೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನ್ಯತ್ರ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನೋ ಧಾತೋ ಮುಕಾರಾನ್ತಸ್ಯ ಆರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಿತರ್, ಪಿತೃಗ್ | ಭ್ರಾತರಂ, ಭ್ರಾತ್ರಗ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಯಾ ಧಾತುವಲ್ಲದ ತೃ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅರಿ ಯಂಬದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || *ತಸ್ಯ || ೧೧೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೃಚಿದ್ ಧಾತೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಂಧಾತ, ಮಾಂಧಾತ್ರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮುಕಾರವೇ ಬರುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ೧೧೦ನೇ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಅರಿ ಯಂಬ ದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವಿಧಾತೃ ಯಂಬದಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಾಯುವಾಧ್ವನಾಮಾನಃ || ೧೧೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವ ಯುವ ಅಧ್ವ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಆನ್ತಸ್ಯ ಆನೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸ್ವಾ, ಸ್ವಾನಂ | ಯುವಾ, ಯುವಾನಂ | ಅಧ್ವಾ, ಅಧ್ವಾನಂ || ಸ್ವಾನಂಗಳ್ | ಯು ವಾನರ್ | ಅಧ್ವಾನಂಗಳ್ ಬಹುವಚನೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ವ, ಯುವ, ಅಧ್ವ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಾದ ಸ್ವಾ, ಯುವಾ, ಅಧ್ವಾ ಎಂಬ ಆನ್ತಗಳಿಗೆ ಆನ ಯಂಬದು ಬರುತ್ತದೆ.

* In B and C, 112 and 113 form one sūtra.

* ದ್ವಿ | ತೃ | ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ೧೧೨ — ೧೧೩ನೇ ಸೂತ್ರಗಳೆರಡೂ ಒಂದಾಗಿ ಕೇರಳಿ ಬರೆದು ಇದ್ದಾರೆ.

^ASūtra 115.—*Sakhyur āyah.*

Vṛitti.—*Sakhi-s'abdasya vibhaktishu para-bhūtāsu āya ity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Sakhāyam, sakhāyar |*

[*Sakhi* takes *āya* before the case terminations.]

^ASūtra 116.—*Vans-yansor upāntyasya dīrgho vā lopah.*

Vṛitti.—*Vans-yans-pratyayāntayor upāntyasya vā dīrgho bhavati | kvachid antyasya lopah |*

Prayoga.—*Vidvans, vidvāmsam ; kanīyans, kanīyāmsam ; jyāyans, jyāyāmsam |*

[*Vans* and *yans* lengthen the vowel or omit the last letter.]

^ASūtra 117.—*Adantatā cha.*

Vṛitti.—*Tat pratyayāntayor upāntyasya vā dīrgho bhavati | kvachid antyasya akārāntatā cha bhavati |*

Prayoga.—*Kanīyāmsam, vidvāmsam | vā grahaṇāt kvachid vikalpēna tad antyasya lopas syāt | yathā :—s'reyam, s'reyāmsam, jñāyam, jñāyāmsam |*

[Sometimes they terminate in *a*.]

ಸೂತ್ರ || ಸಖ್ಯುರಾಯಃ || ೧೧೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರಭೂತಾಸು ಆಯ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಖಾಯಂ | ಸಖಾಯರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಖಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಆಯ ಎಂಬದು ಆದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವನ್-ಯನ್-ಸೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ವಾ ಲೋಪಃ || ೧೧೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ವನ್-ಯನ್-ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ್ಯೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ವಾ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ಕ್ವಚಿದಂತ್ಯಸ್ಯ ಲೋಪಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವಿದ್ವನ್, ವಿದ್ವಾಂಸಂ | ಕನೀಯನ್, ಕನೀಯಾಂಸಂ | ಜ್ಯಾಯನ್, ಜ್ಯಾಯಾಂಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವನ್ ಯನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗಲಿ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅದಂತಾ ಚ || ೧೧೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ್ಯೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ವಾ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ಕ್ವಚಿದಂತ್ಯಸ್ಯ ಅಕಾರಾಂತಾ ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕನೀಯಾಂಸಂ | ವಿದ್ವಾಂಸಂ || ವಾ ಗ್ರಹಣಾತ್ ಕ್ವಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪೇನ ತದಂತ್ಯಸ್ಯ ಲೋಪಸ್ಪೃಶತ್ || ಯಥಾ || ಶ್ರೇಯಂ | ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ | ಜ್ಞಾಯಂ | ಜ್ಞಾಯಾಂಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯನ್ ವನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಅದರ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವೂ ಅಥವಾ ಅಂತ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪವೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅಕಾರಾಂತ ಎಂಬದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಲೋಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಂ ಎಂದು ಸಕಾರ ಲೋಪವಾಗಿದೆ.

^ASūtra 118.—*Virāme vyañjanasyāpi.*

Vṛitti.—*Virāme vartamānasya vyañjanasyāpi akārāntatā bhavati |*

Prayoga.—*Sampadam, marutam, viháyasam |*

[A final consonant takes a terminal a.]

^ASūtra 119.—*Lopo vibhāshayā.*

Vṛitti.—*Virāme vartamānasya vyañjanasya kvachid vikalpēna lopas syāt |*

Prayoga.—*Nabhas, nabham; manas, mnam;* rájan, rájam |*

Kvachid dvitva-yuktokārāntatā cha | Prayoga | vāk, vāku; ushas, ushassu; dik, dikku; parishat, parishattu |

[Or is dropped.]

^ASūtra 120.—*Varge tad-vargāntyah.*

Vṛitti.—*Vargākshareshu pareshu tad-varga-pañchamāksharam anusvār-ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Binkam geṭṭam, tām chañchala-chittam, sutt-entaklum, mēl-vattante tōrkum, bilvambettam | kvachid vikalpah | binkam geṭṭam† |*

[Anusvāra before a varga consonant, becomes the fifth (or nasal) of the same varga.]

ಸೂತ್ರ || ವಿರಾಮೇ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾಪಿ || ೧೧೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿರಾಮೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯಾಪಿ ಅಕಾರಾಂತತಾ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂಪದಂ | ಮರುತಂ | ವಿಹಾಯಸಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೂ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾಂತತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವೆಂದರೆ ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರ.

ಸೂತ್ರ || ಲೋಪೋ ವಿಭಾಷಯಾ || ೧೧೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿರಾಮೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ ಕ್ವಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪೇನ ಲೋಪಸ್ಯಾತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಭಸ್, ನಭಂ | ಮನಸ್, ಮನಂ* | ರಾಜಃ, ರಾಜಂ ||

ಕ್ವಚಿದ್ವಿತ್ವಯುಕ್ತೋಕ್ತಾರಾಂತತಾ ಚ || ಪ್ರಯೋಗ || ವಾಕ್, ವಾಕ್ಕು | ಉಷಸ್, ಉಷಸ್ಸು | ದಿಕ್, ದಿಕ್ಕು | ಪರಿಷತ್, ಪರಿಷತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವುಕಡೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಆ ವಿರಾಮದ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಯುಕ್ತ ಉಕಾರಾಂತತೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ದಿಕ್ ದಿಕ್ಕು ಯಂಬುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ ತಿಳಿಯುವದು.

ಸೂತ್ರ || ವರ್ಗೇ ತದ್ವರ್ಗಾಂತ್ಯಾಃ || ೧೨೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ಗಾಕ್ಷರೇಷು ಪರೇಷು ತದ್ವರ್ಗಪಂಚಮಾಕ್ಷರಮನುಸ್ವಾರಾದೇಶಸ್ಯಾತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಿಜ್ಜಂ ಗೆಟ್ಟಂ | ತಾಂ ಚಣ್ಣಿ ಳಚಿತ್ತಂ | ಸುತ್ತೆಣ್ಣಿಕ್ಕುಂ | ಮೇಲ್ವತ್ತನೆ ತೋಕ್ಕುಂ | ಬಿಲ್ವಮೆತ್ತಂ | ಕ್ವಚಿದ್ವಿತ್ವಃ | ಬಿಂಕಂ ಗೆಟ್ಟಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ಗಾಕ್ಷರಗಳು ಪರವಾದರೆ ಆಯಾ ವರ್ಗದ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರವು ಅನುಸ್ವಾರಾದೇಶ ವಾಗುವದು.

* C ends here.

† That is, the anusvāra is used for the nasal, which is the common method of writing.

* ತೈ | ಯಲ್ಲಿ ಮನ ಎಂಬ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಿಂತು ಇದೆ.

[^]Sūtra 121.—*No nasya nena.*

Vṛitti.—*Nakārasya nakāreṇa saha yoge ṇatvam bhavati |*

Prayoga.—*Kaṇ-neḷal, kaṇṇēḷal ; kaṇ-nīr, kaṇṇīr ; taṇ-nīr, taṇṇīr |*

[When *ṇ* follows *n*, the latter becomes *ṇ*.]

[^]Sūtra 122.—*Po ho vā.*

Vṛitti.—*S'abdeshu hakārasya pakāro vā syāt |*

Prayoga.—*Halām, palām ; halage, palage ; hāsu, pāsu ; maigāhu, maigāpu ; kaigāhu, kaigāpu |*

[*H* in a word may become *p*.]*

[^]Sūtra 123.—*S'a-shayos sah.*

Vṛitti.—*Atra s'akāra-shakārayoh sakārādes'as syāt |*

Prayoga.—*S'as'i, sasi ; s'is'u, sisu ; mashi, masi ; rishi, risi ; s'ēshe, sēse |*

[*S'* and *sh* become *s*.]

[^]Sūtra 124.—*Sa-repha-samyoge tad-antare tv-ih.*

Vṛitti.—*Shakāre repha-samyoga-yukte sati repha-shakārayor madhye ikāro bhavati |*

Prayoga.—*Harsham, harisam ; varsham, varisam ; sarshapam, sarisapam |*

[When *r* precedes them, *i* comes between.]

ಸೂತ್ರ || ಷೋ ನಸ್ಯ ನೇನ || ೧೨೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಕಾರಸ್ಯ ಣಕಾರೇಣ ಸಹ ಯೋಗೇ ಣತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಣ-ನೇಲ, ಕಣ್ಣೇಲ | ಕಣ-ನೀರ, ಕಣ್ಣೀರ | ತಣ-ನೀರ, ತಣ್ಣೀರ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣಕಾರದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಯೋಗವಾದರೆ ಣತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಪೋ ಹೋ ವಾ || ೧೨೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಶಬ್ದೇಷು ಹಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹಲಂ, ಪಲಂ | ಹಲಗೆ, ಪಲಗೆ | ಹಾಸು, ಪಾಸು | ಹೈಗಾಹು, ಹೈಗಾಪು | ಕೈಗಾಹು, ಕೈಗಾಪು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಶಪಯೋಸ್ಯಃ || ೧೨೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಶಕಾರಪಕಾರಯೋಃ ಸಕಾರಾದೇಶಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಶಪಿ, ಸಪಿ | ಶಿಶು, ಸಿಶು | ಮಪಿ, ಮಸಿ | ಋಪಿ, ರಪಿ | ಶೇಷಿ, ಸೇಸಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಕಾರ ಪಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸರೇಫಸಂಯೋಗೇ ತದಂತರೇ ತ್ವಿಃ || ೧೨೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಕಾರೇ ರೇಫಸಂಯೋಗಯುಕ್ತೇ ಸತಿ ರೇಫಪಕಾರಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಇಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರ್ಷಂ, ಹರಿಸಂ | ವರ್ಷಂ, ವರಿಸಂ | ಸರ್ಷಪಂ, ಸರಿಸಪಂ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಯುಕ್ತವಾದ ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ರೇಫ ಪಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

* In the literature of the language *p* marks the more ancient form, *h* the more modern: so much so that the respective periods have sometimes been named the *p* and *h* periods. Thus *posa* is now *hosa*; *pale* is *hale*; *peṇṇu* is *heṇṇu*; *pōgu* is *hōgu*; *ṭattu* is *hattu*, &c.

Sūtra 125.—*Hakārasyot.*

Vṛitti.—*Hakārasya repha-samyoge taylor madhye ukāras syāt |*

Prayoga.—*Arham, aruham ; barham, baruham ; gārhapatyam, gārūha-
putyam ; arhantam, aruhantam* |*

[When *r* precedes *h*, then *u* comes between.]

Sūtra 126.—*Lakārah pada-vidhau dasya vyñjaneshu.*

Vṛitti.—*Samāsa-vidhau vyañjaneshu pareshu dasya las syāt |*

Prayoga.—*Kāḍu-purīsam, kālvurīsam ; kāḍu-kichchu, kālkichchu;† nādu-
paragaṇam, nālvaragaṇam ; nādu-kade, nālkode ; kōḍu-kottu, kōlkottu | ity
eteshām prayogasya samāsa-vidhau pūrva-padopāntya-svara-lopād evam
rūpam siddham |*

[In compound words, *d* followed by a consonant becomes *l*.]

Sūtra 127.—*Ati tah.*

Vṛitti.—*Dakārasya ati pratyaye pare takāro bhavati |*

Prayoga.—*Āḍ, āṭam ; nōḍ, nōṭam ; bēḍ, bēṭam ; mād, māṭam | ‡*

[*D* before *ati* becomes *t*.]

ಸೂತ್ರ || ಹಕಾರಸ್ಯೋತ್ || ೧೨೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹಕಾರಸ್ಯ ರೇಫಸಂಯೋಗೇ ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಉಕಾರಸ್ಸ್ಯೋತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರ್ಹಂ, ಅರುಹಂ | ಬರ್ಹಂ, ಬರುಹಂ | ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಂ, ಗಾರುಹಪತ್ಯಂ |

ಅರ್ಹಂತಂ, ಅರುಹಂತಂ || *

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹಕಾರವಿದ್ದರೆ ಆ ಹಕಾರ ರೇಫಗಳ ನಡುವೆ ಉಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಳಕಾರಃ ಪದವಿಧೌ ಡಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇಷು || ೧೨೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮಾಸವಿಧೌ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ಡಸ್ಯ ಳಸ್ಸ್ಯೋತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಾಡು-ಪುರಿಸಂ, ಕಾಲ್ಪುರಿಸಂ | ಕಾಡು-ಕಿಚ್ಚು, ಕಾಲ್ಕಿಚ್ಚು | ನಾಡು-ಪರಗಣಂ, ನಾಲ್ಪರಗಣಂ | ನಾಡು-ಕಡೆ, ನಾಲ್ಕಡೆ | ಕೋಡು-ಕೊಟ್ಟು, ಕೋಳ್ಕೊಟ್ಟು || ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪ್ರಯೋಗಸ್ಯ ಸಮಾಸವಿಧೌ ಪೂರ್ವಪದೋಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಲೋಪಾದೇವಂ ರೂಪಂ ಸಿದ್ಧಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಳಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗುವ ಸಮಾಸದ ಪೂರ್ವಪದೋಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಲೋಪವಾಗಿ ಈ ರೂಪವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅತಿ ಟಃ || ೧೨೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಡಕಾರಸ್ಯ ಅತಿಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರೇ ಟಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಡೆ, ಆಟಂ | ನೋಡೆ, ನೋಟಂ | ಬೇಡೆ, ಬೇಟಂ | ಮಾಡೆ, ಮಾಡಟಂ || ‡

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಅತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಪರವಾದರೆ ಟಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

* Not in C.

† C ends here.

‡ In C the examples are *nadu*, *naṭṭam* ; *padu*, *paṭṭam*.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಂತಂ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

† ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತು ಇದೆ.

‡ || ತೃ || ನಡು, ನಟ್ಟು | ಪಡು, ಪಟ್ಟಂ ಎಂಬವು ಇವೆ.

Sūtra 128.—*Rakārasya rephah.*

Vṛitti.—*Samāse rakārasya repho bhavati* |

Prayoga.—*Mār-koral, mārkorāl; mār-balam, mārbalam; nūr-maḍi, nūr-maḍi; nūr-sāsiram, nūrchhāsiram* |

[R becomes repha.] *

Sūtra 129.—*Āde ri-rīh.*

Vṛitti.—*S'abdeshv ādi-bhūtasya rikārasya ritram bhavati* |

Prayoga.—*Tṛitīyam, tritīyam; riṇam, riṇam; ritu, ritu; rīshi, rīshi* |

[An initial ri becomes ri.]

Sūtra 130.—*Ya-vayor anādīsthayor ai-i-on svareṇa vā.*

Vṛitti.—*Anādau vartamānāyor yakāra-vakārayos svareṇa saha yathā saṅkhyam aikār-aukārau bhavatah* |

Prayoga.—*Kayivāram, kaivāram; hārayisidam, hāraisidam; kērayisidam, kēraisidam; pūrayisidam, pūraisidam; kavādāle, kaudāle; kavūnikul, kavūnikul; kāvūngu, kavūngu; avūnikidam, avūnikidam* |†

[Medial y and v, uniting with a vowel, become ai and au.]

Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau † Bhāṣhā-bhūṣhaṇe S'abda-rīti-vidhānam nāma pañchamah parichchhedah |

ಸೂತ್ರ || ರಕಾರಸ್ಯ ರೇಫಃ || ೧೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮಾಸೇ ರಕಾರಸ್ಯ ರೇಫೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾರ್-ಕೊರಲ್, ಮಾರ್ಕೊರಲ್ | ಮಾರ್-ಬಲಂ, ಮಾರ್ಬಲಂ | ನೂರ್-ಮಡಿ, ನೂರ್-ಮಡಿ | ನೂರ್-ಸಾಸಿರಂ, ನೂರ್ಚಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ರಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫವಾಗುತ್ತದೆ. ರೇಫವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅರಕಾವತ್ತೆಂಬರ್ಥವು.

ಸೂತ್ರ || ಆದೇಋರಿಃ || ೧೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಶಬ್ದೇಷ್ವಾದಿಭೂತಸ್ಯ ಋಕಾರಸ್ಯ ರಿತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೃತೀಯಂ, ತ್ರಿತೀಯಂ | ಋಣಂ, ರಿಣಂ | ಋತು, ರಿತು | ಋಷಿ, ರಿಷಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಭೂತವಾದ ಋಕಾರಕ್ಕೆ ರಿತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಯವಯೋರನಾದಿಸ್ಥಯೋ ರೈ ಬ್ ಓಬ್ ಸ್ವರೇಣ ವಾ || ೧೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಾದೌ ವರ್ತಮಾನಯೋರೈಕಾರವಕಾರಯೋಸ್ವರೇಣ ಸಹ ಯಥಾಸ್ವರೈಃ ಮೈಕಾರೌಕಾರೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಯಿವಾರಂ, ಕೈವಾರಂ | ಹಾರಯಿಸಿದಂ, ಹಾರೈಸಿದಂ | ಕೇರಯಿಸಿದಂ, ಕೇರೈಸಿದಂ | ಪೂರಯಿಸಿದಂ, ಪೂರೈಸಿದಂ | ಕವದಲೆ, ಕಾದಲೆ | ಕವುಂಕುಳ್, ಕಾಂಕುಳ್ | ಕಾವುಂಗು, ಕಾಂಗು | ಆವುಂಕಿದಂ, ಏಂಕಿದಂ ||†

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆದಿಯಲ್ಲದ ಯಕಾರ ವಕಾರಗಳಿಗೆ ಸ್ವರದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಯಥಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಐಕಾರ ಔಕಾರಗಳಾಗುವವು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತೌ ‡ ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ ಶಬ್ದರೀತಿ ವಿಧಾನಂ
ನಾಮ ಪಂಚಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* In old written compositions the consonant is invariably doubled after r. Thus *nūrmmaḍi*, *pērmmaḍi*, *pannirchhāsiram*, &c. No exception has been found to this practice.

† C has only the first and last.

‡ See note p. 7.

† ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಕಡೇ ಉದಾಹರಣೆಯೂ ಇದೆ.

‡ ಒನೇ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

(VI. Compound Words.)

Samâsa Vidhânam.

[^]Sûtra 131.—*Nâmnâm samâsas saṅgatârthah.*

Vṛitti.—*Nâma-vâchinâm s'abdânâm parasparam anvaya-siddho'rthas samâsa-samjñas syât |*

[A compound word is formed of a noun combined with the words united to it.]

[^]Sûtra 132.—*Tatrântar-vartinyo vibhaktayo lopyâh.*

Vṛitti.—*Tatra samâsa-padeshu madhya-vartinyo vibhaktayo lopyante |*

[The words thus united to it drop their case terminations.]

[^]Sûtra 133.—*Uttara-padârtha-pravṛittis tatpurushah.*

Vṛitti.—*Uttara-padârtha eva pradhâno yasmin sa samâsah tatpurusha-samjñas syât |*

Prayoga.—*Sûleyara kêri, sûlegêri | ity atra vibhakti-lopâd eka-rûpatvam | evam eva | arasu mane, aramane ; mâvina kâyi, mângâyi ; pasiya ole, pach-chole |*

[When the final word is the chief in meaning, the compound is a *tatpurusha*.]

೬. ಸಮಾಸ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ನಾಮ್ನಾಂ ಸಮಾಸಸ್ಯಜ್ಞತಾರ್ಥಃ || ೧೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಾಮವಾಚಿನಾಂ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಪರಸ್ಪರಮನ್ವಯಸಿದ್ಧೋರ್ಥಸಮಾಸಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ವಾತ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಾಮ ಪದವನ್ನು ಕೂಡಿ ನುಡಿಯುವರ್ಥವು ಸಮಾಸವೆನ್ನಲ್ಪಡುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾಸ ಸಂಜ್ಞೆ.

ಸೂತ್ರ || ತತ್ರಾಂತರ್ವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಲೋಪ್ಯಾಃ || ೧೩೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ರ ಸಮಾಸಪದೇಷು ಮಧ್ಯವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಲುಪ್ಯಂತೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಸಮಾಸ ಪದಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಲೋಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ಪುರುಷಃ || ೧೩೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥವಿವ ಪ್ರಧಾನೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸ ಸಮಾಸಃ ತತ್ಪುರುಷಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ವಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸೂಳೆಯರ ಕೇರಿ, ಸೂಳೆಗೇರಿ ಇತ್ಯತ್ರ ವಿಭಕ್ತಿಲೋಪಾದೇಕರೂಪತ್ವಂ || ಏವ ಮೇವ | ಅರಸು ಮನೆ, ಅರಮನೆ | ಮಾವಿನಕಾಯಿ, ಮಾಂಗಾಯಿ | ಪಸಿಯ ಒಲೆ, ಪಚ್ಚೊಲೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವುಳ್ಳದ್ದು ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸವೆಂಬುವದು. ಪರ ಪದವಂದರೆ ಮುಂದಣ ಪದ.

Sūtra 134.—*Sa-evaiikās'rayah karmadhārayah.*

Vṛitti.—*Tatpurusha-samāsa-evādhikarāṇas' chet karmadhāraya-samjñas syāt |*

Prayoga.—*Kempina tāvare, kendāvare ; kempina dālam, kendaḷam ; telitappa basul, telvasul ; piriya mole, permole ; kariya naidil, kannaidil ; kaḍiya-tapam, kaḍitapam ; kaḍiya āl, kaṭṭāl ; naḷiya tōl, naḷidōl |*

[If a *tatpurusha* has only one qualifying word, the compound is a *karmadhāraya*.]

Sūtra 135.—*Saṅkhyādis' ched dviguḥ.*

Vṛitti.—*Sa cha karmadhārayas saṅkhyā-pūrvas' ched dvigu-samjñas syāt |*

Prayoga.—*Eraḍu bāl, irbbāl ; eraḍu kai, irkkai ; ondu pidi, ṛppidi ; ondu tale, ṛrttale ; eraḍu kaṇ, irkkaṇ ; mūru lokam, mūlokaṇ |*

[If the qualifying word of the *karmadhāraya* is a numeral, the compound is a *dvigu*.]

Sūtra 136.—*Pūrva-padārtha-pradhāno'vyayibhāvah.*

Vṛitti.—*Spaṣṭo'rthah |*

Prayoga.—*Kelagaṇa kere, kīlkere ; kelagaṇa poḍe, kīlpoḍe ; poragaṇa aḍi, poraḍi ; poragaṇa mai, poramai ; mēgaṇa kāl, mēgāl |*

[When the qualifying word is the chief in meaning, the compound is an *avyayibhāva*.]

ಸೂತ್ರ || ಸವಿವೇಕಾರಯಃ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ || ೧೩೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸ ಏವೈಕಾಧಿಕರಣಶ್ಚೈತ್ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಫುಟಾ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಂಪಿನ ತಾವರೆ, ಕೆಂದಾವರೆ | ಕೆಂಪಿನ ದಳಂ, ಕೆಂದಳಂ | ತೆಲಿತಪ್ಪ ಬಸುಲ್, ತೆಲವಸುಲ್ | ಪಿರಿಯ ಮೋಲೆ, ಕಾರಿಯ ನೈದಿಲ್, ಕನ್ನೈದಿಲ್ | ಕಾಡಿಯ ತಪಂ, ಕಾಡಿತಪಂ | ಕಾಡಿಯ ಆಲ್, ಕಟ್ಟಾಲ್ | ನಾಳಿಯ ತೋಲೆ, ನಾಳಿದೋಲೆ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸವೇ ಏಕಾಧಿಕರಣಉಳ್ಳದ್ದಾದರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಏಕಾಧಿಕರಣವೆಂದರೆ ಏಂದೇ ಮುಖ್ಯ ಪದವನ್ನುಳ್ಳದ್ದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯಾದಿಶ್ಚೈದ್ವಿಗುಃ || ೧೩೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಚ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವಶ್ಚೈದ್ವಿಗು ಸಂಜ್ಞಾ ಸ್ಫುಟಾ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಎರಡು ಬಾಳ್, ಇಬ್ಬಾಳ್ | ಎರಡು ಕೈ, ಇಕ್ಕೆ | ಒಂದು ಪಿಡಿ, ಒಪ್ಪಿಡಿ | ಒಂದು ತಲೆ, ಒತ್ತಲೆ | ಎರಡು ಕಣ್, ಇಕ್ಕಣ್ | ಮೂರು ಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕರ್ಮಧಾರಯವೇ ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ವದ್ದಾದರೆ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ'ವ್ಯಯಿಭಾವಃ || ೧೩೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಪ್ಪೋರ್ಥಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಳಗಣ ಕೆರೆ, ಕೀಳ್ಕೆರೆ || ಕೆಳಗಣ ಪೊಡೆ, ಕೀಳ್ಪೊಡೆ | ಪೊರಗಣ ಅಡಿ, ಪೊರಡಿ | ಪೊರಗಣ ಮೈ ಪೊರಮ್ಮ | ಮೇಗಣ ಕಾಲ್, ಮೇಗಾಲ್ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೂರ್ವ ಪದಾರ್ಥವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದ್ದು ಅವ್ಯಯಿಭಾವ ಸಮಾಸವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

^ASūtra 137.—*Sarva-padārtha-pradhāno dvandvah.*

Vṛitti.—*Spashto'rthah* |

Prayoga.—*Kai-vanegal, karu-marigal, nādu-bīḍugal, kere-toregal, beṭṭa-ghaṭṭaṅgal, kai-kālgal* |

[When all the words are co-ordinate in meaning, the compound is a *dvandva*.]

^ASūtra 138.—*Anyā-padārtha-pradhāno bahuvrīhiḥ.*

Vṛitti.—*Spashto'rthah* |

Prayoga.—*Kadu-villam, keṅgaṇim, nuchchakki, kallerdḍeyam, kusi-goralam, kem-mīsegam* |

[Compounds which qualify another word are *bahuvrīhi*.]

^ASūtra 139.—*Sama-Samskrītam deśīya-padena samasyate.*

Vṛitti.—*Atra Kārṇāṭaka-bhāṣhāyām Samskrīta-sama-s'abdam Kārṇāṭaka-padena saha samāsaḥ kriyate** |

Prayoga.—*Nārada-daṇḍige, para-kottalam, arasu-dalam, kūr-asi, mā-janam, mā-pātakam, turaga-dalam* |

[Kārṇāṭaka words form compounds with Sanskrit words.]

ಸೂತ್ರ || ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ದ್ವಂದ್ವಃ || ೧೩೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟೋರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೈವನೇಗ | ಕರುಮರಿಗ | ನಾಡುಬೀಡುಗ | ಕೆರೆತೊರೆಗ | ಬೆಟ್ಟಘಟ್ಟಂಗ | ಕೈಕಾಲ್ |

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆಲ್ಲದ್ದು ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸವೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ || ೧೩೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟೋರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡುವಿಲ್ಲಂ | ಕೆಂಗಣಿಂ | ನುಚ್ಚಕ್ಕಿ | ಕಲ್ಲೆದ್ದೆಯಂ | ಕುಸಿಗೊರಲಂ | ಕುಮ್ಮೀಸೆಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮತ್ತೊಂದು ಪದಾರ್ಥವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದ್ದು ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸವೆಂದೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ದೇಶೀಯಪದೇನ ಸಮಸ್ಯತೇ || ೧೩೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಯಾಂ ಸಂಸ್ಕೃತಸಮಶಬ್ದಂ ಕರ್ಣಾಟಕಪದೇನ ಸಹ ಸಮಾಸಃ ಕ್ರಿಯತೇ* ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾರದ ದಂಡಿಗೆ | ಪರಕೊತ್ತಳಂ | ಅರಸುದಳಂ | ಕೂರಸಿ | ಮಾಜನಂ | ಮಾ ಪಾತಕಂ | ತುರಗದಳಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತತ್ಸಮ ಪದಗಳು ದೇಶೀಯ ಪದಗಳ ಸಂಗಡ ಶೇರಿಸಿ ಸಮಾಸ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

* B in this place introduces Sama—Samskrīta-lakṣaṇam anyatra, with the following quotation from S'abdamanidarpaṇa II. 9, regarding which see *supra* Introd. ii.

Samudita saṅkhyāvyaya rahi | tam enisi vartipa nighaṇṭuvina nāma-pado |

ttama varṇa prakṛitigalam | sama-Samskrīta vesaran ittu līṅgam mālvā ||

* ದ್ವಿ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಲಕ್ಷಣಮನ್ಯತ್ರವೆಂದು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದ
ಒನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೯ನೇ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಂದರೆ,

ಕಂ || ಸಮುದಿತ ಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯ ರಹಿ | ತಮೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಪ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದೋ |

ತ್ತಮವರ್ಣ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ | ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರನಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಂ ಮಾಲ್ವರ್ ||

Sūtra 140.—*Kārakam pareṇa samārtha-kriyāpadena.*

Vṛitti.—*Karma-pūrvam kārakañ-cha pareṇa prasiddha-kriyāpadena samam samasyate |*

Prayoga.—*Terad-ittam, etlu-goṇḍam, serey-idāṁ, okkal-pôḍam |*

[Words which are governed, form compounds with the governing verb.]

Sūtra 141.—*Alkārāntān-mah.*

Vṛitti.—*Alkārāntāt kārakāt param makāras syāt |*

Prayoga.—*Manam-golḡum, sunṇam-goṇḍam*, besam-bagedam, kasam-ittam, manam-perchidam, jasam-badedam |*

[If ending in *a*, they take *m* in forming the compound.]

Sūtra 142.—*Viś'eshyottara-pade pūrva-padasyopāntya-svarāder lopah.*

Vṛitti.—*Viś'eshya-bhūtottara-pade sati pūrva-pada-sambandhinām upāntya-svarādyānām avayava-lopas syāt |*

Prayoga.—*Kariya maḍu, kārmaḍu ; ini māvu, immāvu ; kuritu bāl, kūr-vāl ; initu unisu, innunisu ; nunitu saram, nunjaram ; jāṇa mātu, jan-mātu ; ollitu mānasam, olmānasam ; ollitu guṇam, olguṇam |*

[In forming a compound with a noun in the nominative, the qualifying word drops the suffixes of its root.]

ಸೂತ್ರ || ಕಾರಕಂ ಪರೇಣ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದೇನ || ೧೪೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರ್ಮಪೂರ್ವಂ ಕಾರಕಂ ಪರೇಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ರಿಯಾಪದೇನ ಸಮಂ ಸಮಸ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೆರದಿತ್ತಂ | ಎತ್ತುಗೊಂಡಂ | ಸೆರೆಯಿದಂ | ಬಕ್ಕಲೊಡಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಕ ಪದಗಳು ಮುಂದಣ ಪದದೊಡನೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ರಿಯಾಪದ ದೊಡನೆ ಸಮಾಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾನ್ತಾನ್ತಃ || ೧೪೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಕಾರಾನ್ತಾನ್ತಾ ರಕಾತ್ಪರಂ ಮಕಾರಸ್ಸೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನಂಗೊಳ್ಳಂ | ಸುಣ್ಣಂಗೊಂಡಂ* | ಬೆಸಂಬಗೆದಂ | ಕಸಮಿಟ್ಟಂ | ಕಸಂ ಪೇರ್ಚಿದಂ | ಜಸಂಬಡೆದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತವಾದ ಕಾರಕದ ಮುಂದೆ ಸಮಾಸದ ಮುಂದೆ ಮಕಾರವಾಗುವದು, ಅಂದರೆ ಸೊನ್ನೆ ಬರುವದೆಂಬದು.

ಸೂತ್ರ || ವಿಶೇಷ್ಯೋತ್ತರಪದೇ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯೋಪಾನ್ತ್ಯಸ್ವರಾದೇರ್ಲೋಪಃ || ೧೪೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಿಶೇಷ್ಯ ಭೂತೋತ್ತರಪದೇ ಸತಿ ಪೂರ್ವಪದಸಮ್ಬಂಧಿನಾಂ ಉಪಾನ್ತ್ಯ ಸ್ವರಾದ್ಯಾನಾಂ ಅವಯವಲೋಪಸ್ಸೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯ ಮಡು, ಕಾರ್ಮಡು | ಇನಿ ಮಾವು, ಇಮ್ಮಾವು | ಕುರಿತು ಬಾಳ್, ಕೂರ್ವಾಳ್ | ಇನಿತು ಉಣಿಸು, ಇನ್ನುಣಿಸು | ನುಣಿತು ಸರಂ, ನುಣ್ಣರಂ | ಜಾಣ ಮಾತು, ಜಾಣ್ಮಾತು | ಬಳ್ಳಿತು ಮಾನಸಂ, ಬಳ್ಳಾನಸಂ | ಬಳ್ಳಿತು ಗುಣಂ, ಬಳ್ಳುಣಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಪದವು ವಿಶೇಷ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಸಮಾಸವಾಗುವದಾದರೆ ಪೂರ್ವಪದದಲ್ಲಿನ ಕಡೇ ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನ ಅಕ್ಷರವಾದ ಸ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅವಯವ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷ್ಯವೆಂದರೆ. ಕರ್ತೃಪದ ಅಥವಾ ಆಶ್ವೇ.

* C ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೇ ಇದೆ.

Sūtra 143.—Ikārasyaiddhṛasvah.

Vṛitti.—*Prāguktavad upāntya-svarādi-lope kṛite pūrvasyekārasya hrasva-ekāras syāt* |

Prayoga.—*Piriya maram, permaram ; piriya pāvu, perbāvu ; biḷiya mugil, belmugil* |

[Moreover an i in the root becomes e short.]

Sūtra 144.—Na cha kvachit.

Vṛitti.—*Na cha kvachid ity anena ikārasya hrasva-ekārah kvachin-na bhavātīti* |

Prayoga.—*Binṇitu kone, biṅgone ; binṇitu pore, binpore ; bilupu mone, bilmone* |

[But in some cases not.]

Sūtra 145.—Svarādau dīrghas tv-aguroh.

Vṛitti.—*Svarādau pare pade sati aguroh pūrvapadasya dīrgho bhavati | tu-s'abdas' chārthah* |

Prayoga.—*Kariya aḍavi, kāraḍavi ;* piriya oḍal, pēroḍal ; kariya irul, kārirul* |

Atra sūtre aguror ity apara-svara-dīrghes sati pūrvavarṇasya dīrgho na bhavati | Prayoga | pasiya ôle, pachchôle ; iniya rasam, iñcharasam† |

[When the final word begins with a vowel, the vowel of the preceding word is lengthened: but not when the initial vowel of the final word is long.]

ಸೂತ್ರ || ಇಕಾರಸ್ಯೈದ್ಧ್ರಸ್ವಃ || ೧೪೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಾಗುಕ್ತವದುಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಾದಿಲೋಪೇ ಕೃತೇ ಪೂರ್ವಸ್ಯೇಕಾರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವವಿಕಾರಸ್ಪೃಶತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪಿರಿಯ ಮರಂ, ಪೆರಮರಂ | ಪಿರಿಯ ಪಾವು, ಪೆರಬಾವು | ಬಿಳಿಯ ಮುಗಿಲ್, ಬೆಲ್ಮುಗಿಲ್ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಡೆಯಕ್ಷರ ಮೊದಲಿನ ಸ್ವರಾದಿಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಾಗಲು ಪೂರ್ವ ಪದದ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವ ವಿಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನ ಚ ಕ್ವಚಿತ್ || ೧೪೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ನ ಚ ಕ್ವಚಿದಿತ್ಯನೇನ ಇಕಾರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವ ವಿಕಾರಃ ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತೀತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಬಿಣ್ಣಿ ತು ಕೊನೆ, ಬಿಣ್ಣೊನೆ | ಬಿಣ್ಣಿ ತು ಪೊರೆ, ಬಿಣ್ಣೊರೆ | ಬಿಳುಪು ಮೊನೆ, ಬಿಳ್ಳೊನೆ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಚ ಕ್ವಚಿತ್ ಅಂದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವ ವಿಕಾರವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬದು.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಾದೌ ದೀರ್ಘಸ್ತ್ವಗುರೋಃ || ೧೪೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ವರಾದೌ ಪರೇ ಪದೇ ಸತಿ ಅಗುರೋಃ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ತುಶಬ್ದಶ್ಚಾರ್ಥಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕರಿಯ ಅಡವಿ, ಕಾರಡವಿ* | ವರಿಯ ಬಡಲ್, ವೇರೊಡಲ್ | ಕರಿಯ ಇರುಳ್, ಕಾರಿರುಳ್ ||
ಅತ್ರ ಸೂತ್ರೇ ಅಗುರೋರತ್ಯಪರಸ್ವರ ದೀರ್ಘೋ ಸತಿ ಪೂರ್ವವರ್ಣಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ನ ಭವತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಪಸಿಯ ಒಲೆ, ಪಚ್ಚೊಲೆ | ಇನಿಯ ರಸಂ ಇಂಚರಸಂ† ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಪದವು ಸ್ವರಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ವಪದದ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಪರಪದದ ಸ್ವರವು ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ವಪದದ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

* A and B have instead of this—kariya mugil, karmugil, which seems not to belong here.

* ಪ್ರ | ದ್ವಿ | ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಮುಗಿಲ್, ಕಾಮುಗಿಲ್ ಎಂದಿದೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಯು

ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಶೇರಿದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

† This example is not in C.

† ತ್ವ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 146.—*Na-ta-la-na-tānām dvirbhāvah.*

Vṛitti.—*Nādinām pañcha-varṇānām svarādaṁ pare upāntyāvayava-lopa-pūrvakam dvitvam bhavati |*

Prayoga.—*Taṇ elar, taṇṇelar ; kaḍu āyam, kaṭṭāyam ; oḷitu unisu, oḷḷunisu ; in unisu, inṇunisu ; kit aḍi, kittadi ; kit iḷe, kittile* |*

[When the final word begins with a vowel, and the preceding word in its radical form ends in *n, t, l, n* or *t*, this letter is doubled.]

Sūtra 147.—*Kaḍidu-niḍidu-dvayasyādyekha-svara-parasya ṭah.*

Vṛitti.—*Anayos' s'abdayor ādi-svarāt parasya svarādaṁ pade pare pūrvā-vayava-lopo bhūtrā ṭakāra āpadyate |*

Prayoga.—*Kaḍidu āḷ, kaṭṭāḷ ; niḍidu oḍal, niṭṭoḍal ; niḍidu aḍakil, niṭṭaḍakil† |*

[In forming a compound with a word beginning with a vowel, *kaḍidu* and *niḍidu* change the *ḍ* of their roots to *ṭ*.]

Sūtra 148.—*Naḍos' cha.*

Vṛitti.—*Naḍu-s'abdasṭha-ḍakārasya cha ṭakāras syāt |*

Prayoga.—*Naḍu iruḷ, naṭṭirul ; naḍu aḍavi, naṭṭaḍavi |*

[So also with *naḍu*.]

ಸೂತ್ರ || ಣಟಳನತಾನಾಂ ದ್ವಿಭಾವಃ || ೧೪೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಣಾದಿನಾಂ ಪಂಚವರ್ಣಾನಾಂ ಸ್ವರಾದೌ ಪರೇ ಉಪಾಂತ್ಯವಯವಲೋಪಪೂರ್ವಕಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತಣ ಎಲರ್, ತಣ್ಣೆಲರ್ | ಕಡು ಆಯಂ, ಕಟ್ಟಾಯಂ | ಒಳಿತು ಉಣಿಸು, ಒಳ್ಳು ಣಿಸು | ಇನ್ ಉಣಿಸು, ಇನ್ನಣಿಸು | ಕಿತ್ ಅಡಿ, ಕಿತ್ತಡಿ | ಕಿತ್ ಇಳೆ, ಕಿತ್ತಿಳೆ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಣ ಟ ಳ ನ ತ ಯಂಬೀಯೈದು ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಪರಪದವು ಸ್ವರಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಉಪಾಂತ್ಯವಯವ ಲೋಪ ಸಹಿತವಾಗಿ ದ್ವಿತ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕಡಿದುನಿಡಿದುದ್ವಯಸ್ಯಾದ್ಯೇಕಸ್ವರಪರಸ್ಯ ಟಃ || ೧೪೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋಶ್ಯಬ್ದಯೋರಾದಿ ಸ್ವರಾತ್ಪರಸ್ಯ ಸ್ವರಾದೌ ಪದೇ ಪರೇ ಪೂರ್ವಾವಯವ ಲೋಪೋ ಭೂತ್ವಾ ಟಕಾರ ಆಪದ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡಿದು ಆಳ್, ಕಟ್ಟಾಳ್ | ನಿಡಿದು ಒಡಲ್, ನಿಟ್ಟೊಡಳ್ | ನಿಡಿದು ಅಡಕಿಲ್, ನಿಟ್ಟುಡಕಿಲ್† ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಪದ ಪರವಾದರೆ ಪೂರ್ವಾವಯವ ಲೋಪವಾಗಿ ಟಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ನಡೋಶ್ಯ || ೧೪೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಡುಶಬ್ದಸ್ಯ ಡಕಾರಸ್ಯ ಚ ಟಕಾರಸ್ಪೃಶ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಡು ಇರುಳ್, ನಟ್ಟಿರುಳ್ | ನಡು ಅಡವಿ, ನಟ್ಟುಡವಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದವೂ ಮೇಲಂತೆಯೇ.

* Not in C.

† Not in C.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

† ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sûtra 149.—*Kiridos tal.*

Vṛitti.—*Kiridu-s'abde âdi-svarât parasya akârasya svarâdi-pade pare sâvayava-lopam takâro bhavati |*

Prayoga.—*Kiriya âtam, kittâtam ; kiriya aḍi, kittadi ; kiriya ili, kittili |*

[In forming a compound with a word beginning with a vowel, *kiridu* drops its termination and changes the final letter of its root to *t*.]

Sûtra 150.—*Teshâm udantatvam vyañjaneshu.*

Vṛitti.—*Kadidu-nididu-kiridu-ity-eteshâm vyañjaneshu pareshu ukârântatâ syât |*

Prayoga.—*Kadiya kudure, kadugudare ; kiridu gejjē, kirugejjē ; kiridu gâṇa, kirugâṇa |*

[In forming a compound with a word beginning with a consonant, *kadidu*, *nididu*, and *kiridu* drop their termination and add *u* to their root.]

Sûtra 151.—*Posatu-âdînâm adantatvam nipâtyate.*

Vṛitti.—*Posatu-paladu-yaladu-poragu-valagu-ity-âdînâm padânâm akârân-tatvam upântyaḥvayava-lopapûrvam nipâtyate |*

Prayoga.—*Posatu suggi, posasuggi ; posatu des'e, posades'e ; haladu kalave, halagalave ; poladu alagu, pol-a-lagu ; eladu mâru, elamâru ; eladu talir, eladalir ; poragu vâru, poravâru ; olagu kai, olagai ; oḷu aṭṭam, oḷa-aṭṭam* |*

[In forming a compound with a word beginning with a consonant, *posatu*, *paladu*, *eladu*, *poragu* and *olagu* drop their termination and add *a* to their root.]

ಸೂತ್ರ || ಕಿರಿದೋಸ್ತಃ || ೧೪೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಿರಿದುಶಬ್ದೇ ಆದಿಸ್ವರಾತ್ಪರಸ್ಯ ಅಕಾರಸ್ಯ ಸ್ವರಾದಿಪದೇ ಪರೇ ಸಾವಯವಲೋಪಂ ತಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಿರಿಯ ಆತಂ, ಕಿತ್ತಾತಂ | ಕಿರಿಯ ಅಡಿ, ಕಿತ್ತಡಿ | ಕಿರಿಯ ಇಳಿ, ಕಿತ್ತಿಳಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಿರಿದು ಶಬ್ದವು ಸ್ವರಾದಿಪದ ಪರವಾದರೆ ಅವಯವ ಲೋಪವಾಗಿ ತಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ತೇಷಾಮುದಂತತ್ವಂ ವ್ಯಂಜನೇಷು || ೧೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಕಿರಿದು ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ಉಕಾರಾಂತತಾ ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಡಿಯ ಕುದುರೆ, ಕಡುಗುದುರೆ | ಕಿರಿದು ಗೆಜ್ಜೆ, ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ | ಕಿರಿದು ಗಾಣ, ಕಿರುಗಾಣ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಡಿದು ನಿಡಿದು ಕಿರಿದು ಯೆಂಬೀಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದರೆ ಉಪಾಂತ್ಯವ ಯವಕ್ಕೆ ಉಕಾರಾಂತತ್ವವೂ ಅನ್ತಾಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವೂ ಆಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪೊಸತ್ವಾದೀನಾಮುದಂತತ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ || ೧೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪೊಸತು ಪಳದು ಯಳದು ಪೊರಗು ವಳಗು ಇತ್ಯಾದೀನಾಂ ಪದಾನಾಂ ಅಕಾರಾಂತತ್ವ ಮುಪಾಂತ್ಯವಯವಲೋಪಪೂರ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಸತು ಸುಗ್ಗಿ, ಪೊಸಸುಗ್ಗಿ | ಪೊಸತು ದೆಶೆ, ಪೊಸದೆಶೆ | ಹಳದು ಕಳವೆ, ಹಳಗಳವೆ |

ಪೊಳದು ಅಲಗು, ಪೊಳಅಲಗು | ಎಳದು ಮಾವು, ಎಳಮಾವು | ಎಳದು ತಳಿರ, ಎಳದಳಿರ

ಪೊರಗು ವಾರು, ಪೊರವಾರು | ಬಳಗು ಕೈ, ಬಳಗೈ | ಬಳು ಅಟ್ಟಂ, ಬಳಅಟ್ಟಂ* ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೊಸತು ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದರೆ ಉಪಾಂತ್ಯವಯವ ಲೋಪವೂ ಉಂಟಾಗಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅಕಾರಾಂತತ್ವವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

* Not in C.

* ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೇ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sûtra 152.—*Kechchane-pechchane-bechchane-s'abdânâm châder matvam.*

Vṛitti.—*Eteshâm trayânâm châder vyañjane pare makârâdes'as syât |*

Prayoga.—*Kechchaneya talir, kendalir ; kechchaneya mugil, kemmugil ; kechchaneya kudî, keṅgudî ; kechchaneya nîr, kennîr ; bechchaneya nîr, benîr ; pachchaneya tale, pandale ; pachchaneya talir, pandalir |*

[In forming a compound with a word beginning with a consonant, *kechchane*, *pechchane* and *bechchane* drop their termination and change the last letter of their root to *m*.]

Sûtra 153.—*Sv-antatâ cha.*

Vṛitti.—*Kechchane-ity-âdînâm cha vyañjane pare sukârâdes'as' cha bhavati |*

Prayoga.—*Kechchaneya kallu, bisugallu ; kechchaneya kâdu, kisugâdu ; bechchaneya suy, bisusuy ; bechchaneya kadir, bisugadir ; pachchaneya vandal, pasuvandal |*

Yoga-vibhâgâd ishṭa-pravṛitteh kvachit sukâro na bhavati | Prayoga | pachchaneya ôle, pachchôle ; pachchaneya adike, pachchadike ; bechchaneya adi, bechchadi |

[Also to *su*. (But sometimes not.)]

ಸೂತ್ರ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಪೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಚಾದೇಶತ್ವಂ || ೧೫೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏತೇಷಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಚಾದೇವ್ಯಂಜ್ಞಾನೇ ಪರೇ ಸುಕಾರಾದೇಶಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಚ್ಚನೆಯ ತಲಿರ್, ಕೆಂದಲಿರ್ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಮುಗಿಲ್, ಕೆಮ್ಮುಗಿಲ್ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕುಡಿ, ಕೆಂಗುಡಿ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ನೀರ್, ಕೆನ್ನೀರ್ | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ನೀರ್, ಬೆನ್ನೀರ್ | ಪಚ್ಚನೆಯ ತಲೆ, ಪಂದಲೆ | ಪಚ್ಚನೆಯ ತಲಿರ್, ಪಂದಲಿರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಪಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಯಂಚಿ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಂತತಾ ಚ || ೧೫೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿನಾಂ ಚ ವ್ಯಂಜನೇ ಪರೇ ಸುಕಾರಾದೇಶಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕಲ್ಲು, ಕಿಸುಗಲ್ಲು | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕಾಡು, ಕಿಸುಗಾಡು | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಸುಯ್, ಬಿಸುಸುಯ್ | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಕದಿರ್, ಬಿಸುಗದಿರ್ | ಪಚ್ಚನೆಯ ವಂದಲ್, ಪಸುವಂದಲ್ ||

ಯೋಗವಿಭಾಗಾದಿಷ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಃ ಕ್ವಚಿತ್ಸುಕಾರೋ ನ ಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಪಚ್ಚನೆಯ ಓಲೆ, ಪಚ್ಚೋಲೆ | ಪಚ್ಚನೆಯ ಅಡಿಕೆ, ಪಚ್ಚಡಿಕೆ | ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಅಡಿ ಬೆಚ್ಚಡಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ಸುಕಾರಾದೇಶವಾಗುವದೂ ವುಂಟು. ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಂದ ಇಷ್ಟಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವುಕಡೆ ಸುಕಾರವಾಗುವದೂ ಇಲ್ಲ.

Sûtra 154.—*Ekâre vibhâshu ikârah.*

Vṛitti.—*Teshv asmin sukârâdes'e sati vikalpâd ekârasya ikâras syât |*

Prayoga.—*Kechchaneya sañje, kisu sañje*; kechchaneya kañigile, kisu-gaṇigile |*

Kvachinn-ekârah | Prayoga | kechchaneya uri, kêsuri; kechchaneya aḍi, kêsadi; kechchaneya alki, kêsakki |

[At the same time the *e* of their root becomes *i*. (But sometimes *e*.)]

Sûtra 155.—*Tatpurushe pûrva-padântya-lopah prâyo yathochit-âgamas' cha.*

Vṛitti.—*Asmin samâse prâk-padântya-lopa-pûrvam vikalpâd yathochit-âgamas' cha bhavati |*

Prayoga.—*Arasu nêril, aranêril; arasu giṇi, aragiṇi; arasu mane, aramane |*

[In forming a *tatpurusha* compound, the preceding word, dropping its last syllable, generally undergoes one or other of the foregoing changes.]

Sûtra 156.—*Ellasya.*

Vṛitti.—*Atra lakârasya dîrgham syât |*

Prayoga.—*Ella ratnaṅgal, ellâ-ratnaṅgal; ella mâru, ellâ-mâru | prâyo-grahaṇât kvachin-na | ella dhanam, ella kere |*

[*Ella* lengthens its final vowel. (But sometimes not.)]

ಸೂತ್ರ || ಏಕಾರೇ ವಿಭಾಷ ಇಕಾರಃ || ೧೫೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತೇಷ್ವಸ್ಯ ಸುಕಾರಾದೇಶೇ ಸತಿ ವಿಕಲ್ಪಾದೇಕಾರಸ್ಯ ಇಕಾರಸ್ತ್ಯತ್ |

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಸಂಜೆ, ಕಿಸುಸಂಜೆ* | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಕಾಣಿಗಿಲೆ, ಕಿಸುಗಾಣಿಗಿಲೆ ||

ಕ್ವಚಿನ್ನೇಕಾರಃ || ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಉರಿ, ಕೇಸುರಿ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಅಡಿ, ಕೇಸಡಿ | ಕೆಚ್ಚನೆಯ ಅಕ್ಕಿ, ಕೇಸಕ್ಕಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ಸುಕಾರಾದೇಶವಾಗುತ್ತಿರಲಾಗಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಏಕಾರಕ್ಕೆ ಇಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಏಕಾರವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ತತ್ಪುರುಷೇ ಪೂರ್ವಪದಾನ್ತ್ಯಲೋಪಃ ಪ್ರಾಯೋ ಯಥೋಚಿತಾಗಮಶ್ಚ || ೧೫೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಯ ಸಮಾಸೇ ಪ್ರಾಕಪದಾನ್ತ್ಯಲೋಪಪೂರ್ವಂ ವಿಕಲ್ಪಾದ್ಯಥೋಚಿತಾಗಮಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರಸು ನೇರಿಲ್, ಅರನೇರಿಲ್ | ಅರಸು ಗಿಣಿ, ಅರಗಿಣಿ | ಅರಸು ಮನೆ, ಅರಮನೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾನ್ತ್ಯಲೋಪವೂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಯಥೋಚಿತಾಗಮವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಎಲ್ಲಸ್ಯ || ೧೫೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಲಕಾರಸ್ಯ ದೀರ್ಘಂ ಸ್ತುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲ್ಲ ರತ್ನಂಗಳ್, ಎಲ್ಲ ರತ್ನಂಗಳ್ | ಎಲ್ಲ ಮಾವು, ಎಲ್ಲಮಾವು || ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಾತ್ಕವಿಚಿನ್ನ || ಎಲ್ಲಧನಂ, ಎಲ್ಲಕೆರೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃಬ್ದಗ್ರಹಣದಿಂದ ಕೆಲವುಕಡೆ ದೀರ್ಘ ಬರುವದಿಲ್ಲ

* C ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಉದಾಹರಣೆ ಮಾತ್ರವಿದೆ.

Śūtra 157.—*Bahuvrīhāv ad ante.*

Vṛitti.—*Asmīn samāse ante akārāntatā* |

Prayoga.—*Baṭṭadodeyam, keṇyaṇṇam, nālā-kiviyam | kvachin-na bhavati | kalyerde, alarde* |

[*Bahuvrīhi* compounds generally have the termination *a*. (Sometimes not.)]

Śūtra 158.—*Illasyeliḥ.*

Vṛitti.—*Bahuvrīhau illa-ityasya ily-ādes'as syāt* |

Prayoga.—*Nāṇ illada mānasam, nāṇili-mānasam ; pal illada bāyam, pallili-vāyam ; kūr illada katti, kūrili-gatti* |

[*Illa* in them becomes *ili*.]

Śūtra 159.—*Dvigu saṅkhyā-vāchinām upāntya-vyañjanāder lopah.*

Vṛitti.—*Dvigu-samāse saṅkhyā-vāchaka-padānām upāntya vyañjanāder lopo bhavati* |

Prayoga.—*Nālku gēṇ, nālgēṇ ; nālku des'e, nāldes'e ; aīdu kaṇḍagam, aigaṇḍagam ; aīdu saram, aisaram ; ēlu gāvudam, ēlgāvudam ; ēlu moḷam, ēlmoḷam ; mūru lokam, mūlokaṃ* |

[In *dvigu* compounds, the numerals drop their last syllable.]

ಸೂತ್ರ || ಬಹುವ್ರೀಹಾವದಂತೇ || ೧೫೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ ಸಮಾಸೇ ಅಂತೇ ಅಕಾರಾಂತತಾ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಟ್ಟದೊಡೆಯಂ | ಕೆಬ್ಬಣ್ಣಂ, ನಲ್ಕಿವಿಯಂ || ಕ್ವಚಿನ್ನಭವತಿ || ಕಲ್ಯೇರ್ಡೆ | ಆಳೇರ್ಡೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅಂತದೊಳಗೆ ಅಕಾರಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ, ಕೆಲವುಕಡೆ ಯಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಇಲ್ಲಸ್ಯೇಲಿಃ || ೧೫೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಇಲ್ಲಇತ್ಯಸ್ಯ ಇಲ್ಯಾದೇಶಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾಣ್ ಇಲ್ಲದ ಮಾನಸಂ, ನಾಣಿಲಿಮಾನಸಂ | ಪಲ್ ಇಲ್ಲದ ಬಾಯಂ, ಪಲ್ಲಿಲಿವಾಯಂ | ಕೂರ್ ಇಲ್ಲದ ಕತ್ತಿ, ಕೂರಿಲಿಗತ್ತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಯಂಬದಕ್ಕೆ ಇಲಿಯಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿಗೌ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಾಮುಪಾಂತ್ಯವ್ಯಾಂಜನಾದೇರ್ಲೋಪಃ || ೧೫೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸೇ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಪದಾನಾಮುಪಾಂತ್ಯವ್ಯಾಂಜನಾದೇರ್ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾಲ್ಕು ಗೇಣ್, ನಾಲ್ಗೆಣ್ | ನಾಲ್ಕು ದಶೆ, ನಾಲ್ಕೆಶೆ | ಐದು ಕಂಡಗಂ, ಐಗಂಡಗಂ | ಐದು ಸರಂ, ಐಸರಂ | ಏಳು ಗಾವುದಂ, ಏಳಗವುದಂ | ಏಳು ಮೊಳಂ, ಏಳ್ಳೊಳಂ | ಮೂರು ಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಪದಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳಿಗೆ ಲೋಪವಾಗುತ್ತದೆ.

^ĀSūtra 160.—*Ekārtha-vāchikasyaurantah.*

Vṛitti.—*Ekārtha-vāchi-s'abdasya ōr-ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Ondu nuḍi, ōrmuḍi ; ondu tale, ōrttale ; ondu piḍi, ōrppiḍi |*
[The word for one becomes ōr.]

^ĀSūtra 161.—*Ir-ādes'o dvy-arthasya.*

Vṛitti.—*Dvigu-samāse dvi-saṅkhyā-vāchi-s'abdasya ir-ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Irvakkam gaṇḍar, irmmai |*

Atra kvachit svābhāvikaḥ | eraḷmūru, eraḷmātu, eraḷkai |*

Keshāñchin-mate nyūna-sthale ir-ādes'as syāt | iraidu |

[The word for two becomes *ir*. (But sometimes not.) According to the teaching of some it becomes *ir* when used in a subordinate sense.]

^ĀSūtra 162.—*Ka-pa-vargayos trayākhyasya tāv-āgamau bahulam hrasvah pūrvasya cha.*

Vṛitti.—*Tri-saṅkhyā-vāchi-padasya ka-pa-vargayoh parataḥ tāv-āgamau bhavataḥ | prathama-varṇasya hrasvah parāder dvitvam cha bhavati |*

Prayoga.—*Mūru kode, mukkode ; mūru guḍḍe, mugguḍḍe ; mūru puri, muppurī ; mūru maḍi, mummaḍi |*

Kvachit prāg-varṇa-hrasvatvam parādy-akshara-dvitvam cha na stah |

Prayoga | *mūru gēṇ, mūgēṇ ; mūru gāvudam, mūgāvudam |*

[The word for three, in forming a compound with a word beginning with a letter of the *ka* or *pa* varṇa, shortens its own vowel and doubles the initial consonant of the other word. (But sometimes not)]

ಸೂತ್ರ || ಏಕಾರ್ಥವಾಚಿಕಸ್ಯಾಽಂತಃ || ೧೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರ್ಥವಾಚಿಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಓರಾದೇಶಸ್ಯಾತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಂದು ನುಡಿ, ಓನ್ನುಡಿ | ಒಂದು ತಲೆ, ಓತ್ತಲೆ | ಒಂದು ಪಿಡಿ, ಓಪ್ಪಿಡಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಏಕಾರ್ಥವಾಚಿಕವಾದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಓರ್ ಯಂಬಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಾರ್ಥವಾಚಿಕವೆಂದರೆ ಒಂದೆಂಬರ್ಥವಾದದ್ದು.

ಸೂತ್ರ || ಇರಾದೇಶೋ ದ್ವೈರ್ಥಸ್ಯ || ೧೬೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸೇ ದ್ವಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಇರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇವ್ವಕ್ಕಂ ಗಂಡರ್ | ಇಮ್ಮೈರ್ | ಅತ್ರ ಕ್ವಚಿತ್ತ್ವಾಭಾವಿಕಃ | ಎರಕ್ಕೂರು | ಎರಳ್ಳೂರು ||

*ಕೇಶಾಂಚಿನಂತೇ ನ್ಯೂನಸ್ಥಲೇ ಈರಾದೇಶಸ್ಯಾತಿ | ಈರೈದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕೆ ಅಂದರೆ ಯೆರಡೆಂಬುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಕಪವರ್ಗಯೋಸ್ತ್ರಯಾಖ್ಯಸ್ಯ ತಾನಾಗಮೌ ಬಹುಳಂ ಹ್ರಸ್ವಃ ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಚ || ೧೬೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ರಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕಪದಸ್ಯ ಕಪವರ್ಗಯೋಃ ಪರತಃ ತಾನಾಗಮೌ ಭವತಃ | ಪ್ರಥಮವರ್ಣಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಃ ಪರಾದೇರ್ವಿತ್ವಂ ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂರು ಕೊಡಿ, ಮುಕ್ಕೊಡಿ | ಮೂರು ಗುಡ್ಡೆ, ಮುಗುಡ್ಡೆ | ಮೂರು ಪುರಿ, ಮುಪ್ಪುರಿ | ಮೂರು ಮಡಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ | ಕ್ವಚಿತ್ತ್ವಾಗ್ರಾಣ್ ಹ್ರಸ್ವತ್ವಂ ಪರಾದ್ಯಕ್ಷರದ್ವಿತ್ವಂ ಚ ನ ಸ್ತಃ |

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂರು ಗೇಣ, ಮೂಗೇಣ | ಮೂರು ಗಾವುದಂ, ಮೂಗಾವುದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕ ಪದಗಳ ಕವರ್ಗ ಪವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಪರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಪದವರ್ಣಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವೂ ಪರಪದಾದಿ ವರ್ಣಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಯೆರಡೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

* C ends here.

ತೈ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶೇಷ ಇಲ್ಲ.

P

Sūtra 163.—*Tryādīnām vyañjaneshv eva.*

Vṛitti.—*Tri-prabhṛitīnām saṅkhyā-vāchinām upāntya-vyañjanasya vyañjaneshu pareshv eva tad-upāntyāvayavasya loṭas syāt |*

Prayoga.—*Mūru lokam, mūlokaṁ | vyañjaneshv iti kim | svarādau pare na lopa iti | mūrāḍi, mūroḍḍu, mūrāne, mūrol, mūrāne |*

[The words for three and the remaining numerals drop their last syllable in forming a compound with a word beginning with a consonant. (And not with one beginning with a vowel).]

Sūtra 164.—*Na shadārtha-vāchakasyāder hrasvah.*

Vṛitti.—*Shaṭ-saṅkhyā-vāchina upāntyasya pūrvaval-lopo na bhavati | apīti āder ākārasya hrasvas syāt |*

Prayoga.—*Āru tiṅgaḥ, aruṅgaḥ; āru gēn, arugēn |*

[But not the word for six : this shortens its initial ā.]

Sūtra 165.—*Saptārthābhīdhāyinas' cha.*

Vṛitti.—*Sapta-saṅkhyā-vāchinas' chopāntya-svara-lope sati pūrva-svarasya hrasvas syāt |*

Prayoga.—*Ēlu modal, eḷmodal; ēlu pore, elvore; ēlu varakkaṅgaḥ, elvarakkaṅgaḥ |*

[The word for seven, while dropping its final vowel, shortens its initial vowel.]

ಸೂತ್ರ || ತ್ರ್ಯಾದೀನಾಂ ವ್ಯಂಜನೇಷ್ವೇವ || ೧೬೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ರಿಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಾಂ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷ್ವೇವ ತದುಪಾಂತ್ಯವಯವಸ್ಯ ಲೋಪಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮೂರು ಲೋಕಂ, ಮೂಲೋಕಂ | ವ್ಯಂಜನೇಷ್ವಿತಿ ಕಿಂ | ಸ್ವರಾದೌ ಪರೇನ ಲೋಪ ಇತಿ | ಮೂರಡಿ | ಮೂರೊಡ್ಡು | ಮೂರನೆ | ಮೂರೊಳ್ | ಮೂರಾನೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮೂರು ಮೊದಲಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರವಾದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆ ಉಪಾಂತ್ಯವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವರಪರವಾದರೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ನ ಪಠಾರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯಾದೇರ್ಹಸ್ಯಃ || ೧೬೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪಟ್ಟಬ್ರಾಹ್ಮಣವಾಚಿನ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವವಲ್ಲೋಪೋ ನ ಭವತಿ | ಅಪಿತು ಅದೇರಾಕಾರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆರು ತಿಂಗಳ್, ಆರುದಿಂಗಳ್ | ಆರು ಗೇಣ್, ಆರುಗೇಣ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪಟ್ಟಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದದ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ಹೇಳಿದಂತೆ ಲೋಪವಾಗದು. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸಪ್ತಾರ್ಥಾಭಿಧಾಯಿನಶ್ಚ || ೧೬೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಶ್ಚೋಪಾಂತ್ಯ ಸ್ವರಲೋಪೇ ಸತಿ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಏಳು ಮೊದಲ್, ಎಳ್ಳೊದಲ್ | ಏಳು ಪೊರೆ, ಎಳ್ಳೊರೆ | ಏಳು ವರಕ್ಕಂಗಳ್, ಎಳ್ಳರಕ್ಕಂಗಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದದ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರ ಲೋಪವಾಗುತ್ತಿರೆ ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುವದು.

Sūtra 166.—*Navākhyāyās tombha samjñi hattan.*

Vṛitti.—*Nava-vāchaka-padasya das'ārthe hattu iti s'abde pare tombha ity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Tombhattu | nava das'akam ity arthah |*

[The word for nine, in forming a compound with the word for ten, becomes *tombha*.]

Sūtra 167.—*Ombhai s'ate.*

Vṛitti.—*Navākhyāyās' s'ata-vāchaka-s'abde pare ombhai ity ayam ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Ombhainūru |*

[With the word for hundred, it becomes *ombhai*.]

Sūtra 168.—*Sahasre cha.*

Vṛitti.—*Nava-vāchaka-s'abdasya sahasra-saṅkhyā-vāchini-pade pare ombhai ity ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Ombhaisīram |*

[Also with the word for thousand.]

Sūtra 169.—*Das'ākhyāyāḥ payin.*

Vṛitti.—*Das'a-vāchi-s'abdasya cha sahasra vāchake parato'vasthite sati payin ity ādes'o bhavati |*

Prayoga.—*Payinsīram |*

[The word for ten, in forming a compound with the word for thousand, becomes *payin*.]

ಸೂತ್ರ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಸ್ತೊಂಭ ಸಂಜ್ಞಿ ಹತ್ತ || ೧೬೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ನವವಾಚಕಪದಸ್ಯ ದಶಾರ್ಥೇ ಹತ್ತಿತಿ ಶಬ್ದೇ ಪರೇ ತೊಂಭ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೊಂಭತ್ತು | ನವದಶಕಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನವವಾಚಕ ಪದಕ್ಕೆ ದಶಾರ್ಥಕನಾದ ಹತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದವು ಪರನಾದರೆ ತೊಂಭ ಯೆಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಬಂಭೈ ಶತೇ || ೧೬೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಶ್ಚ ತವಾಚಕಶಬ್ದೇ ಪರೇ ಬಂಭೈ ಇತ್ಯಯಮಾದೇಶಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಂಭೈನೂರು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನವವಾಚಕ ಪದಕ್ಕೆ ಶತವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಪರನಾದರೆ ಬಂಭೈ ಯೆಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸಹಸ್ರೇ ಚ || ೧೬೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ನವವಾಚಕಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಿ ಪದೇ ಪರೇ ಬಂಭೈ ಇತ್ಯಾದೇಶ ಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬಂಭೈಸಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನವವಾಚಕ ಪದಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕನಾದ ಶಬ್ದವು ಪರನಾದರೆ ಬಂಭೈ ಯೆಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಪಯಿನ್ || ೧೬೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಶವಾಚಿಶಬ್ದಸ್ಯ ಚ ಸಹಸ್ರವಾಚಕೇ ಪರತೋ'ವ ಸ್ಥಿತೇ ಸತಿ ಪಯಿನ್ ಇತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಯಿನ್ಸಾಸಿರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಶವಾಚಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಪರನಾದರೆ ಪಯಿನ್ ಯೆಂಬದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

^ASūtra 170.—*Pann-aika-dvy-arthayoh.*

Vṛitti.—*Das'ākhyāyāh eka-dvi-saṅkhyā-vāchi-s'abdayoh parayoh pann ity ādes'as syāt.*

Prayoga.—*Pannondu, panneradu* |

[The word for ten, followed by the word for one or two, becomes *pann*.*]

^ASūtra 171.—*Anyatra padih.*

Vṛitti.—*Anyatrānyayoh tri-chatur-vāchaka-s'abdayoh parayoh das'a-vāchināh padity ādes'o bhavati* |

Prayoga.—*Padimūru, padināḷku* |

[Followed by the remaining numerals, it becomes *padī*.*]

^ASūtra 172.—*Svarāḍau nāgamah.*

Vṛitti.—*Das'ākhyāyāh svarādi-saṅkhyā-vāchake pare padity ādes'as tat param nakārāgamas' cha bhavati* |

Prayoga.—*Padinaidu, padināru, padinēḷu, padinentu* |

Bahulādhikārāt kvachit prakṛityaiva tishṭhati | *yathā* | *pattombhattu* |

[But if the following word begins with a vowel, *n* comes between. (In some cases, however, it keeps its radical form).]

Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau † Bhāṣhā-bhūṣane S'amāsa-vidhānam nāma shashṭhaḥ parichchhedah |

ಸೂತ್ರ || ಪನ್ನೈಕದ್ವಯಾರ್ಥಯೋಃ || ೧೭೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಏಕದ್ವಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಶಬ್ದಯೋಃ ಪರಯೋಃ ಪನ್ನಿತ್ಯಾದೇಶಸ್ಸೃತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪನ್ನೊಂದು, ಪನ್ನೆರಡು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಶವಾಚಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಏಕದ್ವಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಪರವಾದರೆ ಪನ್ನ ಯಂಬುದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯತ್ರ ಪದಿಃ || ೧೭೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನ್ಯತ್ರಾನ್ಯಯೋಃ ತ್ರಿಚತುರ್ವಾಚಕಶಬ್ದಯೋಃ ಪರಯೋಃ ದಶವಾಚಿನಃ ಪದೀತ್ಯಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪದಿಮೂರು | ಪದಿನಾಲ್ಕು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನ್ಯತ್ರ ಅಂದರೆ ತ್ರಿಚತುರ್ವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಪರವಾದರೆ ದಶವಾಚಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪದಿ ಯಂಬುದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವರಾದೌ ನಾಗಮಃ || ೧೭೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕೇ ಪರೇ ಪದೀತ್ಯಾದೇಶಸ್ತತ್ಪರಂ ನಕಾರಾಗಮಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪದಿನೈದು | ಪದಿನಾರು | ಪದಿನೇಳು | ಪದಿನೆಂಟು ||

ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಷ್ಠತಿ | ಯಥಾ | ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಶವಾಚಕ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವು ಪರವಾದರೆ ಪದಿ ಯಂಬುದಾದೇಶವೂ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಕಾರಾಗಮವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಹುಳಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪ್ರಕೃತಿ ಯಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತೌ † ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ ಸಮಾಸ ವಿಧಾನಂ
ನಾಮ ಪಷ್ಠಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* The current forms are *hann* and *hadi*; see note to Sūtra 122.

† See note p. 7.

‡ ೭ನೇ ಪ್ರಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

Taddhita Vidhānam.

^ASūtra 173.—*Tad asya panyam-s'ilpam-niyogas' chety asminn-igah.*

Vṛitti.—*Asya pumsah tad-vastu panyam-vyavahārah-silpam-kṛityam-niyoga-adhikāras' chety asminn-arthe liṅgāt paratah iga-pratyayo bhavati |*

Prayoga.—*Panye :—tambuligam, gandigam, dāvasigam | s'ilpe :—paṭa-sāligam, paḍavandigam, pattaḷigam, telligam | niyoge :—baṇḍārigam, bāṇasigam, koṭārigam |*

[The affix *iga* is used to form words denoting one's trade, art, or office.]

^ASūtra 174.—*Tad vetty-adhīte vā.*

Vṛitti.—*Tad vastu jānāty-abhyasyatīty-arthe chordhvam' iga-pratyayas syāt |*

Prayoga.—*Jōyisigam, gaṇitigam, siddhāntigam | kvachid āchārārthe cha dris'yate | Prayoga | suṅkam ācharatīti suṅkigam ity ādi |*

[Also one's profession or pursuit. (Sometimes one's control or authority.)]

ತದ್ಧಿತ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ತದಸ್ಯ ಪಣ್ಯಂ ಪಿಲ್ಪಂ ನಿಯೋಗಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಗಃ || ೧೭೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಯ ಪುಂಸಃ ತದ್ವಸ್ತು ಪಣ್ಯಂ ವ್ಯವಹಾರಃ ಪಿಲ್ಪಂ ಕೃತ್ಯಂ ನಿಯೋಗಃ ಅಧಿಕಾರಶ್ಚೇತ್ಯ ಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಲಿಂಗಾತ್ಪರತಃ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪಣ್ಯೇ || ತಂಬುಲಿಗಂ | ಗಂದಿಗಂ | ದಾವಸಿಗಂ || ಪಿಲ್ಪೇ || ಪಟಸಾಲಿಗಂ | ಪಡವಂ ದಿಗಂ | ಪತ್ತಳಿಗಂ | ತೆಲ್ಲಿಗಂ || ನಿಯೋಗೇ || ಬಂಡಾರಿಗಂ | ಬಾಣಸಿಗಂ | ಕೊಟಾರಿಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಈತನಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರವೆಂತಲೂ ಕೃತ್ಯವೆಂತಲೂ ಅಧಿಕಾರವೆಂತಲೂ ಹೇಳಬೇ ಕಾದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿ ಇಗ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ತದ್ವೇತ್ಯಧೀತೇ ವಾ || ೧೭೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತದ್ವಸ್ತು ಜಾನಾತ್ಯಭ್ಯಸ್ಯತೀತ್ಯರ್ಥೇ ಚೋರ್ಧ್ವಮಿಗಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಜೋಯಿಸಿಗಂ | ಗಣಿತಿಗಂ | ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಂ | ಕ್ವಚಿದಾಚಾರಾರ್ಥೇ ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅವನಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಾನೆಂಬರ್ಥ ದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕಡೇಲಿ ಇಗ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ಂರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಇಗ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

[^]Sūtra 175.—*Ichaḥ tatra jāte bhāve vā.*

Vṛitti.—*Taj-janita ity arthe icha-pratyayo vā syāt |*

Prayoga.—*Polalôl puttîdâtam Polalicham, Kâlûrôl puttîdâtam Kâlûricham, Karahada des'adôl puttîdâtam Karahadicham | atra yathâ lakshyam vak-tavyam | kvachid igantatvam cha | Polaligam, Kâlûrigam ity âdi |*

[The affix *icha* denotes one's native place ; *iga* is also used for this.]

[^]Sūtra 176.—*Vala-vallau tatrâdhikṛiti.**

Vṛitti.—*Atrāyam adhikârīty arthe vala-vallāu itīmau pratyayau bhavatah |*

Prayoga.—*Madivalam, madivallam ; adapavalam, adapavallam ; sejje-valam, sejjevallam† |*

[*Vala* and *valla* denote one's jurisdiction.]

[^]Sūtra 177.—*Vyâprīte pravane cha kârah.*

Vṛitti.—*Kvachid vyâpte vyâsakte cha vâchyē kâra-pratyayah |*

Prayoga.—*Nadivalikâram, âtagâram, mundukâram, aramanekâram, bil-kâram † |*

[*Kâra* denotes one's nature or work (employment).]

ಸೂತ್ರ || ಇಚ್ಛಸ್ತತ್ರ ಜಾತೇ ಭಾವೇ ವಾ || ೧೭೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಜ್ಜನಿತ ಇತ್ಯರ್ಥೇ ಇಚ್ಛಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಳಲೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ ಪೊಳಲಿಚಂ | ಕಾಲ್‌ರೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ ಕಾಲ್‌ರಿಚಂ | ಕರಹಡ ದೇಸದೋಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಾತಂ ಕರಹಡಿಚಂ | ಅತ್ರ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ ವಕ್ತವ್ಯಂ | ಕ್ವಚಿದಿಗಂತವ್ಯಂ ಚ | ಪೊಳಲಿಗಂ | ಕಾಲ್‌ರಿಗಮಿತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೈಕಲ್ಪಿಕವಾಗಿ ಇಚ್ಛ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ವೈಕಲ್ಪಿಕವೆಂಬುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪೊಳಲಿಗಮೆಂದು ಇಗ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವಳವಳ್ಳೌ ತತ್ರಾಧಿಕೃತಿ* || ೧೭೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರಾಯಮಧಿಕಾರೀತ್ಯರ್ಥೇ ವಳವಳ್ಳೌವಿತೀಮೌ ಪ್ರತ್ಯಯೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಡಿವಳಂ, ಮಡಿವಳ್ಳಂ | ಅಡವಳಂ, ಅಡವಳ್ಳಂ | ಸೆಜ್ಜೆವಳಂ, ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಳಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಲ್ಲಿ ಈತನಧಿಕಾರಿಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಳ ವಳ್ಳ ಯೆಂಬೀ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ವ್ಯಾಪ್ತೇ ಪ್ರವಣೇ ಚ ಕಾರಃ || ೧೭೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ವಚಿದ್ವ್ಯಾಪ್ತೇ ವ್ಯಾಪ್ತೇ ಚ ವಾಚ್ಯೇ ಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಡಿವಳಿಕಾರಂ | ಅಟಗಾರಂ | ಮುಂಡುಕಾರಂ | ಅರಮನೆಕಾರಂ | ಬಿಲ್ಕಾರಂ † ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪವಣಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು.

* In B *tatrâdhikṛitau* ; In C *tatrâdhikṛite*.

† Not in C.

* ದ್ವಿ || ಯಲ್ಲಿ ಕೃತೌ ಎಂದಿದೆ. ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಕೃತೇ ಎಂದಿದೆ.

† ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

† C. Adds *mālegāram*.

† ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಗಾರಂ ಇದೆ.

Sūtra 178.—*Tad asyāstīti vantaḥ.*

Vṛitti.—*Vais'ishtyārthe vanta-pratyayas syāt |*

Prayoga.—*Sirivantam, guṇavantam, āyuvantam |*

[*Vanta* denotes one's characteristic.]

Sūtra 179.—*Upamānārthe vól.*

Vṛitti.—*Vól susthiram |*

Prayoga.—*Manuvól yajñam | kvachid anteti | kariyante bhadra-guṇam |*

[*Vól* expresses comparison. (Sometimes *ante* is used.)]

Sūtra 180.—*Hrasvo vá.*

Vṛitti.—*Vól pratyayo vikalpāddhrasvo bhavati |*

Prayoga.—*Harivól, harivol ; karivól, karivol |*

[*Vól* is sometimes short.]

Sūtra 181.—*Akārāntān-nāgamo ba-s'rutis' cha.*

Vṛitti.—*Adantāch-chhabdāt parasya vól ity āsya pūrvam nāgamah svasya bakāra-s'rutis' cha bhavati |*

Prayoga.—*Nigalamból, chandramból belagitu |*

When *vól* is affixed to a word ending in *a*, the latter adds *n*, and *vól* becomes *ból*.

ಸೂತ್ರ || ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವನ್ತಃ || ೧೭೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೈಷ್ವಿಷ್ಟಾರ್ಥೇ ವನ್ತಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಿರಿವನ್ತಂ | ಗುಣವನ್ತಂ | ಆಯುವನ್ತಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಈತನಿಗೆ ನುಂಟೆಂದು ಹೇಳುವರ್ಥದಲ್ಲಿ ವನ್ತ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಉಪಮಾನಾರ್ಥೇ ವೋಲ್ || ೧೭೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೋಲ್ ಸುಸ್ಥಿರಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮನುವೋಲ್ ಯಜ್ಞಂ | ಕ್ವಚಿದಂತೇತಿ | ಕರಿಯನ್ತೆ ಭದ್ರಗುಣಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೋಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಹ್ರಸ್ವೋ ವಾ || ೧೮೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ವೋಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಿಕಲ್ಪಾದ್ಧ್ರಸ್ವೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿವೋಲ್, ಹರಿವೋಲ್ | ಕರಿವೋಲ್, ಕರಿವೋಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವೋಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯವು ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಹ್ರಸ್ವವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಾರಾಂತಾನಾ ಗಮೋ ಬಕೃತಿಶ್ಚ || ೧೮೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅದನ್ತಾಚ್ಚಬ್ದಾತ್ ಪರಸ್ಯ ವೋಲಿತ್ಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ನಾಗಮಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಬಕಾರಕೃತಿಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಗಳಂಪೋಲ್ | ಚಂದ್ರಂಪೋಲ್ ಬೆಳಗಿತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಕಾರಾಂತ ಬ್ದಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ವೋಲ್ ಯಂಬದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಕಾರಾಗಮವೂ

ವೋಲ್ ಯಂಬದಕ್ಕೆ ಬಕಾರವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 182.—*Saṅkhyāyāḥ pūraṇe aneyah.*

Vṛitti.—*Saṅkhyā-pūrti-arthe aneya-pratyayo bhavati |*

Prayoga.—*Padināḷkaneyavam, padinaidaneyavam, padināraneyavam ; Tirthaṅkaram S'āntinātham Jinarolage padināḷkaneyavam ; chakravarti-gaḷol aidaneyan-ene puṇyam pūjārchanaḷke S'āntis'an-antu nōntavarol ere |*

[*Aneya* denotes numeral order.]

Sūtra 183.—*Vārārthe me vā.*

Vṛitti.—*Ekavāram dvivāram ity ādy arthe me-pratyayo syāt |*

Prayoga.—*Orne, irme, mūme, mume | ity atah | ondu sūl, eraḍu sūl |*

[*Me* denotes number of times.]

Sūtra 184.—*Bhāvārthe ke pu.*

Vṛitti.—*Tasya bhāva ity-arthe ke-pu-iti dvau pratyayau bhavatah |*

Prayoga.—*Kāṇke, pūṇke, poraḷke, teraḷke ; nunpu, tanpu, kempu, sompu |*

[*Ke* and *pu* denote abstract quality.]

ಸೂತ್ರ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಃ ಪುರಾಣೇ ಅನೇಯಃ || ೧೮೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರ್ತ್ಯರ್ಥೇ ಅನೇಯಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯವಂ | ಪದಿನೈದನೆಯವಂ | ಪದಿನಾರನೆಯವಂ | ತೀರ್ಥಂಕರಂ ಶಾಂತಿ
ನಾಥಂ ಜಿನರೋಳಗೆ ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯವಂ | ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೊಳ್ಳಿದನೆಯನೆನೆ ಪುಣ್ಯಂ ಪೂಜಾ
ಚರ್ಚನಕ್ಕೆ ಶಾಂತೀಶನಂತು ನೋಂತವರೊಳರೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯಾ ಪುರಾಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಯ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಖ್ಯಾ ಪುರಾಣವೆಂದರೆ
ಸಂಖ್ಯಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಚಕ.

ಸೂತ್ರ || ವಾರಾರ್ಥೇ ಮೇ ವಾ || ೧೮೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕವಾರಂ ದ್ವಿವಾರಮಿತ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇ ಮೇಪ್ರತ್ಯಯೋ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಒಮ್ಮೆ | ಇಮ್ಮೆ | ಮೂವೆ, ಮುಮ್ಮೆ || ಇತ್ಯಂತಃ || ಒಂದು ಸೂಳ್ | ಎರಡು ಸೂಳ್
ಇತ್ಯಾದಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಒಂದು ಸಾರಿ ಯೆರಡು ಸಾರಿ ಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಮೇ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಭಾವಾರ್ಥೇ ಕೇ ಪು || ೧೮೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಸ್ಯ ಭಾವ ಇತ್ಯರ್ಥೇ ಕೇ ಪು ಇತಿ ದ್ವೌ ಪ್ರತ್ಯಯೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕಾಣ್ಕೆ | ಪೂಣ್ಕೆ | ಪೊರಳ್ಕೆ | ತೆರಳ್ಕೆ | ನುಣ್ಪು | ತಣ್ಪು | ಕೆಂಪು | ಸೊಂಪು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೇ-ಪು ಯಂಬ ಯೆರಡು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಭಾವಾರ್ಥವೆಂದರೆ
ಭಾವನಾಮವಾಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯವೆಂದರಿಯುವದು.

Sūtra 185.—*Chetaneshv ike-rku-me-tanāni.*

Vṛitti.—*Chetuna-vishaye bhāvārtha-vivakshāyām satyām ike-rku-me-tana-iti chatvārah pratyayā bhavanti |*

Prayoga.—*Mānasike, āyatike ; urku, sorku ; kūrme, pērme ; kalitanam, ballāltanam,* badatanam, chōratanam |*

[*Ike, rku, me, tana*, denote an abstract quality of animate objects.]

Sūtra 186.—*Kriyārthād dhātor at.*

Vṛitti.—*Kriyā-vāchinas' s'abdāt param a-pratyayo bhavati | kiñcha ati ta iti prāgukta-sūtrāt † takāras' cha |*

Prayoga.—*Ād, ātam ; nōd, nōtam ; kūḍ, kūṭam ; sōl, sōlam ; sāl, sālam |*

[Verbal nouns have the affix *a* : sometimes *d* preceding becomes *t*.]

Sūtra 187.—*Adu-idu-ēnbhyah pramāṇe nitu.*

Vṛitti.—*Ebhyas tribhyah param pramāṇārthe nitu-pratyayo bhavati |*

Prayoga.—*Adu, anitu ; idu, initu ; ēn, enitu |*

Atra tat-takārasya dūitvam kechid ichchhanti | Prayoga | Anittu, imittu, enittu |

[*Adu, idu, ēn*, take the affix *nitu* when expressing how much. (Sometimes the *t* is doubled.)]

ಸೂತ್ರ || ಚೇತನೇಷ್ವಿಕೇರ್ಕುಮೇತನಾನಿ || ೧೮೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಚೇತನವಿಷಯೇ ಭಾವಾರ್ಥವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ಇಕೇ ಕುರ್ಮ ಮೇ ತನ ಇತಿ ಚತ್ವಾರಃ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾನಸಿಕೇ, ಆಯತಿಕೇ | ಉರ್ಕು, ಸೂರ್ಕು | ಕೂರ್ಮ, ಪೇರ್ಮ | ಕಲಿತನಂ, ಬಲ್ಲಾಲ್ತನಂ,* ಬಡತನಂ, ಚೂರತನಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಚೇತನವನ್ನು ಹೇಳುವ ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಕೇ ಕುರ್ಮ ಮೇ ತನ ಯೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದ್ಧಾತೋರತಃ || ೧೮೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ರಿಯಾನಾಚಿನತ್ಯಬ್ದಾತ್ಪರಮಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ | ಕಿಂಚ ಅತಿಟ ಇತಿ ಪ್ರಾಗುಕ್ತ ಸೂತ್ರಾತ್ ಟಕಾರಶ್ಚ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಡ, ಆಟಂ | ನೋಡ, ನೋಟಂ | ಕೂಡ, ಕೂಟಂ | ಸೋಲ್, ಸೋಲಂ | ಸಾಲ್, ಸಾಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಬಂದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುವದು. ಅತಿಟಯೆಂಬ ಮೊದಲಿನ ಸೂತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಟಕಾರವೂ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅದು ಇದು ಏನ್ಮೈಃ ಪ್ರಮಾಣೇ ನಿತು || ೧೮೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಭ್ಯಸ್ತೈಃ ಪರಂ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥೇ ನಿತುಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು, ಅನಿತು | ಇದು, ಇನಿತು | ಏನ್, ಏನಿತು ||

ಅತ್ರತತ್ಕಾರಸ್ಯ ದ್ವಿತ್ವಂ ಕೇಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಅನಿತ್ತು | ಇನಿತ್ತು | ಏನಿತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು, ಇದು, ಏನ್ ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳ ಪರದಲ್ಲಿ ನಿತು ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಆತಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

* Not in C.

† See sūtra 127.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

† ೧೮೬ನೇ ಸೂತ್ರ.

[^]Sūtra 188.—*Prakāra-kālārthe tu-du.*

Vṛitti.—*Prakārārthe kālārthe cha yathā kramam tu du ity etau bhavatah* !

Prayoga.—*Antu, intu, entu ; andu, indu, endu* !

[To express in what manner or time, they take *tu* and *du* respectively.]

[^]Sūtra 189.—*Ālis tāchchhīlye.*

Vṛitti.—*Tad a sya s'īlam ity arthe ālīti syāt* !

Prayoga.—*Odāli, mārāli, siggāli,* kēdāli* !

[*Āli* denotes one's nature or character.]

[^]Sūtra 190.—*Kulis' cha.*

Vṛitti.—*Tāchchhīlye teshām eva s'aḍḍānām kulir iti cha sambhavati* !

Prayoga.—*Ōḍukuli, aṇjukuli, ātakuli* !

[Also *kuli*.]

[^]Sūtra 191.—*Tat karotīty asmād gārah.*

Vṛitti.—*Tat karotīty atah param gāra-pratyayas syāt* !

Prayoga.—*Maṇiyam māḍuva ātam maṇigāram† | evam, kañchugāram, baḷegāram, kumbagāram, sunnagāram* !

[*Gāra* denotes a maker.]

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥೇ ತು ದು || ೧೮೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥೇ ಕಾಲಾರ್ಥೇ ಚ ಯಥಾ ಕ್ರಮಂ ತು ದು ಇತ್ಯೇತೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಂತು, ಇಂತು, ಎಂತು | ಅಂದು, ಇಂದು, ಎಂದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತು ದು ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಗಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ಅಂತೆ ಯಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಆಲಿಸ್ತಾಚ್ಛೀಲೈ || ೧೮೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ತದಸ್ಯ ಲೀಲಮಿತ್ಯರ್ಥೇ ಆಲೀತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಓದಾ? | ಮಾರಾ? | ಸಿಗ್ಗಾಳಿ* | ಕೇಡಾ? ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದು ಅವನಿಗೆ ಲೀಲಮೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಲಿ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕುಲಿಶ್ಚ || ೧೯೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಚ್ಛೀಲೈ ತೇಪಾಮೇವ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಕುಲಿರಿತಿ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಓದುಕುಳಿ | ಅಂಜುಕುಳಿ | ಆಟಕುಳಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲೀಲಮೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿ ಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಬರುವುದುಂಟು.

ಸೂತ್ರ || ತತ್ಕರೋತಿತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಗಾರಃ || ೧೯೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ಕರೋತಿತ್ಯತಃ ಪರಂ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಣಿಯಂ ಮಾಡುವ ಆತಂ ಮಣಿಗಾರಂ † | ಏವಂ | ಕಂಚುಗಾರಂ | ಬಳಿಗಾರಂ |

ಕುಂಬಗಾರಂ | ಸುಣ್ಣಗಾರಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

* Not in B and C.

† C ends here.

* ದ್ವಿ-ತ್ವ || ಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗ್ಗಾಳಿ ಇಲ್ಲ.

† ತ್ವ || ಮೊದಲನೇದು ಮಾತ್ರವಿದೆ.

^ASūtra 192.—*Udantān-nāgamo bahulam.*

Vṛitti.—*Ukārānta-s'abdād gāra-pratyaye pare nāgamo vā syāt |*

Prayoga.—*Pempugāram, pempuṅgāram ; sompugāram, sompuṅgāram ; jūjugāram, bēhugāram* |*

Atra Kāvya-avalokanoktam sūtram :—

*Niratam gāra pratyaya |
muru mudadim kumbha kamma s'abdak idum |
param āgire gārakkum |
tara lopam bahula vidhiyamam dore-kolgun ||*

Asya Guru-Hampa-Devolta prayogah :—

*Kari-yugada puchchha-yugamum |
kara-yugadinḍ otti piḍiye tan-mukha-yugadin |
daruna jala-munme tidigala |
nirad ottuva kammaram bolirdam Bhāmam ||*

Kamimagāram, kammaram, kumbagāram, kumbaram |

Bahulādhikārāt kummāram kumbāram iti cha |

*athavām prochuḥ prāñchah | konkugōl, kuḍugōl ; konkumīñchu, kuḍu-
mīñchu |*

[When *gāra* is affixed to a word ending in *u*, then *n* is generally inserted between.]

ಸೂತ್ರ || ಉದನ್ತಾನ್ನಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ || ೧೯೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಾದ್ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರೇ ನಾಗಮೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೆಂಪುಗಾರಂ, ಪೆಂಪುಂಗಾರಂ | ಸೊಂಪುಗಾರಂ, ಸೊಂಪುಂಗಾರಂ | ಜುಜುಗಾರಂ | ಬೇಹುಗಾರಂ ||

*ಅತ್ರ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನೋಕ್ತಂ ಸೂತ್ರಂ ||

ನಿರತಂ ಗಾರ ಪ್ರತ್ಯಯ |

ಮುರು ಮುದದಿಂ ಕುಂಭಕಮ್ಮ ಶಬ್ದಕಿ ದುಂ |

ಪರಮಾಗಿರೆ ಗಾರಕ್ಕಂ |

ತರೆ ಲೋಪಂ ಬಹುಳ ವಿಧಿಯಮಂ ದೋರೇಕ್ಕುಂ ||

ಅಸ್ಯ ಗುರುಹಂಪದೇವೋಕ್ತಪ್ರಯೋಗಃ ||

ಕರಿಯುಗದ ಪುಚ್ಚಯುಗಮುಂ |

ಕರಿಯುಗದಿಂದೊತ್ತಿ ಪಿಡಿಯೆ ತನ್ಮುಖಯುಗದಿಂ |

ದರುಣಜಲಮುನ್ನೇತಿದಿಗಳ |

ನಿರದೊತ್ತುವ ಕಮ್ಮರಂ ಬೊಲಿದಂ ಭೀಮಂ ||

ಕಮ್ಮಗಾರಂ, ಕಮ್ಮರಂ | ಕುಂಬಗಾರಂ, ಕುಂಬರಂ ||

ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ ಕುಮ್ಮಾರಂ ಕುಂಬಾರಮಿತಿ ಚ ||

ಅಥೈವಂ ಪ್ರೋಚುಃ ಪ್ರಾಂಚೈಃ | ಕೊಂಕುಗೋಲ್, ಕುಡುಗೋಲ್ | ಕೊಂಕು ಮಿಂಚು |

ಕುಡುಮಿಂಚು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಕಾರಾಂತ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯ ಪರವಾದಲ್ಲಿ ಬಹುಳವಾಗಿ ವಾಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

• B and C end here.

* ದ್ವಿ-ತ್ವ || ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 193.—*Apabhrams'epy evam kārasya.*

Vṛitti.—*Samskritokta-kāra-pratyayasya asyām Karnāṭaka-bhāṣhāyām apy evam eva |*

[Gāra also denotes the Sanskrit kārā.]

Sūtra 194.—*Striyām iti cha.*

Vṛitti.—*Atra strī-vishayārthe vaktavye pūrva-padānte iti-pratyayas' cha syāt |*

Prayoga.—*Jānagiti, baḷegāriti, bāṇasigiti |*

Kvachid ikāra lopah | maṇegārti, āḷugārti, sunṇagārti, maḍivalti, gattivalti | kvachid ubhayathāpi | vakkaliti, vakkaligiti |

[To express the same of a woman, the affix *iti* is used. (Sometimes the first *i* is dropped, sometimes both forms are used.)]

Sūtra 195.—*Al e cha guṇavachanebhyah.*

Vṛitti.—*Strī-linge guṇavāchibhyah param al-e-kāras' cha yathā prayogam bhavatah |*

Prayoga.—*Nallal, mollal, ballidal, iniyal ; sītage, chature, pāṇve | evam ādi |*

[Feminine adjectives have the affix *al* or *e*.]

ಸೂತ್ರ || ಅಪಭ್ರಂಶೇವ್ಯೇವಂ ಕಾರಸ್ಯ || ೧೯೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತ ಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಅಸ್ಯಾಂ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಯಾಮಸ್ಯೇವಮೇವ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಾರ ಪ್ರತ್ಯಯದ ತದ್ಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಗಾರಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಿತಿ ಚ || ೧೯೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯಾರ್ಥೇ ವಕ್ತವ್ಯೇ ಪೂರ್ವಪದಾಂತೇ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯಶ್ಚ ಸ್ತ್ರಿಯತಿ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಜಾಣಗಿತಿ | ಬಳಗಾರಿತಿ | ಬಾಣಸಿಗಿತಿ ||
ಕೃಚಿದಿಕಾರ ಲೋಪಃ | ಮಣಿಗಾರ್ತಿ | ಆಳುಗಾರ್ತಿ | ಸುಂಣಗಾರ್ತಿ | ಮಡಿವಲ್ತಿ | ಗಟ್ಟಿವಲ್ತಿ |
ಕೃಚಿದುಭಯಥಾಪಿ | ವಕ್ಕಲಿತಿ | ವಕ್ಕಲಿಗಿತಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇತಿ ಯಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಲೇ ಚ ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ || ೧೯೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗೇ ಗುಣವಚಿಭ್ಯಃ ಪರಂ ಅಕ್ ಎಕಾರಶ್ಚ ಯಥಾ ಪ್ರಯೋಗಂ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನಲ್ಲಳ್, ಮೊಲ್ಲಳ್, ಬಳ್ಳಿದಳ್, ಇನಿಯಳ್ | ಸೀತಗೆ, ಚತುರೆ, ಪಾಣ್ವೆ | ಏನಮಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಗುಣವಚಕಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅಕ್ ಮತ್ತು ಎ ಯಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

Sūtra 196.—*Id-ud-antah pumsi vā.*

Vṛitti.—*Ikārānta-ukārāntas' cha s'abdah pullinge strilinge cha samāna-rūpo vā syāt |*

Prayoga.—*Nāṇīli, sonḍi, sorati, mātāli, sādu, gālu, pāru |*

Kvachid vyañjanāntaṇ cha bhavati | maruḷ |

[Words ending in *i* and *u* have the same form for feminine and neuter. (Sometimes the final vowel is dropped.)]

Sūtra 197.—*Vīpsānukaraṇābhīkshṇya-kriyāsamabhihāra-sāmīpya-chāpalyādau.*

Vṛitti.—*Eshv artheshu nāmavāchinah parasya dvir-vachanam bhavati |*

Prayoga.—*Vīpsāyām:—ūr-ūru, mane-vane, nādu-nādu | anukaraṇe:—bhōr-bhōrane, ghalī-ghalilane | ābhīkshṇye:—nōdu-nōdu, tilisu-tilisu | kriyāsamabhihāre:—nade-nade-yendu nudiavar | sāmīpye:—kela-kelage, kela-keladōl | chāpīlye:—oppis-oppisu, poy-poy, mān-mān* |*

kutrachid anukaraṇe tri prayogas' cha | baḷegal ghal-ghal-ghalkene |

ādi grahaṇād anyatraiva bhavati | ene-ene, nudiye-nudiye, antante |

[To express ardent desire, imitation of a sound, eagerness, urgency, nearness, changeableness, a word is repeated. (Sometimes thrice : also to express other meanings.)]

ಸೂತ್ರ || ಇದುದಂತಃ ಪುಂಸಿ ವಾ || ೧೯೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಇಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತಶ್ಚ ಕಬ್ಬಿಃ ಪುಲ್ಲಿಜ್ಜೇ ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಜ್ಜೇ ಚ ಸಮಾನರೂಪೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಾಣಿಲಿ | ಸೊಂಡಿ | ಸೊರತಿ | ಮಾತಾಳಿ | ಸಾದು | ಗಾಳು | ಪಾರು ||

ಕೃಚಿದ್ವ್ಯಂಜನಾಂತಂ ಚ ಭವತಿ | ಮರುಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಕಾರಾಂತ ಉಕಾರಾಂತ ಕಬ್ಬಿಗಳು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಸಮಾನ ರೂಪಗಳನ್ನುಳ್ಳವುಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ವೀಪ್ಸಾನುಕರಣಾಭೀಕ್ಷಣ್ಯಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಸಾಮೀಪ್ಯಚಾಪಲ್ಯಾದೌ || ೧೯೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಷ್ವರ್ಥೇಷು ನಾಮವಾಚಿನಃ ಪರಸ್ಯ ದ್ವಿರ್ವಚನಂ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ವೀಪ್ಸಾಯಾಂ | ಉರೂರು | ಮನೆವನೆ | ನಾಡು ನಾಡು || ಅನುಕರಣೇ | ಭೋರೋರನೆ | ಘಳಿಘಳಿಲನೆ || ಆಭೀಕ್ಷಣ್ಯೇ | ನೋಡುನೋಡು | ತಿಳಿಸುತಿಳಿಸು || ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರೇ | ನಡೆನಡೆಯೆಂದು ನುಡಿವರೆ || ಸಾಮೀಪ್ಯೇ | ಕೆಳಕೆಳಗೆ | ಕೆಲಕೆಲದೊಳ್ || ಚಾಪಲ್ಯೇ | ಬಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿಸು | ಪೊಯ್ಪೊಯ್ | ಮಾಣಮಾಣ ||

* ಕುತ್ರಚಿದನುಕರಣೇ ತ್ರಿ ಪ್ರಯೋಗಶ್ಚ | ಬಳಿಗಳ್ ಘಲ್ಘಲ್ಘಲ್ಚಿನೆ |

ಆದಿಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರೈವ ಭವತಿ | ಎನೆವನೆ | ನುಡಿಯೆ ನುಡಿಯೆ | ಅಂತಂತೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಪ್ಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮವಾಚಕಕ್ಕೆ ಪರವಾಗಿ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

* B ends here.

* ದ್ವಿ || ಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 198.—*Atrādi-lopādi kâryam samāsavat.*

Vṛitti.—*Asmin taddhitādhikarāṇe lopādikam samāsoktavat kâryam pūrva-vad ity arthah |*

[In forming derivatives, the rules for insertion and elision of letters in the chapter on compound words to be observed.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau * Bhāṣhā-būṣhaṇe Taddhita-vidhānam nāma saptaṃ parichchhedah.*

(VIII. Verbs.)

Ākhyāta-niyama Vidhānam.

Sūtra 199.—*Kriyārtho dhātuh.*

Vṛitti.—*Kriyavārtho yasya sa dhātu-samjñō bhavati |*

[A verbal root is one expressing action.]

Sūtra 200.—*Tasmād am-ar-ay-ir-en-evo vibhaktayah.*

Vṛitti.—*Dhātōḥ parāḥ pratyaya-rūpāḥ am-ar-ay-ir-en-ev iti vibhaktayo bhavanti |*

[Verbal roots take the inflections am, ar, ay, ir, en and ev.]

ಸೂತ್ರ || ಅತ್ರಾದಿ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಸಮಾಸವತ್ || ೧೯೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಸ್ಮಿನ್ ತದ್ಧಿತಾಧಿಕರಣೇ ಲೋಪಾದಿಕಂ ಸಮಾಸೋಕ್ತವತ್ಕಾರ್ಯಂ ಪೂರ್ವವದಿತ್ಯರ್ಥಃ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ತದ್ಧಿತಾಧಿ ಕರಣದಲ್ಲಿ ಲೋಪಾದಿಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಾಸದೊಳಗೆ ಹೇಳಿರುವ
ವಿಧಿಗಳಂತೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವೃತ್ತೌ * ಭಾಷಾ ಭೂಷಣೇ
ತದ್ಧಿತ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಸಪ್ತಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

ಆಖ್ಯಾತ ನಿಯಮ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ || ೧೯೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ರಿಯೆವಾರ್ಥೋ ಯಸ್ಯ ಸ ಧಾತುಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅರ್ಥವಾಗಿ ವುಳ್ಳದ್ದು ಧಾತುವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಸೂತ್ರ || ತಸ್ಮಾದಮರಯಿರನೇವೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || ೨೦೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೋಃ ಪರಾಃ ಪ್ರತ್ಯಯರೂಪಾಃ ಅಮ್ ಅರ್ ಅಯ್ ಇರ್ ಎನ್ ಎನ್ ಇತಿ ವಿಭಕ್ತಯೋ
ಭವಂತಿ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಅಮ್-ಅರ್-ಅಯ್-ಇರ್-ಎನ್-ಎನ್ ಯೆಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

* See note p. 7.

* ೭ನೇ ಪುಟ ನೋಡು.

Sūtra 201.—*Da-dapa-va-kārādyā bhūta-vartamāna-bhavishyant-yah.*

Vṛitti.—*Tās' cha shad-vibhaktayo da-dapa-va-ity aksharādyās satyo yathā-kramam bhūtādy arthakā bhavanti | tad yathā | dam, dar, day, dir, den, dev ity ete bhūtavantyah | dapam, dapar, dapaṇ, dāpīr, dāpen, dāpev ity ete vartamānāḥ | vām, var, vāy, vir, ven, vev ity ete bhavishyantyah |*

[These six inflections, preceded by *d*, *dap*, or *v*, form the past, present and future tenses respectively.]

Sūtra 202.—*Naiva nañ-arthe.*

Vṛitti.—*Pratishedhārthe ime da-dapa-va-kārā vibhaktiyādau naiva bhavanti |*

Prayoga.—*Mādam, mādar, māday, mādir, māden, mādev |*

[But in the negative mood the inflections are used without inserting these letters.]

Sūtra 203.—*Tās tu dve-dve prathama-madhyamottama-purushāḥ.*

Vṛitti.—*Tā vibhaktayas tu dve dve eka-vachana-bahu-vachana-rūpāḥ prathamādi puruṣa-samjñās syuh | tat katham | am, ar, ity etau prathama-purushah | en, ev, ity etau uttama-purushah | ay, ir, ity etau madhyama-purushah | atra kāla-traya-gamaka-varṇā yojyāḥ |*

[Each pair of those inflections expresses, one the singular and the other the plural, of the first, second and third * persons respectively.]

ಸೂತ್ರ || ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಾ ಭೂತವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ || ೨೦೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಶ್ಚ ಪದ್ವಿಭಕ್ತಯೋ ದದಪವಿತ್ಯಕ್ಷರಾದ್ಯಾಸ್ತತ್ಯೋ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಭೂತಾದ್ಯರ್ಥಕಾ ಭವಂತಿ | ತದ್ಯಥಾ | ದಮ್ | ದರ್ಮ | ದಮ್ | ದಿರ್ಮ | ದೆನ್ | ದೆನ್ ಇತ್ಯೇತೇ ಭೂತವನ್ತ್ಯಃ | ದಪಮ್ | ದಪರ್ಮ | ದಪೇಮ್ | ದಪೀರ್ಮ | ದಪೇನ್ ಇತ್ಯೇತೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ | ವಮ್ | ವರ್ಮ | ವಮ್ | ವಿರ್ಮ | ವೆನ್ | ವೆನ್ ಇತ್ಯೇತೇ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಆರು ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ದ-ದ ಪ-ವ ಯೆಂಬೀ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನಾದಿಯಲ್ಲಿ ವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಯಥಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭೂತ ವರ್ತಮಾನ ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥಕಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ನೈವ ನಱಾರ್ಥೇ || ೨೦೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥೇ ಇಮೇ ದದಪವಕಾರಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯಾದೌ ನೈವ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡಮ್ | ಮಾಡರ್ಮ | ಮಾಡಮ್ | ಮಾಡಿರ್ಮ | ಮಾಡೆನ್ | ಮಾಡೆನ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ದ-ದಪ-ವ ಕಾರಗಳು ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ತಾಸ್ತು ದ್ವೇದ್ವೇ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಾಃ || ೨೦೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾ ವಿಭಕ್ತಯಸ್ತು ದ್ವೇದ್ವೇ ಏಕವಚನಬಹುವಚನರೂಪಾಃ ಪ್ರಥಮಾದಿಪುರುಷಸಂಜ್ಞಾಸ್ತುಃ | ತತ್ಕಥಂ | ಅಮ್ | ಅರ್ಮ ಇತ್ಯೇತೌ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷಃ | ಎನ್ | ಎನ್ ಇತ್ಯೇತೌ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಃ | ಅಮ್ | ಇರ್ಮ ಇತ್ಯೇತೌ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷಃ | ಅತ್ರ ಕಾಲತ್ರಯಗಮಕವರ್ಣಾ ಯೋಜ್ಯಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಯೆರಡೆರಡು ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಥಮ ಮಧ್ಯಮ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವು.

* These terms will be used in the European sense: in Hindu languages the first person is our third, while our first is their chief or principal person, and our second their middle person.

Sūtra 204.—*Anyārthe prathamah.*

Vṛitti.—*Tvam-aham-ity arthau vinā anyārthe tān-iti-vachane prathamapurushas syāt |*

Prayoga.—*Tām mādidam, tāv mādidar* |*

[The third person is expressed by *tān*, meaning all besides thou and I.]

Sūtra 205.—*Yushmad-asmador madhyamottamau.*

Vṛitti.—*Yushmad-arthe nīn-iti-vachane asmad-arthe ān-iti-vachane cha yathā-kramam madhyamottama-purushau bhavatah |*

Prayoga.—*Nīm mādidivy, nīv mādidir | uttame:—ām mādidem, ōv mādidēv | evam kāla-trayārthās' cha vaktavyāh |*

[The second and first persons are expressed by *nīn*, and *ān* respectively, meaning thou and I.]

Sūtra 206.—*Yugapat-prayoge paras teshām.*

Vṛitti.—*Anyad-yushmad-asmadām yugapadyena prayoge teshām purushānām madhye kartrishu parānūrūpah purushas syāt |*

Prayoga.—*Ātanum nīnum mādidir | ātanum ānum mādidēv | evam anyonya prayogepi tri-kāla-bhedo jñeyah |*

[When two persons are used together (with one verb) the second includes the third, and the first the second (i. e. the verb agrees in person with the former).]

ಸೂತ್ರ || ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಃ || ೨೦೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತ್ವಮಹಮಿತ್ಯರ್ಥೌ ವಿನಾ ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ತಾನಿತಿ ವಚನೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತಾಮ ಮಾದಿದಮ್ | ತಾವ ಮಾದಿದರ್ * ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನೀನು ನಾನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಿಸಿ ಅನ್ಯಾರ್ಥವಾದ ತಾನೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದೋರ್ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮೌ || ೨೦೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯುಷ್ಮದರ್ಥೇ ನೀನಿತಿ ವಚನೇ ಅಸ್ಮದರ್ಥೇ ಆನಿತಿ ವಚನೇ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮ ಪುರುಷೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀಮ್ ಮಾದಿದಮ್ | ನೀವ್ ಮಾದಿದಿರ್ | ಉತ್ತಮೇ | ಆಮ್ ಮಾದಿದಮ್ | ಆವ್ ಮಾದಿದೇವ್ | ಏವಂ ಕಾಲತ್ರಯಾರ್ಥಾಶ್ಚ ವಕ್ತವ್ಯಾಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಯುಷ್ಮದರ್ಥಕವಾದ ನೀನೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ಮದರ್ಥವಾದ ಆನೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಯುಗಪತ್ಪ್ರಯೋಗೇ ಪರಸ್ತೇಷಾಂ || ೨೦೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನ್ಯದ್ವಯಷ್ಮದಸ್ಮದಾಂ ಯುಗಪದ್ಯೇನ ಪ್ರಯೋಗೇ ತೇಷಾಂ ಪುರುಷಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಕರ್ತೃಷು ಪರಾನುರೂಪಃ ಪುರುಷಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆತನುಂ ನೀನುಂ ಮಾದಿದಿರ್ | ಆತನುಮಾನುಂ ಮಾದಿದೇವ್ ||

ಏವಮನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇಽಪಿ ತ್ರಿಕಾಲಭೇದೋ ಜ್ಞೇಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನ್ಯದರ್ಥ ಯುಷ್ಮದರ್ಥ ಅಸ್ಮದರ್ಥಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷವೂ ಮಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು.

* Instead of these C has Devam mādidam, Devar mādidar.

* ತ್ವ || ಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ದೇವಂ ಮಾದಿದಂ ಎಂಬುದಿದೆ.

^ĀSūtra 207.—*Svārthe kâle.*

Vṛitti.—*Tās' cha shad-vibhaktayas svārthe sva-sva-kâle cha bhavanti | yathâ atita-kâle bhūtavatyah |*

Prayoga.—*Prathama :—māḍidam, māḍidar | madhyama :—māḍiday, mā-
ḍidir | uttama :—māḍidem, māḍidev | adyatane vartamānāh | pra :—māḍi-
dapam, māḍidapar | ma :—māḍidapay, māḍidavir | utta :—māḍidapem,
māḍidapev | eshya kâle bhavishyantyah | pra :—māḍuvam, māḍuvar |
ma :—māḍuway, māḍuvir | utta :—māḍuvem, māḍuvev | ittham kâla-tra-
yārthāh puruṣa-trayepi boddhavyāh |*

[Those six inflections are used for each tense.]

^ĀSūtra 208.—*Ekasminn eka-vachanam.*

Vṛitti.—*Ekārtha-vishaye eka-vachanam syāt |*

Prayoga.—*Ātan ōrvane māḍidam, māḍidapam, māḍuvam | nīn ōrvane
māḍiday, māḍidapay, māḍuway | ān ōrvane māḍidem, māḍuvem |*

[The singular expresses the act of one.]

ಸೂತ್ರ || ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಾಲೇ || ೨೦೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ತಾಸ್ ಪದ್ಧಿಭಕ್ತಯಸ್ವಾರ್ಥೇ ಸ್ವಸ್ವಕಾಲೇ ಚ ಭವಂತಿ | ಯಥಾ ಅತೀತಕಾಲೇ
ಭೂತವತ್ಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪ್ರ || ಮಾಡಿದಂ | ಮಾಡಿದರ್ || ಮ || ಮಾಡಿದಯ್ | ಮಾಡಿದರ್ || ಉ ||
ಮಾಡಿದಂ | ಮಾಡಿದೆವ್ || ಅದ್ಯತನೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ || ಪ್ರ || ಮಾಡಿದಪಂ | ಮಾಡಿದಪರ್ ||
ಮ || ಮಾಡಿದಪಮ್ | ಮಾಡಿದವಿರ್ || ಉ || ಮಾಡಿದಪೆಂ | ಮಾಡಿದಪೆವ್ | ಏಷ್ಯಕಾಲೇ
ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ || ಪ್ರ || ಮಾಡುವಂ | ಮಾಡುವರ್ || ಮ || ಮಾಡುವಯ್ | ಮಾಡುವಿರ್ || ಉ ||
ಮಾಡುವೆಂ | ಮಾಡುವೆವ್ || ಇಥ್ಯಂ ಕಾಲತ್ರಯಾರ್ಥಾಃ ಪುರುಷತ್ರಯೇಽಪಿ ಬೋಧ್ಯವ್ಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಆರು ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ತಂತಮ್ಮ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುವವು.
ಹ್ಯಾಗಂದರೆ, ಕಳೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೂ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನದವುಗಳೂ ಬರುವ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯದ್ವಿ ಭಕ್ತಿಗಳೂ ಆಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇಕವಚನಂ || ೨೦೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಕಾರ್ಥವಿಷಯೇ ಏಕವಚನಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆತನೋರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಂ, ಮಾಡಿದಪಂ, ಮಾಡುವಂ | ನೀನೋರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಯ್,
ಮಾಡಿದಪಯ್, ಮಾಡುವಯ್ | ಆನೋರ್ವನೆ ಮಾಡಿದೆಂ, ಮಾಡುವೆಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಏಕಾರ್ಥ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕವಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಬಬ್ಬ-ಬಂದೆಂಬರ್ಥ.

[^]Sūtra 209.—*Dvitra-bahutvayor anyat.*

Vṛitti.—*Dvitre bahutve cha bahu-vachanam eva syāt |*

Prayoga.—*Avar māḍidar, māḍidapar, māḍuvar | nīvu māḍidir, māḍidapir, māḍuvir | āvu māḍidev, māḍidapev, māḍuvev |*

[The plural expresses the act of two or more.]

[^]Sūtra 210.—*Udu uru napumsaka-prathamasya.*

Vṛitti.—*Prathama-purushaika-vachana-bahu-vachanayoh kartri-vāchi-s'ab-dasya napumsaka-liṅge sati udu-uru-ity-ādes'au yathā-kramam bhavatah |*

Prayoga.—*Ādudu, āduvu, ādapudu, ādapuvu, appudu, appuvu |*

[Udu and uru are the neuter terminations of the third person singular and plural respectively.]

[^]Sūtra 211.—*Bhāve cha.*

Vṛitti.—*Bhāvārtha-prathama-vachanayos' cha udu-uru bhavatah |*

Prayoga.—*Mālpudu, mālpuvu, kūrpuḍu, kūrpuvu |*

[Also of gerunds.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರನ್ಯತ್ || ೨೦೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ದ್ವಿತ್ವೇ ಬಹುತ್ವೇ ಚ ಬಹುವಚನಮೇವ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅವರ್ ಮಾಡಿದರ್, ಮಾಡಿದಪರ್, ಮಾಡುವರ್ | ನೀವು ಮಾಡಿದಿರ್, ಮಾಡಿದಪಿರ್, ಮಾಡುವಿರ್ | ಆವು ಮಾಡಿದೇವ್, ಮಾಡಿದಪೇವ್, ಮಾಡುವೇವ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದ್ವಿತ್ವ ಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುವಚನವಾಗುತ್ತದೆ. ದ್ವಿತ್ವ ಯಿರಬೆಂಬರ್ಥ ಬಹುತ್ವವೆಂದರೆ ಅನೇಕಾರ್ಥಕ.

ಸೂತ್ರ || ಉದು ಉವು ನಪುಂಸಕಪ್ರಥಮಸ್ಯ || ೨೧೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಕವಚನಬಹುವಚನಯೋಃ ಕರ್ತೃವಾಚಿಶಬ್ದಸ್ಯ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ಸತಿ ಉದು ಉವು ಇತ್ಯಾ ದೇಶೌ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆದುದು | ಆದುವು | ಆದಪುದು | ಆದಪುವು | ಅಪ್ಪುದು | ಅಪ್ಪುವು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷೈಕ ವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉದು ಉವು ಯೆಂಬಾದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಭಾವೇ ಚ || ೨೧೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭಾವಾರ್ಥಪ್ರಥಮವಚನಯೋಶ್ಚ ಉದು ಉವು ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಳ್ಪುದು, ಮಾಳ್ಪುವು | ಕೂರ್ಪುದು, ಕೂರ್ಪುವು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭಾವಾರ್ಥ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಿಗೆ ಉದು ಉವು ಯೆಂಬಾದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

Sūtra 212.—*Tad eka-vachanasya tu-ttūv ānyeshām.*

Vṛitti.—*Prathama-purushaika-vachanasya anyeshām mate tu-ttu-ity-ādes'au bhavatah* ।

Prayoga.—*Puttitu, puttittu ; kettitu, kettittu ; attitu, attittu* ।

[According to the teaching of others, the termination of the singular should be *tu* or *ttu*.]

Sūtra 213.—*Striyām al tad ante.*

Vṛitti.—*Strī-linge prathamaika-vachanānte al-pratyayas syāt* ।

Prayoga.—*Ādidaḷ, ādidapaḷ, āduvaḷ ; janiyisidaḷ, janiyisidapaḷ, janiyisuvaḷ* ।

[The feminine third person singular has the termination *al*.]

Sūtra 214.—*Gum-kumau sarvatra-bhavishyantyāh.*

Vṛitti.—*Eshyārthe prathama-purushasya sarva-vibhakti-lingeshu gum-kum-ity-ādes'au bhavatah* ।

Prayoga.—*Mātām mūgun ātam, mātām mūgun āke, adarim mīrugum idu, ātam barkum, āke barkum, adu barkum* ।

[*Gum* and *kum* are the terminations of the future for all cases and genders of the third person.]

ಸೂತ್ರ || ತದೇಕವಚನಸ್ಯ ತುತ್ತು ವಾನ್ಯೇಷಾಂ || ೨೧೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಮತೇ ತು ತ್ತು ಇತ್ಯಾದೇಶೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪುಟ್ಟುತು | ಪುಟ್ಟುತ್ತು | ಕೆಟ್ಟುತು, ಕೆಟ್ಟುತ್ತು | ಅಟ್ಟುತು, ಅಟ್ಟುತ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮತದಲ್ಲಿ ತು ತ್ತು ಯೆಂಬಾದೇಶಗ ಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಲ್ ತದಂತೇ || ೨೧೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಾಂತೇ ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಪ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆದಿವಳ್, ಆದಿದಪಳ್, ಅದುವಳ್ | ಜನಿಯಿಸಿದಳ್, ಜನಿಯಿಸಿದಪಳ್, ಜನಿಯಿ ಸುವಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಗುಂಕುಮೌ ಸರ್ವತ್ರ ಭವಿಷ್ಯನ್ತ್ಯಾಃ || ೨೧೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಷ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯ ಸರ್ವವಿಭಕ್ತಿಲಿಂಗೇಷು ಗುಂ ಕುಂ ಇತ್ಯಾದೇಶೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾತಂ ಮಿಾಗುಮಾತಂ | ಮಾತಂ ಮಿಾಗುಮಾಕೆ | ಅದರಿಂ ಮಿರುಗುಮಿದು |

ಆತಂ ಬರ್ಕುಂ | ಆಕೆ ಬರ್ಕುಂ | ಅದು ಬರ್ಕುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷದ ಸರ್ವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಗುಂ ಕುಂ ಯೆಂಬಾ ದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

Sūtra 215.—*Dādāv id-āgamo bahulam.*

Vṛitti.—*Purusha-traya-vachaneshu da-dapos satoh dakārāt prāg-vikalpād id-āgamas syāt* |

Prayoga.—*Mechchidam, mechchidapam, mechchidar, mechchidapar* |

Kiñcha tukārāḍau cha idāgamo bhavati | *Prayoga* | *ujittu, bechchittu, mettittu* | *bahulatvāt* | *ketṭattu, sattuttu, hiḍidam, padedam, ōḷidam, kaḷi-dam, paḷidam* |

[*D* and *dap* (see 201) are often preceded by *i*. (Also *tu*; but sometimes not).]

Sūtra 216.—*Y-us' cha ve.*

Vṛitti.—*Vakārāḍau vibhakti-gaṇe pare is' cha us' cha yuh ikārokaṛāgamaṇi bhavatah* |

Prayoga.—*Nuḍivam, jaḍivam, māḍuvam, kūḍuvam, āḍuvam, koḍuvam* |

Cha-s'abda-svīkārād anyopi bhavati | *belevem, kaḷevem, s'alavem, yaḷivem* | *kvachid itvam cha na syāt* | *ivem, kāḍuvem ity ādi* |

[*Va* by *i* and *u*. (Sometimes they have a different form. Sometimes they are not preceded by *i*).]

Sūtra 217.—*Ra-lābhyām vasya pah.*

Vṛitti.—*Repha lakārābhyām parasya vakārasya pakāras syāt* |

Prayoga.—*Barpar, irpar, barpam, irpam, belpam, belpar, nōlpam, nōlpar* |

[*V* following upon *r* or *l*, becomes *p*.]

ಸೂತ್ರ || ದಾದಾವಿದಾಗಮೋ ಬಹುಲಂ || ೨೧೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪುರುಷತ್ರಯವಚನೇಷು ದಾದಾಪೋಸತೋ ದಕಾರಾತ್ಪ್ರಾಗ್ವಿಕಲ್ಪಾದಿದಾಗಮಸ್ಯಾತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಮೆಚ್ಚಿದಂ | ಮೆಚ್ಚಿದಪಂ | ಮೆಚ್ಚಿದರ್ | ಮೆಚ್ಚಿದಪರ್ ||
ಕಿಂಚ ತುಕಾರಾದೌ ಚ ಇದಾಗಮೋಭವತಿ || ಪ್ರಯೋಗ || ಉಜಿತ್ತು | ಬೆಚ್ಚಿತ್ತು | ಮೆಚ್ಚಿತ್ತು ||
ಬಹುಲತ್ವಾತ್ || ಕೆಟ್ಟತ್ತು | ಸತ್ತುತ್ತು | ಹಿಡಿದಂ | ಪಡಿದಂ | ಒಲಿದಂ | ಕಾಲಿದಂ | ಪಾಲಿದಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದದಪಂಗಳಲ್ಲಿ ದಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಪುರುಷತ್ರಯ ವಚನದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ
ಇಕಾರಾಗಮ ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಯುಸ್ಯ ವೇ || ೨೧೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ವಕಾರಾದೌ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಇತ್ಯ ಉತ್ಯ ಯುಃ ಇಕಾರೋಕಾರಾಗಮೌ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನುಡಿದಂ | ಜಡಿದಂ | ಮಾಡುವಂ | ಕುಡುವಂ | ಆಡುವಂ | ಕೋಡುವಂ ||
ಚಕಬ್ದಸ್ವೀಕಾರಾದನ್ಯೋಽಪಿ ಭವತಿ | ಬೆಳೆವೆಂ | ಕಳೆವೆಂ | ಶಳೆವೆಂ | ಯಳೆವೆಂ || ಕ್ವಚಿದಿತ್ವಂ
ಚ ನ ಸ್ಯಾತ್ | ಈವೆಂ | ಕಾಡುವೆಂ | ಇತ್ಯಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಕಾರಾದಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಗಣ ಪರವಾದರೆ ಇಕಾರ ಉಕಾರಾಗಮಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಚಕಬ್ದ
ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಅನ್ಯಾಕ್ಷರಾಗಮವೂ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ರಳಾಭ್ಯಾಂ ವಸ್ಯ ಪಃ || ೨೧೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ರೇಫಳಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ವಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರಸ್ಯಾತ್ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಬರ್ಪರ್ | ಇರ್ಪರ್ | ಬರ್ಪಂ | ಇರ್ಪಂ | ಬೆಳ್ಳೆಂ | ಬೆಳ್ಳೆರ್ | ನೋಳ್ವಂ | ನೋಳ್ವರ್ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಪಕಾರವು ಬರುವದು.

Sūtra 128.—*Okārād api vaktavyah.*

Vṛitti.—*Okārāt parasyāpi vakārasya pakāro vāchyah |*

Prayoga.—*Pōpam, pōpar,* ōpam, ōpar |*

[Also when it follows ō.]

Sūtra 219.—*Dhātor anekāksharād isuh.*

Vṛitti.—*Aneka-varṇād dhātor vibhakti-gaṇe pare isu ity āgamas syāt |*

Prayoga.—*Pogayisugam, sogayisidam, sogayisidal,* rañjisidam, rañjisi-dal |*

[Polysyllabic roots take *isu* before the inflections.]

Sūtra 220.—*Prayojake cha.*

Vṛitti.—*Dhātoḥ prayojakārtheṇi isu ity āgamas syāt |*

Prayoga.—*Ādisidam, pādīsīdam, sārīsīdam, pōrīsīdam, kaṅgo'īsīdam |*

[Also causals.]

Sūtra 221.—*Ge-ke vā prathamasyās'ishī vidhy-ādīshu.*

Vṛitti.—*Ās'ir-arthe vidhy-ādy-artheshu cha ge-ke ity ādes'au vā stah |*

Prayoga.—*Yavag-īshṭārthamam māḍuge, Jinam namag-īshṭārthamam mālke, nōḍuge, mālke |*

[In blessing or commanding the termination of the first (third) person becomes *ge* or *ke*.]

ಸೂತ್ರ || ಒಕಾರಾದಪಿ ವಕ್ತವ್ಯಃ || ೧೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಒಕಾರಾತ್ಪರಸ್ಯಾಪಿ ವಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರೋ ವಾಚ್ಯಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಪಂ, ಪೋಪರ್* | ಒಪಂ, ಒಪರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಒಕಾರಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಸಹ ಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಧಾತೋರನೇಕಾಕ್ಷರಾದಿಸುಃ || ೨೧೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನೇಕವರ್ಣಾದ್ಧಾತೋರ್ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಇಸುಇತ್ಯಾಗಮಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಗಯಿಸುಗಂ | ಸೋಗಯಿಸಿದಂ | ಸೋಗಯಿಸಿದಳ್ | *ರಂಜಿಸಿದಂ | ರಂಜಿಸಿದಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನೇಕಾಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಣವು ಪರವಾದರೆ ಇಸು ಯೆಂಬುದಾದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಚ || ೨೨೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೋಃ ಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥೇನ ಇಸು ಇತ್ಯಾಗಮಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಡಿಸಿದಂ | ಪಾಡಿಸಿದಂ | ಸಾರಿಸಿದಂ | ಪೋರಿಸಿದಂ | ಕಣ್ಣೋಳಿಸಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನ ಪ್ರೇರಣಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇಸು ಎಂಬುದಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಗೆ ಕೆ ವಾ ಪ್ರಥಮಸ್ಯಾಪಿ ವಿಧ್ಯಾದೀಶು || ೨೨೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಶೀರ್ವದೇ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇಷು ಚ ಗೆ ಕೆ ಇತ್ಯಾದೇಶೌ ವಾ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಯವಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಂ ಮಾಡುಗೆ | ಜಿನಂ ನಮಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಮಂ ಮಾಳ್ಕೆ | ನೋಡಗೆ | ಮಾಳ್ಕೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಶೀರ್ವದದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಥಮವುರೂಪಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಗೆ ಕೆ ಯೆಂಬುದೇಶಗಳು ಬರುವವು.

* C ends here.

* ತೃ || ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ರಂಜಿಸು ಎಂಬದಿಲ್ಲ.

[^]Sūtra 222.—*Madhyamaika-vachanasyed-ud-etah.*

Vṛitti.—*Madhyama-purushaika-vachanasya it-ut-et iti traya ādes'ās syuh* |

Prayoga.—*Uḍi, baḍi, bigi, kaḍi, jaḍi, kūḍu, pūḍu, māḍu, ōḍu, nōḍu, pāḍu, kale, tege, bage* |

[That of the middle (second) person singular becomes *i, u* and *e*.]

[^]Sūtra 223.—*Prāyo lopas' cha.*

Vṛitti.—*Prāchuryeṇa prāguktādes'ānām lopas' cha bhavati* |

Prayoga.—*Nil, pēl, bāy, baiy, kal, kēl* * |

[O ten they are dropped.]

[^]Sūtra 224.—*Kriyā-samabhihāre cha.*

Vṛitti.—*Vyavahāra-paunahpūnyepi madhyama-purushaika-vachanasya i-u-e ity ādes'ās syuh* |

Prayoga.—*Kuḍi-kūḍi-yendu kuḍisidar, piḍi-piḍi-yendu piḍisidar, kodu-kodu-yendu kodisidar, † pogu-pogu-yendu pogisidar* |

Prāyo-grahanaṭ kvachil-lopah | *nil, kēl* |

[In repeating a command, the termination of the middle (second) person singular becomes *i, u* and *e*. (Sometimes it is dropped.)]

ಸೂತ್ರ || ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಸ್ಯೇದುದೇತಃ || ೨೨೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಇತ್ ಉತ್ ಎತ್ ಇತಿ ತ್ರಯ ಆದೇಶಾಸ್ತುಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉಡಿ | ಬಡಿ | ಬಿಗಿ | ಕಡಿ | ಜಡಿ | ಕೂಡು | ಪೂಡು | ಮಾಡು | ಓಡು | ನೋಡು | ಪಾಡು | ಕಳೆ | ತೆಗೆ | ಬಗೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಇತ್ ಉತ್ ಎತ್ ಯೆಂಬೀ ಮೂರು ಆದೇಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇತ್ ಅಂದರೆ ಇ ಯೆಂಬರ್ಥವು. ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಹಿಸುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರಾಯೋ ಲೋಪಶ್ಚ || ೨೨೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪ್ರಾಚುರ್ಯೇಣ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಾದೇಶಾನಾಂ ಲೋಪಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಲ್ | ಪೇಳ್ | ಬಾಯ್ | ಬೈಯ್ | ಕಳ್ * | ಕೇಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆದೇಶಗಳಿಗೆ ಲೋಪವೂ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರೇ ಚ || ೨೨೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ವ್ಯವಹಾರಸಾನುಪುನ್ಯೇಪಿ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಇ ಉ ಎ ಇತ್ಯಾದೇಶಾಸ್ತುಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕುಡಿ ಕುಡಿಯೆಂದು ಕುಡಿಸಿದರ್ | ಪಿಡಿ ಪಿಡಿಯೆಂದು ಪಿಡಿಸಿದರ್ | ಕೂಡು ಕೂಡು ಯೆಂದು ಕೂಡಿಸಿದರ್ | ಪೊಗು ಪೊಗು ಯೆಂದು ಪೊಗಿಸಿದರ್ * ||

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಾತ್ಕ್ವಚಿಲ್ಲೋಪಃ | ನಿಲ್ | ಕೇಳ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕ್ರಿಯಾವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮರಳಿ ಮರಳಿ ಮಾಡೆಂಬಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಇ ಉ ಎ ಎಂಬಾದೇಶಗಳಾಗುವವು.

* C has only *nil, pēl, kēl*.

† C stops here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ ಬೈಯ್ ಕಳ್ ಎಂಬವು ಇಲ್ಲ. † ತೃ || ಪೊಗು ಪೊಗು ಎಂಬದಿಲ್ಲ.

Sūtra 225.—*Dvitra-bahutvayor im.*

Vṛitti.—*Madhyama-purusha-dvi-vachana-bahu-vachanayoh im ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Nūdim, nōḍim, irisim |*

[In the dual and plural, the termination of the middle (second) person becomes *im*.]

Sūtra 226.—*Am-uttamasyaika-vachanād anyatra.*

Vṛitti.—*Uttama-purushaika-vachanād anyayoh dvitra-bahutvayoh vidhyādy artheshu am ādes'as syāt | ādi-padena nimantran-āmantran-ānveshana-sampras'na-prārthana-prabhṛitayo jñātavyāḥ |*

Prayoga.—*Mālpam, māḍuvam, nōlpam, nōḍuvam,* bēlpam, bēḍuvam, āḍuvam, kūḍuvam, pōpam, bappam |*

[From the chief (first) person singular, the dual and plural of the imperative and of moods expressing invitation, address, inquiry, entreaty, &c. are formed by adding *am*.]

Sūtra 227.—*Hetāv isuh.*

Vṛitti.—*Karana-prayojakārthe vidheya-vyāpārārthavaśāt dhātoh parata isu ity ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Māḍisidam, pāḍisidam,* irisidam, tarisidam, baḍisidam, kaviyisidam |*

[The causal by adding *isu*.]

ಸೂತ್ರ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರಿಮ್ || ೨೨೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಯೋಃ ಇಮಾದೇಶಸ್ಪೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನುಡಿಂ | ನೋಡಿಂ | ಇರಿಸಿಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇಮ್ ಯೆಂಬಾದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅಮುತ್ತಮಸ್ಯೈಕವಚನಾದನ್ಯತ್ರ || ೨೨೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಉತ್ತಮಪುರುಷೈಕವಚನಾದನ್ಯಯೋಃ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇಷು ಅಮಾದೇಶಸ್ಪೃತ್ | ಆದಿಪದೇನ ನಿಮನ್ತ್ರಣಾಮನ್ತ್ರಣಾನ್ವೇಷಣಸಮ್ಪ್ರಸಾರ್ಥನಸ್ರಚ್ಛತಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಲ್ಪಂ, ಮಾಢುವಂ | ನೋಲ್ಪಂ, ನೋḍುವಂ | * ಬೇಲ್ಪಂ, ಬೇḍುವಂ | ಆḍುವಂ | ಕೂḍುವಂ | ಪೋಪಂ | ಬಪ್ಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉತ್ತಮಪುರುಷೈಕವಚನದ ದೇಶಿಯಿಂದ ಇತರವಾದ ದ್ವಿವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಿಗೆ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಮ್ ಯೆಂಬಾದೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹೇತಾವಿಸುಃ || ೨೨೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕರಣಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥೇ ವಿಧೇಯವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವದ್ಧಾತೋಃ ಪರತ ಇಸುಇತ್ಯಾದೇಶಸ್ಪೃತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡಿಸಿದಂ | ಪಾಡಿಸಿದಂ | * ಇರಿಸಿದಂ | ತರಿಸಿದಂ | ಬಡಿಸಿದಂ | ಕವಿಯಿಸಿದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕರಣಪ್ರಯೋಜಕದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥಮುಳ್ಳ ಧಾತುವಿನ ದೇಶಿಯಿಂದ ಪರವಾಗಿ ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯವಾಗುತ್ತದೆ.

* C ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

Sūtra 228.—*Kriyāyām kriyārthāyām al.*

Vṛitti.—*Vyāpāre vyāpārāthavad dhātoḥ parataḥ al ity ādes'as syāt |*

Prayoga.—*Māḍal bagedam, nōḍal udbhavisidam,* kūḍal eḷasidam, pāḍal toḍayidam, pōgal oḍarchidam, bēgal sārḍam |*

[The infinitive by adding *al*.]

Sūtra 229.—*Pratishedhe cha.*

Vṛitti.—*Nishedhārthavad dhātoḥ' cha param al syāt |*

Prayoga.—*Pōgal bārādu, usaral bēḍa, nōḍal āgaḍu |*

[Also the prohibitive.]

Sūtra 230.—*Saṅgatāntare bahulam al-lopah.*

Vṛitti.—*Yuktānyārthe kvachid al-ādes'a-lopas syāt |*

Prayoga.—*Sandipud allam* |*

Pratishedha-vidhi-vyāpti-pakshe | nuḍiyal bārādu, nuḍiya bārādu, teravēḷ kariyam, baravēḷ padātiyam |

[In some cases the *al* is dropped.]

ಸೂತ್ರ || ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಮಲ್ || ೨೨೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ವ್ಯಾಪಾರೇ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವದ್ಧಾತೋಃ ಪರತಃ ಅಲಿತ್ಯಾದೇಸಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮಾಡಲ್ ಬಗಿದಂ | ನೋಡಬುದ್ಧು ವಿಸಿದಂ | *ಕೂಡಲೆಳಸಿದಂ | ಪಾಡಲ್ ತೋಡಗಿದಂ | ಪೋಗಲೋಡರ್ಚಿದಂ | ಬೇಗಲ್ ಸಾರ್ದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಧಾತುವಿನ ದೇಹಿಯಿಂದ ಪರವಾಗಿ ಅಲ್ ಯೆಂಬದ್ದು ದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಚ || ೨೨೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿಷೇಧಾರ್ಥವದ್ಧಾತೋಃ' ಚ ಪರಮಲ್ ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೋಗಲ್ಬಾರದು | ಉಸುರಲ್ಬೇಡ | ನೋಡಲಾಗದು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿಷೇಧಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಧಾತುವಿಗೆ ಪರವಾಗಿ ಅಲ್ ಅದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಸಂಗತಾಂತರೇ ಬಹುಳಮಾಲೋಪಃ || ೨೩೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಯುಕ್ತಾನ್ಯಾರ್ಥೇ ಕ್ವಚಿದಲಾದೇಶಲೋಪಸ್ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸಂದಿಪುದಲ್ಲಂ ||

ಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿವ್ಯಾಪ್ತಿಪಕ್ಷೇ | ನುಡಿಯಲ್ ಬಾರದು | ನುಡಿಯಬಾರದು | ತೆರವೇಳ್ ಕರಿಯಂ | ಬರವೇಳ್ ಪದಾತಿಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ ಯೆಂಬದು ಲೋಪವಾಗುವದು.

^ĀSūtra 231.—*Uttam-utam tad-ante.*

Vṛitti.—*Vartamāna-kriyārthe ante uttam-utam-ity etāv ādes'au stah |*

Prayoga.—*Kedaruttam, kedarutam, naḍevuttam, naḍevutam, māḍuttam, māḍutam, naḍuttam, naḍutam—bandudu |*

[The present progressive takes the termination *uttam* or *utam*.]

^ĀSūtra 232.—*Pūrva-kāla-kriyāyām id-utau yathā-lakshyam.*

Vṛitti.—*Pūrva-kālīka-vyāpāra-vishaye vyañjane pare sati dhātoh paratah it-ut-ity ādes'au yathā-lakshyam bhavatah |*

Prayoga.—*Nōḍi pōdam, baḷi vandam, mind-uṇḍam, kaṇḍu nindam |*

[The past, followed by a word beginning with a consonant, takes the termination *i* and *u*.]

^ĀSūtra 233.—*Dhātor id-utor upāntyayor ēd-ōtau prāyah |*

Vṛitti.—*Dhātūnām upāntyayor ikār-okārayoh ekāra okāras' cha prāyo bhavatah |*

Prayoga.—*Kiḍ, keṭṭam ; is, echcham ; kuḍu, koṭṭam ; ugu, okkam |*

Prāyo grahaṇāt kvachin-na stah | biḍu, biṭṭam ; suḍu, suṭṭam ; iḍu, iṭṭam ; uḍu, uṭṭam ; ity ādi |

[The medial *i* and *u* of a root often become *e* and *o* (in the past, Sometimes not).]

ಸೂತ್ರ || ಉತ್ತಮುತಂ ತದನ್ತೇ || ೨೩೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಅನ್ತೇ ಉತ್ತಂ ಉತಂ ಇತ್ಯೇತಾವಾದೇಶೌ ಸ್ತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆಡರುತ್ತಂ | ಕೆಡರುತಂ | ನಡೆವುತ್ತಂ | ನಡೆವುತಂ | ಮಾಡುತ್ತಂ | ಮಾಡುತಂ |
ನೋಡುತ್ತಂ | ನೋಡುತಂ — ಬಂಢುದು ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವರ್ತಮಾನ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಂ ಉತಂ ಯೆಂಬೀ ಯಿರಡಾದೇಶ
ಗಳು ಬರುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯಾಯಾಮಿದುತೌ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ || ೨೩೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪೂರ್ವಕಾಲಿಕವ್ಯಾಪಾರವಿಷಯೇ ವ್ಯಾಜ್ಞನೇ ಪರೇ ಸತಿ ಧಾತೋಃ ಪರತಃ ಇತ್ ಉತ್
ಇತ್ಯಾ ದೇಶೌ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ನೋಡಿ ಪೋದಂ | ಬಳಿ ವಂದಂ | ಮಿಂಡುಂಡಂ | ಕುಡು ನಿಂದಂ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭೂತಕಾಲ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ಧಾತುವಿಗೆ ಪರದಲ್ಲಿ ಇತ್ ಉತ್
ಯೆಂಬವಾದೇಶಗಳಾಗುವವು.

ಸೂತ್ರ || ಧಾತೋರಿದುತೋರುಪಾಂತ್ಯಯೋರೇದೋತೌ ಪ್ರಾಯಃ || ೨೩೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತೂನಾಮುಪಾಂತ್ಯಯೋರಿಕಾರೋಕಾರಯೋಃ ಏಕಾರ ಓಕಾರಶ್ಚ ಪ್ರಾಯೋ ಭವತಃ ||
ಪ್ರಯೋಗ || ಕಿಡ, ಕೆಟ್ಟಂ | ಇನ್, ಎಚ್ಚಂ | ಕುಡು, ಕೊಟ್ಟಂ | ಉಗು, ಬಕ್ಕ್ಂ ||
ಪ್ರಯೋಗಗ್ರಾಹಣತ್ವಚಿನ್ನಸ್ತಃ || ಬಿಡು, ಬಿಟ್ಟಂ | ಸುಡು, ಸುಟ್ಟಂ | ಇಡು, ಇಟ್ಟಂ | ಉಡು,
ಉಟ್ಟಂ | ಇತ್ಯಾದಿ ||
ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನ ಉಪಾಂತ್ಯಗಳಾದ ಇಕಾರ ಉಕಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಏಕಾರ ಓಕಾರ
ಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಯೋಗಗ್ರಾಹಣದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಯಿಲ್ಲ.

Sūtra 234.—*Ato dīrgho' nāgameshu.*

Vṛitti.—*Anāgameshu āgama-rahita-vibhaktishu para-bhūtāsu dhātor akā-rasya dīrghas syāt |*

Prayoga.—*Bar, bāram, bāral ; tar, tāram, tāral |*

[When terminations are added without augment, the medial *a* of a root is lengthened.]

Sūtra 235.—*Tṛtīyānām vyañjanādau prathamatvam.*

Vṛitti.—*Dhātu-sambandhinām varga-tṛtīya-varṇanām pūrva-vyañjaneshu satsu kriyārthe tat-tad-varga-prathamāksharam syāt |*

Prayoga.—*Pôgu, pokkam ; nedu, nettam ; padu, pattam |*

[A root ending with a consonant the third of a *varga* (sonant), changes it in the past to the first of that *varga* (surd).]

Sūtra 236.—*Ra-dayos ta-lau.*

Vṛitti.—*Repha-dakārayoh vyañjanādau pare yathā-kramam takāra-lakārau bhavatah |*

Prayoga.—*Peru, pettam ; keru, kettam ; teru, tettam ; mādu, mālku ; bēdu, bēlku |*

[*R* and *ḍ* followed by a consonant become *t* and *l*.]

ಸೂತ್ರ || ಅತೋ ದೀರ್ಘೋ' ನಾಗಮೇಷು || ೨೩೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಾಗಮೇಷು ಆಗಮರಹಿತವಿಭಕ್ತಿಸು ಪರಭೂತಾಸು ಧಾತೋರಕಾರಸ್ಯ ದೀರ್ಘ ಸ್ವಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಬರ್, ಬಾರಂ, ಬಾರಲ್ | ತರ್, ತಾರಂ, ತಾರಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಗಮವಿಲ್ಲದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಪರನಾಗಲಾಗಿ ಧಾತುವಿನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ ||

ಸೂತ್ರ || ತೃತೀಯಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ || ೨೩೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತುಸಂಪನ್ಧಿನಾಂ ವರ್ಗತೃತೀಯವರ್ಣಾನಾಂ ಪೂರ್ವವ್ಯಂಜನೇಷು ಸತ್ಸು ಕ್ರಿಯಾರ್ಥ ತತ್ತದ್ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂ ಸ್ವಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಗು, ಪೊಕ್ಕುಂ | ನೆಡು, ನೆಟ್ಟುಂ | ಪಡು, ಪಟ್ಟುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿನ ವರ್ಗ ತೃತೀಯ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅದರದರ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ರಡಯೋಸ್ತೌ || ೨೩೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ರೇಫಡಕಾರಯೋಃ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪರೇ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ತಕಾರಳಕಾರೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೆರು, ಪೆತ್ತಂ | ಕೆರು, ಕೆತ್ತಂ | ತೆರು, ತೆತ್ತಂ | ಮಾಡು, ಮಾಳ್ಕು | ಬೇಡು, ಬೇಳ್ಕು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ರೇಫ ಡಕಾರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳು ಪರನಾದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಕಾರ ಳಕಾರ ಬರುವವು.

Sūtra 237.—*Vakārasya pah.*

Vṛitti.—*Dhātu-sambandhinor-vakārasya vyañjanādau pare sati pakāro bhavati |*

Prayoga.—*Tarpam, barpam |*

[*V becomes p.*]

Sūtra 238.—*Ā-pobhyām dasya te yah.*

Vṛitti.—*Ākāra-pokārábhyām parasya dakārasya takāre pare yakāro bhavati |*

Prayoga.—*Āytu, pōytu |*

[*If d after ā and pō changes to t, y is inserted between.*]

Sūtra 239.—*Himsā-gaty-arthāl-lo nah.*

Vṛitti.—*Himsārthakāt gaty-arthāch-cha dhātoh parasya lakārasya vyañ-jane pare nakāro bhavati |*

Prayoga.—*Kondam, sandam |*

[*In the roots for kill and pass, the l followed by a consonant becomes n.*]

ಸೂತ್ರ || ವಕಾರಸ್ಯ ಪಃ || ೨೩೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಧಾತುಸಮ್ಬಂಧಿನೋವಕಾರಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪರೇ ಸತಿ ಪಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತರ್ಪಂ | ಬರ್ಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಧಾತುವಿನ ವಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳು ಪರವಾದರೆ ಪಕಾರಾದೇಶವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಆಪೋಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯತೇ ಯಃ || ೨೩೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಆಕಾರಪೋಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ದಕಾರಸ್ಯ ತಕಾರೇ ಪರೇ ಯಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆಯ್ತು | ಪೋಯ್ತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಾರ ಪೋಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರ ಪರವಾದರೆ ಯಕಾರವಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಹಿಂಸಾಗತ್ಯರ್ಥಾಲ್ಲೋ ನಃ || ೨೩೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹಿಂಸಾರ್ಥಕಾತ್ ಗತ್ಯರ್ಥಾಚ್ಚ ಧಾತೋಃ ಪರಸ್ಯ ಲಕಾರಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇ ಪರೇ ನಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೊಂದಂ | ಸಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಹಿಂಸಾರ್ಥಕ ಗತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನ ಪರವಾದರೆ ನಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸಾರ್ಥಕವೆಂದರೆ ಕೊಲ್ಲುವದು, ಗತ್ಯರ್ಥಕವೆಂದರೆ ಹೋಗುವದು.

[^]Sūtra 240.—*Vā sthity-arthakasya.*

Vṛitti.—*Sthity-ārtha-dhātu-sambandhi-lakārasya nakāro vikalpēna bhavati*

Prayoga.—*Nindam, nillam* |

[In the root for stand, the *l* sometimes becomes *n*.]

[^]Sūtra 241.—*Ānayanāgamārthe vartino rephasya.*

Vṛitti.—*Anayor arthayor vartamāna-dhātu-rephasya nakāras syāt* |

Prayoga.—*Tandam, bandam* | *atra lakāra-dakārayoh na-dau vaktavyau* |
yathā:—*konḍam, kēlvam* |

[In the roots for bring and come, the *r* becomes *n*.]

[^]Sūtra 242.—*Nasya chah.*

Vṛitti.—*Atra nakārasya chakāras syāt* |

Prayoga.—*Echcham, echchar* ; *bechcham, bechchar*

[*N* becomes *ch*.]

ಸೂತ್ರ || ವಾ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕಸ್ಯ || ೨೪೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಧಾತುಸಮ್ಬಂಧಿಲಕಾರಸ್ಯ ನಕಾರೋ ವಿಕಲ್ಪೇನ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನಿಂದಂ | ನಿಲ್ಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತು ಸಮಂಧವಾದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ನಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕವೆಂದರೆ ನಿಲ್ಲು ಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಅನಯನಾಗಮಾರ್ಥೇ ವರ್ತಿನೋ ರೇಫಸ್ಯ || ೨೪೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋರರ್ಥಯೋರ್ವರ್ತಮಾನಧಾತುರೇಫಸ್ಯ ನಕಾರಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತಂದಂ | ಬಂದಂ | ಅತ್ರ ಚಕಾರಕಾರಯೋಃ ಣಡಾ ವಕ್ತವ್ಯಾ ||

ಯಥಾ || ಕೊಂಡಂ | ಕೇಲ್ವಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನಯನಾರ್ಥಕ ಆಗಮಾರ್ಥಕ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿನ ರೇಫಕ್ಕೆ ನಕಾರವಾಗುವದು. ಅನಯನ ಎಂದರೆ ತರುವದು. ಆಗಮವೆಂದರೆ ಬರುವದು.

ಸೂತ್ರ || ನಸ್ಯ ಚಃ || ೨೪೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ರ ನಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರಸ್ಪೃಶತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಚ್ಚಂ, ಎಚ್ಚರ್ | ಬೆಚ್ಚಂ, ಬೆಚ್ಚರ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 243.—*Mṛiti-dānārthayor ante to hrasvas' cha.*

Vṛitti.—*Anayor arthayor ante takārah pūrva-svarasya hrasvas' cha bhavati |*

Prayoga.—*Sattam, pettam, ittam** |

Cha-s'abdād anyatra na to nāpi hrasvah | āḍdam, bāḍdam, ēḍdam, bēḍdam |

[The roots for die and give add *t* and shorten the medial vowel. (Not so in other cases.)]

Sūtra 244.—*Tosh ṭunā ṭuh.*

Vṛitti.—*Ta-vargasya ṭa-vargeṇa yoge ṭuh ṭa-vargo bhavati | anunāsiko bindus' cha |*

Prayoga.—*Unḍam |*

[When letters of the *ta* varga (dentals) unite with those of the *ṭa* varga (linguals), both become of the *ṭa* varga (linguals). The *anunāsika* becomes the *bindu*.]

Sūtra 245.—*Ka-cha-ṭa-ta-pebhyo dasya pūrva-rūpam.*

Vṛitti.—*Varga-prathamāksharebhyah parasya dasya pūrva-rūpam syāt |*

Prayoga.—*Pokkam, mikkam, pērcham, biṭṭam, ittam, tōrpam, barpam |*

[When *d* follows on the first letter of a varga, it takes the form of the latter.]

ಸೂತ್ರ || ಮೃತಿದಾನಾರ್ಥಯೋರಂತೇ ತೋ ಹ್ರಸ್ವಶ್ಚ || ೨೪೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋರರ್ಥಯೋರಂತೇ ತಕಾರಃ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸತ್ತಂ | ಪೆತ್ತಂ | ಇತ್ತಂ* ||

ಚಕಬ್ಬಾದನ್ಯತ್ರ ನ ತೋ ನಾಪಿ ಹ್ರಸ್ವಃ | ಆಙ್ | ಬಾಙ್ | ಏಙ್ | ಜೇಙ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಮೃತ ಫ ದಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಂತಕ್ಕೆ ತಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೃತ್ಯುರ್ಥವೆಂದರೆ ಸಾಯುವದು, ದಾನಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಈಡುವದು. ಚ ಕಬ್ಬದಿಂದ ಕೆಲವು ಕಡೆ ತಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ, ಪೂರ್ವ ಹ್ರಸ್ವವೂ ಇಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ತೋಘ್ನನಾ ಟುಃ || ೨೪೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ತವರ್ಗಸ್ಯ ಟವರ್ಗೇಣ ಯೋಗೇ ಟುಃ ಟವರ್ಗೋ ಭವತಿ | ಅನುನಾಸಿಕೋ ಬಿಂದುಶ್ಚ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಉಂಡಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಟವರ್ಗದೊಡನೆ ಯೋಗ ಬಂದರೆ ಟವರ್ಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುನಾಸಿಕವು ಬಿಂದುವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಕಚಟತವೇಭ್ಯೋ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ || ೨೪೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರೇಭ್ಯಃ ಪರಸ್ಯ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಪೊಕ್ಕಂ | ಮಿಕ್ಕಂ | ಪೇರ್ಚಂ | ಬಿಟ್ಟಂ | ಇತ್ತಂ | ತೋರ್ಪಂ | ಬರ್ಪಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ರೂಪವಾಗುವದು.

* C ends here.

* ತೃ || ಯಲ್ಲಿ ಇವ್ಯೇ ಯಿರುವದು.

[^]Sūtra 246.—*La-la-kārābhyām dasya to vā.*

Vṛitti.—*La-lābhyām parasya dasya takāro vā syāt |*

Prayoga.—*Sōltam, kaltam, biltam |*

Kvachin na bhavati | pōldam, jōldam, alaldam, balaldam

[When it follows *l* or *!* it becomes *t*. (Sometimes not)]

[^]Sūtra 247.—*Abhidhānato vyavasthitā siddhiḥ.*

Vṛitti.—*Abhidhāna-s'abda-siddhir vyavasthitā |*

[Here end the rules for inflected (declinable) words.]

[^]Sūtra 248.—*Tatas' chodāhṛitam.*

[From here (the indeclinables) are explained by examples.]

*Iti Karnāṭaka-vyākaraṇa-vṛittau * Bhāṣhā-bhūṣhaṇe Ākhyāta-niyama-vidhānam nāma aṣṭamah parichchhedah.*

ಸೂತ್ರ || ಲಳಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೋ ವಾ || ೨೪೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಳಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ದಸ್ಯ ತಕಾರೋ ವಾ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಸೋಲ್ತಂ | ಕಲ್ತಂ | ಬಿಲ್ತಂ |

ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತಿ | ಪೋಲ್ದಂ | ಜೋಲ್ದಂ | ಅಳಲ್ದಂ | ಬಳಲ್ದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಲಳಕಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಾದ ದಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ತಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಕಲ್ಪ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ || ಅಭಿಧಾನತೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಸಿದ್ಧಿಃ || ೨೪೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಭಿಧಾನಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಭಿಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗಳಿಂದ ಶಬ್ದಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು.

ಸೂತ್ರ || ತತಶ್ಚೋದಾಹೃತಂ || ೨೪೮ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆ ಮೇರೆಗೆ ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವೃತ್ತಿ * ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಆಖ್ಯಾತ
ನಿಯಮ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ಅಷ್ಟಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* See note, p. 7,

* ೭ನೇ ಪ್ರಕಟ ನೋಡು.

[IX. Indeclinables.]

Avyaya-nirûpaṇa Vidhānam.

Sūtra 249.—*Asaṅkhyam avyayam.*

Vṛitti.—*Saṅkhyā-vachana-bhinnam padam avyaya-samjñam syāt |*

[An indeclinable is a word that undergoes no changes on account of number, &c.]

Sūtra 250.—*Ādam aty-arthe.*

Vṛitti.—*Aty-arthe ādam iti syāt |*

Prayoga.—*Ādam appidam |**

[Ādam denotes much.]

Sūtra 251.—*Ēgam vinis'chayārthe.*

Vṛitti.—*Nis'chaye ēgam iti bhavati |*

Prayoga.—*Ante ēgam |*

[Ēgam denotes certainty.]

Sūtra 252.—*Hum prichchhā-vitarkāvadhāraṇa-nivāraṇeshu.*

Vṛitti.—*Hum iti prichchhādy-arthe niyujyate |*

Prayoga.—*Hum adentendu sālḡum, hum ātane, hum nil |*

[Hum denotes inquiry, deliberation, emphasis, prohibition.]

ಅವ್ಯಯ ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅಸಂಖ್ಯಮವ್ಯಯಂ || ೨೪೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಂಖ್ಯಾವಚನಭಿನ್ನಂ ಪದಮವ್ಯಯಸಂಜ್ಞಂ ಸ್ಯಾತ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವಚನವೂ ಇಲ್ಲದ ಪದಗಳು ಅವ್ಯಯ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಆದಮತ್ಯರ್ಥೇ || ೨೫೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ಯರ್ಥೇ ಆದಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಆದಮಪ್ಪಿದಂ ||*

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆದಮೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏಗಂ ವಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥೇ || ೨೫೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ನಿಶ್ಚಯೇ ಏಗಮಿತಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಂತೆ ಏಗಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಗಮೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹುಂ ಪೃಚ್ಛಾವಿತರ್ಕಾವಧಾರಣನಿವಾರಣೇಷು || ೨೫೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹುಮಿತಿ ಪೃಚ್ಛಾದ್ಯರ್ಥೇ ನಿಯುಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹುಂ ಅದೆಂತೆಂದು ಸಾಲ್ಗುಂ | ಹುಂ ಆತನೆ | ಹುಂ ನಿಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೃಚ್ಛಾದ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹುಂ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪೃಚ್ಛೆಯೆಂದರೆ ಕೇಳುವದು.

* C omits all the examples under this chapter.

*ತ್ಯ || ಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

[^]Sūtra 253.—*Chih kutsane.*

Vṛitti.—*Garhaṇārthe chih iti syāt |*

Prayoga.—*Chih polla keydam, chih kashṭam |**

[*Chih* denotes blame.]

[^]Sūtra 254.—*Matte-s'ablah kaṇṭha-samīkritau.*

Vṛitti.—*Bhūri-s'abdād anyatra matte iti syāt |*

Prayoga.—*Mattadentu, matte maguḷḍu |*

[*Matte* denotes a pause for taking breath.]

[^]Sūtra 255.—*Amamātyante.*

Vṛitti.—*Atyantārthe amameti bhavati |*

Prayoga.—*Amama |*

[*Amama* denotes very much.]

[^]Sūtra 256.—*Kennam tatvākhyāne.*

Vṛitti.—*Tatva-kathane kennam iti syāt |*

Prayoga.—*Kennam enage |†*

[*Kennam* denotes in reality.]

ಸೂತ್ರ || ಚಿಃ ಕುತ್ಸನೇ || ೨೫೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಗರ್ಹಣಾರ್ಥೇ ಚಿರಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಚಿಃ ಪೊಲ್ಲಕೆಯ್ದಂ | ಚಿಃ ಕಷ್ಟಂ || *

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ನಿಂದಾರ್ಥಕದಲ್ಲಿ ಚಿಃ ಯೆಂಬದು ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಮತ್ತೆಶಬ್ದಃ ಕಣ್ಠಸಮೀಕೃತೌ || ೨೫೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭೂರಿಶಬ್ದಾದನ್ಯತ್ರ ಮತ್ತೆ ಇತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಮತ್ತದೆಂತು | ಮತ್ತೆ ಮಗುಳ್ಳು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕಂಠಸಮೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಂಠ ಸಮೀಕರಣವೆಂದರೆ ನಿಶ್ಚಾಸಾವಕಾಶವು ಉಸುರು ಬಿಡುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಅಮಮಾತ್ಯಂತೇ || ೨೫೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ್ಯಂತಾರ್ಥೇ ಅಮಮೇತಿ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಮಮ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅತ್ಯಂತವೆಂಬಲ್ಲಿ ಅಮಮ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತವೆಂದರೆ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಕೆನ್ನಂ ತತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ || ೨೫೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ತತ್ವಕಥನೇ ಕೆನ್ನಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಕೆನ್ನವೆನಗೆ || †

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನವೆಂಬದಾಗುತ್ತದೆ.

* These examples only in A.

† Not in B.

* ದ್ವಿ || ತ್ಮ || ಯಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ.

† ದ್ವಿ || ಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆ ಇಲ್ಲ.

Sūtra 257.—^āŌl ivārthe.

Vṛitti.—Aupamye ōl iti syāt |

Prayoga.—Girivōl, avambōl * |

[^āŌl denotes resemblance.]

Sūtra 258.—^āHrasvo'pi.

Vṛitti.—^āŌl iti s'abdah hrasvas' cha bhavati |

Prayoga.—Harivol, guruvol |

[^āŌl is also short, ol.]

Sūtra 259.—^āMên vikalpe.

Vṛitti.—Anis'chite'rthe mên iti prayujyate |

Prayoga.—Adu mên, avam mên |

[^āMên denotes uncertainty.]

Sūtra 260.—^āVeram-valam vispashtārthe.

Vṛitti.—Sphuṭārthe veram-valam iti syāt |

Prayoga.—Adu veram, idu valam |

[^āVeram, ^āvalam denote what is clear or manifest.]

ಸೂತ್ರ || ಒಲಿವಾರ್ಥೇ || ೨೫೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಪಮ್ಯೇ ಒಲಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಗಿರಿವೋಲ್ | ಅವಂಬೋಲ್ * ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಲ್ ಯೆಂಬುದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹ್ರಸ್ವೋಪಿ || ೨೫೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಒಲಿತಿ ಶಬ್ದಃ ಹ್ರಸ್ವಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಹರಿವೋಲ್ | ಗುರುವೋಲ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಒಲ್ ಯೆಂಬಿಶಬ್ದವು ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿ ಒಲ್ ಯೆಂತಲೂ ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವದುಂಟು.

ಸೂತ್ರ || ಮೇಣ್ವಿಕಲ್ಪೇ || ೨೫೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಿಶ್ಚಿತೇರ್ಥೇ ಮೇಣ್ ಇತಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು ಮೇಣ್ | ಅವಂ ಮೇಣ್ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅನಿಶ್ಚಯವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೇಣ್ ಯೆಂಬುದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವೆರಂ ವಲಂ ವಿಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥೇ || ೨೬೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥೇ ವೆರಂ ವಲಮಿತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು ವೆರಂ | ಇದು ವಲಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸ್ಪಷ್ಟವಾದದ್ದೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೆರಂ ವಲಂ ಯೆಂಬವುಗಳೆರಡೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವವು.

* Not in B.

* ದ್ವಿ || ಅವಂಬೋಲ್ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

Sūtra 261.—*Gaḍa-gaḷa vārtā-sambhāṣanayoh.*

Vṛitti.—*Anayor arthayor gaḍa-gaḷau stah |*

Prayoga.—*Entu gaḍa, entu gaḷa |*

[*Gaḍa, gaḷa* denote a rumour or conversation.]

Sūtra 262.—*Am um samuchchaye.*

Vṛitti.—*Samuchchayārthe am-um-ity-ubhau bhavatah |*

Prayoga.—*Tannolam, ākegam, ātanum, ītanum |*

[*Am, um* signify and.]

Sūtra 263.—*Akaṭa s'abdo vishādārthe vartate.*

Vṛitti.—*Spashtam |*

Prayoga.—*Ayyō akaṭa |*

[*Akaṭa* denotes distress.]

Sūtra 264.—*Toṭṭane ākasmike.*

Vṛitti.—*Haṭāt siddhe'rthe toṭṭane iti syāt |*

Prayoga.—*Toṭṭane bandam |*

[*Toṭṭane* denotes suddenness.]

ಸೂತ್ರ || ಗಡ ಗಳ ವಾರ್ತಾಸಮ್ಭಾಷಣಯೋಃ || ೨೬೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋರ್ಥಯೋರ್ಗಡಗಳೌ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಂತು ಗಡ | ಎಂತು ಗಳ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವರ್ತಮಾನ ಕಥನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮ್ಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗಡ-ಗಳ ಯೆಂಬವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಮುಂ ಸಮುಚ್ಚಯೇ || ೨೬೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥೇ ಅಮ ಉಮ ಇತ್ಯುಭೌ ಭವತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತನ್ನೊಳಂ | ಆಕೆಗಂ | ಆತನುಂ | ಈತನುಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಮ ಉಮ ಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಮತ್ತು ಯೆಂಬರ್ಥ.

ಸೂತ್ರ || ಅಕಟಕಬ್ಧೋ ವಿಷಾದಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ || ೨೬೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಯ್ಯೋ ಅಕಟ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಷಾದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಕಟ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ವಿಷಾದವೆಂದರೆ ದುಃಖ.

ಸೂತ್ರ || ತೊಟ್ಟನೆ ಆಕಸ್ಮಿಕೇ || ೨೬೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಹಠಾತ್ತಿದ್ದೇ'ರ್ಥೇ ತೊಟ್ಟನೆ ಇತಿ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ತೊಟ್ಟನೆ ಬಂದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಆಕಸ್ಮಿಕದಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟನೆ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

Ṣūtra 265.—*Nettane parisphuṭârthe.*

Vṛitti.—*Spashtam* |

Prayoga.—*Nettane ādam* |

[*Nettane* denotes what is quite evident.]

Ṣūtra 266.—*Val vākyaṭlankāra-pāḍapūranād upari.*

Vṛitti.—*Eshu artheshu val-s'abdas syāt* |

Prayoga.—*Iduval manushya nidda maravaltu, tāmval vêlgum, aduval ins'chayam, karamval chōdyam* |

[*Val* is used to improve a sentence or complete a verse.]

Iti Kārṇātaka-vyākaraṇa-vṛittau Bhāṣā-bhūṣaṇe Avyaya-nirûpana-vidhânâṁ nâma navamah parichchhedah.*

[X. Particles.]

Nipâta-nirûpana Vidhânâṁ.

Ṣūtra 267.—*Ata ūrdhvam nipâtaḥ pravakshyate.*

Vṛitti.—*Ata ūrdhvam nipâto veditavyah* |

[From here begin particles.]

ಸೂತ್ರ || ನೆಟ್ಟನೆ ಪರಿಸ್ಪುಟಾರ್ಥೇ || ೨೬೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೆಟ್ಟನೆ ಆದಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪರಿಸ್ಪುಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟನೆ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ವಲ್ ವಾಕ್ಯಲಬ್ಧ್ವಾ ರಪಾದಪೂರಣಾದುಪರಿ || ೨೬೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಏಷ್ವರ್ಥೇಷು ವಲ್ ಕಬ್ಧಿಸ್ಸೌತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಇದುವಲ್ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದ ಮರವಲ್ತು | ತಾಮಲ್ವೆಗುಂ | ಅದುವಲ್ ನಿಶ್ಚಯಂ |

ಕರಂವಲ್ ಚೋದ್ಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಾಕ್ಯ ಅಲಂಕಾರ ಪಾದಪೂರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವಲ್ ಯೆಂಬವ್ಯಯವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣ ವೃತ್ತಿ *ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ ಅನ್ಯಮು
ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ ನವಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

ನಿಪಾತ ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರ || ಅತ ಉರ್ಧ್ವಂ ನಿಪಾತಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯತೇ || ೨೬೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅತ ಉರ್ಧ್ವಂ ನಿಪಾತೋ ವೇದಿತವ್ಯಃ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳುವ ಪದಗಳಿಗೆ ನಿಪಾತಗಳೆಂಬ ಹೆಸರು.

* See note, p. 7.

* ೭ನೇ ಪುಟ ನೋಡಬೇಕು.

Sūtra 268.—*Ē ity abhyupagame.*

Vṛitti.—*Āṅgīkārārthe dīrgha-ekāro bhavati |*

Prayoga.—*Ē adentute |*

[*Ē* long denotes assent.]

Sūtra 269.—*E laghus' ched avadhāraṇe.*

Vṛitti.—*Laghur ekāro'vadhāraṇārthah |*

Prayoga.—*Adu e, ātanu e |*

[*E* short denotes certainty.]

Sūtra 270.—*Elē vitarka-nāma-bhāvan-āmantraneshu.*

Vṛitti.—*Bhāvanādīshu elē iti syāt |*

Prayoga.—*Elē idāvudu, elē adakku, elē aṇṇā |*

[*Elē* expresses surprise or discovery ; and is used in naming or calling.]

Sūtra 271.—*Hrasvānto'pi cha.*

Vṛitti.—*Ayam nipāto hrasvas syāt |*

Prayoga.—*Ele aṇṇā |*

[Also with the last vowel short, *ele*.]

ಸೂತ್ರ || ಏ ಇತ್ಯಭ್ಯುಪಗಮೇ || ೨೬೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥೇ ದೀರ್ಘಃ ಏಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಏ ಅದಂತುತೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಂಗೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಏ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಏ ಲಘುಶ್ಚೇದವಧಾರಣೇ || ೨೬೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಲಘುರೇಕಾರೋ'ವಧಾರಣಾರ್ಥಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅದು ಎ | ಆತನು ಎ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವಧಾರಣದಲ್ಲಿ ಲಘು ಏಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಘು ಏಕಾರವೆಂದರೆ ಹ್ರಸ್ವ ಏಕಾರ.

ಸೂತ್ರ || ಎಲೇ ವಿತರ್ಕನಾಮಭಾವನಾಮನ್ತ್ರಣೇಷು || ೨೭೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಭಾವನಾದಿಷು ಎಲೇ ಇತಿ ಸ್ಯುತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೇ ಇದಾವುದು | ಎಲೇ ಅದಕ್ಕು | ಎಲೇ ಅಣ್ಣಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿತರ್ಕನಾಮ ಭಾವನ ಆಮನ್ತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೇ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಹ್ರಸ್ವಾಂತೋಽಪಿ ಚ || ೨೭೧ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅಯಂ ನಿಪಾತೋ ಹ್ರಸ್ವಸ್ಪೃಶಿತ್ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಎಲೆ ಅಣ್ಣಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಈ ನಿಪಾತವು ಹ್ರಸ್ವವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

Sūtra 272.—*Aha sampraharshe s'obhane cha.*

Vṛitti.—*Anayoh aha ity uchyate |*

Prayoga.—*Aha vallitāyitu, aha molladāyitu |*

[*Aha* expresses delight or propitiousness.]

Sūtra 273.—*Ah duhkha-sūchake.*

Vṛitti.—*Spashṭam |*

Prayoga.—*Ah ah vidhātrī |*

[*Ah* denotes sorrow.]

Sūtra 274.—*Am bheda-vismayayor dris'yate.*

Vṛitti.—*Spashṭam |*

Prayoga.—*Am pātaka vidhiye am |*

[*Am* expresses disagreement or surprise.]

Sūtra 275.—*Ah avajñāyām.*

Vṛitti.—*Spashṭam |*

Prayoga.—*Ah adarlike |*

[*Ah* expresses contempt.]

ಸೂತ್ರ || ಅಹ ಸಮ್ಪ್ರಹರ್ಷೇ ಶೋಭನೇ ಚ || ೨೭೨ ||

ವೃತ್ತಿ || ಅನಯೋಃ ಅಹ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಹ ವಶ್ಯತಾಯಿತು | ಅಹ ಮೊಲ್ಲದಾಯಿತು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿಯೂ ಶುಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅಹ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಃ ದುಃಖಸೂಚಕೇ || ೨೭೩ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಠಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಃ ಅಃ ವಿಧಾತ್ರೀ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದುಃಖ ಸೂಚಕದಲ್ಲಿ ಅಃ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಂ ಭೇದವಿಸ್ಮಯಯೋರ್ದೃಶ್ಯತೇ || ೨೭೪ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಠಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಂ ಪಾತಕ ವಿಧಿಯೇ ಅಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಭೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂ ಯೆಂಬ ನಿಪಾತವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅಃ ಅವಜ್ಞಾಯಾಮ್ || ೨೭೫ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಠಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಃ ಅದರ್ಲಿಕೇ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅವಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಃ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

Sūtra 276.—*Ayyô vishâd-âpahâsayoh.*

Vṛitti.—*Spashtam* |

Prayoga.—*Ayyô anyâyam* |

[*Ayyô* denotes distress or ridicule.]

Sūtra 277.—*Sa-evânukampâyâm cha.*

Vṛitti.—*Dayâ-vishaye 'pi ayyô iti syât* |

Prayoga.—*Ayyô prâṇi bîldam* |

[Also compassion.]

Sūtra 278.—*Ôhō nivâraṇârthe.*

Vṛitti.—*Spashtam* |

Prayoga.—*Ôhō sâlgum, ôhō mâṇu* |

[*Ôhō* is used for preventing.]

Sūtra 279.—*Are arame kvachit-kadâchid-arthayoh.*

Vṛitti.—*Kvachid-arthe kadâchid-arthe 'pi are-aramē ity ubhau stah* |

Prayoga.—*Are-yulidam, arame yattânum ôrmme* |

[*Are, arame* signify sometimes or at some time.]

ಸೂತ್ರ || ಅಯ್ಯೋ ವಿಷಾದಾಪಹಾಸಯೋಃ || ೨೭೬ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ಯಾಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ವಿಷಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಯ್ಯೋ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ || ಸವಿವಾನುಕಂಪಾಯಾಂ ಚ || ೨೭೭ ||

ವೃತ್ತಿ || ದಯಾವಿಷಯೇ'ಪಿ ಅಯ್ಯೋ ಇತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಾಣಿ ಬೀಡಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ದಯಾವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಯ್ಯೋ ಯೆಂಬದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುವದು.

ಸೂತ್ರ || ಓಹೋ ನಿವಾರಣಾರ್ಥೇ || ೨೭೮ ||

ವೃತ್ತಿ || ಸ್ಪಷ್ಟಂ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಓಹೋ ಸಾಲ್ಗುಂ | ಓಹೋ ಮಾಣು ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಅಡ್ಡ ಗಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಓಹೋ ಯೆಂಬದು ನಿವಾರಣೆ.

ಸೂತ್ರ || ಅರೆ ಅರಮೆ ಕ್ವಚಿತ್ಕ್ವದಾಚಿದರ್ಥಯೋಃ || ೨೭೯ ||

ವೃತ್ತಿ || ಕ್ವಚಿದರ್ಥೇ ಕದಾಚಿದರ್ಥೇ'ಪಿ ಅರೆ ಅರಮೆ ಇತ್ಯುಭೌ ಸ್ತಃ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ಅರೆಯುಳಿದಂ | ಅರಮೆ ಯತ್ತಾನುಮೋರ್ಮೆ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಒಂದಾನೊಂದು ವೇಳೆಗೆ ಯೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರೆ ಅರಮೆ ಯೆಂಬವು ಬರುತ್ತವೆ.

^ASûtra 280.—*Alte sampras'n-anumânayoh.*

Vritti.—*Prichchhâyâm anumâne cha alte iti s'abdah prayujyate |*

Prayoga.—*Nîn adam pêldeyalte, idalte | ity âdy ūhyam |*

[*Alte* denotes inquiry or conjecture.]

*Iti Karṇâṭaka-vyākaraṇa-vṛittau * Bhāṣā-bhūṣaṇe*

Nipâta-nirûpana-vidhânânam nâma

das'amah parichchhedah.

ಸೂತ್ರ || ಅಲ್ಪಿ ಸಮ್ಪ್ರಾಸನಾನುಮಾನಯೋಃ || ೨೮೦ ||

ವೃತ್ತಿ || ಪೃಚ್ಛಾಯಾಮನುಮಾನೇ ಚ ಅಲ್ಪಿ ಇತಿ ಶಬ್ದಃ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||

ಪ್ರಯೋಗ || ನೀನದಂ ಪೇಲ್ದೆಯಲ್ಪಿ | ಇದಲ್ಪಿ | ಇತ್ಯಾದ್ಯುಹ್ಯಂ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಪೃಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಪಿ ಯೆಂಬದು ಬರುವದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವೃತ್ತಿ * ಭಾಷಾಭೂಷಣೇ

ನಿಪಾತ ನಿರೂಪಣ ವಿಧಾನಂ ನಾಮ

ದಶಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ||

* See note, p. 7.

* ೭ನೇ ಪುಟ ನೋಡು.

[Colophon.]

Karṇāṭa-s'abda-sūtrāṇi loka-vyutpatti-hetave |
rachitāni sphuṭārthāni kṛitānā Nāga-Varmmaṇā ||
Karṇāṭa-sūtra-vṛittau tad Bhāshā-bhūṣhaṇa-nāmāni |
saṃjñā-sandhis-subvibhakti-kāraṇam-s'abdarīṭayah ||
Samāsa-taddhit-ākhyātā-avyayāni-nipāṭakāḥ |
kramād das'a-parichchedaiḥ sphuṭārthāḥ samudāhṛitāḥ ||
Jīyād asau mahān prokta Nāga-Varmma-budhottamah |
*yat-prajñayā jagaty uchchair yāti Karṇāṭa-lakṣhaṇam ||**

[In order that the world might be conversant therewith were the rules of the Karṇāṭa language plainly written by the wise Nāga Varmma. The Karṇāṭa sūtras and vṛittis by the name of Bhāshā-Bhūṣhaṇa did he clearly arrange in ten chapters in the following order,—the alphabet, sandhi, declension, uses of the cases, forms of words, compound words, derivatives, verbs, indeclinables and particles.]

Success to him called the great, Nāga Varmma the most enlightened, by whose intelligence the character of (the) Karṇāṭa (language) is raised to the highest (estimation) in the world.]

ಕರ್ಣಾಟಕವು ಸೂತ್ರಾಣಿ ಲೋಕವೃತ್ತಿ ಹೇತವೇ |
 ರಚಿತಾನಿ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಾನಿ ಕೃತಿನಾ ನಾಗವರ್ಮಣಾ ||
 ಕರ್ಣಾಟಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ ತದ್ಭಾಷಾಭೂಷಣನಾಮಿನಿ |
 ಸಂಜ್ಞಾ ಸನ್ನಿ ಸ್ವಬ್ಧಿಭಕ್ತಿ ಕಾರಕಂ ಶಬ್ದರೀತಯಃ ||
 ಸಮಾಸ ತದ್ಧಿತಾಖ್ಯಾತಾ ಅವ್ಯಯಾನಿ ನಿಪಾತಕಾಃ |
 ಕ್ರಮಾದ್ ದಸಪರಿಚ್ಛೇದೈಃ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಾಃ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ ||
 ಜೀಯಾದಸೌ ಮಹಾನ್ಪ್ರೋಕ್ತ ನಾಗವರ್ಮಬುದ್ಧೋತ್ತಮಃ |
 ಯತ್ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಜಗತ್ಪ್ರಕೃತ್ಯಾರ್ಥಿ ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣಂ ||*

* This verse appears to be an addition by some disciple or admirer.

* ಈ ಕಡೆ ಕ್ಷೋಕವು ಅವನ ವೈಷ್ಣವರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೋ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೀರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

APPENDIX I.

VARIÆ LECTIONES.

[L denotes *Lingayit* version: B, *Brahman* version.]

- Invocation.* L. Sarvajñam tvām &c.
- Vṛitti* 1. „, atha s'abdo'yam ādau maṅgaḷārthah (*stops here*).
- „ 4. B. atra tach-chhabdopādānam.....akarādi-svarā ity-uktā eva varṇās te khalv eka
.....bhavanti (*stops here*).
- „ 5. „, êkârah êkâro'pi &c.
- Prayoga.* ele, êle,gole, gôle.
- Sūtra.* 7. L. varḡās tu mântāh pañchas'ah pañcha.
B. varḡāspañcha pañcha.
- Pra.* 9. L. (*after seve*) jamvam, javam; gāmve, gāve; omvam, ovam; kāmvam; kamlane
kanaldu, kallane kanaldu; omlane yonaldu, ollane yonaldu; ity ādi.
B. samyutam, sayyutam; jamvam, javam; sāmve, sāve; omvam, ovam; bāmvam,
bāvam; kāmvam, kāvam; sēmve, sēve; kallane kanalgum; kallane sārgum;
ollane vonalgum; ity ādi.
- Sū.* 10. L. *ends with* prayatnās'rayāt.
- Vr.* „ B. prayatnās'rayāt la-ra-dā ity ete varṇāh la ra lā api bhavanti | teshām vibhāshayāl
prithak prithak prayojana-dars'anād ayam ārambhah.
- Pra.* „ L. *omits examples after* kaḷe; *after* saḷilam *adds* ile, iḷe; bāle, bāḷe; *and then*
gives more, more; mare, mare; *and again* kodakattu, kolkatu; kâḍakichechu,
kâlḷeichchu. *Thence it continues with examples of* prâsa, as follows:—kilire
hayâlīgāḷ garjise jalada nibhangaḷ gajangaḷ; krama prayogam | desega'an ulurdu
saral kaḷardum ilirdatt āgaḷ; repa rakârangalge | sura giri doragida birudara
kuru'am kore koredu maruḷ iruḷṭim beḍeyoḷ; ḍakâra la rangalge prayogam |
kaḷale suḍid alale baggisi ghaḷilane naḍe yandu jaḍidu sârathiyam.
But la, whether Sanskrit or Kannada, must not be used for lakâra prâsa ||
prayogam | ôlagadoḷ orme nata narapâlaka chûḍâmani dyutippuṭi charaṇam;
neladoḷ page phuge phaṇiyavoḷ ola pokkaḷ arisidan emba niyamam dûshyam;
rephege | dhuradoḷ pari mariyâḍuva teradind aridaridan emba niyamam dûshyam ||
also taleyam kiḷṭi taradoḷ tereyade pesar intuḷ akkum | taleyam nerapam vam-
s'am kareyam pott appuppud embudum |
- Pra.* 10. B. *introduces* mare, mare *after* more.
- „ 11. L. sankhyeḡe:—irchhâsiram, enchhâsiram | anukaraṇeḡe:—ghaḷilene, chhaṭilene, pha-
ṭhilene, dhoppene, ghaṇmene, dhummene, bhonkene. *also* ghaḷige, jhalam,
dhokaram, dhaḷam, bharam, ghoḷige.
B. saukhyeyalli:—ombhattu, enchhâsiram | anukaraṇadalli:—ghaṇnene, chithilene,
dhummene, dhonkene, bhonkene. *also* ghaḷige, thakku, dhore, bhâvi.
- Vr.* 14. „ svaras sannidhîyate.
- „ 15. „ visarga-samjña syât.
- „ 16. „ pada-samjñam syât.
- Pra.* 19. L. enna arasam, ennarasam; tanna âli, tannâli; munna irivam, munnirivam; kûrtu
ivam, kûrtivam; biṭṭu ulivam, biṭṭulivam; ketṭu ulivam, ketṭulivam; biṭṭu
ôlivam, biṭṭôlivam.
„ B.muttu ulivam, muttulivam; biṭṭulivam; taitesevam; pada-
daiyugoḷvam; biṭṭolvam.
- Pra.* 20. L.nâlige ullane bālgum, nâligullane bālgum; pālige eṭṭadu
karavâl, pāligettadu karavâl.

- Vr.* 21. B. yasmin nâma-bhâga-prasango &c.
Pra. " L. paṭu ekavâkyam, paṭekavâkyam endu âgaḍu ; mâḍu idu, mâḍidu embad âgaḍu ; mûle ikkidaḷ, mûlikkidaḷ embad âgaḍu.
 " " B. vaṭu ivam, vaṭuvivam ; gâḷu ivaḷ, gâḷuvivaḷ ; âse oḍḍu, âseyoḍḍu ; kudure ekkatuḷam, kudureyekkatuḷam ; raḷe idu, paḍeyidu.
Sû. 22. L.are yah.
 B. âdi varṇ.....
Vr. " " âkârântâ varṇântâ l ekârântâch cha s'abdât tad antya svarasyetanthah svare pare yakâro vyavadhâyaako bhavati.
Pra. " " âyeḷeyoḷ sangati ; S'riyoḷeyar salî irppa s'ayatiyirdam ; satiḷyirdaḷ ; bhai bhai yambinam giṭtu.
 B. â eḍeyoḷ, âyeḍeyoḷ ; î eḍeyoḷ, îyeḍeyoḷ ; s'rî eḍe avu sale irpavu, s'rî eḍeyavu sule-yirpavu.
 " 23. L. avaḷaye, adariye, nilal putriye, pavana tanûjanaye.
 B.adanaye.
Sû. 24. L. vo vṛi-varṇâbyâm vah.
 B. vo vṛi-varṇâbhyâm.
Vr. " " ukârântât ṛi-varṇântât api svare pare vakâro vyavadhâyaako bhavati.
Pra. " L. paṭu itam, paṭuvitam ; piṭṛi ivam, piṭṛivivam ; mâṭṛi e mânyaḷ, mâṭṛive mânyaḷ, vidhuv illad iruḷ puv illada koḷad ante.
 " " B. vidhuv illad iruḷ puv illada koḷad ant esedattu ; piṭṛivivam ; mâṭṛivivaḷ.
Here B introduces the following :—
Sû.—ô-varṇâch cha. *Vr.*—ôkâr-aukârântâch cha svare pare vakâro vyavadhâya syât. *Pra.*—gô endam, gôvendam ; nau endam, nauvendam.
Vr. 25. B.svare pare svabhâvatas santi.
Pra. " L. ele idâudu, antuṭe ale, arame aralda, are eḍeyoḷ, ayyo akkaṭâ, ôho irali, intirddant irkkum.
 B. ele idâvudu, antuṭe atte, arame aralda, ara eḍeyoḷ, ayyo akkaṭa, ôho iravim, iddante irkkum.
Sû. 26. " vis ankâvadhâraṇârthayoh.
Pra. " L. (after rajjuô) iyyanô, akkume, âgadô.....
 (after âptam) âtane ôḷḷidam.
 B. (after rajjuô) îvvane, îyvam, akkume âguvudu, &c.
 " 27. L.kukku kû endu kôḷi kûgidav âgaḷ.
 " 28. " paḷa Kannaḷam, paḷaGannaḍam ; aḷikabbam, aḷigabbam ; kempu taḷir, kendaḷir bân tore, bândore ; taṇ puḷil, taṇbuḷil.
 " " B.maṇbaral.
Vr. 29. "parḷdi bhûṭânâm varḡa prathamânâm sva tritîyâ &c.
Pra. " L. mârkorai, chîrkôrkoḷavi, mârtaḷe, ôrtale, ôrpiḍi, ôrkai.
 B.mârpaḍe, ôrkai, ôrpiḍi.
Vr. 30. " chavarga-ṭavargayoh na syât.
Pra. " L. aḷichennam, kaḍuchâgi, ûrachalli, kaṇchallam, mâtuṭepparam, &c.
 " " B. aḷichennam, kaḍuchâgi, urachella, mâtuṭepparam, posatankam.
 " 31. L. posapesar, posavesar ; kaipare ; balupaḍe ; eḷe bidir kalvâḷe ; tâyi mane, tâvvane ; maramaṇu, maravaṇu ; (bakuḷa) naḍu bena, ûdu molam, kemmugil, pâḷmosar, kaimaredu, balmugul, pulmaruḷ, kârmugil.
 " " B. posavesar, eḷevidir, maravane, kaivare, maivesam, kâyvane, bilvaḍe, kâlvoḷe, pulvane, nîrvâvu, nîrveḷasu, nîrvânisar : (bakuḷa) kemmugil, pâḷmosar, perbâgil, bâymâḍi-dam, kaimaredam, balmugul, pulmaram.
Vr. 32. B.kvachid anyad eva.
Pra. " L. (alayât) mēlsari, balsari, maysonku.
 " " B. (kvachit) kenjoḍal, ponjeḷe : (alayât) mēlsari, biysavi.
Vr. 33. "jatvam bhavati.
Pra. " L. omits munsulige, munjulige.
 " " B. (alayât) Has balsari for pō'sari.
Vr. 35. " hrasvâkshara-pûrvaḷa-padânte vartamânâh &c.
Pra. " L. omits nel-ellam, nellellam ; for last has muḷ uḷḷavē kedagigaḷ, muḷḷuḷḷavē kedagi-gaḷ.

- Pra.* 35. B. *omits* 1st, 3rd, 5th : then has pullellam, nellellam, kayyalli, mullullam kēdagēgal :
(hrasva) for last has kēlidam.
- Vr.* 36. „ *omits* hrasva-pūrve'pi.
- Pra.* „ L. s'aran ār, s'araṇār ; paralellam muttu māṇikam ; todaḷillada nuḍi.
- „ B. pavaṇunṭu, koranella, para'ādavu, todaḷillada nuḍi.
- Sū.* 37. L. avyaye'pi cha.
- Pra.* „ idu dala pūrvam, smarāṇa vōlitam.
- „ B. idudal pūrvam, smarāṇavōlitam.
- Sū.* 40. L. tāstu m-am-im-ke-ad-ad-ōḷ.
- Vr.* „ B. stops at iti.
- Pra.* „ L. (after discussing the different forms of the terminations at great length, gives them thus) maram, maramam, maranam, maradim, maradindam, maradinde, marade, marake, marakke, maradattanīm, maradattanindam, maradattaninde, marada, maradā, maradōḷ, maradalli, mara, marane, marame, marave.
- Vibhakti sahaṇanitakam :—maram, maramam, maradim, marakke, maradattanīm, marada, maradōḷ.
- Ā vibhaktiya lakṣhaṇada kandaṁ :—
- mara nirdudu, maranam kaḍi, maradim māḍāneyam,
marakke gē nīram, maradattanīm eleyuderyadu,
marada darpaṇ, maradōḷ iru, tālirtiru marane.
- „ „ B. nelam, nelanam, neladim, &c.
- „ 41. L. toḍēgal, toḍēgaḷam, toḍēgaḷim, toḍēgalge, toḍēgaḷattanīm, toḍēgaḷa, toḍēgaḷōḷ.
- Dvīvacchanakke :—toḍēgaḷ rambhā stambhāda giḍugaḷ, kaṇgaḷ maṇōja vīraṇa nēgaḷ, niḍudōḷaḷ bikkaritara vādanāḍigaḷ enisi mēre udātana rūpam. Bahuvachanakke :—koḷagaḷ, koḷagaḷam, koḷagaḷim, koḷagaḷge, koḷagaḷattanīm, koḷagaḷa, koḷagaḷōḷ : koḷagaḷ daḷit ābjangaḷ daḷitābjangaḷ samṛiddha madhugaḷ madhugaḷ chaliḍali kuḷākuḷangaḷ viḷasa daḷipratati madhura virutiye banadōḷ. Also dvīvacchana prayoga :—Rāma-Lakṣmaṇar, Lakṣa-Sahadēvar, Kaṇ-Ārjuna.
- Pra.* 41. B. adds bahuvachanakke :—kurulgaḷ, kurulgaḷam, kurulgaḷim, kurulgaḷge, kurulgaḷattanīm, kurulgaḷa, kurulgaḷōḷ.
- Vr.* 42. „avu iti bhavati.
- Pra.* „ L. (After beṭṭitu adds) teḷḷitu, basidasidu, kaḍidu, niḍidenidu. Then ellavu, ellavam, ellavarim, ellavakke, &c. Guṇavachana :—niḍiyavu, niḍiyavarim, niḍiyavakke, niḍiyavarattanīm, niḍiyavara, niḍiyavarōḷ.
- „ „ B. omits en : after beṭṭitu adds kiḷḷitu. Then ellavu, ellavam, ellavarim, ellavakke, &c.
- Sū.* 43. L. Strī-purusha-vāchakeshv &c.
- Vr.* „ B. omits s'abdeshu.
- Pra.* „ L. penḍir, tōḷtir, nanṭar, nallar, tammandir, magaldir, tandevir, tāyvir. Also ayyangal, avveyar ; māvaṅgal, māvandir, attevir, attegaḷ.
- ārārarge penḍir oḍa uṭṭidar embar ārārarge tandevir ! priya putrarārārarge tāyvir eraḍ illade kūrpār ārārār ayya tīne tanagam neravallar ārumam ! miṇuḡuva tamman uṇḍōḍeya kāntikav altud enippa piriyoḷ taram nava vidhṛim ādharade sūsida kāntiye kaṅgaḷ embinam turida runṇey ābharāṇam uṇmiva pāṅgam mari-chi mālesuttir andud enippa kēdagiya beḷ suliyole beḍangu vaḷdirā ||
- „ „ B. penḍir, tōḷtir, nanṭar, nallar, tāyidir, tammandir, tandevir, magalvir. Also ayyangal, makkaḷgaḷ &c.
- Pra.* 44. L.abhimāna pararkaḷ &c.
- B. omits vichāra pararkaḷ and kōḷkaḷ.
- „ 45. L. ōrvar, īrvar, mūvvar, nālvar, ayvar, āruvar
- „ B. ōrvaḷ, īrvvar, mūvar, aiyvar.
- Sū.* 46. L. omits this.
- Pra.* 47. „ Hari, kari, bili, nadi, vidhu, madhu, vadhu, maḍu, bhrātri, mātṛi, savitṛi, kere, here, tore, bāle, māle, tōḷ, bāl, kōḷ.
- „ „ B. omits nari and inserts mātṛi.
- Vr.* 48. „upāntyaśyāvadher &c.
- Pra.* „ L. kariyavu, asiyavu, dōḍḍidavu, ōḷḷidavu, teḷḷidavu,

- Pra.* 4. B. kariyavu, hasiyavu, doḍḍavu.
 „ 49. L. adu :—avu, avam, avarim, avakke, &c. : idu, ivu ; edu, evu ; pīḍu, piriḍavu.
 „ 50. „ gajangal, hayangal, mogangal.
 nadigal, maḍugal, pārgal, sālgal.
Vr. 51. B. nakârâgamo vidhîyate.
Pra. „ L. arasange.
 „ „ B. sachivanim, putranôl.
Sû. 52. L. *omits* sūtras 52 to 56.
Pra. „ B. man dim, maradattanīm bandam, jagadôl nindam.
Sû. 53. „ vibhâsbayâm ima-nau.
Vr. „ „ amah âḍau dvitîy-aika-vachane &c.
Pra. 54. „ puramirḷudu, putran âḍam, maraviddare kârya.
 „ 55. „ (*after* manuḇa kulam) vidhuvattanīm (nityam) maḍuvinôl, giḍuvinôl, &c.
 „ 56. „ ondarim, eraḍarim, mûrara, adarinda, idara mele, volledarim, doḍḍadara kelage.
 „ 57. L. mûḍanim, mûḍange, mûḍanattanīm, mûḍana, mûḍanôl ; (*so*) tenkal, paḍuval
 baḍagil ; (*also*) attā, attal ; itta, ittal.
 „ „ B. mûḍanim, paḍuvanattanīm, tenkaṇa deseyim, baḍagaṇa dikkige.
Vr. 58 „ atah &c.
Sû. 59. L. *combines* Sû. 59 and 60, thus :—saptamyâs'cha ut etvam.
Pra. „ B. attalirdam, attirdam ; ittalirdam. ittirdam.
 „ 60. L. oḷagu, oḷage ; poragu, porage ; mēgu, mēge.
 „ „ B. (uta) bḍagalirdam.
Sû. 61. L. *omits* Sû. 61 to 65.
Vr. 62. B. kvachit kevalâḍ api.
Pra. „ „ adarinde, gandhadinde ; kramade kalyâṇa.
 „ 65. „ matige, s'rige, naḍuge, eḍege, gôvige, ūrige, nīrige
Sû. 66. L. sarvanâmnô' lingâḍ o vâ.
Pra. „ „ adu, adam, adarim, adakke ; (*so*) idu.
Sû. 67. „ *omits* Sû. 67 and 68.
Pra. 68. B. nripēndranâ pariḷanam, pēme dharmadâ, sadguṇamâ kânteyâ ; (*na*) maḍanana
 kaidu, vellidan angana, kaiypidiy allidam.
 „ 69. L. billan, billân. Guna Varmana prayogam &c., *for* baḷegal *has* baḷegum, *and ends*
ante kīṣuvam.
 mattam s'ishta prayogam | nripaṇân abhinuta mananânupame taranânapâra kīrti-
 dhvajânâ | vipulâ guṇajñânan uchitanan apagata dōshan anudâra charitôḍayanam |
 intu dvitîyye pīridum dīrgha prayogam | pīrasam sithila bandham enisugam |
 nripaṇ abhimâna dhananan anupamavan atis'aya vis'âla kīrti dhvajânân upachita
 guṇanânuchitanan apagata dōshanân udâra charitôḍayanam.
 „ „ B. *omits the words* kaver Bhuvanaika-vīrasya.
Sû. 70. L. *omits* Sû. 70 to 72.
Pra. 72. B. mâve, malligeye, elare, koḷane ; (*after* grihyate) atah kvachin na bhavati | elai dēvâ,
 elai bhūḷâ.
 „ 73. L. daivangalira, dēvategalira, mâmarangalira, nanṭirira. *anyā prayoga* :—surataru-
 naudanagalira, ratna-pinaddha-vimâna-kuṭṭimântara-suratâlayangalira, chârū-vilôla-
 kaṭâksha-pâta-sundara-parivâra-dēvîyatirâ, kaḍu geydu kritânta nintu nirnerameḷa-
 doyye bārisade kemman upêkshisi nôḍu tīrpude |
Sû. 74. L. *omits this here, but quotes it as a case under* 40.
Pra. „ B. suggî, suggi ; vanamê, vaname ; &c.
Vr. 75. „ *omits* kartri.
Pra. 76. L. lingakke :—naram, maram, vanite, nallal, kulam | arthakke :—uchcham, nīcham,
 uddhatam, biddham | vachana matrakke :—ôndânum, eraḍânum.
 „ „ B. *For* nallam, nallal, *has* nallan, vallaḷ
 vacha :—ondânum, eraḍum.
 „ 77. L. kolane, basave, basantame.
 anyā grantha lakshanam | nilâḷaki-manjula-mṛidu-bâle | kshane-tunga-kuche
 sarôjâsyêla-sadbâla-gaja-gamane ninnanum âlôkisi sôladirpa gandharum oḷare.
 „ „ B. elai narendra : bhūpane, kânte, koḷane

- Pra.* 78. L.vikârye:—paḷavam kaḍidam !
 vais'eshitakke:—paṭṭapaman eydidam !
 ishtakke:—pūvvam koydam &c.
 anishtakke:—pāvam dāntidam, &c.
 " " B. vikâ:—paḷuvam kaḍidam !
 vais'e:—paṭṭapamam pondidam !
 īpsi:—kū'an aṭṭam, bāḍam koydam !
 ends eḍavidam.
 " 79. L. ondu varisam u irdam, īr tīṅṇalam nō līlam, ondu gāvudamam paridam, nā gāvuda-
 mam nuḍedam, mū gāvulam u pō lam, are jāvamam nidre gaidam.
 " " B. ōr gāvudamam paridam, ara jāvamam nidre gaiydam.
Vr. 80. " tṛitīyā vibhaktir bhavati.
Pra. " L. kuḷu ḷolim koydam, &c.
 " " B. Devaḷattāṇim hēḷalpaṭṭitu, kuḷu ḷolim kūydam, paras'uviniṁ kaḍidam.
 " 81. L. ḷigadinde bandam.
 " " B. jāḷadindam irdam, ḷagind irdam.
Vr. 82. B. karmaṇā karaṇa-bhūten-opādher-niyatena vivakshitam &c.
Sū. 83. L. *omits this, and combines 84 and 85 in one.*
Pra. " B. ruchiyaṭu pūjyange s'anasugam &c.
 " 84. " kashṭamāgi koḷum.
 " 85. L. Devaḷattange lūḷuṇṇe ruchiyaṭu, paṣuvinṇe tṛiṇa bitam, āryange durjanam
 senasuvam, pāṇkku anju am takkam, avange pulge kashṭamāgi padevam, ātana
 māt in onḷaḷakene koḷam, Janēndrange nam skāram, arasinge svasti.
 " " B. Devange nama-skāram, paasing eragiḷam
 bhaḷam Brāhmaṇararṇe, surange svāhākāram, piṭṭigalge &c.
 " 86. L. *(after pīdam)* upā lhyāḷattāṇim s'ishyang ādāyṭu.
 " " B. *stops at pīdam.*
Vr. 87. " prayujyate.
Pra. " L. enn oḷeyam, nā l ereyam, maruḍa kombu, pulleya pinḍu, ponnān ejje.
 " " B. enn oḷeyam, puliya pinḍu, maruḍa kombu.
Vr. 88. " āḷhāreṇthe &c.
Pra. " L. karbinōḷ arasam, eḷōḷ enṇe, neluḷōḷ paṭṭiridam, mareyōḷ adangirḷam.
 " " B. nuḍivarōḷ &c.
Sū. 89. L. nirdhāṇṇe cha.
Pra. " " puruṣharōḷ kshatriya s'ūram, bōgigalōḷ sulabhan aggaḷam, naraṇōḷ uttamam sad-
 guṇāḷhyam, nuḍivarōḷ kaḷu-jāṇam kavīs'varam, avanallī ākeyalli yanagā vidye
 sahaḷam, eḷāgigala ballaham.
 " " B. naraṇōḷ kshatriyam s'ūram, tiḷidavarōḷ ati jāṇam, kavigalōḷ uttamam, jānigala
 ballaham.
Vr. 90. " bhāshāsu prāyo viparyāso bhavati.
Sū. 91. L. *before this introduces Sū:—saptamyanthe shashṭhi.* *Pra:—bōgigala ballaham.*
Vr. " B. panchamyanthe vivakshite kvachit tṛitīyā vibhaktih prayujyate.
Pra. " L. ōreyattāṇim dūrchidam, ōreyim dūrchidam; kareyattāṇim bandam, kareyim
 bandam.
 " " B. ōreyattāṇim dūrchidam, ōreyim dūrchidam; maneyattāṇim &c.
Sū. 92. L. *omits this.*
Pra. " B. bahu tāpakke &c.
 " 93. L. ninna pōpu lu, binnā irdaḷ, ninna bare Muramathanā.
 " " B. nīm bare Kṛishṇa, ninna bare Kṛishṇa.
Vr. 94. " tṛitīyāṇthe saptamī prayujyate.
Pra. " L. *begin with koḷaliyim, and adds* kiviṇḍ avana doreyāḷam, kaviteyōḷ avana dore-
 yādam.
Sū. 95. L. ekavachchhablo bahv &c.
Pra. " " karigaḷivu; kai baḷedavu, kaigaḷ baḷedavu.
Vr. 96. B. vartamānas' s'abdo bahuvākhyāne ekavad bhavati.
Pra. " L. desegaḷ pattu; mūru nālku, mūru nālkaṅgaḷ; padimēbar; padinaivar.
 " " B. d se ḷattu, desegaḷ pattu; mūru, nālku, padimbar, padinaivar.

- Pra.* 98. L. bilpu, karppu, gunpu, binpu, kūrme, pērme.
bilpugaḷ, karpugaḷ, kūrmeḡaḷ, pērmeḡaḷ.
- Vr.* 99. B. prathamāṇām prathamā vibhaktau nīn ān tām iti rūpāṇi kra-
meḡa bhavanti.
- Pra.* " L. nīn irday, ām bandem, &c.
- " " B. ām bandem &c.
- Sū.* 101. L. dvitva-bahutvayor &c.
- Pra.* " " nīmum, āmum, tāmum, nimeḡa, &c.
- " " B. *omits* nīm, ām, tām; *and adds* nimmalli, emmalli, tammalli.
- " 102. L. avam, ivam, uvam, ātam, itam, ūtam.
- " " B. ūtam, ātana, itana.
- Pra.* 104. B. āke, ike, ātam, itam.
- " 105. L. abhilāṣham.
- " 106. B. *adds* idu pātram.
- Sū.* 107. L. et id antah.
- Pra.* " " māle, nidre, yātre, mudre, vasudhe, vanite.
- " " B. (*for* vasudhe *has*) iḷe.
- Sū.* 108. L. id-ūtau hrasvah.
- Pra.* " " naṭi, nadi, Lakshmi, nāri, kinnari, kumāri, Kāvēri, Gōdāvari, vadhu, Sarayu, khala-
pu, kāṇḍalu. *anya lakṣhaṇam*:—lalitālike tilanāsike lalitāṅgi vis'āla jaghane
chandrāsye samujvalita rade Manasijam kaḍu-gaviyādam ninna yavvanam percha-
loḍam i
- " " B. (*for* pakshi *has*) Lakshmi.
- " 109. L. jyā, hrī, strī, s'rī, bhrū, bhū.
- " " B. *omits* ū; *and adds* bhū.
- Vr.* 111. " Vedhasy arthe sati &c.
- Pra.* " L. vidhātram.
- " " B. vidhātram.
- Vr.* 112. " dhātor anyasya rikārāntasya &c
- Pra.* " L. pitar, pitarar, bhrātar, bhrātarar, pitṛigaḷ, bhrāṭṛigaḷ.
- " " B. *introduces* mātaram, mātṛigaḷ.
- Sū.* 113. L. *omits* it.
- Vr.* " B. kvachit rikārasya takārādes'as' cha bhavati.
- Pra.* " " dhāta, māndhāta.
- Vr.* 117. " upāntasya dīrgha kṛite tadāntasya akārāntata cha bhavati.
- Pra.* " L. vidvāmsam, vidvāmsar, kaniyāmsam, kaniyāmsar.
s'reyam, s'reyāmsam, jyāyam, jyāyāmsam.
- " " B. s'reyāmsam, jyāyam, jyāyāmsam.
- " 119. " *adds* sampat, sampattu.
- " 120. L. tāñ chaḷa chittam, tāñ chittam, suttentakkum, melvan tōrkum, balpam
chittam, &c.
- " " B. tāñ chaḷachittam, suttentakkum, melvan tōrkum, bilvam pittam, &c.
- " 121. L. *omits* kaṇṇir.
- " " B. taṇ nelal, taṇṇelal; taṇ nīr, taṇṇīr.
- Pra.* 122. " halage, palage; hālu, pālu; kaiygāhu, kaiygāpu.
- Sū.* 123. " s'a-shos sah.
- Vr.* 124. " repa samyogayor madhye &c.
- Pra.* " L. & B. varsham, barisam; &c.
- Vr.* 125. B. samyoge sati tayor &c.
- Pra.* 126. L. kāḍu purusham, kāl purusham; kōdu-
kaṭṭu, kōlkaṭṭu.
- " " B. kōdu kaṭṭu, kōlkaṭṭu.
- Sū.* 130. L. & B. *omit* oñ.
- Pra.* " " " hāraisidam; terayisidam, teraisidam; pūrayisidam, pūrai
sidam; tavadale, taudale; kavunkaḷ, kaunkaḷ; kavungu, kaungu; ōrajam, aujam;
avunkidam, aunkidam.
- Pra.* 133. L. arasina mane, aramane; āneya hālu, ānevālu; māvina &c.
- " " B. *ditto*, but *for* ānevālu *has* ānepālu.

- Vr. 134. B. evaikhādhikarāṇatvena karmadhāraya &c.
 Pra. " L. & B. telitappa baṣur, telvasur ;
 kaḍiya tapam, kaḍu tapam ; &c.
 Vr. 135. B. saṅkhyā-pūrvakas'ched &c.
 Pra. " " adds eraḍu kaiyi, irkkai.
 " 136. L. & B. add mēgaṇa kai, mēgai.
 " 137. " " kuḍu villam, kengannam, nuchchakki vallam, &c.
 Sū. 138. B. padena samam samasyate.
 Pra. " L. & B. Nārada-dandige, sogayisitu Rāvaṇa-Lanke, s'rī-Rāma-paṭṭaṇam, para-dēs'am
 para-maṇḍalikam, para-ven, para-kottalam, &c.
 " 139. " " ūreṇal baṇ'am, terad ittam, ettu goṇḍam, nāykaḍe oddam, serey irddam, &c.
 Vr. 141. B. adantāt kārakāt &c.
 Pra. " L. & B. besam baḍedam, kaḷasam iṭṭam, &c.
 Vr. 142. B. pade pare sati pūrva pada sambandhina uṇāntya svarādy avayava &c.
 Pra. " L. & B. iniya māvu inidu uṇisu.....
 jānu mātu &c.
 " 143. " " add piriya bāl, perbāl.
 Vr. 144. B. kvachin na bhavati.
 Pra. " L. (after biṅgone) biṇṇu ore, biṇṇore ; niḍidu ede, niṭṭerde ; biḷmole.
 " " B. (after biṅgone) biṇṇu ore, biṇṇore ; niḍidu ede, niṭṭede ; biṇṇu mone, biḷmone.
 Vr. 145. " pūrva-varṇasya dīrgho &c.
 (after chārthah) para svare dīrgha hrasva eveti cha.
 Pra. " L. kariya oṣaḍu, kāroṣaḍu ; kariya mugil, kāmugil ; piriya oḍal &c.
 paṣ'iya ōle, paḥchōle ; paṣur ōti, paḥchōti ; iniya saram, incharam ; iniya kōl, in-
 gōl ; iniya kaḍal, ingaḍal.
 " " B. kariya oṣaḍu, kāroṣaḍu ; piriya oḍal &c.
 paṣ'iya ōle, paḥchōle ; paṣur ōti, paḥchōti ; iniya saram, incharam ; iniya kōl, in-
 kōl ; iniya kaḍal, ingaḍal.
 Vr. 146. " svarāḍau pade pare &c.
 Pra. " L. taṇu elar, taṇṇelar ; kaḍidu āyam, kattāyam ; vaḷlitu unisu, vaḷḷunisu ; vaḷ āl,
 vaḷḷāl ; in uṇisu &c.
 " " B. kaḍidu āyam oḷḷunisu ; oḷḷitu āl, oḷḷāl ; in uṇi-
 su &c.
 Sū. 147. L. & B. svarāt paṣasya ṭah.
 Vr. 149. B. paṣasya rikāṣasya &c.
 Pra. " L. kaḍiya gudure, kaḍugudure ; kaḍidu dōṭam, kaḍudōṭam ; kaḍidu vāl, kaḍuvāl.
 Vr. 151. B. adds atra kechina Karpāṭa pūrvāchāryā uḷādes'am nis'chinuyāh.
 Pra. 151. B. omits posatu des'e, posades'e.
 L. adds oḷagu uḍe, oḷḷuḍe ; oḷagu vakkam, oḷvakkam ; oḷagu ūr, oḷūr.
 B. adds oḷagu uḍe, oḷḷuḍe ; oḷagu pakkam, oḷpakkam ; oḷagu ūr, oḷūr.
 Vr. 152. B. chasya vyanjane &c. sukāro nasyāt.
 Pra. 153. L. & B. pachchaneya pandal, pasupandal.
 (after bechchadi) bechchaneya oḍu, bechchōḍu.
 Pra. 154. " " (after kisu ganigile) bechchaneya suy, bisusuy.
 " 155. " " (after aragini) pūvina gonchal, pūgonchal ; mēgaṇa kai, mēgai ; mundana kai,
 mungai ; channa nay, channai ; māvina kāyi, māngāyi.
 Vr. 156. B. atra lakāṣyātvaṁ syāt.
 Pra. " " adds ella guṇangal.
 Vr. 157. " akārāntatā syāt.
 Pra. " L. & B. for nalda has nelda.
 " 161. L. irvam gaṇḍar &c.
 (after iraidu) irolidar.
 " " B. irmai &c. omits eraḷkai.
 (after iraidu) irolidar.
 Vr. 162. " vargayoh parayoh tau ka-pa-vargāṇ evāgamau bhavatah.
 Pra. " L. & B. mūru huri, muppuri ; &c.
 add mūlōkam.

- Pra.** 133. L. mûlôkam, mûjavaḷi, mûderam.
..... mûroḷḍu, mûrede, mûrêḷ, mûrâne.
- „ „ B. ditto, *omitting* mûrâne.
- „ 164. L. *adds* âru beral, aruberal.
- „ „ B. *adds* âru beral, aruberal; âru mogam, arumogam.
- „ 165. „ *omits* eḷvarakkingaḷ.
- Sû.** 163. L. ... tombhattu paṭṭi hattau.
- „ „ B. tombha paṭṭi hattau.
- Vr.** 168. „ nava vâchakasya pare satyapi ombhai &c.
- Sû.** 170. L. pann-eka &c.
- Vr.** „ B. pannety &c.
- Pra.** 172. L. paṭṭasâligam (*omits* telligam)
bhaṇḍârigam &c.
- „ „ B. tâmbûligam, gaudhigam, paṭṭasâligam bhaṇḍârigam &c.
- „ 174. L. jyôyisigam &c.
- „ 175. „ *adds* Avalicham and Karahaḍigam.
- „ „ B. *adds* Karahaḍigam.
- Sû.** 176. L. & B. tatrâdhi kṛit.
- Vr.** „ B. arthe imau &c.
- Pra.** 177. L. naḍavalikâram, âtagâram, punḍukâram, &c.
- „ „ B. naḍavalikâram, âtagâram, mundugâram, manegâram &c.
- „ 178. L. *adds* putravantam.
- „ „ B. *adds* putravantam, sūnumantam.
- Vr.** 179. „ aupamye vâchye vâl iti prayujyate.
- Pra.** „ L. karivâl bhadraguṇam, karivâl susthiram, manuvâl yaṇnam, &c.
- „ „ B. karivâl bhadraguṇam, manuvâl nayajñam.
kariyante, hariyante, vidhuvante.
- Sû.** 180. L. & B. hrasvoḷpi vâ.
- Pra.** „ L. harivol, karivol, hariyavol, kariyavol.
- „ „ B. karivol, manuvol.
- „ 181. L. & B. nigalamtôl toḍardudu, chandrambôl beḷagitu.
S'ri râjâvartadim kaṇḍarasida sativâl kaustubham megha mâlâkarambôl s'an-
khavam mangoḍaliy, maḷevâl nâbhi kûḷôpa jâtam nîrejam nîḍa kannaidila
vol ire tan uchhâyeyim mikka lôkâdhâram rakshippanakkî bhuvana bhavana-
mam gânga chakrâyudhâṇkam.
- „ 182. L. Jinam adanaroḷage padinâraneyavam; tat sakala chakra-
vartigaḷol nântavaroḷare.
- „ „ B. Jinam adaroḷage padinâraneyavam, tat sakala chakra-
vartigaḷol nântavaroḷare.
- Pra.** 183. L. ôrme, mûrme mûru sûḷ.
- „ 184. „ teraḷke; tirpu, nunpu, biṇpu, pempu, sompu.
- „ „ B. nunpu, biṇpu, tanpu, &c.
- Sû.** 185. L. & B. ike-u-me-tanâni.
- Vr.** „ „ ike-u-me-tana iti &c.
- Pra.** „ L. urkku, sorkku; billâḷtanam &c.
- „ „ B. âḷkke, mâḷke; mânasike; urku billâḷtana &c.
- Sû.** 186. L. & B. kriyârthâd at.
- Pra.** 187. „ „ *add the quotation given under Sâtra 69.*
- „ 191. L. kanchugâram, ôregâram, kumbagâram, sammagâram, baḷe-
gâram.
- „ „ B. kumbagâram, sammagâram, balegâram.
- Pra.** 192. L. pâḍugâram, pâḍungâram; jûḍugâram, jûḍungâram; behukâram, behunkâram;
pempugâram, pempungâram
(For Guru Hampa Devokta prayogah *has*) Pampa kavi prayogah.
kuḍugôḷ; konkudere, kuḍudere, konkuminchu, &c.
- „ B. pâḍugâram, pâḍungâram; jûḍugâram, jûḍungâram; behungâram, pempungâram.
..... kuḍugôḷ; konkuvare, kudevare, konkuminchu, &c.

- Vr.* 194. B. pūrva siddhe padānte &c.
Pra. " L. bāṇasigiti: maṇigārti, ālikārti, sammagārti, maḍivaḷti, gaṭṭivaḷti: okkalati, okkali-
giti.
" " B. bāṇasigiti, baḷegārti: maṇigārti, āligārti, sammagārti, maḍivaḷti, gaṭṭivaḷti: vok-
kaliti, vokkaligiti.
" 195. L & B. nallaḷ, pollaḷ, ōḷḷidaḷ, iniyaḷ, sitage, chadure, pāṇbe.
" 197. L. nōḍu-nōḍu, diṭṭisu-diṭṭisu: naḍe-naḍe-yendu nuḍivar, koy-koy-yendu koydar:
keḷa-keḷage iḷigum, keḷa-keḷadōḷ, ide-ide, baḷegaḷ ghal-
ghal-ghalkene ḡḷi sovākegaḷ in oppuḡum &c.
" " B. nuḍivar, koy-koy-yendu koyvar: keḷa-keḷage iḷigum, keḷa-
keḷadōḷ, ide-ide baḷegaḷ ghal-ghal-ghalkene ḡḷi-sovākegaḷ in
oppuḡum: ene nuḍiye-nuḍiye antante.
Vr. 199. B. samjūako bhavati.
Sū. 201. L & B. kārādyās tā bhūtavati-vartamāna &c.
Pra. 204. L. tām māḍidam, tām māḍidar, tām māḍidapam, tām māḍidapar, tām māḍuvam, tām
māḍuvar.
" 205. " māḍidir, nīm māḍidapay, nīv māḍidapar, nīm māḍuvay, nīv māḍu-
vir: māḍidev, ām māḍidapem, āv māḍidapev, ām māḍu-
vem, āv māḍuvev.
" 206. " māḍidir, ātanum nīnum māḍidapir, ātanum nīnum māḍuvir:
māḍidev, ātanum ānum māḍidapev, ātanum ānum māḍuvev.
" 207. " (for māḍidam &c. has) puṭṭidam &c.
" 208. B. ātanē māḍidam, nīne māḍiday, nāne māḍuvem.
" 209. " avar māḍidar, nīvu māḍidir, nāvu māḍidev.
Sū. 210. L & B. udu-uvu napumsi &c.
Pra. 211. L. adds irppudu, irppuvu; barppudu, barppuvu.
" " B. adds irpudu, irpuvu.
Vr. 212. L & B. add vyavasthita vibhāshayā kvachin nityam takāra dvitvam eva bhavati.
Pra. " " puṭṭittu; meṭṭittu, meṭṭittu; aṭṭittu &c.
āḍattu, pōḍattu, bandattu, keṭṭittu, (L only) sattittu.
Vr. 213. B. prathama-purush-aika &c.
Pra. " L. aridaḷ, aridapaḷ, arivaḷ; janiyisidaḷ &c.
" " B. aridaḷ, aridapaḷ, arivaḷ; janisidaḷ, janisidapaḷ, &c.
" 215. L. uchchittu, meṭṭittu; keṭṭittu, sattittu, hiḍidam, paḍedam,
baḍedam, kaḷidam, baḷidam.
" " B. uchchittu &c. hiḍidam, paḍedam, baḍedam.
" 216. L. seḷevem, eḷevem.
" " B. seḷivem, eḷivem.
" 217. L & B. insert kūrpaṃ, kūrpaṃ.
Sū. 218. L & B. vā okārād &c.
Pra. " L. pōpam, pōpar; oppam, oppar.
" 219. B. sogayisidam, sogayisidaḷ, ranjisidam, ranjisugum.
Vr. 220. " prayojaka-kartr-arthe'pi &c.
Pra. " L & B. pāḍisidam, sōrisidam &c.
Sū. 221. L. u ge ke ādishu vā.
" " B. ādishu vā.
Pra. " L. yamag Jinapati nimag tān adan nōḍuge,
tān adam māḷke.
" " B. devar ishtārtaman Janapati nīmag tān adan nōḍuge,
tān adam māḷke.
" 222. L. māḍu, nōḍu tege, ōḍe, pēḷe, bage.
" " B. baḍi, kaḍi pūḍu, nōḍu kaḷe tege, boḍe naḍe.
" 223. L & B. kōḷ, kēḷ.
" 224. L. kuḍiyisidar, piḍiyisidar,
pogisidar, tege-tege-yendu tegeyisidar, &c.
" " B. kuḍiyisidar, piḍiyisidar,
koḍisidar, pōgu-pōgendu pōgisidar, naḍe-naḍe-yendu naḍeyisidar, &c.

- Pra.* 225. L & B. nuḍiyim, nôḷim, irisim, tarisim.
 „ 227. L. irisidam, karasidam, baḍisidam, kavisidam, kaviyisidam.
 „ 228. „ *wanting*.
 „ „ B. nôḷal udyôgisidam bêḍal sârdam.
Sû. 229. L. *wanting*.
Pra. „ L & B. misu kaliyam, pôgal bâradu, usiraḷ bêḷa, &c.
Vr. 230. B. kvachiḷ vikalḷâd al âḍis'a syât atrânya lakshapam.
Pra. „ L. teravêḷ kaliyam, baravêḷ badâtiyam.
 „ „ B. teravêḷ kaliyam &c.
Sû. 231. L & B. uttum-utum tad ante.
Vr. „ „ „ ante uttum-utum-ity &c.
Pra. „ „ „ kedaruttum, kedarutum, naḍevuttum, naḍevutum, mâḍuttum, mâḷutum,
 nôḷuttum, nôḷutum, bandudu.
 „ 233. L. (*after okkam*) koḍu, koṭṭam.
 „ „ B. (*after okkam*) tuḍu, tôṭam *omits* uḍu, uttam.
Vr. 235. „ varṇânâm pûrvam vyañjaneshu &c.
Pra. „ L & B. pokkam, nattam, paṭṭam.
 „ 236. „ „ *omit* teru, tettam.
Sû. 238. L. â-pobhyâm parasya dasya &c.
Vr. „ B. pare sati yakâro &c.
Pra. 241. L. & B. koṇḍam, koḷvam.
Sû. 244. L. tosh ṭunâ diḥ (!)
Pra. 245. L. & B. ittam, tarṇam, barṇam.
 „ 246. L. *omits* kaltam.
 „ „ B. a'aldam, biḷaldam.
 „ 253. „ chih kashṭam idu.
Vr. 254. „ kanṭha samikaraṇe matte &c.
Pra. „ L. tem matte maguldam.
 „ „ B. *wanting*.
Sû. 255. L. *wanting*.
 „ „ B. amama bhayâs'charyayor api.
Vr. „ „ bhayâs'charyayoh amama iti syât.
Pra. „ L. amam attente.
 „ „ B. amam attante.
Vr. 256. „ tatva vachane &c.
Pra. „ L & B. kennam enage ballidar ârpare, kennam pannam jannam nuḍigum.
 L. *here introduces* Sû. sahasau bonkal. *Vr.* bonkal iti s'abda saḥâkhye vartate. *Pra.*
 bonkal totṭane nuḍidam.
Sû. 257. L & B. vâl ivârthe.
Vr. „ B. aupamye vâl &c.
Pra. „ L. aduvôḷ, girivôḷ &c.
 „ „ B. avambôḷ, karivôḷ, harivôḷ, aduvôḷ.
Vr. 258. „ vâl iti &c.
Pra. „ L. harivol.
 „ „ B. harivol, karivol, girivol.
 „ 259. L. adu mên, idu mên.
 „ „ B. adu mên.
 „ 260. L & B. adu veram, valam.
Vr. 261. B. gaḍa-gaḷa ity etau &c.
Pra. 262. L & B. tanno'am âkeyo'am, âtangam âkegam, enagam tanagam, âtanum itanum
 âneyum kudureyum, (L only) eḷtum kaḷteyum.
Sû. 263. B. *omits* vartate.
Pra. 265. L. netṭane âdante, totṭane mâḍal.
 „ „ B. *adds* totṭane mâḍal.
 „ 266. L. iduval manushya viddham appuvaltu &c.
 „ „ B. iduval manushya viddhav appuvaltu &c. *omits* karamval chôdyam,
Sû. 267. L. ata ūrdhvam pachakshante.

- Sū.* 267. B. *omits* pravakshyate.
Vr. „ „ „ ata ūrdhvam prachakshante nipāta samjñā veditavyāh.
Pra. 268. „ „ ātana e, avala e.
 „ 270. L. „ ele adakkam &c.
 „ „ B. „ ele adakkum &c.
 „ 271. „ „ ele yēn idu.
Sū. 272. L. ah sampraharshe &c.
 „ „ B. assampraharshe &c.
Vr. „ „ „ harshe mangale cha ah ity &c.
Pra. „ „ L. ah volḷidāytu, ah polladāytu.
 „ „ B. ah polladāytu, ah volḷidāytu.
Sū. 273. L & B. ah ah dukkha-sūchane.
Vr. „ „ „ „ dukkha-suchane'rthe ah ah iti bhavati.
Pra. „ „ B. ah ah vidhātranē.
Sū. 274. L & B. am bheda vismaya dṛis'yate.
Vr. „ „ „ bhedāscharyayoh am iti syāt.
Pra. „ „ L. „ vidhiye, am chbodyam.
 „ „ B. „ vidhiye, am chodyam.
 „ 275. L. ah adakke.
 „ „ B. ah adakke hīgāyt allavē.
Vr. 276. B. dukkha-bāsyayoh ayyō iti syāt.
Pra. „ „ L. ayayyō anyāyam.
 „ „ B. ayyō anyāyam allavē.
Sū. 277. „ *omits* cha.
Vr. „ „ „ ayyō'pi syāt.
 „ 278. „ „ nivāraṇe ōhō iti bhavati.
Pra. „ „ L. „ ōhō māṇ.
 „ „ B. „ ōhō māṇ idannu.
Vr. 279. „ „ kvāpy-arthe jātv-arthe cha are &c.
Pra. „ „ L. are yaḍeyo!, are yulidam &c.
 „ „ B. are yāva yaḍeyo!ō, are mulidam &c.
Vr. 280. B. „ s'abdah syāt.
Colophon. L. verses 2 & 3 wanting.
 „ B. verses 2 & 3 are put at the beginning of the work, and vary thus:—

 samjñā-sandhir-vibhakty-ādi kārakam s'abdarīṭayah ||

 kramād das'a parichchhedā vyākhyāyante sphuṭārthakāh ||
omits Jiyād asau &c.

APPENDIX II.

INDEX

OF

WORDS USED IN THE EXAMPLES.

[The figures refer to ^Asūtras.]

akāṣa 263.	anitt 69.	avaḷ 103.
akalankam 89.	anittu 187.	avaḷa 23.
akka 71.	anjugam 83.	avaḷam 103.
akkaṣa 25.	antu 69, 182, 188.	avaḷayē 23.
akki 154.	ante 35, 197, 251.	avu 49.
akku 21.	andu 188.	avunkidam 130.
akkum 81.	anyāyam 276.	asi 139.
akkumē 26.	appangal 43.	ah 275.
agni 85.	appidam 250.	aha 272.
anka 93.	appu 209.	ahah 273.
anjukali 190.	abbilāshe 105, 107.	aḷagu 151.
aṭṭam 78, 151.	am 274.	aḷarīe 157.
aṭṭu 212.	amama 255.	ā 22.
aḍakil 147.	ambuja 69.	ākānteya 68.
aḍapavaḷam 176.	ayyō 25, 263, 276, 277.	āke 103, 214.
aḍapavaḷḷam 176.	aragini 155.	ākegam 262.
aḍavi 145, 148.	aranēril 155.	ākeyam 103.
aḍi 136, 149, 153, 154.	aramane 133, 155.	āgaḍu 26, 229.
aḍike 84, 153.	aramanekāram 177.	āgaḷ 27.
aṇṇā 27, 71, 270, 271.	arame 279.	ājneyinde 81.
aṇṇandir 43.	arasanam 51, 85.	āṭakuḷi 190.
aṭṭal 60.	arasam 19.	āṭagāram 177.
aṭṭegaḷ 43.	arasu 133, 155.	āṭam 127, 149.
attevīr 43.	arasudaḷam 139.	āḍ 127, 186.
adaku 270.	aruṇa 192.	āḍidaḷ 213.
adam 280.	arubantam 125.	āḍisidam 220.
adarinde 62.	aruham 123.	āḍuvam 216, 226.
adarim 56, 214.	are 279.	āṭan 208.
adarkke 275.	arē 25.	āṭana 23, 84.
adu 42, 66, 69, 106, 187, 214,	arhantam 125.	āṭanam 102.
259, 260, 269.	arham 125.	āṭanayē 23.
aduval 266.	allam 230.	āṭanu 269.
adentendu 252.	alli 35.	āṭanum 205, 262.
adentute 268.	avatāra 93.	āṭane 252.
adriyō 26.	avana 84.	āṭam 102, 186, 214.
adhika 54.	avanattapim 67.	āḍam 95, 250, 265.
adhīs'varam 92.	avanam 102.	āḍudu 210.
adhvā 114.	avane 95.	ān 208.
adhvānangal 114.	avam 102, 259.	ānum 206.
adhvānam 114.	avambōl 257.	āneyō 26.
anitu 187.	avar 209.	āptam 26.

âm 99, 101, 205.
 âyatike 185.
 âyam 146.
 âyuvantam 178.
 âyeḍe 22.
 âytu 238.
 âram 35.
 âru 164.
 ârgam 35.
 ârya 83.
 âlam 76.
 âldam 19.
 âv 205.
 âvu 209.
 âvudu 42.
 âse 21.
 âseyoḍḍu 21.
 âl 134, 147.
 âlaldam 246.
 âli 28.
 âligabbam 28.
 âlugârti 194.
 âldam 243.
 âlvam 26.
 itṭam 233.
 iḍu 187, 214, 233, 260.
 itta 27.
 ittam 82, 243, 245.
 ittal 60.
 idarinda 62.
 idarim 56.
 idalte 280.
 idâvadu 25, 270.
 idu 21, 42, 66, 106.
 iduval 266.
 iddante 25.
 in 32, 146.
 iniya 142, 145.
 initu 142, 187.
 inittu 187.
 iniyal 195.
 iniyavu 42.
 inuṇisu 146.
 iñcharasam 32, 145.
 intidu 54.
 intu 188.
 indam 35.
 indu 188.
 indra 63, 85.
 innuṇisu 142.
 ippattâr 34.
 ippattârçhâsiram 34.
 immâvu 142.
 irali 25.
 iravam 19.
 irisidam 227.
 irisim 225.

iruḷ 145, 148.
 irkkai 135.
 irkkaṇ 135.
 irkkum 25.
 irçhâsiram 11.
 irddam 59, 79, 81.
 irdudu 60.
 irdde 99.
 irpam 217.
 irbbâl 135.
 irme 183.
 irmmai 161.
 irvvakkam 161.
 illada 158.
 ivan 54.
 ivanam 102.
 ivam 21, 54, 102.
 ivaḷ 21, 103.
 ivaḷam 103.
 ivu 49.
 ishṭârthamam 221.
 is 233.
 ili 149.
 ilidam 86.
 ike 103.
 ikeyam 103.
 itanam 102.
 itanum 262.
 itam 35, 37, 102.
 îraidu 161.
 îrvaḷ 44.
 îvem 216.
 ugu 233.
 uchcham 76.
 ujjittu 215.
 uṭṭam 233.
 uḍi 222.
 uḍu 31, 233.
 uḍumoḷam 31.
 uṇisu 142, 146.
 uṇṭu 36.
 uṇḍam 232, 244.
 uttama 88, 89.
 udâharane 107.
 udu 42.
 uddam 76.
 udbhavisidam 228.
 upatyakam 105.
 upâdhyâya 82.
 uri 154.
 urku 185.
 uvanam 102.
 uvam 102.
 uvaḷ 103.
 uvaḷam 103.
 uvu 49.
 ushassu 119.

usaral 229.
 uḷidam 279.
 uḷvane 20.
 uḷla 75.
 ũ 109.
 ũke 103.
 ũkeyam 103.
 ũtanam 102.
 ũtam 102.
 ũra 30.
 ũrachalli 30.
 ũru 65, 67, 78, 86, 197.
 ũrgaḷ 50.
 e 269.
 echcham 233, 242.
 eḍapidam 78.
 eḍe 22.
 eṇṭakkum 120.
 ettal 60.
 ettugonḍam 140.
 enage 100, 256.
 enitu 187.
 enitt 69.
 enittu 187.
 ene 182, 197.
 entu 188, 261.
 endu 22, 188.
 endum 35.
 enna 19.
 ennarasam 19.
 ennâldam 19.
 ennoḍane 87.
 eragidam 85.
 eraḍanum 76.
 eraḍarim 56.
 eraḍu 135, 183.
 eraḷkai 161.
 eraḷmâtu 161.
 eraḷmûru 161.
 ere 182.
 ereya 87, 92.
 elar 146.
 ele 25, 270.
 elê 5, 71, 271.
 ella 156.
 elladu 42.
 ellam 20, 25, 36.
 ellavu 42, 49.
 ellâ 156.
 esedattu 16.
 eḷadaḷir 151.
 eḷadu 151.
 eḷamâvu 151.
 eḷasidam 228.
 eḷe 31.
 eḷevidir 31.
 eḷmodal 165.

- elvarakkangal 165.
 elvore 165.
 ê 268.
 êgam 251.
 êñchhâsiram 11, 34.
 ên 34, 42, 187.
 êridam 69.
 êrisidam 69.
 êlakki 5.
 êlu 159, 165.
 êlgâvudam 159.
 êldam 243.
 êlmoḷam 159.
 aigâvudam 159.
 aidaneyan 182.
 aididam 78.
 aidu 159.
 aiyangal. 43.
 aisâsiram 34, 159.
 okkam 233.
 okkalpôdam 140.
 oḍal 145, 147.
 oḍane 87.
 oḍarchidam 223.
 oḍḍu 21.
 otti 192.
 ottuva 192.
 odavittu 22.
 oḍâḷi 189.
 ondarim 56.
 ondu 76, 79, 84, 135, 160, 180.
 oppisu 197.
 ombhainûru 167.
 ombhaisâsiram 168.
 orme 183.
 ole 5, 133.
 ohô 25.
 ola-aṭṭam 151.
 oḷagu 151.
 oḷage 35, 60.
 oḷagai 151.
 oḷgunam 142.
 oḷmânasam 142.
 oḷḷitu 42.
 oḷḷidarim 56.
 oḷḷidavu 48.
 oḷḷunisu 146.
 ôḍu 222.
 ôdidam 79.
 ôḍukuli 190.
 ôpam 218.
 ôr 32, 79.
 ôrchavaḍi 32.
 ôrtale 160.
 ôrttale 135.
 ôrnudî 160.
 ôrpiḍi 160.
 ôrppiḍi 135.
 ôrmme 279.
 ôrvane 208.
 ôrvaḷ 44.
 ôlaga 81.
 ôle 5, 145.
 ôhô 278.
 ôḷidam 215.
 aunkidam 130.
 kañkanam 88.
 kañchugâram 191.
 kaṭṭâyam 146.
 kaṭṭâl 134, 147.
 kaḍal 10.
 kaḍi 222.
 kaḷidam 78, 80, 95.
 kaḷitapam 134.
 kaḷidu 147.
 kaḷiya 134, 150.
 kaḷir 153.
 kaḷu 30, 88, 89, 146.
 kaḷugudure 150.
 kaḷuchannam 30.
 kaḷuchâgi 30.
 kaḷuvillam 138.
 kaṇ 32, 33, 135.
 kaṇgal 41.
 kaṇgoḷisidam 220.
 kaṇjodar 33.
 kaṇḷagam 159.
 kaṇḍar 51.
 kaṇḍu 232.
 kaṇṇir 121.
 kaṇṇelal 121.
 kaṇsôlam 32.
 kattale 60.
 katti 158.
 kanaḷdu 9.
 kanigile 154.
 kaṇiyâmsam 116.
 kannaidil 134.
 kannaḷam 28.
 kappu 98.
 kabbam 28.
 kammagâram 192.
 kammaram 192.
 kamlane 9.
 kampu 88.
 kayivâram 130.
 kara 192.
 karamval 266.
 karahada 175.
 karahaḷicham 175.
 kari 47, 192.
 kariya 134, 142, 145.
 kariyante 179.
 kariyam 230.
 kariyavu 43, 96.
 karivôḷ 180.
 karuṇam 105.
 karumarigaḷ 137.
 kartâram 110.
 kal 31, 35.
 kalatram 106.
 kaligaḷoḷ 88.
 kalitanam 185.
 kale 10.
 kaltam 246.
 kallane 9.
 kallân 69.
 kallu 153.
 kallerde 157.
 kallerddeyam 138.
 kallellam 35.
 kalyâṇa 62.
 kalvâḷe 31.
 kavadale 130.
 kavankuḷ 130.
 kavi 22, 89.
 kaviyar 22.
 kaviyisidam 227.
 kasṭam 253.
 kasṭavâgi 84.
 kasamittam 141.
 kaḷ 223.
 kaḷa 30.
 kaḷaṭippaṇam 30.
 kaḷave 151.
 kaḷiḷam 215.
 kaḷe 10, 222.
 kaḷevam 216.
 kaḷal 10.
 kâḍu 153.
 kâḍukichehu 126.
 kâḍupurisam 126.
 kâḍuvem 216.
 kaṇke 184.
 kânti 68.
 kânte 74, 77.
 kâpam 9.
 kâmpam 9.
 kâyi 133.
 kâr 31.
 kâraḍavi 145.
 kâriruḷ 145.
 kârmaḍu 142.
 kârmugil 31.
 kâl 136.
 kâlûr 175.
 kâlûrigam 175.
 kâlûricham 175.
 kâlvrurisam 126.
 kâvungu 130.
 kâlḷichehu 123.

kiḷ 233.
 kit 146.
 kittaḷi 146, 149.
 kittāṭam 149.
 kittiḷi 149.
 kittiḷe 146.
 kirāṭeyā 69.
 kiridu 150.
 kiriya 149.
 kirugāṇa 150.
 kirugejje 150.
 kisuganigile 154.
 kisugallu 153.
 kisugāḷu 153.
 kisusanje 154.
 kīsugum 69.
 kiḷ 32.
 kiḷkere 136.
 kiḷpode 136.
 kiḷsari 32.
 kukkukū 27.
 kuḍi 152, 224.
 kuḍipindam 61.
 kuḍu 24, 233.
 kuḍugōḷ 80, 192.
 kuḍuminchu 192.
 kuḍuvudu 24.
 kudure 21, 150.
 kudureyakku 21.
 kumbagāram 191, 192.
 kumbaram 192.
 kumbāram 192.
 kummāram 192.
 kuritu 142.
 kulam 55, 64.
 kulamam 53.
 kulīnam 35.
 kusigoralam 138.
 kūgitt 27.
 kūṭam 186.
 kūḍ 186.
 kūḍal 223.
 kūḍu 222.
 kūḍuvam 216, 226.
 kūydam 78, 80.
 kūr 158.
 kūrasi 139.
 kūrile 158.
 kūrtiravam 19.
 kūrtu 19.
 kūrpanē 26.
 kūrpu 211.
 kūrme 185.
 kūrvāl 142.
 kūsu 106.
 kū'an 78.
 kechchaneya 152, 153, 154.

keṭṭattu 215.
 keṭṭam 233.
 keṭṭu 212.
 kenganim 138.
 kettam 236.
 kedaruttam 231.
 ken 28.
 kengannam 157.
 kenguḷi 152.
 kendaḷam 134.
 kendaḷir 28, 152.
 kendāvare 134.
 kennam 256.
 kennir 152.
 kem 31.
 kempina 134.
 kempu 184.
 kemmiṣegam 138.
 kemmugil 31, 152.
 keydam 253.
 keru 236.
 kere 47, 67, 136, 137, 156.
 keretoregaḷ 137.
 keladōḷ 197.
 kesakki 154.
 keḷa 197.
 keḷagaṇa 136.
 keḷage 60, 197.
 keḷeyana 51.
 kēḍaḷi 139.
 kērayisidam 130.
 kēri 133.
 kēraisidam 130.
 kēḷ 35, 223, 224.
 kēḷitam 35.
 kēḷvam 241.
 kēsadi 154.
 kēsuri 154.
 kai 33, 35, 88, 96, 135, 137, 151.
 kaikāḷgaḷ 137.
 kaigāpu 122.
 kaigāhu 122.
 kaidu 68.
 kaiyyalli 35.
 kaiyyoḷage 35.
 kaiyyolam 16.
 kaivanegaḷ 137.
 kaivāram 130.
 kaisōre 33.
 koṅkugōḷ 192.
 koṅkuminchu 192.
 koṭārigam 173.
 koṭṭam 82, 233.
 koḍali 95.
 koḍu 224.
 koḍuvam 216.
 koḍe 10, 162.

koṇḍam 241.
 kottalam 139.
 konar 36.
 konarellam 36.
 kone 144.
 kondam 239.
 kombu 87.
 koradan 78.
 koral 29.
 kolane 72, 77.
 koḷvam 84.
 koḷe 10.
 kōḷukottu 126.
 kōḷi 27.
 kōḷkaḷ 44.
 kōḷkottu 123.
 kaunkuḷ 130.
 kaungu 130.
 kramade 62.
 kshattriyam 89.
 khaḍgam 10.
 khaḷgam 10.
 gaṭṭivalti 194.
 gaḍa 261.
 gaḍuvinōḷ 55.
 gaṇitigam 174.
 gaṇḍar 161.
 gadadinde 62.
 gandigam 173.
 garuhapatyam 125.
 gaḷa 261.
 gāṇa 150.
 gāṇve 9.
 gāra 192.
 gārhapatyam 125.
 gāvudam 79, 159, 162.
 gāve 9.
 gāḷu 21, 196.
 gāḷuyivaḷ 21.
 giḍu 65.
 giṇi 155.
 girivōḷ 257.
 giḷigaḷira 74.
 guḍḍe 162.
 guṇam 142.
 guṇavantam 178.
 guruviniṁ 55.
 guruvōḷ 258.
 gō 24.
 gōvan 82.
 gōvina 24.
 geṭṭam 120.
 geje 87, 150.
 geydam 85.
 gēṇ 159, 162, 164.
 gaidam 79.
 glau 24.

- glauram 24.
 ghattangal 137.
 ghanane 11.
 ghana 69.
 ghal 197.
 ghalkene 197.
 ghaliyam 11.
 ghalil 197.
 ghalilane 197.
 ghalilene 11.
 chakravartigalol 182.
 chañchala 120.
 chature 145.
 chandra 63, 68.
 chandrambôl 181.
 chandrike 107.
 chala 64, 95.
 chalamam 53.
 ohalli 30.
 chithilene 11.
 chittam 120.
 chitrâla 35.
 chih 253.
 chôdyam 266.
 chôratanam 185.
 jâdi 222.
 jâdivam 216.
 janangal 50.
 janam 83, 139.
 janiyisidal 213.
 jala 192.
 jaladôl 52.
 jalam 76.
 jasambadedam 141.
 jân 35.
 jâna 142.
 jânagiti 144.
 jânam 88, 89.
 jânindam 35.
 jânmâtu 142.
 jâvamam 79.
 jinam 221.
 jinarolage 182.
 jûjugâram 192.
 jôyisigam 174.
 jôldam 246.
 jauvana 64.
 jñânigala 89.
 jñâyam 117.
 jñâyâmsam 117.
 jyâ 109.
 jyâyâmsam 116.
 jhalam 11.
 tankam 30.
 tippanam 30.
 tekke 50.
 tepparam 30.
 toppige 30.
 thakku 11.
 thôlike 11.
 dhonkane 11.
 tan 146.
 tannelar 146.
 tanpu 184.
 tanbu 98.
 tan 192.
 tanage 100.
 tanattu 69.
 tandam 52, 67, 241.
 tandevir 43.
 tannir 121.
 tannoiam 262.
 tapam 134.
 tambuligam 173.
 tammandir 43.
 tar 234.
 tarisidam 227.
 tarpam 237.
 tale 29, 135, 152, 160.
 talir 28, 151, 152.
 taltir 43.
 tân 35.
 tânendum 35.
 tâm 99, 101, 120, 204.
 tâmbelere 72.
 tâmval 266.
 tâyindir 43.
 târam 234.
 tâv 204.
 tâvare 134.
 tidigala 192.
 tingal 164.
 tingalan 79.
 tilisu 197.
 tirthankaram 182.
 turagadalâlam 139.
 tñipam 83.
 tege 222.
 tenka 58, 59.
 tenkapa 57.
 tenkal 58, 59.
 tettam 236.
 teradittam 140.
 teravêl 230.
 teralke 184.
 teru 236.
 telitappa 134.
 telligam 173.
 telvasul 134.
 tottane 264.
 todagidam 228.
 tombhattu 166.
 tore 28, 47, 88.
 toregal 137.
 torrkum 120.
 tôrpam 245.
 tôl 134.
 tritiyam 129.
 dakshineyam 82.
 dandige 139.
 daye 61, 107.
 darbhe 107.
 davasigam 173.
 dalam 134, 139.
 dâtidam 78.
 dânam 46, 61.
 dikku 119.
 divadante 16.
 durjanam 83.
 des'e 151, 159.
 des'eyim 57, 97.
 dêva 72, 74, 76, 85.
 dêvadatta 80, 83.
 dês'adôl 175.
 daiyvangalira 73.
 doddidavu 48.
 doddiyavu 48.
 dore 95.
 dvayam 62.
 dharmnam 46, 61, 68.
 dhalam 11.
 dhâtâram 110.
 dhummane 11.
 dhonkaram 11.
 dhôpene 11.
 nakkar 96.
 nagaram 55.
 natṭadavi 148.
 natṭirul 148.
 naḍivalikâram 177.
 naḍu 31, 65, 148.
 naḍubênu 31.
 naḍe 22, 197.
 naḍeyendu 22.
 naḍevuttam 231.
 nadi 108.
 nandanangalira 73.
 nabham 119.
 nabhas 119.
 namag 221.
 namaskâram 85.
 nara 88.
 nari 47.
 narêndra 63, 68.
 naldakiviyam 157.
 nallam 76.
 nallal 76, 195.
 nalidôl 134.
 naliya 134.
 nâḍ 87.
 nâḍu 197.

nāḍu kaḍe 126.
 nāḍubidugaḷ 137.
 nāḍuparagaṇam 126.
 nāṇ 158.
 nāṇili 158, 196.
 nāri 108.
 nāradaḍaṇḍige 139.
 nāliguḷvane 20.
 nālige 20.
 nālku 97, 159.
 nālgēṇ 159.
 nāldes'e 159.
 nālsāsiram 34.
 nālkaḍe 126.
 nālkal 44.
 nālvaragaṇam 126.
 nigaḷambōl 181.
 niṭṭaḍakil 147.
 niṭṭodaḷ 147.
 niḍidu 147.
 nidda 266.
 nidde 79.
 ninage 100.
 nindam 232, 240.
 nirad 192.
 nil 223, 224, 252.
 nillam 240.
 nis'chayam 263.
 nīcham 76.
 nītiṇṇam 55.
 nīn 99, 208, 280.
 nīnum 206.
 nīm 94, 101, 205.
 nīr 31, 65, 121, 152.
 nīrvāvu 31.
 nīr 205.
 nīvu 209.
 nuchchakki 138.
 nuṇṇaram 142.
 nuḍi 160.
 nuḍim 225.
 nuḍiyal 230.
 nuḍiye 197.
 nuḍivam 216.
 nuḍivar 197.
 nuḍivavaroḷ 88, 89.
 nuṇ 32.
 nuṇcharam 32.
 nuṇpu 184.
 nuditu 142.
 nūrch hāsiram 11, 128.
 nūrmaḍi 128.
 nūrsāsiram 128.
 nūpa 76.
 nūpēndra 77.
 neṭṭane 265.
 neṭṭam 235.

neḍu 235.
 neṇṭargaḷira 73.
 nel 35.
 nelanam 53.
 nelam 40, 92.
 nelamam 53.
 nele 88.
 nellellam 35.
 neḷal 121.
 nētra 69.
 nēril 155.
 nēsaram 78.
 naidil 134.
 nōḍ 127, 186.
 nōḍage 221.
 nōḍal 228, 229.
 nōḍi 232.
 nōḍidam 78.
 nōḍim 225.
 nōḍu 197, 222.
 nōḍuttam 231.
 nōḍuvam 226.
 nōṭam 127, 186.
 nōḷpam 217, 226.
 pakshi 108.
 pachchadike 153.
 pachchaneya 152, 153.
 pachchole 133, 145, 153.
 paḍavandigam 173.
 paḍu 235.
 paḍuva 58.
 paḍuvaṇim 57.
 paḍuval 58.
 paḍe 21, 29.
 paḍedam 93, 215.
 paḍeyidu 21.
 paṭasāligam 173.
 paṭu 21.
 paṭuyivam 21.
 paṭṭaṇa 78.
 paṭṭam 235.
 paṇḍitarkaḷ 44.
 patra 69.
 pattaḷigam 173.
 pattu 97.
 padātiyam 230.
 padināraneyavam 182.
 padināru 172.
 padināḷkaneyavam 182.
 padināḷku 171.
 padinentu 172.
 padinēn 34.
 padinēṇch hāsiram 34.
 padinēḷu 172.
 padinaidaneyavam 182.
 padinaidavar 97.
 padinaidu 172.

padimūru 171.
 pandale 152.
 pandaḷir 152.
 panneradu 170.
 pannondu 170.
 payinsāsiram 169.
 parakottalam 139.
 paras'u 80.
 pariṇanam 79.
 paridam 79.
 parishattu 119.
 pal 35, 158.
 pala-aḷagu 151.
 palage 122.
 paladu 151.
 palam 122.
 pallili 158.
 pallellam 35.
 pavaṇ 36.
 pavaṇuntu 36.
 pas'u 83.
 pasiya 133, 145.
 pasuvandal 153.
 paḷidam 215.
 paḷupam 78.
 pāḍal 228.
 pāḍisidam 220, 227.
 pāḍu 222.
 pāṇve 195.
 pātaka 274.
 pātakam 139.
 pārū 196.
 pāl 31.
 pālmosar 31.
 pāvu 31, 78, 143.
 pāsu 122.
 piḍi 135, 160, 224.
 piḍiye 192.
 piṇḍu 87.
 pitar 112.
 piṭri 47, 85.
 piṭrigaḷ 112.
 piriya 134, 143, 145.
 piriyaṇu 48.
 puchcha 192.
 puṭṭidātam 175.
 puṭṭirdam 88.
 puṭṭu 212.
 puṇyam 182.
 puravaran 54.
 puravaram 54.
 puri 162.
 purusha 89.
 pul 31.
 puli 83, 86.
 pulge 84.
 pulvane 31.

puvvu 88.
 pû 24.
 pûjârchanaḥke 182.
 pûḍu 222.
 pûṇke 184.
 pûrayisidam 130.
 pûraisidam 130.
 pûvina 24.
 peṇ 35.
 peṇḍir 43.
 peṇṇante 35.
 pettam 236, 243.
 pempugâram 192.
 pempungâram 192.
 pera 63.
 peratu 42.
 peradu 42.
 peru 236.
 perbâvu 143.
 permaram 143.
 permole 134.
 pesar 31.
 pêroḍal 145.
 pêrcham 245.
 pêrme 185.
 pêl 223.
 pêlalpaṭṭudu 80.
 pêldeyalte 280.
 pokkam 235, 245.
 pogayisugam 219.
 pogu 224.
 poṇjarige 33.
 pode 136.
 pon 33, 35.
 ponna 87.
 ponnalli 35.
 ponnulḷavane 35.
 poy 197.
 poragaṇa 136.
 porage 60.
 poragu 151.
 poraḍi 136.
 poramaṭṭam 91.
 poramai 136.
 poravanê 26.
 poravâru 151.
 poraḷke 184.
 pore 144, 165.
 polanam 53.
 polamam 53.
 polla 253.
 posa 30.
 posañankam 30.
 posatoppige 30.
 posatu 151.
 posades'e 151.
 posavesar 31.

posasuggi 151.
 polalicham 175.
 polaligam 175.
 polalu 175.
 pôgal 228, 229.
 pôgu 235.
 pôdam 60, 99, 232.
 pôpam 218, 226.
 pôytu 238.
 pôrisidam 220.
 pôl 33.
 pôldam 246.
 praje 85.
 pratimalla 85.
 prâṇi 277.
 priyam 85.
 phalagaḷ 50.
 phalaṅgaḷ 50.
 bage 222.
 bagedantâge 62.
 bageḷam 84, 228.
 baḍaga 58.
 baḍagaṇa 57.
 baḍagaṇim 57.
 baḍagal 58.
 baḍatanam 185.
 baḍi 222.
 baḍisidam 227.
 baṭṭadodeyam 157.
 baṇḍârigam 173.
 bana 70.
 bandam 67, 81, 86, 96, 241, 264.
 banduḷu 231.
 bande 99.
 bappam 226.
 bar 234.
 baravêḷ 230.
 baruham 125.
 bare 94.
 barkum 214.
 bardunkidam 91.
 barpam 217, 237, 245.
 barham 125.
 bal 31.
 baladoḷ 51.
 balam 54.
 balmugaḷ 31.
 ballaham 89.
 ballâlṭanam 185.
 basava 13.
 basul 134.
 baḷadam 246.
 baḷi 232.
 baḷegal 197.
 baḷegâram 191.
 baḷegâriti 194.
 baḷeyal 69.

ballidal 195.
 bâ 27.
 bâṇasigam 173.
 bâṇasigiti 194.
 bân 28.
 bândore 28.
 bâyam 158.
 bâyâram 35.
 bâyi 33, 35.
 bâyisavi 33.
 bâradu 229, 230.
 bâram 234.
 bâl 135, 142.
 bâlam 78.
 bâlgum 20.
 bâḷe 31.
 bâḷdam 243.
 bigi 222.
 bigurtu 93.
 biṅkam 120.
 biḍu 233.
 biṭṭam 233, 245.
 biṅgone 144.
 binṇitu 144.
 binpore 144.
 bidir 31.
 biddam 76.
 binnapam 74.
 bilkâram 177.
 biltam 246.
 billân 69.
 bilvam 120.
 bisugadir 153.
 bisusuy 153.
 biḷiya 143.
 biḷupu 144.
 biḷpu 98.
 biḷmone 144.
 biḷugaḷ 137.
 biḷdam 243, 277.
 biḷvam 88.
 bechchadi 153.
 bechchaneya 152, 153.
 bechcham 242.
 bechchittu 215.
 beṭṭa 86.
 beṭṭaghaṭṭangal 137.
 beṭṭitu 42.
 bettam 120.
 bennîr 152.
 besam 31.
 besambagedam 141.
 beḷagitu 181.
 beḷagu 60.
 beḷadavu 96.
 beḷevem 216.
 beḷpam 217.

belmugil 143.
 bēgam 52.
 bēgal 228.
 bēd 127.
 bēḍa 229.
 bēḍu 236.
 bēḍuvam 226.
 bēṭam 127.
 bēnu 31.
 bēhugāram 192.
 bēḷku 236.
 bēḷpam 226.
 baiy 223.
 bolirdam 192.
 brāhmaṇa 82, 96.
 bhadraguṇam 179.
 bhadram 85.
 bhayam 67, 86.
 bhartāram 110.
 bhāram 11.
 bhīmam 192.
 bhōnkane 11.
 bhōr 197.
 bhōrane 197.
 bhūpa 72.
 bhrātaram 112.
 bhrātrigaḷ 112.
 bhrū 109.
 makkaḷ 44.
 makkode 162.
 maga 63.
 magal 43.
 maguḷdu 253.
 maḍi 162.
 maḍigaḷ 50.
 maḍivaḷam 176.
 maḍivaḷti 194.
 maḍivaḷlam 176.
 maḍu 142.
 maḍuvinoḷ 55.
 maṇ 35.
 maṇigāram 191.
 maṇiya 191.
 maṇegārti 194.
 maṇnellam 35.
 matam 55, 64.
 mati 65.
 mattadentu 253.
 matte 253.
 matsya 93.
 madana 68, 94.
 manadim 52.
 manam 55, 64, 70, 119.
 manamgolḡum 141.
 manamperchidam 141.
 manas 119.
 manu 24, 55.

manuvina 24.
 manuvinim 55.
 manuvōḷ 179.
 manushya 263.
 mane 31, 78, 91, 133, 155, 197.
 manegaḷ 50.
 maram 46, 87, 143.
 maragaḷ 50.
 marangaḷ 50.
 marangaḷira 73.
 maravaltu 266.
 marigaḷ 137.
 marutam 118.
 maruḷ 196.
 male 72, 87.
 malla 85.
 mallige 72.
 mashi 123.
 masi 123.
 māṅgāyi 133.
 mājanam 139.
 māḍ 127.
 māḍalpattudu 80.
 māḍidam 78.
 māḍisidam 227.
 māḍu 202, 204-9, 222, 236.
 māḍuge 221.
 māḍuttam 231.
 māḍuva 191.
 māḍuvam 216, 226.
 māṭam 127.
 māṇ 197.
 māṇi 30.
 māṇiṭekke 30.
 māṇu 278.
 māta 30.
 mātaṭepparam 30.
 mātam 214.
 māṭāḷi 196.
 mātu 20, 84, 142.
 mātellam 20.
 mānasam 142, 158.
 mānasike 185.
 māndhāta 113.
 māpātakam 139.
 mār 29.
 mārāḷi 189.
 mārkorāḷ 29, 128.
 mārtaḷe 29.
 mārpaḍe 29.
 mārbalam 128.
 māle 72.
 māvaṅgaḷ 43.
 māvandir 43.
 māvina 133.
 māvū 142, 151, 156.
 māḷku 236.

māḷke 221.
 māḷpam 226.
 māḷpu 211.
 migil 55.
 mind 232.
 mīgum 214.
 mīrugum 214.
 mukha 192.
 mugaḷ 31.
 mugil 31, 143, 158.
 mugguḍe 162.
 muṇche 51.
 muṇjeragu 33.
 muṇjulige 33.
 muṇjūr 33.
 muṇḍukāram 177.
 mun 33.
 munniravam 19.
 munnu 19.
 munme 192.
 muppuri 162.
 mume 183.
 mummaḍi 162.
 muramathana 94.
 muḷ 35.
 muḷḷulla 35.
 mūḍa 58.
 mūḍaṇim 57.
 mūḍal 58.
 mūḡāvudam 162.
 mūḡeṇ 162.
 mūme 183.
 mūraḍi 163.
 mūrane 163.
 mūrāne 163.
 mūru 96, 135, 159, 162, 163.
 mūroḍḍu 163.
 mūroḷ 163.
 mūlōkam 135, 159, 163.
 mūvattir 34.
 mūvattirchāsiram 34.
 mūvar 44.
 mechchidam 215.
 meṭṭittu 215.
 mellitu 42.
 meygali 88.
 mēg 60.
 mēgaṇa 136.
 mēgāl 136.
 mēṇ 259.
 mēḷ 33, 35, 120.
 mēlārgam 35.
 mēlsari 33.
 mai 31, 33, 35, 136.
 maigāpu 132.
 maigāhu 132.

maivesaram 31.
 maisonku 33.
 modal 165.
 more 10, 144.
 mole 10, 134.
 molladâyitu 272.
 mollaḷ 195.
 mosar 31.
 moḷam 159.
 moḷe 10.
 more 10.
 môdakam 83.
 mēlam 31.
 yajñadatta 80.
 yajñam 179.
 yaḍeyōḷ 25.
 yati 65.
 yattānum 279.
 yaḍrichchheyinde 62.
 yamlokam 9.
 yaḷivem 216.
 yallokam 9.
 yavay 221.
 yuga 192.
 yuvā 114.
 yuvānam 114.
 yuvānar 114.
 yendu 27.
 rakshanam 86.
 rajjuo 26.
 rañjisidam 219.
 ratnangaḷ 156.
 rasam 145.
 rājan 119.
 rājam 119.
 riṇam 13, 129.
 ritu 129.
 risi 13, 123, 129.
 ruchiyu 83.
 rai 22.
 raiyodavittu 22.
 lēsu 20.
 lēsellam 20.
 lōkam 68, 135, 159, 163.
 vakkaligiti 194.
 vakkaliti 194.
 vatta 59.
 vattante 120.
 vattal 59.
 vadhu 47, 108.
 vana 69.
 vanite 107.
 vanegaḷ 137.
 vanēcharam 69.
 vandam 232.
 vandal 153.
 varakkangaḷ 165.

varisam 124.
 varusham 79.
 varsham 124.
 valum 260.
 vāsanta 68, 77.
 vasudhe 107.
 vaḷḷitāyitu 272.
 vākku 119.
 vāru 151.
 vichāra 44.
 vichārapararkaḷ 44.
 vidvāmsam 116, 117.
 vidhātām 111.
 vidhātram 111.
 vidhātri 273.
 vidhiye 274.
 vidhu 47, 74.
 vishṇu 93.
 vihāyasam 118.
 vṛishabha 13.
 veram 260.
 vēlgum 266.
 vēsham 12.
 vēsam 12.
 vōl 35, 37.
 vaushatkāram 85.
 s'anusugam 83.
 s'alavem 216.
 s'as'i 12, 123.
 s'āntināthan 182.
 s'āntinātham 92.
 s'āntis'an 182.
 s'āsana 85.
 s'is'u 12, 123.
 s'ūram 89.
 s'eraṇ 36.
 s'eranellam 36.
 s'ere 91.
 s'eshe 123.
 s'ēsham 12.
 s'rī 22, 92, 109.
 s'rīyede 22.
 s'rīvira 86.
 s'reyam 117.
 s'reyāmsam 117.
 s'vā 114.
 s'vānangaḷ 114.
 s'vānam 114.
 sakhāyam 115.
 sakhāyar 115.
 sachivanam 51.
 sañje 154.
 sattam 243.
 sattutu 215.
 santushtiyinda 62.
 sandam 239.
 sandipud 230.

samartham 85.
 sampadam 118.
 samyuta 9.
 sayyuta 9.
 saram 32, 142, 159.
 sarayu 108.
 sari 32, 33.
 sarige 33.
 sarisapam 124.
 sarshapam 124.
 salilam 10.
 sallar 43.
 savadi 32.
 savi 33.
 sasi 12, 123.
 sasiyind 16.
 saḷilam 10.
 sādu 196.
 sārisedam 220.
 sārdam 228.
 sāl 186.
 sālam 186.
 sālgaḷ 50.
 sālgum 252, 278.
 sāsiram 34.
 siggāḷi 189.
 siddhasenam 89.
 siddhāntigam 174.
 sirivantam 178.
 sisu 12, 123.
 sītage 195.
 sugi 74.
 suggi 151.
 suṅkam 174.
 suṅkigam 174.
 suṭṭam 233.
 suḍu 233.
 sunṇagāram 191.
 sunṇagārti 194.
 sunṇamgonḍam 141.
 sutarkaḷ 44.
 sudd 120.
 suy 153.
 sura 55.
 surendra 62.
 sulige 33.
 sūr 33.
 sūḷ 183.
 sūḷegēri 133.
 sūḷeyar 96.
 sūḷeyara 133.
 sejjevaḷam 176.
 sejjevaḷlam 176.
 semve 9.
 seragu 33.
 sereyiddam 140.
 sele 5.

seve 9.	sôl 186.	halagaḷave 151.
sêle 5.	sôlam 32, 186.	haladu 151.
sêsam 12.	sôltam 246.	hale 28
sêse 123.	stana 85.	halegannaḍam 28.
sogayisidam 219.	smaraṇa 37.	hârayisidam 130.
soḍar 33.	svadhâkaram 85.	hâraisidam 130.
sondi 196.	svasti 85.	hâsu 122.
sobagu 68.	svâhâkâram 85.	hiḍidam 215.
sompu 184.	hayangaḷ 50.	hitam 83.
sompugâram 192.	hari 47.	hum 252.
sompungâram 192.	harivol 180, 253.	hôtâram 110.
soraṭi 196.	harisam 124.	hôtṛi 24.
sorku 185.	harsham 124.	hôtṛiyê 24.
sônku 33.	halage 122.	hrî 109.
sôre 33.	halam 122.	

ADDENDA ET CORRIGENDA.

Introduction.—

p. iv, line 20. *Add.*—From sūtra 193 it is evident that he derives Kannada from the Apabhraṃs'a.
 „ vi, „ 21. *Add.*—The exact numbers according to the Census of 1881 are :—

Kannada.	Mysore	3,095,647	
	Bombay	2,600,160	
	Madras	1,300,555	
	Nizam's Dominions	1,238,519	
	Coorg	92,079	
	Central Provinces	4,766	
	Cochin	2,369	
	Berar	1,487	
	Bengal	134	
	Panjab	68	
	North West Provinces	13	
	Central India	1	
	British Burma	5	
	French Territories	56	
					8,335,859
Tulu.	Madras	427,000	
	Coorg	9,589	
	Mysore	8,941	
					445,530
Koḍagu.	Coorg	28,535	
	Madras	36	
	Mysore	21	
					28,592
Kota.	Madras		1,062
Baḍaga.	„		1,019
Toda	„		673
				Total.....	8,812,735

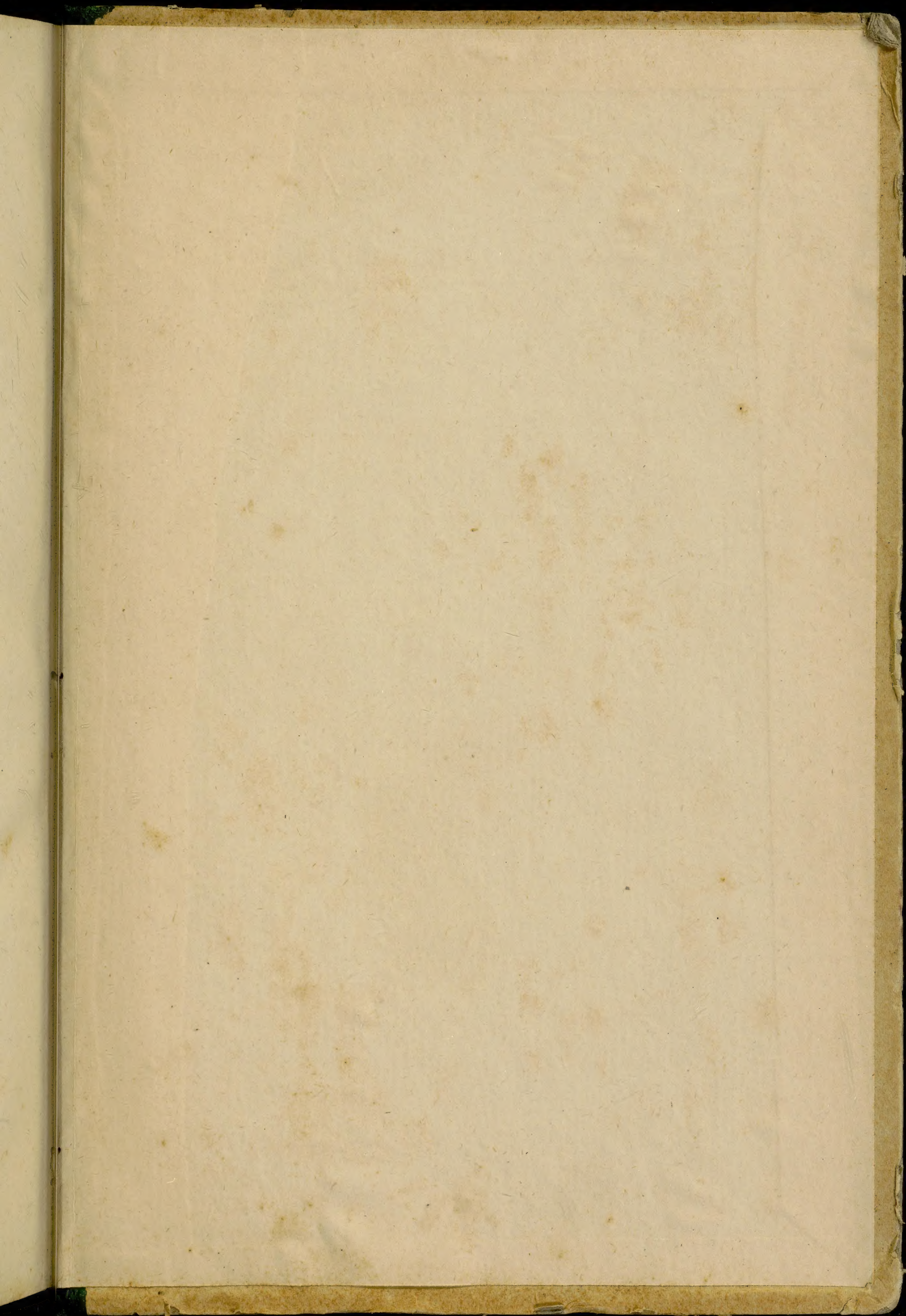
The total for Kannada requires the figures for Travancore and the Portuguese territories to be added. Moreover, owing to the famine, more than a million have been lost. The total for Baḍaga is as given in the Madras Census Report, but the number of Baḍagas is therein stated to be 24,398. So also the number of Todas is stated to be 689.

- p. xvi, line 18. *For Chamunḍa read Chāmunḍa.*
 „ xx „ 26. *Omit was - - - - - 1088.*
 „ „ „ 28. „ may - - - - - person.
 „ xxii, „ 23. *Add.—A possible reference to Manasija may be contained in the following quotation given in L under sūtra 108.*
 Lalitālike tilanāsike |
 Lalitāngi-vis'āla-jaghane Chandrāsye samu- |
 jvalita-rade Manasijam kaḍu- |
 gavi yādam ninna yavvanam perchalodaṁ ||
 Although the rhyme requires *gali* in the last line, the original is clearly *gavi*.
 “Languishing, bud-nosed, shapely broad-hipped Chandrāsi, with shining teeth,
 Manasija grew to a great poet as your youthful beauty increased.”
 p. xxx, „ 16. *For Nanjesa read Nanjes'a.*
 „ xxxv, after line 18. *Insert.—1838. Krishṇamāchāri, College Munshi at Madras, wrote a grammar called Hosa-Gannada-nuḍi-gannaḍi.*
 „ xxxvi, line 27. *Omit Hosa - - - - - Madras.*

Text.—

- p. 5, line 2. *For daire va read dair eva.*
 „ 9, „ 4. „ gāḷu-ival, gāḷuyival *read* gāḷu-ival, gāḷuyival.
 „ 14, „ 13. „ ckitrada *read* chitrada.
 „ 16, „ 10. „ ar „ ad.
 „ „ „ 11. „ ar „ at. *For sapṭa read sapta.*
 „ „ „ 14. „ ar „ at.
 „ 24, „ 10. „ ued „ used.
 „ 33, „ 11. „ bhavatī „ bhavati.
 „ 37, „ 6. „ bande „ bandem.
 „ 45, „ 6. „ vyūjaneshu *read* vyañjaneshu.
 „ „ „ 8. „ kālṣurisam „ kālṣurisam.
 „ „ „ 9. „ nālṣaragaṇam „ nālṣaragaṇam.
 „ „ „ 15. „ nōḍ „ nōḍ.
 „ 48, „ 11. „ lokam, mūlokam *read* lōkam, mūlōkam.
 „ 49, „ 8. „ kēgaṇim „ kēgaṇṇam.
 „ „ „ „ nuchchhakki „ nuchchhakkivallam.
 „ 52, „ 4. „ oḷitu „ oḷṭitu.
 „ 53, „ 9. „ kaḍugudare „ kaḍugudure.
 „ „ „ 17. „ poḷadu alagu, poḷa-alagu *read* paḷadu alagu, paḷa-alagu.
 „ 54, „ 1. „ pechchane-bechchane „ bechchane-pachchane.
 „ 56, „ 4. „ kalyerde „ kallerde.
 „ „ „ 17. „ lokam, mūlokam „ lōkam, mūlōkam.
 „ 60, „ 18. „ būshane „ bhūshane.
 „ 62, „ 4. „ des'adōḷ „ dēs'adōḷ.
 „ 64, „ 5. *After puṇyam insert a semicolon.*
 „ 66, „ 7. *For odāḷi read ôdāḷi.*
 „ 67, „ 7. „ idum „ endum.
 „ 69, „ 11. „ mane-vane „ mane-mane.
 „ „ „ 12. „ ghaḷi „ ghaḷil.
 „ 70, „ 6. „ būshane „ bhūshane.
 „ 73, „ 6. „ māḍidavir „ māḍidapir.
 „ 77, „ 1. „ 128 „ 218.
 „ 81, „ 4. „ noḍuttam, noḍutam *read* nōḍuttam, nōḍutam.
 „ „ „ 17. „ medial „ radical, *and omit* of a root.
 „ 85, „ 5. „ bēḷdam „ bēḷdam.
 „ 93, „ 5. „ ah „ ahah.

Om

By the same.

Report on the Mysore Census of 1881,
compiled for Government ; with Statistical Tables and Map.

Catalogue of Sanskrit Manuscripts.
in Mysore and Coorg. Compiled for Government.

Pampa Rāmāyana,
the *Rāmachandra Charita Purāna* of *Abhinava Pampa* or *Nāga-chandra*, an ancient Jain poem in the Kannada language ; with Introduction and analysis.

Mysore Inscriptions,
translated for H. M. Secretary of State for India, from photographs in the India Office and original sources. With Introduction and Map.

Mysore and Coorg,
a Gazetteer compiled for the Government of India. In 3 volumes. Vol. I, Mysore in General ; Vol II, Mysore by Districts ; Vol. III, Coorg. With Maps and Illustrations.

Padya Sāra,
Selections from Kannada poets ; with Introduction. Sixth edition.

Amara Kos'a,
the *Nāmalingānus'āsana* of *Amara Simha* ; with English and Kannada meanings, and *index verborum*. Third edition.

In Preparation.

Pampa Bharata,
the *Vikramārjuna Vijaya* of *Pampa* ; an ancient Jain poem of 941 A. D., in the Kannada language.

Karnataka S'abdanus'āsana,
by *Akalanka* or *Bhattākalanka Deva*, with its original commentary, the *Bhāshā Manjari*, and commentary thereon, the *Manja Makaranda* ; an exhaustive mediæval treatise on the language.

On sale at the Book Depository, North Parade, Bangalore ; or at Messrs. Trübner & Co.'s, London.

NAGA VARMA'S
KARNATAKA BHASHA-BHUSHANA.

The oldest grammar extant of the language.

ನಾಗವರ್ಮ ಕೃತ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭುಷಣ.

ಗನಾಮದರಿಂಗಾಂತಪುರಕಮಜವಿನಾದ್ಯಪುರಕಂಪಿಂಗಡೆಲೊಪಂ
ಉಗೂಗಿವಚನಂ ಗಳೊಳೆತ್ತಂಧುಕಾರಮಾದೊಡೆಲೊಪಂಯ
ಇಬಸುಂತ್ರದಿಂ ದುಕಾರಂಲೊಳುಮಾಡೆಲೊಪಂಯ
ಇಪ್ಪುರಸ್ತುಲೊ ಓಃಯಂಬಸುಂತ್ರದಿಂಮಾವಪ್ಪುರಸ್ತುಲೊ
ಇವಮಾಗಿವ ಲೊಳುಮಂಡಿರೆಂಬೊಲಿಂಗದಮುಂದೆಪ್ಪು
ಆಧಿಪ್ಪುರಕಮಜನದಮುಂಬವಿಪ್ಪುರಕಂನಿರಿವಿಪ್ಪುರಕಮಂಡಿ

EDITED,
WITH AN INTRODUCTION,
BY
LEWIS RICE, M. R. A. S.,
Director of Public Instruction.

BANGALORE:
MYSORE GOVERNMENT PRESS,
1881

